

Matti Vanhasen kehykset
Kehysanalyytinen tarkastelu Helsingin Sanomien kirjoitustavoista
vaalirahoituskohun yhteydessä

Jenni Elo
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2013
Mediatutkimus
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Turun Yliopisto

Tiivistelmä

Tutkimus keskittyy vuoden 2007 eduskuntavaaleja seuranneeseen vaalirahoitusta koskevaan journalismiin. Puolueiden piti ilmoittaa vaalirahoituksestaan ja useissa vaalirahoituskohuissa oli puutteita ja epäselvyyksiä. Journalistit puuttuivat asiaan ja toivat ilmi siihen liittyneitä epäkohtia. Vaalirahoitukseen liittyvä kohu velloi tiedotusvälineissä ainakin seuraaviin vuoden 2011 eduskuntavaaleihin asti. Se oli juttujen lukumäärällä mitattuna toistaiseksi Suomen poliittisen historian laajin skandaali.

Tutkimusaineistona ovat Sanoman sähköisen arkiston artikkelit *Helsingin Sanomista* ajalla 1.6.–31.12.2009. Aineiston rajaus perustuu sen keskittymiseen tietyille aikavälille sekä tuolle aikavälille sijoittuviin tapahtumiin. Työmenetelmänä on aineiston laadullinen analyysi. Työssä analysoidaan Erving Goffmanin kehysanalyysin avulla *Helsingin Sanomien* kirjoituksissa tuotettuja näkökulmia ja kehyksiä pääministeri Matti Vanhasen vaalirahoituskohun uutisoinnin yhteydessä.

Kehykset ovat kulttuurisesti määrittäneitä tapoja tulkita tapahtumia ja toimia niissä. Kehysanalyysin lähtökohtana on se, miten hahmotamme maailmaa sekä järjestämme ja tulkitsemme informaatiota uusissa tilanteissa. Aineistoa kuvaillaan neljän eri kehyksen syyllisyyden, syyttömyyden, arvostelun ja puolustelun kautta. Tutkimuksessa otetaan kantaa myös keskustaa koskevaan uutisointiin sikäli, kun sen voidaan katsoa väistämättä vaikuttavan Vanhasesta syntyviin tulkintoihin.

Tutkimusongelma on, millaisia tulkintoja *Helsingin Sanomien* vaalirahoitusta koskevat kirjoitukset valikoidulla ajanjaksolla tuottavat pääministeri Vanhasesta ja miten eri kehykset heijastavat näitä tulkintoja. Lisäksi työn tutkimuskysymyksiä ovat, millaisia käsitteitä lehtitekstit tuottavat analyysin kohteena olevasta ilmiöstä ja henkilöstä, millaisia kielellisiä valintoja eri tarkastelukehyksissä käytetään sekä millaiset teemat ja aiheet lehtikirjoituksissa toistuvat.

Aineistossa Vanhasen negatiivisesti suhtautuvat kehykset näyttivät saavan hegemonisen aseman, mutta sen oletetaan olevan seurausta erityisesti toimittajien journalistisista rutiineista sekä valinnan ja muokkauksen kautta harjoitetusta vallankäytöstä.

Tutkimuksen lähdeaineistona on käytetty artikkeleita, kirjallisuutta ja verkkosivuja skandaaleista, journalismista, mediajulkisuudesta, kehysanalyysistä ja Suomen politiikasta lähihistoriasta.

Asiasanat: politiikka, journalismi, media, julkisuus, imago, vaalit, kohu, vaalirahoitus, vaalirahoituskohu, keskusta, Matti Vanhanen, politiikan journalismi, poliittinen journalismi, skandaali, kehysanalyysi, Goffman

Sisällys

1.	Johdanto.....	1
1.1.	Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2.	Tutkimusaineiston esittely	4
1.3.	Aiheeseen liittyvä aiempi tutkimus ja lähdeaineisto	6
2.	Vaalirahoituskohu.....	9
2.1.	Vaalirahoituskohun tausta	10
2.2.	Vanhasen pääministeriys ja vaalirahoituskohun kulku.....	13
2.3.	Vaalirahoituskohu mediassa	19
3.	Skandaali	24
3.1.	Skandaalien synnyn yhteiskunnalliset taustatekijät.....	24
3.2.	Skandaalin rakenne ja piirteet.....	29
4.	Politiikka ja media	34
4.1.	Mediajulkisuus politiikan kehystäjänä	34
4.2.	Henkilöityminen ja pääministeri Vanhasen mediasuhteet.....	41
5.	Kehysanalyysi.....	48
5.1.	Kehysanalyysi teoreettisena lähtökohtana	49
5.2.	Matti Vanhasen kehykset.....	54
5.1.1.	Syyllisyys	60
5.1.2.	Syyttömyys.....	71
5.1.3.	Arvostelu	79
5.1.4.	Puolustelu.....	93
6.	Johtopäätöksiä	103
	Lähteet.....	110
	Kirjallisuus.....	110
	Internet-aineistot	112
	Liitteet	

1. Johdanto

Pro gradu -tutkielmani keskittyy vuoden 2007 eduskuntavaaleja seuranneeseen vaalirahoitusta koskevaan journalismiin ja vaalirahoituskohuksi yltäneeseen ilmiöön. Analysoin työssäni Erving Goffmanin kehysanalyysin avulla *Helsingin Sanomien* kirjoituksissa tuotettuja näkökulmia pääministerinä ajalla 24.6.2003–22.6.2010 toimineeseen Matti Vanhaseen vaalirahoituskohun uutisoinnin yhteydessä.

Vaalien jälkeen ehdokkaiden piti ilmoittaa vaalirahoituksestaan ja useissa vaalirahailmoituksissa oli puutteita ja epäselvyyksiä (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 69). Journalistit puuttuivat asiaan ja toivat ilmi vaalirahoitukseen liittyneitä epäkohtia. Kyseessä on Suomen historian tähän asti laajin mediakohu (Kantola 2011a, 15). Kutsun työssäni **vaalirahoituskohuksi**¹ koko vaalirahoitusta ruotintua uutisointia ja sen tuottamaa mediailmiötä.

1.1. Tutkimukseni lähtökohdat

Olen ollut opinnoissani kiinnostunut erityisesti median yhteiskunnallisesta roolista ja vaalirahoituskohu on hyvä esimerkki tapauksesta, jossa journalismilla oli todellista yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Journalismia syytetään trivialisoitumisesta ja varsinkin skandaalijournalismin katsotaan ohjaavan huomiota yhteiskunnallisista kysymyksistä toisarvoisiin seikkoihin, joten sitä saatetaan pitää akateemisissa piireissä liian vaatimattomana tutkimusaiheena (Thompson 2000, 5). Vaalirahoituskohu toi kuitenkin ilmi poliittiseen vaikuttamiseen liittyviä epäkohtia ja onnistui myös vaikuttamaan poliittista järjestelmää koskevaan lainsäädäntöön ja julkiseen keskusteluun (Herkman 2011, 12). Vaalirahoituskohu heijastaa sekä journalismin että poliittisen järjestelmän muutoksia (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 66). Poliittinen skandaali sinänsä on mielenkiintoinen ilmiö, joka ei välttämättä kerro järjestelmän ongelmista vaan on avoimen toimivan demokratian ilmiö. Totalitaarisissa valtioissa mediaskandaaleja ei juuri ilmene. (Kantola 2011b, 30.)

¹ Kohu-termin käytöstä mediassa ovat kirjoittaneet Janne Ikonen ja Kimmo Mäkilä artikkelissaan *Tästä nousi kohu! Miten jatkuvat kohut rapauttavat journalismia* (2011). Kirjoittajien mukaan kohu-sanaa käytetään turhan helposti. Heidän mukaansa sillä on jopa journalismia köyhdyttävä vaikutus. Toimittajat toteuttavat kohulla objektiivisuuden strategista rituaalia ikään kuin vetäytymällä vastuusta varmistaa jutun taustalla olevia tosiasioita. Lisäksi kohusta voidaan kirjoittaa silloinkin, kun mitään ei ole vielä varsinaisesti tapahtunut.

Vaalirahoituskohun tapahtumat täyttävät poliittisen skandaalin määritelmät, koska skandaali on kohua vakavampi ja sillä on yleensä vaikutuksia koko yhteiskuntaan. (Dahlgren, Kivistö & Paasonen 2011, 5.) Käytän työssäni skandaalijournalismia koskevaa kirjallisuutta, koska kohu-termi on uusi eikä ole vakiintunut tieteelliseen kirjallisuuteen. Tässä työssä kohu- ja skandaali-termejä voidaan pitää synonyymisinä.

Vaalirahakohu on osoitus politiikkaan liittyvästä taloudellisesta skandaalista, jonka varsinainen aihe on suomalaisen poliittisen järjestelmän epäkohta: poliittisen rahoituksen salaaminen, sisäpiirikytkökset ja epäsuora korruptio. Vaikka aihetta käsiteltiin enimmäkseen yksittäisten henkilöiden kautta, sen tavoitteena oli politiikan avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen. (Herkman 2011, 107.)

Vaalirahoituskohun lähtölaukaus oli Timo Kallin antama haastattelu Ylen *A-studio*-ohjelmassa (HS5; Skön 2010, 16; Kantola, Vesa & Hakala 2011, 70). Aihe pysyi toki esillä tiedotusvälineissä, mutta kuumeni varsinaisesti uudelleen kesäkuussa 2009, kun keskustan vaalirahoituksesta alkoi paljastua uusia epäselvyyksiä. Erityisesti *Helsingin Sanomat* oli aktiivinen uutisoinnissa ja harjoitti tutkivaa journalismia sekä paljasti yhä uusia piirteitä vaalirahoituksesta ja poliittisesta korruptiosta Suomessa.

Helsingin Sanomat on edelleen valtakunnallisesti merkittävä sanomalehti ja se lukeutuu niin sanottuun perinteiseen valtamediaan. Se pystyy myös vaikuttamaan politiikan asialistaan. Suomessa sanomalehdistöllä on edelleen vankka asema. (Wiio 2006, 21-22, 25.) Niinpä voidaan väittää, että *Helsingin Sanomien* kirjoituksilla on erittäin voimakas vaikutus Matti Vanhasesta tai kenestä tahansa poliitikosta muodostuviin tulkintoihin.

Keskityn tarkastelussani Matti Vanhaseen ja Suomen Keskusta r.p.:hen (myöhemmin keskustaa). Tutkimuskohteekseni valikoitui Matti Vanhanen erityisesti siksi, että hän oli vaalirahoituskohun keskeisimpiä henkilöitä ja asemansa vuoksi erityisen paljon esillä mediassa. Kohu henkilöityi voimakkaasti Matti Vanhaseen. Vanhanen joutui ottamaan kantaa sekä omaan että puolueensa vaalirahoitukseen ja pääministeriytensä vuoksi myös vaalirahoitukseen periaatteellisella tasolla. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 80-81.)

Medioitumisen uskotaan lisäävän politiikan henkilöitymistä, ja vaalirahoituskohun keskiössäkin oli muutama hahmo muita tiiviimmin. Vaalirahakohu oli kuitenkin poikkeus muista politiikan skandaaleista siinä, ettei se keskittynyt vain yhteen henkilöön. (Herkman 2011, 30-31.)

Matti Vanhanen sai kantaa poliittisen vastuun kohun seurauksista ehkä raskaammin kuin muut osalliset. Hän toimi eräänlaisena vaalirahoituskohun subjektina, yleistöimijana, joka sai vastata lähes mihin tahansa vaalirahoituskohuun liittyvään asiaan.

Tarkastelen *Helsingin Sanomien* vaalirahoituskohuun liittyvää uutisointia Matti Vanhasesta muodostuvien tulkintojen ja kehysten kautta. Tutkimusongelmani on, millaisia tulkintoja *Helsingin Sanomien* vaalirahoitusta koskevat kirjoitukset valikoidulla ajanjaksolla tuottavat pääministeri Vanhasesta ja miten ne rakentuvat eri kehyksissä. Pyrin tunnistamaan ja nimeämään aineiston yleisimmät kehykset sekä kuvailemaan niitä luonnehtivia piirteitä. Lisäksi työn tutkimuskysymyksiä ovat, millaisia käsityksiä lehtitekstit tuottavat analyysin kohteena olevasta ilmiöstä ja henkilöstä, millaisia kielellisiä valintoja eri tarkastelukehyksissä käytetään sekä millaiset teemat ja aiheet lehtikirjoituksissa toistuvat. Aineistossa esiintyneitä yleisimpiä teemoja olivat esimerkiksi vaalirahoituksen moraaliset ongelmat, ostettu valta sekä rahoittajien kyseenalainen yhteys päätöksentekoon. Matti Vanhanen joutui otsikoihin erityisesti valehtelun ja kiertelyn seurauksena.

Tutkimusmenetelmäni on Erving Goffmanin luoma kehysanalyysi. Kehykset ovat kulttuurisesti määrittäneitä tapoja tulkita tapahtumia ja toimia niissä (Karvonen 2000). Kehysanalyysin lähtökohtana on se, miten hahmotamme maailmaa sekä järjestämme ja tulkitsemme informaatiota uusissa tilanteissa (Väliverronen 2012). Tarkastelen kehysanalyysin avulla, millaisia tulkintakehyksiä journalistit ja muut kirjoittajat tuottavat Matti Vanhasta koskevissa lehtiteksteissä. Olen nimennyt neljä tulkintakehystä ja kuvaillut niiden tyypillisimpiä piirteitä. Kehykset ovat syyllisyys, syyttömyys, arvostelu ja puolustelu. Työni kannalta olennaista on erityisesti se, miten media tuottaa ja vahvistaa tiettyjä tulkintoja toisten kustannuksella (Väliverronen 2012).

Kehysanalyysiä voidaan käyttää aineistolähtöiseen tai teorialähtöiseen analyysiin. Myös laadullinen ja määrällinen tarkastelu ovat mahdollisia. Sitä voidaan käyttää myös välineenä ajallisten muutosten tutkimiseen. Lisäksi kehysten ja toimijoiden suhteiden analyysi on myös tärkeä tekijä. (Väliverronen 2012.) Työni on aineistolähtöinen ja pyrin määrittelemään, ketkä käyttävät tiettyjä kehyksiä ja missä tilanteissa. Varsinaiseen ajalliseen muutokseen en niinkään keskity, mutta jos teen siihen liittyviä havaintoja, voin ottaa ne esille. Kehykset vuorottelevat samassakin tekstissä suhteellisen tiheästi, joten pyrin puuttumaan myös tähän havaintoon.

1.2. Tutkimusaineiston esittely

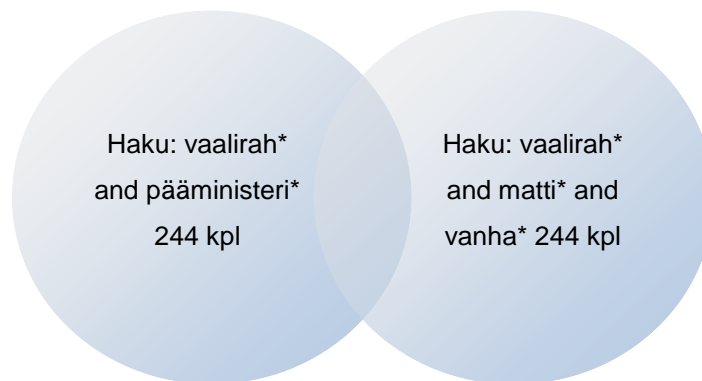
Tutkimusaineistoni koostuu Matti Vanhasta koskevista lehtikirjoituksista ajalla 1.6.–31.12.2009. Käytän tutkimukseni aineistona Sanomien sähköisen arkiston artikkeleja. Aineisto käsittää kaikki kyseisellä aikavälillä *Helsingin Sanomissa* julkaistut lehtikirjoitukset pääkirjoituksista uutisiin ja kolumneista mielipidekirjoituksiin. Oletan, että kaikki eri juttutyypit vaikuttavat Vanhasesta muodostuviin tulkintoihin, enkä siksi halua sulkea mitään niistä tarkastelun ulkopuolelle. Toki lukijat suhtautuvat jo lähtökohtaisesti esimerkiksi uutiseen ja mielipidekirjoitukseen eri tavoin ja arvioivat niitä omista lähtökohdistaan. Vaalirahoituskirjoittelun yhteydessä näytti siltä, että lajityyppien rajat olivat hämärtyneet ja myös neutraaleina pidetyissä uutisteksteissä esiintyi arvottavaa kielenkäyttöä.² Suorat lainaukset lehtiteksteistä on kursivoitu ja otsikot on kursivoitu ja lihavoitu. Kukin artikkeli on nimetty lyhenteellä HS1-HS305 ja artikkelien otsikot, kirjoittajat ja julkaisupäivät on luetteloitu Liitteessä 4.

Aineiston rajausta perustuu sen keskittymiseen tietyille aikavälille sekä tuolle aikavälille sijoituvii uutistapahtumiin. Hain ensin uutisia samoilla hakukriteereillä vaalirahoituskohun alusta eli toukokuusta 2008 alkaen nykyhetkeen asti. Havaitsin aineiston jakautumisessa tälle aikavälille selviä piikkejä. Näihin ajankohtiin liittyi myös yleensä vaalirahoituskohussa esiintuleita merkittäviä uutistapahtumia tai uusia paljastuksia, joiden ansiosta myös uutisointi lisääntyi. Tutkielmani liitteissä on esitetty sanahakujen tulokset taulukko- ja diagrammimuodossa (Liitteet 1, 2 & 3). Valitsin aineistokseni kesä–joulukuulle 2009 ajoittuvat lehtikirjoitukset, koska juuri tuohon ajankohtaan liittyi paljon Matti Vanhasesta muodostuviin tulkintoihin vaikuttanutta kirjoittelua, joka kärjistyi hänen joulukuussa 2009 tekemäänsä eroilmoitukseen. Aineiston rajauksen kriteereinä olivat siis sekä uutisten lukumäärä tuolla aikavälillä että Vanhasen julkisuuskuvan kannalta keskeiset uutistapahtumat.

Analyysiaineistokseni valitsin Matti Vanhasta koskevat uutiset, jotka sain kahdella eri hakutulosten yhdistelmällä. Suurin osa näiden kriteerien hakutuloksista oli samoja, mutta ne myös täydensivät toisiaan. Jos olisin valinnut vain toisen hakukriteerin tuottamat kirjoitukset analysoitavaksi, osa aineistolle oleellisista uutisista olisi jäänyt pois. Hain uutisia *Helsingin Sanomien* sähköisestä uutisarkistosta ensin yleisestä kohti yksityiskohtaisempaa rajausta ja taulukoin sanahakujen tulokset sekä tein niistä kuvaajat. Käytin hakusanoina vaalirah*, keskusta*, pääministeri*, matti* ja vanha*. Merkki * toimii haussa katkaisumerkkinä. Kuvaajat ja

² Journalismin juttutyyppeiden monipuolistumisesta ovat kirjoittaneet Kunelius ja Väliaverronen (2009) artikkelissaan *Politiikan journalismi medioitumisen aikakaudella*.

taulukot ovat työni liitteinä 1, 2 ja 3. Hakukriteerillä vaalirah* AND pääministeri* halusin korostaa valinnassa kirjoituksia, joissa Vanhasta käsitellään erityisesti pääministerin roolissa, tällä rajauksella en kuitenkaan saanut kaikkia Matti Vanhasta koskevia kirjoituksia hakutuloksiksi, joten yhdistin nämä kaksi hakukriteeriä.³

Kuva 1. Tutkimusaineiston rajaus (Artikkelien lukumäärät Liite 1.)

Valikoidulla aikavälillä tuli esiin muun muassa merkittäviä paljastuksia Kehittyvien maakuntien Suomi ry:n toiminnasta keskustan vaalirahoittajana ja lisäksi Matti Vanhasen lautakasatapausta sekä jääviysepäilyjä Vanhasen toiminnasta Nuorisosäätiön johdossa. Vanhanen oli mediassa esillä päivittäin sekä omaan että puolueensa vaalirahoitukseen liittyvissä asioissa ja lisäksi normaalin hallitustyöskentelyn puitteissa. Jonkinlaisena käännekohtana aineistossa voidaan pitää Matti Vanhasen lautakasatapausta. Siihen asti hän oli ollut median ajojahdin uhri, mutta tässä kohtaa roolit kääntyivät osittain pääläelleen. Vanhanen koki lautakasasytökset erittäin loukkaavina ja henkilökohtaisina ja puolustautui voimakkaasti niitä vastaan. Toisaalta hän sai siitä lisää ”peli aikaa”, jolla hän yritti kääntää toimittajien huomiota pois muista vaalirahoitukseen liittyvistä epäselvyyksistä.

³ Sanomien sähköisessä uutisarkistossa katkaisumerkkinä toimii * ja muina hakuoperaattoreina boolean haun operaattorit kuten AND, OR ja NOT. Käytin ensin uutisten lukumäärän taulukoimiseksi hakukriteereinä sanahakuja: vaalirah*, vaalirah* AND keskusta*, vaalirah* AND pääministeri* ja vaalirah* AND matti* AND vanha*. Taulukoin hakutulokset (Liite 1.) ja piirsin hakutulosten perusteella diagrammin (Liite 2.), josta valitsin lähemmän tarkastelun kohteeksi erityisesti Matti Vanhasta koskevat uutistihentymät (Liite 3.). Katkaisumerkin käytöllä pyrin sisällyttämään hakutuloksiin kaikki vaalirahoitusta, keskustaa ja pääministeri Vanhasta koskevat lehtikirjoitukset sanan taivutusmuodosta riippumatta. Hakukriteeri vaalirah* kertoo kaikkien vaalirahoitukseen liittyvien uutisten lukumäärän. Toisena hakukriteerinä käytin vaalirah* AND keskusta, kolmantena kriteerinä vaalirah* AND pääministeri* sekä neljäntenä vaalirah* AND matti* AND vanha*. Etenin hakukriteereissani siis yleisestä kohti yksityiskohtaisempaa rajausta. Analyysiaineistokseni valitsin Matti Vanhasta koskevat uutiset, jotka sain kahdella eri hakukriteerien yhdistelmällä: vaalirah* AND pääministeri* sekä vaalirah* AND matti* AND vanha*.

Piirtämieni kuvaajien perusteella havaitsin aineiston jakautumisessa selvää vaihtelua. Toukokuussa 2008 uutisointi oli vilkasta. Huomion arvoista on se, että suurin osa uutisista kirjoitettiin vasta 15.5.2008 jälkeen eli kohun aloittaneen *A-Studio*-ohjelman jälkeen. Alkukuussa lehdessä ei ollut vaalirahoitusta koskevaa kirjoittelua lainkaan. Kirjoittelu jatkui runsaana vielä kesäkuun 2008, mutta laantui sen jälkeen pitkäksi aikaa. Seuraava piikki vaalirahoitustisoinnissa osui kesäkuulle 2009, jolloin juttujen määrä nousi runsaasti. Kirjoittelu jatkui vilkkaana vielä puolen vuoden ajan. Tähän ajanjaksoon osui erityisesti Matti Vanhasen vaalirahoitukseen liittyvien epäselvyyksien uutisointia ja joulukuussa 2009 Vanhanen ilmoitti jättävänsä keskustan puheenjohtajan tehtävät. Kaikkien hakukriteerien kuvaajat noudattelevat samoja huippu- ja suvantokohtia. Otin laadullisen analyysin kohteeksi erityisesti vuoden 2009 kesä-joulukuun uutiset *Helsingin Sanomista*. Tutkimushypoteesini on, että tuolta ajalta kerätty uutisointi vastaa parhaiten kysymykseeni pääministeristä muodostuvien tulkintojen ja kehysten syntymiseen uutisoinnissa.

2000-luvulle tultaessa poliittisen journalismin juttutyypit ovat monipuolistuneet, jolloin kaikki kirjoitukset eivät ole enää sävyiltään pelkästään neutraaleja (Kunelius & Väliaverronen 2009, 230). Tämä näkyy myös omassa tutkimusaineistossani. Uutisten lisäksi kotimaan sivuilla oli esimerkiksi uutisanalyysiksi nimettyjä juttuja sekä useita taustoittavia juttuja ja usein myös päivän uutisaiheisiin liittyviä kolumneja, joiden näkökulma ei ollut lainkaan neutraali.

Poliittisia toimijoita ei pidetä enää pelkästään auktoriteetteina journalismin tietokäsityksen relativoitumisen vuoksi, vaan toimittajien omat kannanotot lehtiteksteissä ovat lisääntyneet viime vuosikymmeninä (Kunelius & Väliaverronen 2009, 234). Niinpä lehtiteksteissä uskalletaan myös avoimesti arvostella poliittisen eliitin toimintaa. Mitä näkyvämmällä paikalla henkilö on, sitä alttiimpi hän on arvostelulle.

1.3. Aiheeseen liittyvä aiempi tutkimus ja lähdeaineisto

Käsittelen työssäni ensin vaalirahoituskohun historiaa ja mediaskandaalin teoriaa sekä poliittista julkisuutta. Tämän jälkeen etenen tutkimusmenetelmän esittelyyn ja aineiston tarkempaan analyysiin. Käytän työssäni Juha Herkmanin teoksessaan *Politiikka ja mediajulkisuus* (2011) määrittelemää laajaa mediakäsitystä eli mediallyä tarkoitan kaikkia viestinnän muotoja, joissa viestintä tapahtuu jonkin välittävän teknologian avulla. (Herkman 2011, 20.)

Tutkimukseni lähtökohtia ovat erityisesti suomalainen tuore vaalirahoituskohua ja politiikan mediaskandaaleja laajemminkin käsittelevä Anu Kantolan (2011) toimittama *Hetken hallitsijat* -teos. Käytän myös brittiläisen mediatutkijan John B. Thompsonin (2000) skandaaleja ja niiden teoriaa erityisesti Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian näkökulmasta kartoittavaa teosta.

Kantola, Vesa ja Hakala ovat omassa tutkimuksessaan jakaneet vaalirahoituskohun kuuteen vaiheeseen uutisten määrällä mitattuna. Kirjoittajat ovat analysoineet artikkelikokoelmassaan *Hetken hallitsijat* (Kantola toim. 2011) *Helsingin Sanomien* sekä *Iltalehden* ja *Ilta-Sanomien* vaalirahoitusta koskevaa uutisointia ajalla 8.5.2008–31.3.2011. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 65.) Skandaalin ensimmäisen vaiheen huippu ajoittui kevääseen 2008. Skandaali kuitenkin jatkui ja levisi niin että paljastuksia seurasivat uudet paljastukset, jotka pidensivät skandaalin elinkaarta. Kolmen vuoden aikana *Helsingin Sanomat* julkaisi yhteensä yli 1 900 vaalirahajuttua. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 71.)

Lähinnä historiallista aikalaisperspektiiviä aineistoon tuovat Risto Uimosen ja Eveliina Talvitien teokset, jotka eivät edusta akateemista tutkimustraditiota. Uimonen on kirjoittanut yhdeksän pääministerin julkisuuskuvasta kirjassaan *Pääministerin puhuva pää* (2011). Talvitie on puolestaan tehnyt Vanhasesta tuoreen muistelmateoksen *Matti Vanhanen. Mies joka halusi olla asia* (2011). Lainausten suhteen tulee kuitenkin huomioda, että näillä kahdella teoksella on varsin erilaiset lähtökohdat. Molemmat pyrkivät toki kartoittamaan viimeaikaisen poliittisen historian tapahtumia, mutta Talvitien teos on kirjoitettu yhteistyössä Vanhasen kanssa, kun taas Uimosen kirjaan Vanhanen ei antanut edes haastattelua. Muut elossa olevat pääministerit Anneli Jäätteenmäkeä lukuun ottamatta ovat kertoneet Uimoselle mediasuhteistaan ja -strategioistaan (Uimonen 2011, 12). Lisäksi Talvitie on Vanhasen nykyisen työnantajan Perheyritysten liiton viestintäjohtaja.⁴

Aiheesta on tehty myös muita opinnäytetöitä. Joonas Laitinen (2011) on tehnyt Jyväskylän yliopiston journalistiikan oppiaineeseen pro gradun vaalirahoitusta koskevasta *Aamulehden*,

⁴ Myös *Journalismikritiikin vuosikirjassa* on ollut useiden tutkijoiden aiheita koskevia asiantuntija-artikkeleita. Turun yliopiston poliittisen historian laitoksella Mari K. Niemi, Ville Pitkänen ja Ville Pernaa ovat kirjoittaneet paljon politiikan ja median suhteista.

Helsingin Sanomien ja *Keskisuomalaisen* pääkirjoituksista.⁵ Turun yliopistossa on valmistunut Hanna Ekmanin (2012) Matti Vanhasen julkisuuskuvaa tämän presidentinvaalikampanjassa vuosina 2005–2006 käsittelevä pro gradu. Lisäksi Annemari Anttila (2010) on tutkinut poliittisen henkilöbrändin rakentamista kehysanalyysin avulla.⁶ Katri Eskelinen (2004) on kirjoittanut Turun kauppakorkeakoulun markkinoinnin oppiaineessa pro gradun henkilöbrändin rakentamisesta.

Kehysanalyyttistä tutkimusta on tehnyt väitöskirjassaan Anna-Maija Puroila (2002). Hän tutki varhaiskasvatustyötä kehysanalyysin näkökulmasta. Työssään hän löysi kehyksiä, joista varhaiskasvattajat tulkitsevat omaa työtään. (Puroila 2002.) Suomalaista poliittisen toiminnan rahoitusta 1960-luvulta nykypäivään on väitöskirjassaan tutkinut Tomi Venho (2008). Kirjoittajan mukaan politiikan rahoitus on laaja ja epämääräinen kokonaisuus. Sillä viitataan usein joko puolueorganisaation ylläpitoon tai vaalityöhön. Vaalirahoitusta puolestaan on tutkittu lähinnä lehtimainontaan käytettyjen rahojen perusteella. Aikaisemmin rahoitukseen ei ole sen arkaluontoisuuden vuoksi voitu puuttua. (Venho 2008, 11-12.)

⁵ Laitinen kuvailee tutkielmassaan sitä, miten lehdet kirjoittivat vaalirahoituksesta pääkirjoituksissaan aikavälillä 7.5.2008–17.9.2010. Tutkielmassa kiinnitetään huomiota siihen, mitä aiheita lehdet vaalirahoituksen yhteydessä käsittelevät, keitä toimijoita lehdet nostivat esiin ja mihin lähteisiin lehdet perustivat pääkirjoituksensa. Työssä tutkimusmenetelmänä on määrällinen sisällön erittely ja tulosten analyysissä kehysanalyysi. Laitinen on työskennellyt kesätoimittajana *Helsingin Sanomissa* ja on näin ollen kirjoittanut myös osan tämän tutkimuksen analyysiaineistosta.

⁶ Anttilan pro gradu –työ käsittelee poliittisen henkilöbrändin rakentamista Alexander Stubbin kotisivujen analyysin kautta. Työn näkökulma on hieman erilainen kuin omani, mutta liittyy vahvasti poliittiseen julkisuuteen. Näkökulmana ovat poliittisen markkinoinnin ja yhteiskunnan kaupallistuminen sekä henkilöbrändäys. Omasta työstäni tutkimus eroaa erityisesti siten, että kyseessä on Stubbin tietoinen ja omaehtoinen imagonrakennus. Anttila tarkastelee Stubbin itse todennäköisesti mainostoimiston kanssa tuottamia internet-sivuja kun taas oma analyysiaineistoni koostuu lehtikirjoituksista.

2. Vaalirahoituskohu

Erittelen tässä luvussa sekä vaalirahoituskohun historiaa että skandaalin yleisiä teoreettisia piirteitä. Nykyään lähes mikä tahansa tapahtumasarja voidaan valjastaa etuliitteellä kohu. Vaalirahoituskohu täytti kuitenkin skandaalin määritelmät, koska sillä oli vakavampia, koko yhteiskuntaan ulottuvia seurauksia (Dahlgren et al. 2011, 5). Se johti sekä konkreettisiin lakiuudistuksiin että vaalikampanjoinnin suhteellistumiseen (HS5; Herkman 2010, 19). Myös moni korkeassa asemassa ollut henkilö joutui luopumaan tehtävistään (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 65). Vaalirahakohun etuna monet poliitikot pitivät vaalirahoitusjärjestelmän julkisuuteen tuloa, koska järjestelmä suosi erityisesti varttuneempia poliitikkoja ja miehiä. (Hakala 2011, 103.) Uusi, entistä tiukempi laki ehdokkaan vaalirahoituksesta astui voimaan 1.5.2009. Laissa säädetään ehdokkaan vaalirahoituksesta ja sen ilmoittamisesta eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa, kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa. (Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 24.4.2009/273; HS5.)

Ikonen ja Mäkilä (2011) ovat kirjoittaneet kohu-termin käytöstä journalismissa. He esittävät, että kohu-sanaa käytetään journalistisissa teksteissä kolmessa merkityksessä. Kohu voi olla näkyvää ja huomiota herättävää keskustelua jonkin aiheen ympärillä. Tällöin kohu on lähinnä median luoma ilmiö eikä niinkään konkreettinen tapahtuma. Toisaalta kohu voi olla sateenvarjokäsite laajalle tapahtumien sarjalle. Kolmanneksi kohua saatetaan käyttää yleissanana lähes mistä tahansa tapahtumasta tai henkilöstä. Kirjoittajat arvostelevat kohun vakiintumista journalismin ilmiöksi. (Ikonen & Mäkilä 2011, 193.) Kohu sateenvarjokäsitteenä sopii parhaiten vaalirahoitusjournalismiin ja oman tutkimukseni näkökulmaan, koska lehtikirjoittelu kattaa laajan tapahtumien sarjan. *Helsingin Sanomien* Kotimaan-sivuillakin Vaalirahoituskohua käytettiin usein jopa sivun yläotsikkona vaalirahoituskohua koskeville uutisille.

Vaalirahakohua voidaan pitää Suomen poliittisen historian laajimpana skandaalina ainakin medianäkyvyydessä mitattuna. Skandaali tuotti yli kolmen vuoden aikana tuhansia juttuja, lööppejä ja paljastuksia. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 65; Kantola 2011a, 15.) Ilmiötä voidaan tarkastella myös esimerkkinä journalismin muutoksesta nyky-yhteiskunnassa (Kantola 2011c, 118). Vaalirahoituskohu paisui erityisesti sen johdosta, että uudet paljastukset seurasivat toisiaan (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 71). Lehtikirjoittelun teemoina olivat erityisesti poliittisen järjestelmän nauttima luottamus, lahjonta, korruptio ja valehtelu (Herkman 2010, 19).

Esittelen tässä luvussa vaalirahoituskohun keskeisimmät tapahtumat ja luettelen ne kronologisesti taulukkomuodossa liitteessä 6.

2.1. Vaalirahoituskohun tausta

Pohjoismaille on ollut tyypillistä, että vaali- ja puoluerahoituksen avoimuusvaatimukset ovat olleet vähäisiä. Suomi laati säädökset vaalirahoituksen avoimuudelle viimeisten Euroopan neuvoston maiden joukossa vuonna 2000, kun asiasta säädettiin laki. Sitä ennen lainsäätäminen oli kaatunut poliittisiin erimielisyyksiin. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 69 & Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (kumottu) 12.5.2000/414. Finlex.)

Suomessa on yksikamarinen eduskunta, johon valitaan joka neljäs vuosi toimitettavilla vaaleilla 200 kansanedustajaa (Oikeusministeriön vaalisivut: Eduskuntavaalit). Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa valituksi tulleilla kansanedustajilla ja varaedustajilla oli vaalirahoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus kaikkien vähintään 1 700 euron lahjoitusten osalta. Sittemmin kumotussa ja uudella korvatussa laissa mainittiin myös lain tarkoituksena vaalirahoituksen avoimuuden lisääminen, mutta tarkoitus ei täysin toteutunut. Sinänsä vaalituen vastaanottaminen yksityishenkilöiltä, yhdistyksiltä tai yrityksiltä ei ollut lain mukaan kiellettyä, mutta tuen antajat ja summat tulisi ilmoittaa sidonnaisuuksien selvittämiseksi. (Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (kumottu) 12.5.2000/414. Finlex; Pitkänen 2009, 28.) Euroopan neuvoston korruption vastainen elin Group of States Against Corruption painosti Suomea tiukentamaan lakia. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 70.)

Vaalirahoituslain mukaisella vaalirahoituksella tarkoitetaan kuluja, joilla katetaan vaalikampanjasta aiheutuneita kustannuksia, jotka ovat syntyneet aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaaleja tai viimeistään kaksi viikkoa vaalien jälkeen. Rahoituksen lähteitä voivat olla ehdokkaan omat varat tai hänen ottamansa lainat, ehdokkaan ja tämän tukiryhmän tai muun yhteisön antama tuki tai muu lähde. Eduskuntavaaleissa valituksi tullut kansanedustaja tai varaedustaja on velvollinen tekemään ilmoituksen vaalirahoituksestaan. (Oikeusministeriön vaalisivut: Vaalirahoitus 28.2.2011.)

Vuoden 2007 vaaleissa valtaan nousi keskustan, kokoomuksen, vihreiden ja RKP:n muodostama hallitus. Äänet jakautuivat hyvin vahvasti tietyille pääehdokkaille. Tämä oli yksi henkilöitymisen merkeistä kyseisissä vaaleissa. (Paloheimo & Borg 2009, 17.) Uudessa vuonna 2007 aloittaneessa hallituksessa oli kaikkiaan 12 Kehittyvien maakuntien Suomen tukea saanutta ministeriä. KMS antoi rahaa 53 ehdokkaalle yhteensä 375 200 euroa. Yhdistyksen tukemia ehdokkaita oli eniten keskustassa. KMS:n taustalla olleet liikemiehet olivat esimerkki muuttuvista instituutioista. Rahoittajien arveltiin pyrkineen vaikuttamaan muun muassa maankäyttö- ja kaavoituslain uudistukseen ja kaavoituspäätöksiin. Rahapulassa olleet puolueet tarttuivat tähän tilaisuuteen. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 73, 86.)

Mikko Kuoppa (vas)

"Pääasia jäi täysin epäselväksi. Rahasta sovittiin, mutta mistä sovittiin sen vastapainoksi. Kirkon kolehtiinkin rahaa laittava haluaa tietää, mitä sillä annetulla rahalla hankitaan. Kaikki jäi selvittämättä, erityisesti vaalirahan mahdolliset yhteydet kaavoitukseen." (HS28.)

Vaalirahoituksen epäselvyyksien taustalla olivat muun muassa yhdistykset, säätiöt ja verojen kiertäminen. Yritykset eivät halunneet tukeaan julkiseksi, joten varat siirrettiin puolueille näin verottajan ohi. Tiettyä ehdokasta saattoi tukea säätiön kautta anonymisti. Yritykset kiersivät veroja, kun lahjoitukset naamioitiin kirjanpidossa verovähennyskelpoisiksi kuluiksi kuten taidekaupoiksi, seminaarilipuiksi tai ilmoitustilaksi lehdessä. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 66.) Kari Heinon mukaan rahoittajien julkistaminen olisi tärkeää ennen kaikkea poliitikkojen sidonnaisuuksien avaamiseksi. Äänestäjillä pitäisi olla mahdollisuus tietää, onko rahallinen apu vaikuttanut poliitikkojen mielipiteisiin, koska rahoitus saattaa ratkaista vaalien tuloksen. (Heino 2010, 14-15.)

Kohussa kyse oli ennen kaikkea siitä, että vaalirahoituskohun kuluessa tuli ilmi yhä uusia tapahtumia, joita keskustapoliitikot olivat aiemmissa lausunnoissaan kieltäneet. Lisäksi kohun jatkuessa tuli ilmi yhä suurempia keskustan tukiyhdistyksiltä Kehittyvien maakuntien Suomelta ja Menestyvältä Suomelta saatuja vaalitukisummia. Näiden yhdistysten takana olivat erityisesti Nova Group -yhtiöt sekä niiden taustalla vaikuttaneet liikemiehet Tapani Yli-Saunamäki, Arto Merisalo, Tokmannin omistaja Kyösti Kakkonen ja Idea Park -yrittäjä Toivo Sukari. Lisäksi Nuorisosäätiön johdossa toimineet Matti Vanhanen ja Antti Kaikkonen olivat saaneet säätiöltä mittavia vaaliavustuksia säätiön toiminta-ajatuksen vastaisesti.

Lisäksi kohun aikana Matti Vanhasta epäiltiin lahjuksen ottamisesta omakotitalonsa rakennustyömaalle niin sanotun lautakasatapauksen aikana sekä luottamusaseman väärinkäytöstä

Nuorisosäätiön johdossa toimiessaan (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 75). Käsittelen myös lautakasatapauksen uutisointia osana Vanhasesta syntyvien tulkintojen muodostumista, koska se ajoittuu tiiviisti samalle ajanjaksolle muun aineistoni kanssa ja sen teemat liittyvät varsin kiinteästi samoihin kysymyksiin kuin vaalirahoitus eli politiikan korruptoituneisuuteen, lahjontaan ja poliittisen vallan ostamiseen.

Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) tukea saava Nuorisosäätiö on rahoittanut jatkuvasti ja avokätisesti Vanhasen ja muidenkin keskustalaisten vaalikampanjoita. RAY ja säätiötä valvova Patentti- ja rekisterihallitus selvittävät nyt Nuorisosäätiön toimia. (HS153.)

Helsingin Sanomat uutisoi jo 1990-luvulla vaalirahoituksen epäselvyyksistä, mutta skandaaleiksi nämä tapaukset eivät nousseet ennen vuotta 2008. 2000-luvulle asti ajateltiin, ettei vaalirahoitus ole julkinen asia ja kun puolueiden rahoitustietoihin ei ollut pääsyä, journalisteilta puuttui keinoja rahoituksen selvittämiseen. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 66-67.) Kantolan toimittama teos kuvaa 2000-luvulla tapahtuneita julkisen elämän muutoksia ja käsittelee poliittisia skandaaleja 1970-luvulta 2000-luvulle. Nyt syttyneen kohun taustalla on 70-luvulla alkanut julkisen elämän muutos, joka heijastaa koko yhteiskunnan rakenteellista muutosta. Rakenteiden muuttuessa julkiset auktoriteetit ja instituutiot kuten ministerit ja kansanedustuslaitos on kyseenalaistettu. (Kantola toim. 2011, 5-6.)

STT:n teettämän kyselytutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa vastaajista katsoi poliitikkojen luotettavuuden heikentyneen vaalirahakohun takia ja reilu kolmannes arveli myös tiedotusvälineiden luotettavuuden kärsineen. Joka neljännen mielestä kohu oli vahvistanut median luotettavuutta. (Siljamäki & Autio 2010, 22-23.) Väliverroksen toteuttamassa gallupissa ilmeni, että vaalirahoituskohun seurauksena kansalaisten luottamus politiikkaan heikkeni (Väliverronen 2011, 153). Uutisointia pidettiin sensaatiohakuksena ja sen puolueettomuus kyseenalaistettiin (Väliverronen 2011, 155).

MTV3 uutisoi 11.2.2010 tekemänsä kyselytutkimuksen perusteella, että 53 prosenttia suomalaisista katsoi vaalirahakohun olleen tarpeellinen ja lisänneen kiinnostusta politiikkaan. Vaalirahakohulla ei kuitenkaan ollut juuri vaikutusta siihen, keitä haastateltavat aikoivat äänestää seuraavissa vaaleissa. Ainoastaan kaksitoista prosenttia vastaajista uskoi vaihtavansa kansanedustajaehdokasta vaalirahasotkujen takia. (Ikonen & Mäkilä 2011, 190.)

2.2. Vanhasen pääministeriys ja vaalirahoituskohun kulku

Matti Vanhanen nousi pääministeriksi suurelle yleisölle lähes tuntemattomana, kesken vaalikauden, Anneli Jäätteenmäen jouduttua eroamaan 18.6.2003. Vanhasen kausi siis sekä alkoi että päättyi skandaalilla. (Talvitie 2011, 11-15.) Valinta oli yllätys Vanhaselle itselleenkin, joka aloitti Jäätteenmäen hallituksessa puolustusministerinä. Vanhasesta tuli myös puolueen puheenjohtaja ylimääräisessä puoluekokouksessa 5.10.2003. Vanhanen ei ollut aiemmin menestynyt puoluesihteerin tai puheenjohtajan vaaleissa. (Uimonen 2011, 329.) Vuodesta 2003 on vakiintunut tavaksi asettaa puolueen puheenjohtaja pääministeriehdokkaaksi eduskuntavaaleissa (Uimonen 2011, 34).

Vanhasen kaudella presidentin valtaoikeudet kaventuivat entisestään. 1.3.2000 astui voimaan uusi perustuslaki, joka teki pääministeristä muodollisesti maan tärkeimmän poliittisen vallan käyttäjän. (Talvitie 2011, 96; Uimonen 2011, 29.) Risto Uimonen kokee, että lakimuutos vahvisti Suomea parlamentaarisenä demokratiana ja että pääministerin mediarooli vahvistui edelleen näiden muutosten myötä (Uimonen 2011, 11, 27, 40, 45).

Joulukuussa 2006 perustettiin varainhankintayhdistys Kehittyvien maakuntien Suomi keskustan puolue toimistossa (HS5; HS29). Tammikuussa 2007 Matti Vanhanen ja Jarmo Korhonen tapasivat vaalirahoittajat Tapani Yli-Saunamäen ja Arto Merisalonen pääministerin virkasunnossa (HS15; HS83). Yhdistyksen taustahahmoina toimivat myös Toivo Sukari ja Kyösti Kakkonen. Myöhemmin tuli ilmi, että tapaamisessa oli ollut mukana myös Kuntien eläkevaikutuksen toimitusjohtaja ja entinen keskustapoliitikko Markku Kauppinen (HS21). Vaalien jälkeen rahoittajille pidettiin Kesärannassa myös kiitoskaronkka (HS83).

Varsinainen mediakohu käynnistyi 7.5.2008, kun keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Timo Kalli paljasti Kirsi Skönin toimittamassa Ylen *A-studio*-ohjelmassa, että hän oli tietoisesti rikkonut vaalirahoituslakia, koska siitä ei seurannut sanktioita. (HS5; Skön 2010, 16; Kantola, Vesa & Hakala 2011, 70.) Toimittaja Kirsi Skön oli ehdolla Vuoden journalistinen teko -palkinnon saajaksi ohjelmallaan (Talvitie 2011, 222).

Skön (2010) kertoi saaneensa nimettömältä lähteeltä tiedon, että Timo Kallin vaalibudjetissa oli merkittäviä summia muutamalta nimettömänä pidetyltä lahjoittajalta. Hän ei saanut heti vahvistusta epäilyilleen, mutta päätti kuitenkin tehdä *A-studioon* 7.5.2008 jutun toimimatto-

masta vaalirahoituslaista. Kalli puhui sivu suunsa luullessaan toimittajan taustatietoja laajemmiksi kuin ne olivatkaan. (Skön 2010, 16.)

Skönin mukaan ei ollut yllättävää, ettei vaalirahoituslakia noudatettu, mutta tilanteen muuttamiseksi ei ollut riittävää painetta. Kohu toi julkisuuteen yhteiskunnan olemassa olleita rakenteita, joita oli pidetty pitkään maan tapana. Moraalisen närkästyksen aihe oli erityisesti se, että lakia rikkoi kansanedustaja, joka oli itse ollut säättämässä sitä. Myöhemmin kohu vaimeni, mutta Skön palasi asiaan noin vuosi ensimmäisten tapahtumien jälkeen. Hän kertoi tavoista, joilla puolueet edelleen piilottelivat tukisummien alkuperää. Skönin mukaan keskustan taitamattomasti hoitama mediakohu johti siihen, että huonosti peitellyt johtolangat kaatoivat lähes kaiken kielteisen julkisuuden keskustan niskaan. (Skön 2010, 17-18.)

Rahoituksen läpinäkyvyyden lisäämisen tarkoituksena oli estää korruptiota. Keskusrikospoliisin mukaan korruptio tiukasti rajattuna tarkoittaa valta-aseman väärinkäyttöä yksityisen edun tavoittelemiseksi. Kuitenkin korruptiona voidaan pitää useita muitakin tapauksia esimerkiksi vaalirahoituskohun yhteydessä esiin tullutta Rovaniemen kelkkatehtaan rakentamista ja rahoitusta.⁷ (Skön 2010, 19.)

Timo Kallin lausunto nousi isoksi uutiseksi vasta viikon kuluttua, kun hänet kutsuttiin Ylen TV1:n pääuutislähetykseen. Siinä hän paljasti suurimmat rahoittajansa. Pari päivää myöhemmin monet kansanedustajat alkoivat korjailla vaalirahoitusilmoituksiaan. Muutaman viikon ajan aiheesta keskusteltiin taukoamatta. Siitä syntyi niin sanottu puheskandaali, *talkscandal*. Moraalinen närkästys loi journalisteille puitteet, joissa ryhtyä tutkimaan vastaavia tapauksia.⁸ (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 70.)

⁷ Tieto Kuntien eläkevakuutuksen Markku Kauppisen roolista vaalirahoituksessa laajensi skandaalia. Keva oli ostanut Nova Groupilta Rovaniemelle rakennettavan moottorikelkkatehtaan Kauppisen ehdotuksesta. Tämä tieto yhdisti kelkkatehdaskaupan vaalirahoitukseen. Kauppinen erosi lopulta tehtävästään. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 76-77.)

Rovaniemen kaupunginhallituksen puheenjohtaja sai vaalitukea Nova Groupilta ja vaalien jälkeen kelkkatehtaan rakennuttajaksi valittiin Nova Group. Hallin osti Kuntien eläkevakuutus, jonka tarkoituksena on sijoittaa kuntien eläkevakuutusrahoja mahdollisimman tuottavasti. Kevan johdossa oli entinen keskustan kansanedustaja Markku Kauppinen. Kevan ja Novan edustajat tapasivat ennen vaaleja mm. pääministerin isännöimässä tilaisuudessa. Kevan toimitusjohtaja yritti peitellä tapaamisiaan Novan edustajien kanssa pyyhkimällä muun muassa Arto Merisalon nimen pois kuiteista. (Skön 2010, 19.)

⁸ Kari Heinon (2010) mukaan vaalirahoituskohun uutisointiin liittyvät kirjoitukset useissakin lehdissä esittivät moraalisia kannanottoja, mutta ne olivat usein heikosti perusteltuja. Hän pohtii koko tapahtumasarjaa moraalin sekä oikean ja väärän näkökulmasta. Kirjoittajan mukaan toimittajat tulivat teksteissään usein luokitelleeksi poliitikkojen toiminnan vaalirahoituskohun yhteydessä oikeaksi, vääräksi tai moraalittomaksi erittelemättä varsinaisesti, mitä tekoja tarkoittivat. Moraalittomuuden määrittäminen ei kirjoittajan mukaan ole näin yksiselitteistä. Toimittaja ei voi tekstissään todeta yksinkertaisesti, että joku on toiminut oikein tai väärin, vaan on kerrottava, mistä teosta on kyse esimerkiksi virka-aseman väärinkäytöstä. (Heino 2010, 12-13.)

Toukokuun alussa 2009 tuli voimaan uudistettu entistä tiukempi vaalirahoituslaki (HS5; Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 24.4.2009/273. Finlex). Tätä tapahtumaa seuranneessa uutisoinnissa Vanhanen ensin kiisti Kesärannan tapaamisen ja kiisti tienneensä, keitä KMS-yhdistyksen taustalla oli (HS5). Myös puoluesihteerin Jarmo Korhonen kiisti vielä kesäkuussa 2008 kaikki yhteytensä Kehittyvien maakuntien Suomeen (HS5; HS29). Myöhemmin toukuussa Tapani Yli-Saunamäki kertoi päättäneensä käytännössä yksin, ketkä saivat KMS-tukea eduskuntavaaleissa 2007 (HS29). Kehittyvien maakuntien Suomi oli tukenut muitakin poliitikkoja, lähinnä kokoomusta (HS56).

Kesäkuussa MTV3 kertoi Nova Groupin muistiosta, joka paljasti yhtiön lahjoittaneen Menestyvä Suomi -yhdistykselle satoja tuhansia euroja eduskuntavaalivuonna 2007 (HS1; HS2; HS29). Heinäkuussa 2009 paljastui, että Nova-yhtiöt hakevat yrityssaneeraukseen ja Nova Groupilla oli 2,7 miljoonaa euroa velkoja (HS83).

Alussa Vanhanen vaati ainakin otsikoiden mukaan selvityksiä vaalituista alaisiltaan ja hän korosti, ettei varoja ole käytetty hänen henkilökohtaiseen kampanjaansa (HS4; HS6). Kesäkuussa keskusta päätti julkistaa kaikki saaman yli 5 000 euron vaalituot ennen muita puolueita tai eduskunnan päätöstä asiassa (HS10). Muut puolueet ilmoittivat, ettei niillä ole tarvetta seurata keskustan esimerkkiä (HS11).

Kesäkuun 15. päivänä Matti Vanhanen myönsi tavanneensa vaalirahoittajat virka-asunnossaan (HS12). Vanhanen kertoi myös tienneensä lahjoittajien antamat tukisummat, vaikka hän ei ollut niitä aiemmin muistanut (HS15). Arto Merisalo kertoi, että rahoittajien tavoitteena oli saada Vanhanen toiselle kaudelle pääministeriksi (HS12; HS14; HS53). Samana päivänä Nova Group ja Nova Kiinteistökehitys asetettiin konkurssiin (HS14; HS29; HS83).

Aikaisemmin Markku Kauppisen rooli vaalirahoituskeskusteluissa oli ihmetyttänyt, mutta 18.6.2009 tuli ilmi, että noin 20 miljoonaa euroa Kuntien eläkevakuutuksen varoja oli käytetty Novan kiinteistöhankkeeseen Rovaniemellä (HS 25). Kevan varoja oli siis päätynyt epäsuorasti keskustan vaalitukiin. Oikeuskansleri sai kesäkuussa kantelun Matti Vanhasen sekä Kevan ja Nova Groupin toimista vaalirahoitusasiassa (HS88). *Helsingin Sanomissa* julkaistujen KMS-rahoitusta saaneiden poliitikkojen listalla oli myös Matti Vanhanen. Hänen henkilökohtaiseen kampanjaansa oli annettu 10 000 euroa. (HS64.) Kevalta vaadittiin myös listoja Markku Kauppisen vieraista ja ilmeni, että joistakin kuiteista oli pyyhitty pois KMS-

vaikuttajien nimiä jälkikäteen (HS81; HS95). Heinäkuussa Kauppinen erosi tehtävästään (HS94).

Elokuussa Vanhanen puolusteli vaalitukiyhdistyksiä, koska niiden tuottamista tukisummista ei tarvitse maksaa veroa (HS116). Elokuussa tuli esille myös valtionyhtiöiden antama vaalirahoitus suurille puolueille. Vanhanen vastusti valtionyhtiöiden antamaa vaalirahoitusta, vaikka puolueista juuri keskusta oli saanut niiltä eniten rahoitusta (HS121).

Syyskuussa Nova Groupin konkurssipesästä paljastui jälleen uusia yhteyksiä keskustaan. Nova Groupin edustajat luennoivat keskustan kuntavaaliristeilyllä vuonna 2007 kuntien investointeja koskevista toiveistaan. (HS133.) Syyskuussa kokoomus ilmoitti palauttavansa kaikki Nova Groupilta saamansa tuet yhtiön konkurssipesään (HS137). Myös keskusta ilmoitti maksavansa kaikki Nova-tuet takaisin väliaikaisella lainalla (HS138).

Syyskuussa tuli ilmi keskustataustaisen Nuorisosäätiön antama vaalituki Vanhaselle presidentinvaaleihin. Säätiö toimi valtion tuella ja Raha-automaattiyhdistyksen avustuksella. RAY:n säännöt kieltävät avustusten jakamisen poliittiseen toimintaan. (HS145; HS154; HS262.) Myös Antti Kaikkonen oli saanut säätiöltä vaaliavustuksia ja hän jätti paikkansa säätiön puheenjohtajana rahoitusotkujen vuoksi (HS162; HS262). Vanhanen oli Nuorisosäätiön hallituksessa 20 vuotta ja viimeiset 5 vuotta puheenjohtajana. Nuorisosäätiö tuki Vanhasen vaalitukiyhdistyksiä vuoden 2003 eduskunta- ja vuoden 2006 presidentinvaaleissa. Samaan aikaan Vanhanen oli vuosina 2006–2009 pääministerinä myöntämässä RAY:n avustuksia kyseiselle säätiölle. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 80; Talvitie 2011, 231.) Vanhasta epäiltiin virka-aseman väärinkäytöstä hänen toimiessaan Nuorisosäätiön puheenjohtajana vuosina 1998–2003. (Talvitie 2011, 109–110; HS214.)

Oikeuskansleri Jaakko Jonkka lähetti syyskuussa 2010 Vanhasen esteellisyyden tutkittavaksi eduskunnan perustuslakivaliokunnalle, joka antoi asian keskusrikospoliisin tutkittavaksi. Valtakunnansyyttäjänvirasto ei määrännyt poliisia aloittamaan esitutkintaa vaalirahakohun ympärillä liikkuvista rikosväitteistä. Poliisitutkinnan jälkeen helmikuussa 2011 eduskunta ja valtakunnansyyttäjä katsoivat, ettei ollut aihetta nostaa syytettä valtakunnanoikeudessa. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 80; Talvitie 2011, 231; HS247.) Lokakuussa Antti Kaikkonen erosi kaikista Nuorisosäätiön luottamustehtävistä ja Ylen hallintoneuvostosta (HS262).

Vuoden 2009 kuluessa keskusta yritti sekä saada muita puolueita julkaisemaan vaalitukiaan että aloittamaan keskustelua katosta vaalitukisummille. Tukikatto ei kuitenkaan saanut kannatusta muilta puolueilta. (HS191.)

Lautakasatapaus alkoi syyskuussa Ylen *Silminnäkijä*-ohjelmasta, jossa esitettiin nimettömän lähteen turvin Vanhasta kohtaan väite lahjuksen ottamisesta. Hänen väitettiin saaneen lahjuksena maksuttoman puutavaraerän rakennustyömaalleen Nuorisosäätiölle talourakoita tekevältä rakennusliikkeeltä. Vanhanen ei kuitenkaan omien sanojensa mukaan voinut vaikuttaa rakennuttajien valintaan. (HS214; Kantola, Vesa & Hakala 2011, 75; Talvitie 2011, 109-110.)

***Ylen raju väite: Vanhanen sai lahjaksi tavaraa rakennusliikkeeltä
Väitetty tuki tuli Nuorisosäätiölle rakentaneelta yhtiöltä***

Ylen ajankohtaisohjelma Silminnäkijä väitti maanantaina illalla, että Matti Vanhanen (kesk) sai rakennusmateriaalia yritykseltä, joka urakoi asuintaloja Nuorisosäätiölle. Ari Korvolan tekemän ohjelman mukaan materiaalilasku liitettiin Nurmijärven Lepsämän omakotitalon menoihin.

Rakennustarvikkeet tulivat nimeltä mainitsemattomalta rakennusliikkeeltä. Ohjelman mukaan rakennusliike pyrki tarvike-erän maksamisella edesauttamaan jatkourakoita säätiön tulevaisuudessa. (HS214.)

Vanhanen järjesti lautakasaväitteen johdosta 20.9.2009 tiedotustilaisuuden, jossa kiisti kaikki väitteet. Paikalla olivat lähes kaikki suomalaiset median edustajat. Tilaisuudessa Vanhanen esitti kysymykset ja vaati Yleltä todisteita. (Uimonen 2011, 372; HS218.) Vanhanen arveli toimittajien odottavan eroilmoitusta. Hän otti tapauksen ja Ylen väitteet hyvin henkilökohtaisesti. Tiedotustilaisuutta varten hän laati jopa kattavan listan kaikista talonsa rakennusmateriaaleista ja niitä koskevista kuiteista. Tiedotustilaisuudessa Vanhanen kertoi tilanneensa erän tuppeen sahattua koivua ja epäili tätä väärinkäsityksen syyksi. (Talvitie 2011, 111-112.) Tuppeen sahatusta muodostuikin omanlaisensa käsite poliittisessa julkisuudessa.

Vaalirahakohun aikana Vanhanen on onnistunut ulkoistamaan vastuun itsensä ulkopuolelle. Hän ei ole lähtenyt toimittajien tenteissä pohtimaan moraalikysymyksiä, vaan on vetäytynyt pääministeriroolinsa taakse. Hän ei käytä minä-pronominia, vaan puhuu "pääministeristä" joka tekee sitä ja tätä.

Tästä vastuun institutionalisoimisesta johtuneen Vanhasen ylimielinen maine.

Tiistaina median edessä ei kuitenkaan seissyt instituutio, vaan hyvin loukkaantunut mies nimeltä Matti Vanhanen. (HS220.)

Vanhanen odotti Ylen anteeksipyyntöä, koska ohjelman tekijät eivät esittäneet lisää perustelua tai todisteita. Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Timo Kalli vaati jopa Yleisradion toimitusjohtajan Mikael Jungnerin eroa tapauksen vuoksi. (Talvitie 2011, 112-113; HS232.)

Vanhanen halusi kuitenkin esitellä kotinsa rakennusmateriaaleja STT:lle todistaakseen syytömyytensä (HS229; HS236). Kun STT ei noudattanut kutsua, Vanhanen kutsui Tekniikan Maailman valitsevat rakennustarkastajat etsimään talostaan kyseistä puutavaraa. Ylen TV2:den *Silminnäkijä*-ohjelman tuottaja esitti, ettei ohjelma ota kantaa siihen, oliko Matti Vanhanen saanut lahjuksia, vaan esitti ainoastaan puolueettomasti lähteeltään saamansa tiedot. Lisäksi tuottajan mukaan tapauksessa oli voimassa lähdesuoja. (Talvitie 2011, 114-115.)

Keskusrikospoliisi selvitti tapausta ja totesi, ettei se johda esitutkintaan. Vaikka Vanhanen olisikin syyllistynyt lahjuksen ottamiseen, häntä koskevat syytteet olisivat jo vanhentuneet. Valtakunnansyyttäjä ilmoitti, ettei myöskään Yleisradion *Silminnäkijä*-ohjelma anna perusteita esitutkinnan käynnistämiseksi törkeästä kunnianloukkauksesta. Julkisen sanan neuvosto antoi *Silminnäkijä*-ohjelman jaksolle vapauttavan päätöksen. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 75; Talvitie 2011, 115; HS219; HS241; HS247.)

Neljä oppositiopuoluetta vaati hallituksen eroa ja samalla viikolla kun *Silminnäkijä*-ohjelma esitettiin, eduskunnassa oli tulossa luottamuslauseäänestys pääministerin vaalirahoitusta koskevasta tiedonannosta (HS232). Siksi Vanhanen epäili Ylen yrittävän tahallisesti vahingoittaa hänen uraansa (Talvitie 2011, 112-113). Vanhasen hallitus voitti lokakuussa 2009 vaalirahoitusta koskeneen luottamuslauseäänestyksen eduskunnassa äänin 117-27 (HS238; HS243). Oppositio vaati pääministerin eroa, mutta Vanhanen kieltäytyi. Hän vastasi, että muutkin puolueet olivat hoitaneet vaalirahoituksensa epäilyttävästi, eikä suostunut kantamaan yksin vastuuta vaalirahakohusta. (Uimonen 2011, 372.)

Vaalirahoituslain uudistusta pohtineen työryhmän puheenjohtaja, oikeustieteen lisensiaatti, Lauri Tarasti ehdotti 14.10.2009 enimmäismäärää puolueiden ja ehdokkaiden kampanjakuville. Lisäksi toimikunta päätti, että puolueiden tulee ilmoittaa saamansa tuet ja avustukset 30 päivän sisällä. Tukea tai rahoitusta ei saa vastaanottaa, jos sen lähdeä ei pystytä selvittämään. Poliittisen tuen antaminen kiellettiin kokonaan valtion tai kunnan omistamilta yleishyödyllisiltä yhtiöiltä. (HS269.)

Jouluaaton aattona 2009 Vanhanen ilmoitti *Suomenmaa*-lehdessä eroavansa pääministerin tehtävistä ja ettei asettuisi ehdolle keskustan puheenjohtajaksi seuraavassa puoluekokouksessa. Vanhanen mainitsi tuolloin syiksi jalkaleikkauksen ja perhesyyt. (HS299; Talvitie 2011,

224, 228.) Timo Laanisen mukaan syynä eroilmoituksen ajoitukseen oli se, että Vanhanen halusi hillitä ilmoituksesta syntyvää keskustelua (Uimonen 2011, 380).⁹

Vaikka jääviysepäilyyn arveltiin olleen Vanhasen eroilmoituksen taustalla, hän ei kuulemma ollut tietoinen poliisitutkinnasta vielä tuolloin. Hänen kertomansa mukaan jääviysepäilyt syntyivät vasta eropäätöksen jälkeen. (Talvitie 2011, 227, 229.) Vuoden 2006 presidentinvaalien rahoitusta ja pääministeriin kohdistuneita jääviysepäilyjä käsitellyt oikeusprosessi kesti lähes puolitoista vuotta (Talvitie 2011, 225). Valtakunnansyyttäjän mukaan asiassa ei kuitenkaan liittynyt syytekynnys (Talvitie 2011, 231).

2.3. Vaalirahoituskohu mediassa

Vaalirahoituskohusta julkaistiin määrällisesti eniten uutisia *Helsingin Sanomissa*. Lehti käsiteli eniten vaalirahoitukseen liittyvää lainsäädäntöä, sen kiristämistä ja uudistamista. *Keskisuomalainen* puolestaan korosti median roolia vaalirahoituskeskustelun ruokkijana ja syytti etelän mediaa poliittisesta ajojahdistista. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 65, 72.)

Kantola, Vesa ja Hakala ovat jakaneet vaalirahoituskohun kuuteen vaiheeseen. Huippukohdat uutisten lukumäärällä mitattuina¹⁰ olivat

1. Kevät 2008 (Timo Kalli, Kehittyvien maakuntien Suomi, Nova Group),
2. Syksy 2008 (Nova, Rovaniemen kelkkatehdas, Ilkka Kanerva),
3. Kevät 2009 (Nova, Kuntien eläkevakuutus),
4. Syksy 2009 (oma tutkimusaineistoni, Keva, Marja Tiura, Nuorisosäätiö, Raha-automaattiyhdistys, Matti Vanhanen mm. lautakasa, ay-tuki),
5. Kevät 2010 (Nuorisosäätiö, Tiura) ja
6. Syksy 2010 (Vanhanen perustuslakivaliokunta).

Sulkeissa on esitetty tuolle ajalle sijoittuvat vaalirahoituskohuun liittyvät keskeisimmät uutisaiheet. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 72.) Käsittelen tässä työssä vuoden 2009 kesäkuusta

⁹ Uimonen arvioi, että käytännössä Vanhasen johtamalla puolueella olisi ollut vuoden 2011 eduskuntavaaleissa heikot mahdollisuudet. Tähän olisi vaikuttanut myös käynnissä oleva Keskusrikospoliisin tutkinta Raha-automaattiyhdistyksen avustuksista Nuorisosäätiölle. Vanhanen myös ennakoii, että olisi saanut seuraavassa puoluekokouksessa puheenjohtajavaaleihin vastaehdokkaan. (Uimonen 2011, 381.)

¹⁰ Vaalirahoituskohun vaiheet on esitetty viivadiagrammina Kantolan, Vesan ja Hakalan (2011, 72) artikkelissa *Notkean myrskyn silmässä: vaalirahaskandaali*.

joulukuuhun ajoittuvaa vaalirahoitusta koskevaa journalismia eli Kantolan, Vesan ja Hakalan (2011) mukaan vaalirahoituskohun neljättä huippua.

Uutisoinnin riippuvuus vuodoista näkyi siinä, että skandaali eteni aalloissa. Ensimmäisessä aallossa skandaaliin tulivat mukaan KMS ja siinä toimineet henkilöt. Kohu hiipui loppukesäällä 2008, kun uusia paljastuksia ei saatu. Toinen aalto alkoi vasta kesäkuussa 2009. Tuolloin MTV3 sai Nova Groupin luottamuksellisen muistion, josta paljastui, että keskusta oli salannut yhtiöltä saadun 125 000 euron vaalituen. Samoihin aikoihin tiedostusvälineet saivat vuoden KMS:n rahoittajien ja keskustapoliitikkojen neuvotteluista pääministerin virka-asunnossa Kesarannassa. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 76-77.)

Helsingin Sanomat nosti Vanhasen päähenkilöksi heti kohun käynnistyttyä. Lehti julkaisi toistuvasti esimerkiksi yli puolen sivun kokoisia kuvia pääministeristä. Vanhasen kannalta kohu osui politiikan pahimpaan kohtaan, luottamukseen. Skandaaleissa myös suojeltiin organisaatioiden ja puolueiden mainetta niin, että se pyrittiin esittämään yksittäisten henkilöiden ongelmana. Vanhanen esiintyi usein syntipukkina. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 81.)

Paavo Arhinmäki (vas, oppositio): KMS perustettiin keskustan puolueitoimistolla. Kun vastauksia ei saada herää kysymys, voiko pääministeriin enää luottaa. Ja politiikka perustuu luottamukseen. (HS228.)

Talvitien muistelmateoksessa Vanhanen moitti jälkikäteen omaa tietämättömyyttään vaalirahoituskohun etenemisen suhteen. Vanhanen katsoo, että vaikutelma salailusta syntyi sen vuoksi, ettei hän ollut kertomansa mukaan valmistautunut erityisen hyvin vaalirahoituskohun ensimmäiseen tiedotustilaisuuteen. Koska hän ei ollut heti otsikoiden ilmestyessä ajan tasalla, hän joutui tiedotustilaisuudessa vastaamaan useisiin kysymyksiin, ettei tiedä tai muista. Hän ei omien sanojensa mukaan tiennyt Kehittyvien maakuntien Suomi -yhdistyksen toiminnasta juuri mitään. Vanhanen oli kuitenkin ilmoittanut vaalirahoituksesta omassa vuoden 2007 vaalirahailmoituksessaan. (Talvitie 2011, 222-224.) Tämä näytti vain yhdeltä osoitukselta varsinaisen mediastrategian puuttumisesta. Tilanteeseen ei reagoitu riittävän ajoissa ja riittävän vahvoilla argumenteilla. Paljastusten vähittäinen julkitulo ei ainakaan parantanut puolueen imagoa mediassa. Voidaankin hyvällä syyllä kysyä, miksei puolueella ollut yhtenäistä mediastrategiaa tai johdettua kriisiviestintää. Aineistosta nousseiden esimerkkien valossa Vanhanen katsoi, että tätä tietämättömyyttä tai muistamattomuutta käytettiin esimerkkinä siitä, että hän olisi valehdellut (Talvitie 2011, 222). Kuitenkin myös tutkimusaineistostani paljastuu, että

Vanhanen tiesi varsin hyvin vaalirahoituskuvioiden tapahtumat ja oli itse ollut mukana järjestämässä sitä, mutta myönsi asiat yleensä vasta kun ne olivat jo tulleet julkisuuteen.

"Kansanedustaja Gustafsson viittasi kyselytuntiin, jolla hän kysyi teiltä vuosi sitten KMS:n [Kehittyvien maakuntien Suomi -yhdistys] rahoista. Nyt jälkikäteen ajatellen, olisiko silloin kannattanut mainita, että KMS:n keskeiset rahoittajat olivat olleet yhteydessä keskustaan muuta kautta? "Hän kysyi silloin aivan erilaisesta kokoontumisesta aivan eri teemalla. Olisiko minun pitänyt sanoa, että ei, tällaisella kokoonpanolla ei oltu koolla ja tästä teemasta ei puhuttu, vaan nämä ihmiset ja tämä aihe. Hän kysyi äärimmäisen täsmällisesti ja esitti sellaiset väitteet kysymyksessä, joita minä en pystynyt tunnistamaan, vaikka kuinka yritin siinä tilanteessa muistaa puolentoista vuoden päähän. Ja nyt kun sitä käytetään ikään kuin esimerkkinä, että minä olisin valehdellut, niin sitä pidän täysin sietämättömänä." (HS27.)

Suomalaisen politiikan kohut ovat olleet harvinaisia ja rahoitusjärjestelmä on ollut julkinen salaisuus. Vaalirahoituskohu sai skandaalin piirteitä, kun kansalaisten usko poliittisen päätöksenteon puolueettomuuteen horjui. (Dahlgren et al. 2011, 12.) Myös aineistossani näyttää siltä, että poliitikot yrittävät vakuutella, ettei nautittu rahoitus vaikuttanut päätöksentekoon. Ainoastaan sellaisissa tapauksissa, joissa kyse on selvästä lahjuksen ottamisesta, korruptio on ilmeistä. Rahoittajien suhde politiikkaan on kuitenkin kiistaton, koska yleensä rahoittajat mainitsivat tukeneensa sellaisia poliitikkoja, jotka ajavat heidän asiaansa.

*Yhdistys näki, että keskustapuoluetta kannattaa tukea.
"Uskon että porukalla oli selvä näkemys, että Matti Vanhanen oli tehnyt hyvää työtä, ja keskusta. Kokoomus oli enemmänkin palkansaajien puolue", Merisalo muistelee. (HS14.)*

Poliittisesti Suomen vaalirahakohu on osa kansainvälistä kehitystä, jossa on siirrytty avoimempaan vaalirahoitukseen. Journalismin muutoksen lisäksi taustalla olivat ennen muuta vakiintuneiden luokkapuolueiden, erityisesti keskustan, kriisi. Samaan aikaan puolue- ja vaalirahoituksen hankkiminen on vaikeutunut, joten keskusta joutui järjestämään uusia tapoja hankkia rahoitusta. Puolueiden jäsenmäärä on pienentynyt ja kampanjakulut ovat kasvaneet, koska kampanjat käydään mediassa. Äänestäjät ovat hyvin riippuvaisia median tarjoamasta informaatiosta.¹¹ (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 67-68, 85; Herkman 2011, 12, 26-27, 29, 141.)

Vuoden 2007 vaaleissa kiinnitettiin huomiota vaalikampanjoihin, imagoihin ja mainontaan. Poliitiikan substanssiasiat olivat tuolloin sivuroolissa. Kampanjabudjetit olivat tuolloin vielä

¹¹ Aiheesta lisää artikkelissa Kantola, Vesa & Hakala (2011).

suuret, kun vaalirahoituskuviot eivät olleet tulleet julkisuuteen. (Pernaa & Railo 2012, 33.) Kuitenkin tutkimusten mukaan suuret kampanjabudjetit eivät ole aktivoineet äänestäjiä odotetulla tavalla (Herkman 2011, 26-27, 29).

Yhdysvalloista syksyllä 2008 finanssikriisinä alkanut ja kansainväliseksi taloudelliseksi lammaksi levinnyt taantuma on yhdessä vaalirahakohun kanssa asettanut politiikan rahoitusjärjestelmälle uudistuspaineita. Vaalirahakohu on myös nostanut esille politiikan legitimitiikkikriisin. (Herkman 2010, 19.) Median kaupallistuminen ja viihteellistyminen alettiin liittää puoluepolitiikan kiinnostavuuden vähenemiseen (Herkman 2011, 15).

Ei ole itsestään selvää, että skandaali syntyi juuri nyt. Puolueet ovat aiemminkin saaneet rahoitusta yrityksiltä. Skandaalit heijastavat usein laajempia yhteiskunnallisia muutoksia. Taustalla vaikuttivat poliittisen järjestelmän muutokset: järjestelmän avautuminen, puolueiden kriisi ja median koventunut kilpailutilanne. Toisaalta kohun taustalla olivat julkisuuden ja journalismin toimintatapojen muutokset. Vaalirahakohu kertoo myös siitä, millainen on skandaalin elinkaari nyky-yhteiskunnassa. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 66.)

Vaalirahaskandaalia paisuttivat myös puolueiden väliset ja sisäiset valtataistelut. Skandaalit ovat poliittisen taistelun välineitä, joiden avulla voi kohottaa myös omaa profiiliaan ja lyödä vastustajia. Skandaalista oli hyötyä etenkin vaalirahoitusta koskevan lakiuudistuksen kannattajille. Vaalirahakohu nopeutti lainsäädännön etenemistä. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 78.)

Oppositiota keskustelu ei tyydyttänyt. Sdp:n puheenjohtaja Jutta Urpilainen leimasi Vanhasen puheet väistelyksi ja saivarteluksi. Urpilainen kyseenalaisti pääministerin harkintakyvyn, kun hän on neuvotellut vaalituesta talousrikoksista tuomittujen kanssa. (HS30.)

Skandaalin keskipisteessä oli Matti Vanhanen, jolta vaadittiin myös poliittisen vastuun ottamista. Vanhanen yritti väistellä syytöksiä ja puhui koko poliittisen järjestelmän kriisistä. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 80.) Vaalirahaskandaalia paisuttivat myös kiistat puolueiden sisällä. KMS oli perustettu keskustan puolueoimistossa ja muun muassa Jarmo Korhonen oli osallistunut siihen aktiivisesti. Negatiivisen huomion siivittämänä Korhonen päätti avata myös vuoden 2006 presidentinvaalien rahoitusta ja käänsi negatiivisen huomioon Vanhaseen. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 78.)

Pitkäaikaistyöttömien suhtautumista vaalirahoituskohun tapahtumiin selvittäneessä tutkimuksessa nousi esiin paljon turhautuneisuutta sekä poliitikkojen – erityisesti Vanhasen – että median toimintaan.¹² Mediaa syyteltiin puolueelliseksi ja journalismia syyteltiin juttujen heikosta pohjustuksesta ja asiatietojen puutteesta. Katsottiin, että ajojahti oli tarpeettomasti kohdistunut vain keskustaan, kun muidenkin puolueiden rahoituksessa olisi ollut selvitettävää. Vastajaat myös katsoivat, että kohu saattoi olla Vanhaselle jopa positiivinen, koska tämän kannatus oman puolueen riveissä vahvistui. (Siljamäki & Autio 2010, 25-26, 27.) Erityisesti tutkijat pitivät vaalirahautisoinnin ongelmina sitä, että ainakin tutkimusryhmässä vaalirahakohu henkilöityi voimakkaasti. Tutkimuksessa mukana olleet työttömät muistivat erityisesti kohun näyttävimmän uutisoidun yksittäistapauksen sen kustannuksella, että asiasisältö hämärtyi. (Siljamäki & Autio 2010, 28.)

¹² Tutkimuksessa selvitettiin pitkäaikaistyöttömien suhtautumista vaalirahoituskohun tapahtumiin. Heiltä tiedusteltiin muun muassa, mitä tapahtumia ja yksityiskohtia siitä on jäänyt heille mieleen, miten paljon aiheen käsitteilyä mediassa seurattiin, mitä medioita he seuraavat ja miten vaalirahoituskohusta on keskusteltu muiden henkilöiden kanssa. Lisäksi kysyttiin, onko vaalirahakohu muuttanut vastaajan käsitystä uutisista, toimittajista ja joukkoviestimisestä. (Siljamäki & Autio 2010, 29.)

3. Skandaali

Yhteiskunnalliset muutokset ovat johtaneet poliittisten skandaalien lisääntymiseen. Erityisesti poliittisten johtajien jatkuva esiintyminen medioissa ja muuttuva journalistinen kulttuuri ja teknologiset edellytykset ovat lisänneet skandaalialttiutta. (Thompson 2000, 107-108.)

Kohut ja skandaalit varastavat helposti huomion, vaikka niiden osuus politiikan journalismista olisi pieni (Herkman 2011, 57). Toisaalta kohut osoittavat, että journalismi toimii vallan vah-tikoirana. Media tekee näkyväksi poliittisen järjestelmän ongelmakohtia kuten vaalirahoitus-kohun yhteydessä.¹³ (Herkman 2011, 58.)

3.1. Skandaalien synnyn yhteiskunnalliset taustatekijät

Skandaalin tutkimuksessa olennaista on median rooli julkisen keskustelun herättäjänä. Ymmärtääksemme skandaalin merkitystä yhteiskunnallisena ilmiönä nykyisessä kontekstissaan, tulee huomioida sen taustalla vaikuttaneet historialliset muutokset. (Thompson 2000, 6.) Thompsonin mukaan mediaskandaalin juuret ovat jo 1700–1800-luvuilla (Thompson 2000, 52). Tuolloin syntynyt ajatus kriittisestä tutkivasta journalismista määritteli myöhemmin koko professionaalisen journalismin eetosta. Tutkiva journalismi muotoutui edelleen 1900-luvulla. Siihen vaikuttivat sekä tutkivan journalismin idea että entistä skeptisempi suhtautuminen poliitikkojen ja auktoriteettien esittämiin tietoihin. Tutkivan journalismin synty hämärsi entisestään yksityisen ja julkisen välistä rajaa. (Thompson 2000, 58, 111.) Lähtökohtani on toisaalta tässä Thompsonin teoriassa tutkivan journalismin muotoutumisesta ja sen vaikutuksista skandaalin syntyyn sekä seuraavassa ajatuksessa puoluerahoituksen avoimuuden vaatimusten lisääntymisestä.

Skandaalien määrä on kasvanut tasaisesti 1970-luvulta lähtien. Suomessa eliittejä koskevien skandaalien määrän kasvu liittyy demokratisoitumiseen ja poliittisen järjestelmän läpinäkyvyyden lisääntymiseen. (Kantola & Vesa 2011, 43.) Suomessa julkiset politiikan skandaalit alkoivat yleistyä 1980-luvulla ja vakiintuivat 1990-luvulla osaksi poliittista elämää (Kantola

¹³ Lue lisää mediajulkisuudesta Herkman (2011) s. 70-93.

& Vesa 2011, 45).¹⁴ Ennen 2000-lukua suomalaisen politiikan skandaalit käsittelivät lähes yksinomaan poliittista ja taloudellista vallankäyttöä. Suurempia poliittisia vaikutuksia skandaaleilla alkoi olla vasta 1990-luvulla, jolloin ensimmäiset ministerit joutuivat eroamaan virastaan julkisuuskohun seurauksena. (Juntunen & Väliaverron 2009, 263.) Järjestelmä ei ole pelkästään muuttunut läpinäkyvämmäksi, vaan media on muuttunut skandaalihakuisemmaksi (Kantola & Vesa 2011, 59). Skandaaleista on tullut keskeinen politiikan julkisuuden piirre. Ne ovat yleistyneet myös Suomessa viime vuosikymmeninä. (Kantola & Vesa 2011, 42.)

Julkisen elämän muutokset näkyvät erityisen hyvin julkisissa kohuissa, yhteiskunnan eliitteihin kohdistuvissa skandaaleissa. Niiden avulla voidaan tarkastella julkisen elämän ja yhteiskunnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Skandaali on tapahtuma, jossa jotakin salattua ja moraalisesti arveluttavaa tulee julkisuuteen ja voimakkaan paheksunnan kohteeksi. John Thompson erottaa kolme skandaalien päätyyppiä: seksiskandaalit, talousskandaalit ja valtaskandaalit. Kaikissa paljastuu väärinkäytöksiä. Aikaisemmin piilossa olleista asioista tulee julkisia skandaaleja yhteiskunnan arvojen tai instituutioiden muuttuessa. Skandaali merkitsee usein keskustelua moraalin rajoista eikä niinkään vain lainrikkomusta. (Kantola 2011b, 29.) Mediaskandaalit antavat yleisölle myös tilaisuuden reflektoida tapahtumia moraalisesti. Kokemus ei ole vain passiivinen vastaanotto, vaan yksilöt osallistuvat aktiivisesti viestien ymmärtämiseen ja tulkitsemiseen. Mediaskandaalit nostavat usein julkisuuteen eettisiä kysymyksiä. Monimutkaiset tapahtumasarjat ja taloudelliset kytkökset eivät kuitenkaan kykene herättämään kaikupohjaa tavallisissa ihmisissä. (Thompson 2000, 87.)

Thompsonin mukaan skandaali viittaa tekoihin tai tapahtumiin, jotka sisältävät jonkin julkiseen keskusteluun nousevan rikkomuksen. Skandaaleilla nykyisessä merkityksessä on esimerkiksi seuraavia piirteitä

1. ne sisältävät jonkin arvojen, normien tai moraalikoodien rikkomuksen
2. ne sisältävät jonkin sellaisen sellaisen salaisuuden paljastumisen, jonka tiedetään tai uskotaan olevan olemassa
3. ulkopuoliset paheksuvat skandaaliin liittyvää toimintaa tai tekoja, koska ne ovat loukkaavia tai herättävät pahennusta
4. ulkopuoliset ilmaisevat paheksuntaansa julkisesti
5. tapahtumien julkitulo voi vahingoittaa niihin osallisten henkilöiden mainetta. (Thompson 2000, 13-14.)

¹⁴ Lue lisää suomalaisista skandaaleista s. 47-52 Aukeamisen aika ja s. 52-56 Moraaliset skandaalit sekä s. 57-59 Talouselämän skandaalit. (Kantola & Vesa 2011.)

Myös vaalirahoituskohun kuluessa keskusteltiin usein siitä, voidaanko asiat tuomita oikeaksi tai vääräksi pelkästään sen perusteella, ovatko ne laillisia tai laittomia. Esimerkiksi vaalirahan vastaanottaminen sinänsä ei ollut laitonta, mutta monet tapauksista olivat moraalin ja oikeustajun harmaalla alueella.

Puoluerahoituslainsäädännön mukaan kaikki edellä sanottu on aivan laillista, mutta se ei ole asian ydin. Liikemiehet saavat aivan rauhassa rahoittaa haluamiaan poliitikkoja saadakseen maahan sellaisen hallituksen, joka vastaa heidän toiveitaan. Yhtä lailla vasemmistopuolueet saavat tukea ammattiyhdistysliikkeeltä. Asian ydin on kysymys siitä, onko Suomessa puoluerahoituksessa käytössä menetelmiä, jotka ovat moraaliselta kannalta kyseenalaisia ja antavat aihetta epäillä myös korruption olemassaoloa. (HS62.)

Skandaali voi johtua joko poliittisten johtajien moraalin laskusta tai siitä, kuinka herkästi rikkomukset nousevat median riepottelun kohteiksi. Nykyään esimerkiksi lahjojen tai henkilökohtaisten etujen hyväksyminen tuomitaan herkemmin, vaikka se on ollut politiikassa varsin yleistä. Thompson väittää, ettei poliitikkojen moraalit sinänsä ole heikentynyt huomattavasti aiempaan verrattuna. (Thompson 2000, 106-107.)

Thompsonin mukaan laatulehdistöllä on merkittävä rooli juuri taloudellisten ja poliittisten skandaalien suhteen eli skandaaleja ei voida pitää vain tabloidien ilmiönä. Thompsonin muotoilema uusi lähestymistapa skandaalin sosiaalinen teoria esittää, että skandaalit ovat kamppailua symbolisesta vallasta, jossa panoksina ovat maine ja luottamus. (Thompson 2000, 245, 247; Herkman 2011, 106.) Maineenhallinta saattaa saada politiikassa liian suuren painoarvon muun poliittisen toiminnan kustannuksella. Lopulta kansalaiset kadottavat luottamuksensa politiikkaan, kun politiikkaa käsitellään julkisuudessa vain jatkuvien maineenmenetysten ja luottamuspulan kautta. (Herkman 2011, 107.) Jotkut henkilöt ovat asemansa vuoksi alttiimpia skandaaleille kuin toiset. Mitä näkyvämpi henkilö on, sitä todennäköisemmin skandaali voi myös vahingoittaa tämän uraa. (Thompson 2000, 16.) Skandaaleja käytetään myös kilpailijoiden maineen mustaamiseen (Kantola & Vesa 2011, 62; Kantola 2011b, 32). Usein keskeiset henkilöt myös syyttävät journalisteja loan heitosta ja epäeettisestä toiminnasta (Thompson 2000, 75). Näin Vanhanenkin teki Ylen paljastaessa lautakasatapauksen.

Skandaalit ovat avoimen demokraattisen yhteiskunnan ilmiöitä, joissa journalismi voi toimia vapaasti ja paljastaa yhteiskunnallisia epäkohtia. Modernin yhteiskunnan perusajatus on se, että vallankäytön on oltava läpinäkyvää ja kansalaisten on voitava valvoa sitä julkisuuden

avulla. (Kantola 2011b, 30.) Skandaaleille ei ole yksiselitteistä syytä ja merkitystä. Ne voivat olla oire julkisen elämän rappeutumisesta, trivialisoitumisesta ja politiikan henkilöitymisestä. (Kantola 2011b, 31, 33.)

Muutospaineet näkyvät myös politiikan journalismissa. Kiire ja skandaalihakuisuus on lisääntynyt. Anu Kantola (2011c) on haastatellut artikkeliaan varten 20 toimittajaa ja 5 päätoimittajaa, jotka ovat olleet mukana vaalirahauutisoinnissa. Uutiskriteereissä kiinnostavuus ohittaa usein yhteiskunnallisen merkittävyyden ja vakavillakaan uutisvälineillä ei ole varaa jättäytyä pois kilpailusta. (Kantola 2011c, 116-117.) Sekä politiikassa että journalismissa on koettu sukupolvenvaihdos¹⁵ (Kantola 2011c, 118). Tiedotusvälineet ovat osaltaan ottaneet keskustelussa opposition roolin, koska puolueet ovat liian samankaltaisia eikä oppositiolla ole enää riittävästi poliittista uskottavuutta.

Monet yhteiskuntatieteilijät pitävät skandaalien lisääntymistä merkinä laajemmista yhteiskunnallisista ja kulttuurisista muutoksista. Sosiologi Manuel Castellsin mukaan skandaalit kertovat politiikan ja puolueiden heikentyneestä arvostuksesta ja median kasvaneesta merkityksestä. Eliittien asema on heikentynyt ja niihin kohdistuu entistä moninaisempia läpinäkyvyyden ja moraalisuuden paineita. (Kantola 2011b, 31.)

Michael Schudsonin mukaan julkisen elämän laatu on heikentynyt, koska kansalaiset eivät osallistu siihen aktiivisesti. Skandaalien huomioarvon katsotaan vaikuttavan poliittiseen julkisuuteen negatiivisesti. Ne ohjaavat julkista huomiota mitättömiin asioihin ja yksinkertaistavat yhteiskunnallisia kysymyksiä. Jatkuva kohujen ja skandaalien kierre saa ihmiset turhautumaan, kyynistymään ja väsymään politiikkaan ja yhteisten asioiden hoitoon. (Kantola 2011a, 11-12; Kantola 2011b, 32.)

Thompsonin trivialisaatioteoriaksi nimeämä näkökulma painottaa skandaalin mahdollista vahingollista vaikutusta julkiselle elämälle. Tämä näkökulma painottaa kuitenkin yhtä skandaalilyyppiä muiden kustannuksella. Esimerkiksi keskustelua julkisten varojen väärinkäytöstä ei voida pitää triviaalina. (Thompson 2000, 238-239, 241; Kantola 2011b, 32.) Tosin nykyään kansalaisilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun nopean tiedonvälityksen, hyvien tietoliikenneyhteyksien ja sosiaalisen median ansiosta. Esimerkiksi lehtien mielipidepalstoille kir-

¹⁵ Aiheesta lisää artikkelissa Kantola: *Notkean journalismin nousu* (2011c).

Monet uuden sukupolven journalistit, jotka siirtyivät työelämään 1980-luvulla, eivät ole mukana politiikassa tai sidoksissa puolueisiin tai ainakaan näitä sidonnaisuuksia ei myönnetä. Entisenkaltaiset luottotoimittajasuhteet ovat kadonneet. (Kantola 2011c, 126; Hakala 2011, 89.) Kokeneet journalistit myös arvostelevat julkisuuskohuja, joiden tavoitteena on kaataa joku poliitikko (Kantola 2011c, 133).

joittaminen on entistä helpompaa, kun sen voi tehdä suoraan tietokoneella ja lähettää viestin reaaliajassa. Vaalirahoituskohun yhteydessä *Helsingin Sanomatkin* pyysi usein kansalaisia osallistumaan keskusteluun lähettämällä aiheeseen liittyviä kommentteja tai haastattelukysymyksiä pääministerille. Usein myös uutisen perässä on linkki keskustelupalstalle ja näitä foorumien keskustelukommenttejakin julkaistaan lehden sivuilla.

Skandaalijulkisuuden positiivisena puolena voidaan pitää sitä, että kiinnostus politiikan toimijoita kohtaan lisääntyy. Toisaalta skandaaliuutisten on sanottu passivoivan yleisöä, koska se vahvistaa oletuksia politiikasta likaisena pelinä. (Dahlgren et al. 2011, 8-10.) Media tuottaa skandaaleja esimerkiksi taloudellisen edun tavoittelemiseksi, poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi, vahvistaakseen ammatillista minä-kuvaansa ja kilpaillakseen muiden medioiden kanssa. (Thompson 2000, 78.) Monet toimittajatkin kokevat kevyen pintajulkisuuden järkyttäneen journalismin ammatillisia käytäntöjä. (Kantola 2011c, 123-125.) Lehtien on kuitenkin pakko kilpailla otsikoista ja skandaaleista, koska muutkin tekevät niin. (Kantola 2011c, 131.)

Vaalirahaskandaalin ajoitusta ja laajuutta eivät selitä vain raportoinnin kohteena olevat tapahtumat. Tapaus toi esiin median uusia toimintatapoja, joita myös kritisoitiin. Keskustalaiset syyttivät Etelän mediaa, koska näytti siltä, että erityisesti *Helsingin Sanomat* oli käynnistänyt poliittisen ajojahdin. Toimittajien motiivit eivät olleet niinkään puoluepoliittisia. 2000-luvulla toimituksissa tapahtui sukupolvenvaihdos ja samalla politiikan journalismiin haettiin uutta linjaa. Journalismista syntyi jatkokertomuksia, jotka pitivät yllä mielenkiintoa päivästä toiseen. Jutut eivät enää perustuneet kokeneiden toimittajien vakiintuneille lähdesuhteille ja niitä julkaistiin jatkokertomuksen tavoin useina peräkkäisinä päivinä. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 82.) Erilaisia vaalirahoituskytköksiä oli toki olemassa ennenkin, mutta nuoret toimittajat eivät olleet niistä tietoisia (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 84; Hakala 2011, 89).

Journalismi on muuttunut aktiiviseksi, tutkivaksi ja kriittiseksi. Nykyiset journalistit korostavat epäpoliittisuuttaan. (Kantola 2011c, 137.) Nykyiset journalistit ovat kriittisiä vakaita instituutioita kohtaan. He eivät tyydy vakiintuneisiin lähteisiin vaan etsivät itse aiheita aktiivisesti. Epävarmuus ja muutospaineet ovat itsestäänselvyysiksi. (Kantola 2011c, 134.) Moni toimittajista nimeää tavoitteekseen juuri salattujen asioiden paljastamisen (Kantola 2011c, 138).

Kun toimittajat eivät ole puoluepoliittisesti sitoutuneita, poliitikkojen journalismi on ennen kaikkea kilpailua siitä, kuka onnistuu paljastamaan kulisseinä käydyt valtataistelut ja manööverit ja suhmuroinnit – ei niinkään kirjoittelua siitä, millaista politiikkaa hallituksen pitäisi tehdä. (Kantola 2011c, 139.)

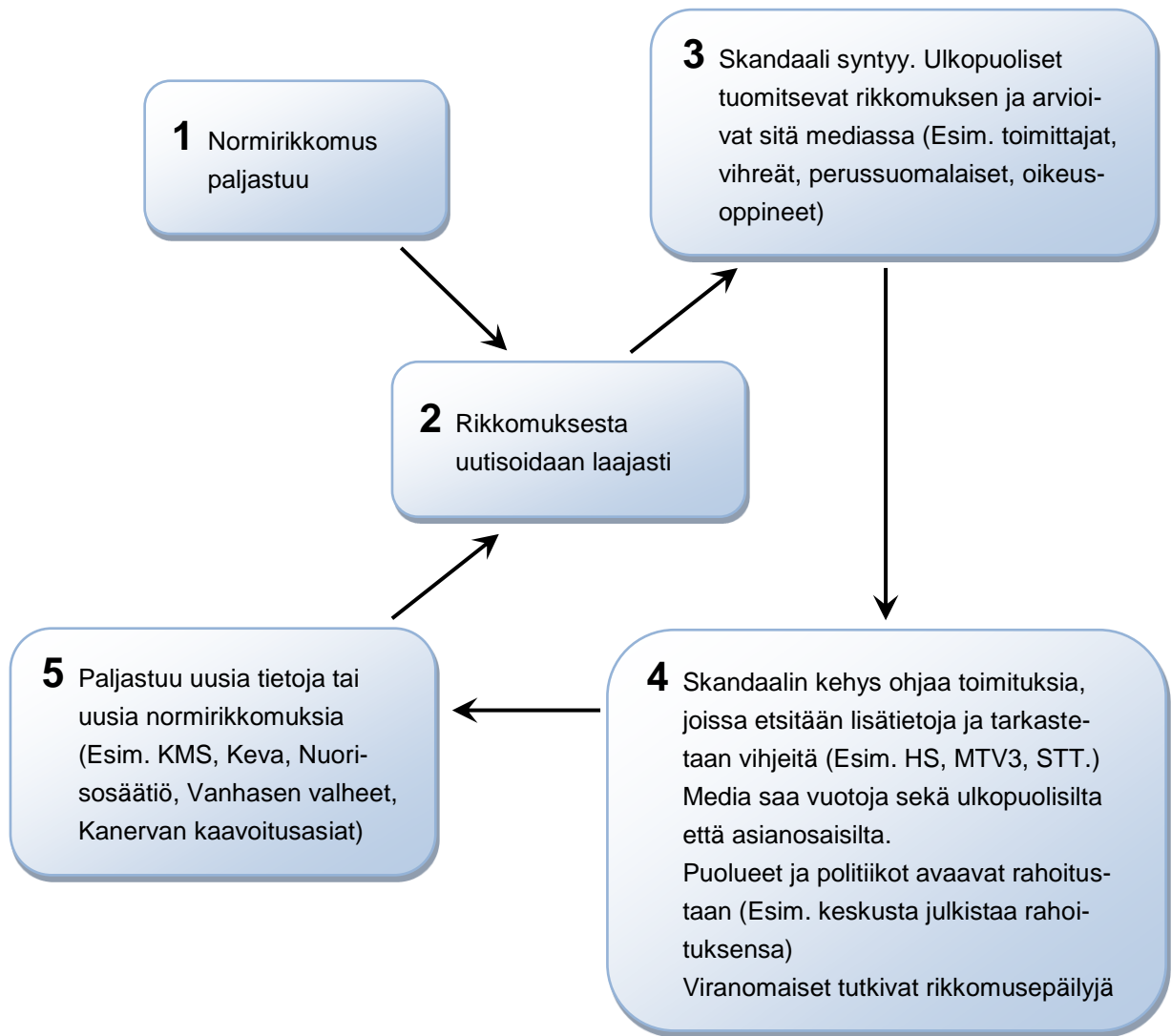
Skandaalit ovat olennainen osa nykyistä medioitunutta poliittista kulttuuria ja kertovat myös vallitsevasta yhteiskunnasta. Skandaaleissa mitataan muun muassa yksittäisten henkilöiden nauttimaan luottamusta järjestelmäpolitiikassa ja käydään keskustelua ajankohdan moraalista arvoista ja niiden suhteesta politiikkaan. (Herkman 2011, 169.) Skandaalista on tullut nykyisen poliittisen kulttuurin endeeminen piirre, olosuhteet, joissa skandaalit ilmenevät ja tavat, joilla ne paljastuvat, vaihtelevat tietysti maittain (Thompson 2000, 116). Median merkityksen lisääntymistä politiikassa on nimitetty politiikan medioitumiseksi tai medialisoitumiseksi. Äänestäjät muodostavat käsityksensä poliitikoista yhä enemmän median kautta. (Herkman 2011, 23-24.) Poliitikot tunnetaan lähinnä median välityksellä ja heidän ansioitaan arvioidaan sen perusteella, kuinka he menestyvät julkisuuden henkilöinä (Herkman 2010, 9-10, 138).

Skandaaleja voi myös käyttää poliittisena aseena vastustajia vastaan. Skandaalit eivät välttämättä ole merkki rappeutuvasta moraalista, vaan ne kertovat päinvastoin siitä, että moraalilla on kohentunut ja eliittien läpinäkyvyys on lisääntynyt. Kun suomen poliittinen kulttuuri alkoi avautua, poliitikkoja koskevat skandaalit alkoivat yleistyä. Skandaalit ovat olleet merkkejä kulttuurin muutoksista ja ne ovat myös luoneet uusia normeja sekä aiheuttaneet konkreettisia lain muutoksia. Vaalirahakohu vauhditti uudistusta, jossa puolue- ja vaalirahoituslakeja uudistettiin ja tiukennettiin. (Kantola & Vesa 2011, 64.)

3.2. Skandaalin rakenne ja piirteet

Vaalirahakohun elinkaareen vaikuttivat monet tekijät. Eniten sitä ylläpitivät toimittajien sinkin työ sekä lähteiltä toimituksiin tulleet tietovuodot. Usein skandaali etenee niin, että tietoa on aluksi vaikea saada, kunnes jostain aukeaa vuoto, joka paljastaa osan salaisuudesta. Tämä rohkaisee muita lähteitä varsinkin sellaisessa skandaalissa, jota voidaan käyttää omien poliittisten tavoitteiden edistämiseen. Vuotoja tulee usein sekä omasta että muista puolueista. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 76.)¹⁶

¹⁶ James Lull ja Stephen Hinerman ovat verranneet mediaskandaaleja moraalisiin paniikkeihin, sillä molemmissa ylitetään tai koetellaan moraalisia rajoja. Moraalisia paniikkeja lietsomalla pyritään luomaan ideologista yhteenkuuluvaisuutta ja lujittamaan hallitsevaa sosiaalista järjestystä. Poliittisen skandaalin ytimessä on vaikutusvaltainen henkilö, kun taas moraaliset paniikit koskevat tyypillisesti jotakin ajankohtaista ilmiötä ja marginaalista ryhmää. (Juntunen & Väliaverron 2009, 264.)

Kuva 2. Vaalirahaskandaalin dynamiikka (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 71.)

Mediaskandaali ei varsinaisesta ala rikkomuksesta itsestään vaan väitteestä tai syytöksestä, joka tuo alkuperäisen rikkomuksen julkiseen tietoisuuteen (Thompson 2000, 73). Skandaalin kuluessa huomio saattaa siirtyä alkuperäisestä rikkomuksesta toisaalle. Rikkomuksen peittely voi tulla alkuperäistä rikkomusta suuremman huomion kohteeksi. Peittely, salailu ja suorat valheet kiihdyttävät skandaalia entisestään. (Thompson 2000, 17.) Vaalirahoituskohun yhteydessä Matti Vanhasen huonomuistisuus herätti runsaasti keskustelua. Usein asioita yritettiin salailla ja peitellä viimeiseen asti ja ne myönnettiin vasta, kun media esitti selviä todisteita häntä vastaan.

Mediaskandaaleilla on tietty ajallinen ja jaksottainen rakenne. Skandaali etenee usein mediaorganisaatioiden jakelun ja julkaisemisen määrittelemässä rytmissä. Skandaalien eteneminen on myös riippuvainen siitä, miten viitteisiin ja syytöksiin reagoidaan. Sen etenemiseen vaikuttavat myös muut instituutiot kuten asioiden käsittely oikeudessa. Jossakin vaiheessa skandaali

saavuttaa päätepisteen, kun julkinen kiinnostus vähenee ja mediaorganisaatiot eivät anna sille enää lisähuomiota. (Thompson 2000, 72.)

Medialla on skandaalien syntyprosessissa kolme tehtävää. Ensinnäkin media tarjoaa näyttämön skandaaleille, toiseksi mediajärjestelmän on kokonaisuudessaan reagoitava skandaaliin ennen kuin se kehittyy täyteen mittaansa ja kolmanneksi tiedotusvälineet edustavat yleistä mielipidettä skandaaleista käytävässä julkisessa keskustelussa. (Juntunen & Väliaverron 2009, 264.) Myös median aktiivisuus vaalirahakohussa on nostanut perinteisen uutisjournalismin arvovaltaa (Nieminen 2009, 69).

Skandaalin tyypilliset päävaiheet ovat esiskandaali, varsinainen skandaali, kulminaatio ja jälkiseuraukset (Thompson 2000, 72). Esiskandaalina voidaan pitää vaalirahoituksesta ennen 7.5.2008 käytyä keskustelua, varsinaisena skandaalina Timo Kallin televisioesiintymisestä alkanutta vaihetta, kulminaationa ainakin oman tutkimusaineistoni suhteen Matti Vanhasen eroilmoitusta ja jälkiseurauksena muun muassa Vanhasen lahjusepäilyjen esitutkintaa ja harkintaa siitä, viedäänkö Nuorisosäätiön Vanhasen vaalitukea koskenut tapaus valtakunnanoikeuteen. Toki muiden poliitikkojen osalta voidaan skandaalin vaiheiksi katsoa muita tapahtumia.

Esiskandaaliin liittyy usein poliisin tai tutkivien journalistien tekemiä selvityksiä, jotka johtavat odottamattomiin paljastuksiin. Myös tietoinen rikkomusten etsintä voi johtaa skandaaliin. (Thompson 2000, 73.) Varsinainen skandaali alkaa varsinaisten tekojen julkisella paljastuksella, joka saa aikaan syytöksiä ja vastaväitteitä. Media toimii tapahtumien kehystäjänä, joka johtaa skandaalin etenemistä ja kiinnittää huomiota yksilöihin tai väitettyihin ja oletettuihin tapahtumiin. Usein tapahtumien keskiössä olevat henkilöt kieltävät ne ensin. (Thompson 2000, 74.)

Kulminaatiovaihe saattaa johtaa syyllisyyden tunnustamiseen, eroamiseen, potkuihin tai syyteteeseen, mutta se voi myös johtaa jutun romahtamiseen ja hälvenemiseen. Joissakin tapauksissa kulminaatio saattaa olla dramaattinen tapahtuma kuten oikeudenkäynti tai julkinen kuuleminen. Jälkiseurauksissa journalistit ja poliitikot keskittyvät yleensä tapahtumien reflektointiin ja niiden seurauksiin. (Thompson 2000, 75-76.)

Vaalirahoituskohu paisui myös siksi, että uutislehdet pyrkivät kilpailemaan iltapäivälehtien otsikkojen ja netin nopean uutisvirran kanssa. Skandaali kertoi uutisjournalismin voimakkais-

ta muutospaineista. Skandaalin seurauksena moni sen keskeisistä henkilöistä jäi pois politiikasta ja tilalle nousi uusia nimiä. Myös journalismissa esiin nousi nuoria tekijöitä. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 88; Kantola 2011c, 115.)

Thompsonin määritelmän mukaan poliittinen skandaali on sellainen, jonka osallisena on merkittävä poliittinen vaikuttaja tai johtohahmo (Thompson 2000, 91). Thompsonin laajempaan poliittisen skandaalin määritelmään sisältyvät myös valtaan liittyvät skandaalit (Thompson 2000, 93). Valtaskandaalit puolestaan ovat skandaaleja, jotka pitävät sisällään poliittisen vallan väärinkäyttöä. Ne rikkovat tai loukkaavat normeja, jotka koskevat poliittisen vallan käyttöä. Ne voivat pitää sisällään myös laittomia liiketoimia. Taloudelliset toimet eivät kuitenkaan ole yleensä näiden skandaaleiden syynä. (Thompson 2000, 196.)

Thompson erottaa useita poliittisen talousskandaalin tyyppejä. Tyypillisiä piirteitä ovat

1. lahjonta eli taloudellisten resurssien sopimaton vaihto, jonka tavoitteena on poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen (mm. lautakasa, KMS-tuet)
2. julkisten varojen väärinkäyttö, huijaus tai petos yksityisen edun tavoittelemiseksi (Keva, RAY, Nuorisosäätiö)
3. yksityisten etujen edistäminen niin, että ne ovat ristiriidassa julkisten velvollisuuksien kanssa (Nuorisosäätiö)
4. vaaleihin liittyvä korruptio kuten äänestäjien lahjominen tai kampanjarahoituksen väärinkäyttö

(Thompson 2000, 159-160; Kantola, Vesa & Hakala 2011, 73.)

Vaalirahoituskohussa ilmeni piirteitä näistä kaikista: lahjontaa, julkisten varojen väärinkäyttöä, yksityisten intressien edistämistä ja vaaleihin liittyvää korruptiota. Vaalirahoittajien katsottiin syyllistyneen lahjontaan, koska he pyrkivät vaikuttamaan muun muassa maankäyttö- ja kaavoituslain uudistukseen ja kaavoituspäätöksiin. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 73.) Muutamia poliitikkoja epäiltiin julkisten varojen väärinkäytöstä. Poliisi epäili, että valtion tukea saava yleishyödyllinen Nuorisosäätiö oli jakanut vaalirahaa vastoin sääntöjä. Raha-automaattiyhdistys RAY oli rahoittanut Nuorisosäätiön toimintaa ja säätiö oli puolestaan tukenut Matti Vanhasen presidentinvaalikampanjaa vuonna 2006. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 74.) Yksityisten intressien edistämistä ja henkilökohtaisen edun tavoittelua epäiltiin esimerkiksi Matti Vanhasen lautakasatapauksessa. Matti Vanhasen epäiltiin ottaneen lahjuksia Nuorisosäätiölle rakennusurakoita tehneeltä yhtiöltä. (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 75.)

Esimerkkinä vaaleihin liittyvästä korruptiosta oli erityisesti Timo Kallin väite, että tukijoiden ilmoittamatta jättäminen oli yleinen käytäntö (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 75).

Lahjontaepäilyjen suuri määrä johti siihen, että Suomi putosi viranomaisten lahjonta-alttiutta mittaavan Transparency Internationalin korruptioindeksin ensimmäiseltä sijalta viidenneksi ja Etyj lähetti Suomeen ensimmäisen kerran ulkopuolisia vaalitarkkailijoita vuoden 2011 eduskuntavaaleihin¹⁷ (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 87; HS24). Korruption ilmenemismuodot vaihtelevat maittain ja Suomessa poliittiseen päätöksentekoon pyritään usein vaikuttamaan Hyvä veli -verkoston kautta. Lisäksi valta-aseman väärinkäyttö oman edun tavoittelemiseksi on tyypillistä. Suomessakin poliittinen valta on ostettavissa ja rahaa sekä palveluksia vaihdetaan poliittisiin päätöksiin. (HS24.)

Skandaaleja tutkineen Ari Adutin mukaan skandaali on julkinen tapahtuma, jossa teot asetetaan julkisen arvioinnin kohteeksi. Yleisö kutsutaan todistamaan normien rikkomista. Thompsonin mukaan skandaalit täyttävät politiikan moraalisen arvioinnin tehtävää nyky-yhteiskunnissa, joissa luottamuksesta on tullut poliittista ideologiaa keskeisempi arvioinnin kriteeri. Skandaali toimii kontrollimuotona, jossa yhteisö rankaisee sovinnaiten tapojen rikkojia. (Dahlgren et al. 2011, 8; Herkman 2011, 106; Thompson 2000, 245, 247.) Vaalirahoituskohu istuu näihin kriteereihin hyvin. Toimittaja Kirsi Skölin Ylen *A-Studio*-ohjelmassa 7.5.2008 esitetty haastattelu nosti vaalirahoitusta koskevat epäselvyydet uutisoinnin polttopisteeseen. Konkreettinen rangaistus useille kohun osapuolille on ollut negatiivinen julkisuus.

Skandaalihakuisessa julkisuudessa päättäjien mediataidot korostuvat. Skandaalin tulos voi riippua henkilön kyvystä toimia sen keskellä. Yksi keino selviytyä skandaalista on julkinen katumus. (Kantola & Vesa 2011, 62; Kantola 2011b, 32.) Joskus skandaalit seuraavat samaa henkilöä kuten Matti Vanhasta (Kantola & Vesa 2011, 63-64). Vanhasen tapauksessa julkista katumusrituaalia ei saatu missään vaiheessa. Eroilmoituskin johtui hänen mukaansa terveys-syistä eikä poliittisen vastuun kantamisesta.

¹⁷ Transparency orgin mittauksissa Suomen sijoitus korruptoituneisuudessa oli heikentynyt edelliseen tutkimukseen verrattuna. Suomi on pärjännyt vertailussa yleensä hyvin, mutta vaalirahoituskohun tapahtumien seurauksena Suomi putosi sijalle viisi. Indeksillä on tehty kysymällä muun muassa yritysjohtajilta, esiintyykö maassa korruptiota. Korruptioindeksi mittaa pääasiassa julkisen vallan lahjottavuutta eli se ei mittaa täysin luotettavasti ja yksiselitteisesti maan korruptoituneisuutta. (Transparency org, 2008 Corruption Perceptions Index 20.2.2011.)

4. Poliittika ja media

Kerron tässä luvussa Matti Vanhasen mediasuhteista ja pohdin median roolia henkilöstä syntyvien tulkintojen muodostumiselle. Katson tässä tutkimuksessa henkilöstä syntyvien tulkintojen muodostuvan pääosin mediassa ja erityisesti sanomalehti-journalismissa. Koska tutkimuksessa pohditaan *Helsingin Sanomien* kehystyksiä Vanhasen persoonaan, otan kantaa myös siihen, mitä on mediajulkisuus, jossa hänestä syntyvät tulkinnat muodostuvat. Ei voida väittää, että jokin yksittäinen mediatapahtuma tai tapahtumien sarja olisi irrallaan muusta ulkoisesta todellisuudesta, vaan ne ovat aina enemmän tai vähemmän kumulatiivisia ja tulkinnat syntyvät näiden tapahtumien verkostoina. Vanhasesta syntyvät tulkinnat olivat siis saavuttaneet jo ennen vaalirahoituskohua tietyn pisteen ja vaalirahoituskohu vaikutti hänestä tehtyihin kehystyksiin kontekstissa näihin aiempiin tapahtumiin.

4.1. Mediajulkisuus politiikan kehystäjänä

Helsingin Sanomien rooli vaalirahoituskohussa oli hyvin keskeinen. Sitä pidetään luotettavana mediana ja valtakunnan ykköslehtenä, joka vaikuttaa politiikan agendaan. Journalismi ei ollut lainkaan niin neutraalia, kuin usein ajatellaan sen sanomalehdissä olevan.¹⁸ (Kantola 2011b, 35.) Median kilpailu lukijoiden suosiosta on vaikuttanut politiikan julkisuuteen. Nyt asiajournalismi joutuu taistelemaan lukijoista muiden myyvämpien juttuaiheiden rinnalla. (Väli-verronen 2011, 146-147.) Viestintävälineiden kaupallisten paineiden lisääntyessä, viihteellistymisen on koettu toimivan ristiriidassa median demokratiaa toteuttavan yhteiskunnallisen tavoitteen kanssa (Nieminen 2009, 60-61). Aineistoni osoittaa, kuinka moninaisia tulkintoja perinteisesti neutraalina pidetyssä uutisvälineessä muodostuu.

Suomalaisen median ja päätöksenteon suhde on ollut läheinen ja sitä on alettu vasta viime vuosina systemaattisemmin tutkia. Suomalainen mediajärjestelmä on rakentunut yhtä aikaa valtiollisen kehityksen kanssa. Sen lähtökohtana tuli olla demokratian tukeminen ja yhteiskunnallisen osallistumisen edistäminen. (Nieminen 2009, 60-61.)

Viestinnän tutkimuksessa media ja julkisuus ymmärretään yleensä synonyymeiksi. Tämän ajattelutavan taustalla vaikuttaa Jürgen Habermasin julkisuuskäsitys. Julkisuuskäsitteen käyttö

¹⁸ Lue lisää suomalaisen mediakentän muutoksesta Kantola 2011b s.35-41 *Mediakentän murrokset Suomessa*

tieteellisissä teksteissä liittyy englannin sanaan public, joka viittaa paitsi julkiseen, myös yhteiseen, yhdessä tekemiseen ja kansaan poliittisena toimijana. Suomen sana merkitsee vain ensimmäistä. Julkisuus on areena, jossa ollaan esillä erotuksena salaisesta, piilossa olevasta. Mediajulkisuus on vain osa julkisuuden areenasta.¹⁹ (Herkman 2011, 72.) Journalismi tuottaa mielikuvia todellisuudesta ja julkisuus on kamppailua merkityksistä (Wiio 2006, 21). Tämä merkityskamppailu näkyy myös aineistossani erilaisina Vanhasesta syntyvinä tarkastelukehyksinä.

Median ja politiikan suhteiden kannalta Habermasin esittämän ihannejulkisuuden ongelma on se, että mallissa ei oikeastaan ole sijaa nykyisenkaltaiselle mediajulkisuudelle. Habermasin ihannejulkisuus perustuu kohtuullisen pieniin ja eheisiin yhteisöihin ja niiden sisäiseen kommunikaatioon, eikä sillä ole välttämättä annettavaa medioituneen julkisuuden ja politiikan ymmärtämisessä. (Herkman 2011, 79.)

Mediajulkisuudelle on asetettu edustuksellisessa demokratiassa erilaisia tehtäviä. Niistä kolme tärkeintä ovat

1. Mediajulkisuuden pitää toimia tiedonvälityskanavana politiikan toimijoiden ja kansalaisten välillä. Mediajulkisuuden tulisi levittää politiikasta mahdollisimman monipuolista informaatiota ja lisätä kansalaisten politiikkatietämystä.
2. Mediajulkisuuden tulisi toimia politiikan toimijoiden kontrolloijana. Erityisesti tämä tehtävä on sälytetty journalistille, joita on nimitetty myös vallan vahtikoiksi.

¹⁹ Jürgen Habermas on ehkä tunnetuin julkisuuden teoreetikko. Hänen mukaansa julkisuus muodostui 1600-luvun lopulta lähtien keski-Euroopassa välittäväksi foorumiksi, jossa nouseva porvaristo kykeni nostamaan esille omasta yksityispiiristään kumpuavia kysymyksiä ja tarpeita poliittisen keskustelun aiheiksi ja siten haastamaan yhteisellä kannallaan valtion ja hovin vallankäyttöä. Habermasin mukaan julkisuus tällaisena kansalaisyhteiskunnan areenana rapautui kuitenkin 1800-luvulta lähtien kun joukkoviestintä muutti sen poliittisten performansien ja julkisen näyttäytymisen foorumiksi. Habermasin julkisuusteoria tarkastelee politiikan toimintamahdollisuuksia laajalla rakenteellisella tasolla. Siihen sisältyvä ihanne rationaalisesti järkeilevästä kansalaisyhteiskunnasta on ollut yksi vaikutusvaltaisimmista demokratiateorioista, mutta se on median näkökulmasta myös ongelmallinen. (Herkman 2011, 33-34.)

Mikäli mediajulkisuus nähdään Habermasin tavoin oletusarvoisesti kansalaisyhteiskuntaa rapauttavana, modernin medioituneen politiikan yhteiskunnan analyysi käy mahdottomaksi. Tällainen tulkinta ei myöskään tue historiallista kehitystä. Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset näyttäisivät lähinnä parantuneen samaan aikaan kuin yhteiskunnat ovat medioituneet. Tästä ei voi suoraan vetää johtopäätöstä, jonka mukaan media olisi myönteisen demokratikehityksen taustalla, mutta vielä vähemmän mediaa voi syyttää kehityksen ehkäisemisestä. (Herkman 2011, 33-34.)

Habermasin teoriassa Publizität edustaa mediajulkisuutta. Julkisuuden rakennemuutos –teoksen jälkimmäinen osa käsittelee nykyisen kaltaista mediajulkisuutta. (Herkman 2011, 74-75.) Habermasin mukaan edustaminen, esittäminen ja markkinointi valtaavat julkisuuden, jota hallitsee kaupallinen viestintäteollisuus. Poliitiikan medioituminen tuntuu vain vahvistaneen Habermasin tulkintaa. Siksi Habermasin julkisuusteorian kautta on arvioitu poliittista julkisuutta ja journalismia. (Herkman 2011, 77.)

3. Mediajulkisuuden tulisi antaa ääni yhteiskunnan eri toimijoille ja siten tuottaa poliittiselle keskustelulle foorumi, jossa myös vähemmistöt ja alistetut ihmisryhmät pääsevät esille. Tämä tehtävä on Suomessa lakisääteisesti kirjattu erityisesti yleisradiotoiminnan kontolle, mutta suuri osa päivälehistöstä on myös omaksunut tavoitteen. (Herkman 2011, 55.)

Näistä vaalirahoituskohun yhteydessä korostui erityisesti toinen kohta aktiivisen tutkivan journalismin vuoksi.

Herkmanin hahmottelemassa julkisuusmallissa poliittinen julkisuus koostuu yhtä hyvin puheista eduskunnassa, puoluekokouksista, kauppakeskusesiintymisistä ja mediajulkisuudesta kuin vastademokratiastakin kuten mielenosoituksista ja keskustelupalstoista. Mediajulkisuus muodostaa Herkmanin mukaan oman osajulkisuutensa. Se on viestintäteknologioihin perustuvaa välitettyä julkisuutta. (Herkman 2011, 84.)

Herkman korostaa, että politiikka voi viitata lähes mihin tahansa inhimilliseen toimintaan, jossa on kyse valinnoista. Teoksessaan hän viittaa politiikalla pääsääntöisesti järjestelmälliseen toimintaan. Poliitiikka tarkoittaa ensisijaisesti perinteistä parlamentaarista politiikkaa puolueineen, kansanedustajineen, ministereineen ja vaaleineen. Näiden instituutioiden ohella politiikkaan osallistuu monia muita toimijoita kuten media ja kansalaisjärjestöt. (Herkman 2011, 16.) Omassa tutkimuksessani poliitikot ja politiikka liittyvät useimmiten parlamentaariin poliitiikkaan ja kansanedustuslaitokseen kuitenkin sulkematta pois heidän kytköksiään esimerkiksi taloudelliseen eliittiin ja sen vaikutuksia päätöksentekoon.

Mediajulkisuus on kaksiteräinen miekka. Se on välttämätön edellytys politiikalle, mutta sitä on vaikea hallita. Mitä enemmän politiikko on esillä mediassa, sitä alttiimpi hän on myös skandaaleille. (Thompson 2000, 108; Kantola 2011b, 32.) Poliitiikan medioitumisella on viitattu siihen, että median logiikka on alkanut määrätä myös politiikan toimintakulttuuria (Herkman 2011, 22). Mediajulkisuus on muuttunut historiallisesti viestintäteknologian kehityksen, viestintään kohdistuvan poliittisen sääntelyn ja kulttuuristen arvostelmien mukana, ja mediajulkisuus on myös päinvastoin ollut muuttamassa poliittista kulttuuria ja kulttuurisia arvostelmia (Herkman 2011, 124).

Sekä Suomessa että Ruotsissa tehdyt tutkimukset osoittavat, että mediajulkisuus seuraa pikemminkin politiikkaa kuin päinvastoin. Empiirinen tutkimus tukee siis näkemystä, että mediajulkisuus välittää kansalaisille runsaasti informaatiota. Poliittisen viestinnän tutkimus on

yleensä keskittynyt vakavan uutismedian analyysiin. Tämä koskee yleensä kansallisen poliittisen julkisuuden analyysiä ja politiikan journalismin analyysiä. Herkmanin mielestä ei voida puhua poliittisesta julkisuudesta yleensä, jos muu kuin valtamedian uutisjournalismi jätetään analyysin ulkopuolelle. Poliitiikan julkisuus ei rakennu yhdessä uutisessa, viestimessä tai viestintävälineessä, vaan se koostuu useista uutisten, haastattelujen, kannanottojen ja viihdetuotantojen verkostosta, johon kansalaiset suhtautuvat vaihtelevin tavoin. (Herkman 2010, 6, 56.) Yhdyn tähän näkemykseen politiikan, median, viestinnän ja julkisuuden verkottuneesta vuorovaikutuksesta, jossa kaikki osat ovat yhteydessä kokonaisuuteen.

Herkmanin oma tutkimus keskittyy politiikan julkisuuden intermediaalisuuteen vuoden 2006 presidentinvaalien yhteydessä. Äänestyspäätökset eivät pohjaudu pelkästään tietoon ja järjelliseen, vaan päätösten taustalla on monenlaisia tiedostamattomia ja myös emotionaalisia motiiveja. Hän ei halua rajata vaalitutkimusta vain yhteen viestimeen, koska vaalit ovat laaja mediatapahtuma, jota voidaan analysoida nimenomaan intermediaalisuuden ilmentymänä. Intermediaalisuus auttaa analysoimaan kriittisesti sekä eri mediumien suhdetta tietyssä historiallisessa tilanteessa että tuon suhteen historiallista luonnetta. Intermediaalisuuden näkökulma korostaa näin ollen tutkittavan ilmiön kontekstointia. (Herkman 2010, 7-8.) Vaaleissa eri mediat käyvät keskustelua keskenään, kuten kävi myös vaalirahoituskohun yhteydessä.²⁰ Oma tutkimusaineistoni koostuu kuitenkin vain yhden lehden tuottamista kirjoituksista, koska tätä laajemman vertailevan aineiston kerääminen riittäisi varmasti jo väitöstutkimuksen aiheeksi. Intermediaalisuuden käsite tosin sopisi juuri kehysanalyttiseen lähestymistapaan, joka korostaa kontekstin merkitystä.

Mediajulkisuus suuntaa huomion politiikan yhteisöllisiin muotoihin ja johtaviin politiikan toimijoihin. Se asettaa puoluepolitiikan ja henkilökohtaisen hankauspinnalle. Nykyään ihmiset ovat riippuvaisia erityisesti median politiikasta tarjoamasta informaatiosta. (Herkman 2011, 18, 23.) Tutkivan journalismin osuus vaalirahoituskohussa oli merkittävä ja se toi ilmi sellaisia seikkoja, joita kansalaiset eivät muuten olisi saaneet tietoonsa.

²⁰ Herkmanin tekemässä vuoden 2006 presidentinvaaleja koskevassa haastattelututkimuksessa eri viestinten merkitys vaalijulkisuudessa näyttäytyi vastaajien keskuudessa seuraavasti. Taulukko (Herkman 2010, 13.)

Media	Tehtävät vaaleissa	Julkisuuden kohde	Luonnehdinta
Televisio	Näkyvyys, tunnettuus	Henkilöt	”Showbisnes”
Radio	Näkemykset	Henkilöt, asiat	”Substanssi”
Lehdistö	Taustat, näkemykset	Asiat, henkilöt	”Konservatiivisuus”
Internet	Vuorovaikutus, näkemykset	Henkilökohtaiset asiat	”Kommunikaatio”

Suomessa politiikan julkisuuden tutkijat ovat kantaneet huolta julkisen elämän ongelmista, mediavallan lisääntymisestä politiikassa, politiikan välineellisestä suhteesta julkisuuteen, poliitikkojen imagon rakennuksesta ja mediapeleistä, journalismin viihteellistymisestä ja markkinaistumisesta sekä journalistien kiireestä ja työpaineesta. (Kantola 2011a, 15.) Toisaalta vaalirahoitusuutisoinnin isot otsikot ja huomiohakuinen uutisointi olivat myös merkki viihteellistyvistä journalismista ja uutislehtien tarpeesta kilpailla lukijoista iltapäivälehtien kanssa.

Julkisen elämän muutokset viime vuosikymmeninä heijastuvat erityisesti politiikkaan. Julkisen näkyvyyden, imagon ja markkinoinnin merkitys on kasvanut. Poliitiikka on myös medioitunut. Myös media on muuttunut. Siitä on tullut entistä riippumattomampi ja aggressiivisempi. (Kantola 2011b, 26-27.) Toisaalta julkisuus on modernin demokratian tila, joka tarjoaa mahdollisuuden kansalaisyhteiskunnalle (Kantola toim. 2011, 6).

Niin kutsuttu neutralismi eli uutisjournalismin puolueeton esittämistapa, perustuu haastatteluille ja sille, että toimittaja pääasiassa kuvailee haastateltavien kannanottoja omien näkemyksiensä sijaan (Nylund 2009, 250). Yksinkertaistaminen on keskeinen journalistisen kerronnan strategia, jota voidaan toteuttamalla karsimalla uutisen dramaturgian kannalta liian moniselitteiset osat. Haastattelu voi olla myös uutiskoneiston keino tuottaa tarvitsemiaan kommentteja ja kannanottoja, joilla toimittaja vain hakee vahvistusta jo olemassa olevalle hypoteesilleen. Toimittaja myös valikoi ja muokkaa haastatteluja uutistarinaan sopivaksi. (Nylund 2009, 260-261.) Näin tuntuu käyneen myös vaalirahoituskohun uutisoinnin yhteydessä. Toimittajat etsivät lähinnä vahvistusta hypoteeseilleen siitä, että rikkomuksia oli jo tehty. Poliitikot jäivät usein kiinni valehtelusta salailtuaan asioita ensin, vaikka journalistit olivat jo selvittäneet niiden todellisen laidan.

Toimijoina median suurella näyttämöllä eivät esiinny vain politiikan eliitit tai mielipidevaikuttajat, vaan myös media itse. Median puhutteluvoima perustuu vallan muotoon, jota muilla yhteiskunnan tahoilla ei ole. Sillä on valta valita, organisoida ja kehystää muiden puhutteluja. Journalistiset kriteerit ohjaavat valintaa, mutta eivät poista median vallankäytön mahdollisuutta. (Wiio 2006, 50.) Tutkimuksessani median rooli keskustelun rajaajana ja vallankäyttäjänä on väistämätön. Aineistossa on mielenkiintoista nimenomaan se, miten valinnan ja muokkauksen kautta voidaan tuottaa hegemonisia tulkintoja Vanhasesta.

Politiikan viestinnän tutkimuksessa, erityisesti vaalitutkimuksessa on Herkmanin mukaan kaksi ongelmaa, joista toinen on politiikan rationaalisuuden ylikorostaminen ja toinen painottuminen niin sanotun laatumedian analyysiin. Eroja on erityisesti äänestäjä- ja mediasukupolvien välillä. (Herkman 2010, 5.) Äänestäjäkyselyjen vastauksiin on tietenkin syytä suhtautua varauksella. On usein mahdotonta tarkkaan eritellä, mitkä seikat lopulta vaikuttavat äänestyspäätöksiin ja mistä lähteistä vaikutukset voivat olla peräisin. (Herkman 2010, 12.)

Skandaalien yleistyttyä on noussut erityisesti huoli siitä, määritteleekö journalismi liikaa politiikan julkisuutta. Medioitumisessa on kyse muun muassa siitä, että poliitikkojen on sopeuduttava median ja journalismin esitystapoihin ja journalismin julkisuusvaateet alkavat määritellä poliittisen järjestelmän toimintatapoja. Toisaalta keskustelu medioitumisesta liioittelee helposti median vaikutuksia politiikan asialistaan. (Kunelius & Väliverronen 2009, 226-227.) Vaalirahoituskohun yhteydessäkin pohdittiin, mitä muita tärkeitä politiikan uutisia on jäänyt näiden tapahtumien varjoon.

Ruotsalainen politiikan tutkija Jesper Strömbäck jakaa medioitumisen asteet siten, että ensimmäisessä vaiheessa mediasta tulee politiikan toimijoiden ja kansalaisten välisen kommunikaation tärkein kanava. Toisessa vaiheessa media itsenäistyy politiikan kontrollista ja alkaa toimia poliittisen julkisuuden portinvartijana kolmannessa vaiheessa mediajulkisuus ei määrity enää politiikan asialistan perusteella vaan median oma kaupallinen logiikka alkaa säädellä mediajulkisuutta. Neljännessä ja viimeisessä vaiheessa poliittiset toimijat sisäistävät median kaupallisen logiikan ja alkavat toimia sen mukaisesti. Voisi väittää, että suomalainen politiikan mediajulkisuus noudattaa historiallisesti melko kauniisti Strömbäckin luokittelemia medioitumisen vaiheita. (Herkman 2011, 25.) Vaalirahoituskohun voidaan katsoa liittyvän sekä toiseen että kolmanteen vaiheeseen. Media toimii itsenäisesti ja kriittisesti suhteessa päättäjiin. Toisaalta kohuilla ja isoilla otsikoilla oli myös kaupalliset tavoitteensa.

Poliittinen eliitti hallitsee yleensä julkisuuteen päätyvää asialistaa. Vaihtoehtoisia näkemyksiä siitä on vähemmän. Pääosa aiheista tukee vakiintuneiden politiikan instituutioiden kautta. Moniäänisyyttä rajoittaa myös viestinten ketjuuntuminen ja tiettyjen lähteiden suosiminen. Kohut ja skandaalit varastavat helposti huomion, vaikka niiden osuus politiikan journalismista olisi pieni. (Herkman 2011, 57.) On kuitenkin syytä muistaa, että valtaosa politiikan mediajulkisuudesta käsittelee päivän politiikkaa varsin perinteisesti. Poliitiikan uutinen on edelleen suomessa ja Pohjoismaissa tyypillisin politiikan mediajulkisuuden muoto. (Herkman 2011, 107.)

Politiikassa on edelleen paljon ei-julkista. Poliittisen toiminnan luonne edellyttää usein sekä julkista että vähemmän julkista asioiden käsittelyä. Politiikassa päästään tuskin koskaan täydelliseen avoimuuteen, koska se ei ole tarkoituksenmukaista poliittisten toimijoiden näkökulmasta. (Herkman 2011, 91.) Vanhanenkin kieltäytyi usein puhumasta keskeneräisistä asioista.

Poliittisen viestinnän tutkijat Daniel C. Hall ja Paolo Mancini vertailevat eurooppalaisia ja pohjoisamerikkalaisia demokratioita muotoillen poliittisen järjestelmien ja mediajärjestelmien suhteista kolme ideaalimallia. Suomi ja pohjoismaat edustavat heidän luokittelussaan ”demokraattis-korporatistista” mallia. Se kuvaa järjestelmiä, joissa valtio on yhtä aikaa säännellyt median toimintaa, mutta toisaalta medialle on kehittynyt vahva itsenäinen ammatti-identiteetti. Hallinin ja Mancinin tutkimuksessa mediallyä tarkoitetaan ennen muuta journalismia. Valtiollinen sääntely ei ole tähdännyt poliittisen julkisuuden rajoittamiseen, vaan julkisuuden moniäänisyyden takaamiseen. Mallia luonnehti myös pitkälle viety poliittinen parallelismi eli journalistisen kulttuurin diskurssin läheinen suhde politiikan kulttuuriin ja diskurssiin. Tällaisessa kulttuurissa journalismi mukaillee politiikan asialistaa. Politiikka määrittää enemmän mediaa kuin media politiikkaa. (Herkman 2011, 127.) Poliitiikan uutisointi on edelleen varsin monipuolista ja mukaillee järjestelmäpolitiikan asialistaa. Silti suurin huomioarvo kiinnittyy helposti yksittäisiin tapahtumiin. (Herkman 2011, 143.)

Edustuksellisissa demokratioissa politiikan julkisuutta hallitsevat erilaiset puolueet, eturyhmät ja järjestöt ja journalismi toimii väliportaana ja mielipiteiden välittäjänä. Julkisuudessa kohtaavat usein lähinnä yhteiskunnan eri intressiryhmien edustajat ja asiantuntijat, joiden näkemyksiä toimittajat raportoivat. (Väliaverronen 2011, 143.)

Media voi olla yhteiskunnan uudistamisessa joko edistyksellinen, progressiivinen, tai konservatiivinen. Se voi helpottaa murrosta tai luoda siihen kitkaa. Progressiivinen media kykenee nostamaan julkiseen keskusteluun uusia yhteiskunnallisia ongelmia, kyseenalaistamaan yleisesti hyväksyttyä ajattelu- ja toimintamalleja sekä suhtautumaan kriittisesti vanhentuneisiin yhteiskuntarakenteisiin. Käytännössä media voi toimia yhteiskunnan muutoksessa monella eri tavalla. Mediallyä voi olla yhteiskuntakehitystä generoiva rooli. Se voi tukea yhteiskunnan uudistamista tuomalla esiin uusia rakentavia näkökulmia ja uutta informaatiota. Se voi tukea yhteiskunnan uudistamista myös kyseenalaistamalla vallitsevia toimintatapoja, haastamalla vallitsevia paradigmoja. (Wiio 2006, 12-13, 15.)

4.2. Henkilöityminen ja pääministeri Vanhasen mediasuhteet

Mediajulkisuudesta on tullut politiikalle välttämätön resurssi (Herkman 2011, 12). Medioitumisen uskotaan lisäävän politiikan henkilöitymistä. Suomalainen vaalijulkisuutta ja politiikan journalismia koskeva tutkimus tukee väitettä. Suurin osa mediajulkisuudesta lankeaa harvoille. (Herkman 2011, 30.) Nykyisessä postmodernissa kulttuurissa mediajulkisuus pirstoutuu erilaisiksi osajulkisuuksiksi (Herkman 2011, 84).

Matti Vanhasella oli tärkeä rooli vaalirahoituskohun kerronnallistamisessa. Median vaikutus on liitetty erityisesti politiikan henkilöitymiseen. Median tapa nostaa tietyt keskeisillä paikoilla olevat poliitikot julkisuuteen tai keskittyminen myyviin aiheisiin, esimerkiksi poliitikkojen yksityiselämän skandaaleihin, on omiaan henkilöimään poliittista julkisuutta. (Herkman 2011, 95.) Kriittiset tutkijat esittävät, että mediajulkisuus on syynä siihen, että ihmiset kokevat etteivät pysty vaikuttamaan ja suhtautuvat kyynisesti poliittiseen järjestelmään. Esimerkiksi politiikan tutkija Pippa Norris pyrkii päinvastoin osoittamaan, että journalismi itse asiassa lisää politiikkatietämystä. (Herkman 2011, 56.)

Hallituskauden alussa Vanhasesta julkaistiin lähinnä positiivisia uutisjuttuja. Tuolloin pääministerin ei tarvinnut juuri miettiä julkisuudenhallintaansa. Suosion taustalla oli osittain lehdistön suitsuttama Vanhasen nuhteettomuus ja tunnollisuus. Vastavalitun Vanhasen imagoa ei tarvinnut pönkittää kaupallisesti, vaan toimittajat hoitivat sen itse. Myös Vanhasen presidenttiehdokkuus vahvisti hänen positiivista julkisuuskuvaansa mediassa. (Uimonen 2011, 337-338, 340-341.)

Vanhasen mukaan toimittajilla oli erityisesti pääministerikauden alussa hänestä hyvin stereotyyppinen kuva keskustalaisena värittömänä perhearvoja korostavana raittiusmiehenä (Talvitie 2011, 20). Vanhasen julkisuuskuva muuttui radikaalisti vuodesta 2003 vuoteen 2010 mennessä. Nuhteettomasta pääministeristä oli saatu kosolti otsikoita muun muassa naissuhteiden ja vaalirahoituskohun seurauksena. Kuilu hyveellisen perheenisän ja todellisuuden välillä vaikutti liian suurelta. (Talvitie 2011, 176; Uimonen 2011, 375.) Vanhanen nousi niin juorukuin sanomalehtienkin otsikoihin toistuvasti. Positiivisen alun jälkeen, Vanhasen imago joutui

syöksykierteeseen useiden negatiivisten tapahtumien seurauksena.²¹

Vasta nyt poliitikkojen brändäämisestä on tullut ammattimaista (Hakala 2011, 109). Suomessa ammattipoliitikot käyttävät hyväkseen mahdollisuutta esiintymiskoulutukseen. Myöskään Vanhanen ei heti pääministeriuransa alussa saanut opastusta mediasuhteiden hoitoon. (Herkman 2011, 111; Uimonen 2011, 31-32; Talvitie 2011, 22-23.) Suomen pääministerit ovat hoitaneet mediasuhteita virkamiestiedottajien ja erityisavustajien avull. (Uimonen 2011, 31). Vanhanen ei esiintynyt mediassa aina kovin sulavasti, vaan pikemminkin takellessa ja töksäytellen. Vanhasen mukaan kyse oli ennen kaikkea siitä, että hän halusi itse määritellä sen, mistä asioista puhui julkisuudessa. (Talvitie 2011, 16-17, 184.) Media suosii hyviä esiintyjiä ja henkilölähtöisyyttä. Myös politiikan henkilöihin liittyvät odotukset ovat muuttuneet. Medioitumisen päätepineenä nähdään se, että politiikkaa tehdään median ehdoilla. (Herkman 2011, 25, 97.)

Skuuppien metsästys ja kiristynyt uutiskilpailu ovat herättäneet huolen politiikan julkisuuden viihteellistymisestä. Tabloidisoitumisella on viitattu myös journalistisen tyylin muuttumiseen henkilölähtöiseksi ja kepeäksi yhteiskunnallisia ilmiöitä ei enää käsitellä rakenteellisina ongelmina vaan yksittäisen, mieluusti tunnettujen henkilöiden kautta. (Herkman 2011, 142.) Usein valtavirran mediajulkisuudessa jokin näkemys saa hegemonisen aseman, jolloin vaihtoehdotiset näkökulmat jäävät sivuosaan (Herkman 2011, 173). Herkman pohtii paljon valtamedian ja iltapäivälehtien suhdetta. Voidaankin hyvällä syyllä kysyä, miksi tietyt lehdet kuten *Helsingin Sanomat* ovat itsestään selvästi hegemonisessa asemassa muihin viestimiin nähden.

Ennen medialta vaadittiin laatua ja nyt viestimet kilpailevat nopeudesta, kekseliäisyydestä ja kiinnostavuudesta. Julkisuudesta on tullut entistä arvaamattomampaa, viihteellisempää ja nopeatahtisempaa. Myös poliitikkojen yksityiselämä on entistä julkisempaa. Zygmunt Bauman kutsuu muutosta julkisuuden notkistumiseksi.²² (Kantola 2011b, 40.) Poliittisessa julkisuudessa muutos on tarkoittanut sitä, että poliitikkojen toimintavapaus on kaventunut ja mediat ovat ottaneet tiukemman roolin siinä, millaista julkisuutta politiikka saa (Kantola 2011b, 40).

²¹ Suuri kolaus julkisuuskuvalla oli Merja Vanhasen STT:n kautta ilmoittama avioerohakemus. Se oli muun muassa *Helsingin Sanomien* päivän pääuutinen ja molempien iltapäivälehtien lööpeissä. Erouutinen suisti raiteiltaan Vanhasen kunnollisen ja perheidylliin perustuvan imagon. Uutinen oli myös poliittinen kolhu Vanhasen presidenttiehdokkuudelle. (Uimonen 2011, 351.) Eroa seuranneet suhdekohut vaikuttivat välittömästi myös Vanhasen gallup-suosioon (Uimonen 2011, 356-358).

Vanhasen uran varrelle osui useampiakin mediakohuja, kuten Thaimaan tsunamionnettomuus, Jokelan ja Kauha-joen koulusurmat, avioero, suhteet muun muassa Susan Kuroseen ja Sirkka Mertalaan sekä tietysti vaalirahoituskohu. (Talvitie 2011, 60-76, 93; 184-186.)

Baumanin mukaan notkean julkisuuden huonoja puolia ovat käsiteltävien asioiden henkilöityminen (Kantola 2011b, 28). Näin kävi muun muassa Matti Vanhaselle vaalirahoituskohussa. Nykyiset poliitikot ovat julkisuushakuisia, mutta myös tietoisia julkisuuden ongelmista. (Hakala 2011, 110.) Matti Vanhanen saattoi olla tietoinen julkisuuden ongelmista, mutta ei osoittautunut hallitsevan niitä kovin hyvin.

Pääministerin on vaikea esittää mediakritiikkiä, koska se nousee yleensä herkästi otsikoihin ja kääntää usein huomion häntä itseään vastaan. Mediakritiikki ei myöskään saa yleensä aikaan toivottuja tuloksia. (Uimonen 2011, 54-55.) Matti Vanhanen yritti välttää mediakritiikkiä, mutta sortui siihen virkakautensa lopulla joutuessaan negatiiviseen julkisuuskierteeseen (Uimonen 2011, 75). Poliitikkojen esittämässä mediakritiikissä korostuu usein toimittajien vastuuttomuus. Tiedotusvälineet toimivat vallan vahtikoirana ja niiden toimintatavat eivät aina miellytä poliitikkoja. (Uimonen 2011, 74.) Kun poliitikot esittävät mediakritiikkiä, voi olettaa, että media myös toteuttaa tehtävänsä. Päätösvalta tiedotusvälineen sisällöstä kuuluu aina päätoimittajalle tai vastaavalle toimittajalle. (Uimonen 2011, 76.) Matti Vanhanen käytti mediakriittisiä puheenvuoroja erityisesti aineistoni syyttömyys- ja puolustelu-kehyksissä. Niissä esitetyt argumentit eivät aina olleet kovin perusteltuja vaan korostivat pikemminkin hänen omaa heikkoa mediastrategiaansa.

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) hyökkäsi lauantaina Loviisan torilla Yleisradion kimppuun äärimmäisen rajusti. Hän katsoi Yleisradion syyllistyneen pääministerin "järjestelmälliseen kaatoyritykseen" TV2:n Silminnäkijä-ohjelman lautaväitösten kautta. (HS265.)

Matti Vanhanen on toistaiseksi Suomen historian julkisin pääministeri. Hän esiintyi mediassa useammin kuin yksikään edeltäjänsä. (Uimonen 2011, 370.) Pääministerien vallankäyttö perustuu mediayhteiskunnassa mahdollisuuteen päästä esille. Toimittajat antavat pääministerille palstatilaa ja lähetysaikaa tämän valta-aseman takia. Hän voi samalla ohjata julkista keskustel-

²² Kantolan mukaan nykyinen julkisuus sijoittuu Baumania mukaillen notkeaan moderniin yhteiskuntaan, toisin sanoen myöhäis- tai postmoderniin. Notkistuvassa modernissa yhteiskunnassa vakiintuneet instituutiot ja auktoriteetit menettivät asemiaan. Identiteetit muuttuvat joustavammiksi ja epävakammiksi. Teoksessa tutkijat tarkastelevat modernin notkistumista erityisesti julkisen elämän muutoksina. Baumanin mukaan julkisessa elämässä rakenteiden murentuminen näkyy esimerkiksi journalismina, joka jahtaa salaliittoja, kehittää moraalisia paniikkeja ja etsii syntipukkeja. Kirjoittaja näkee notkean modernin byrokratioita ja hierarkioita uhmaavana tilana, joka rohkaisee rajojen rikkomiseen ja asettuu kansan puolelle vallanpitäjiä vastaan välillä karnevalisoiden valtajärjestelmää. Notkea moderni voi tarkoittaa myös järkevän poliittisen julkisuuden rapautumista ja julkisen elämän trivialisoitumista. (Kantola 2011a, 13-14.) Vaalirahoitusuutisoinnissa näkyi erityisesti se ilmiö, ettei vakiintuneita instituutioita kuten päättäjiä kohdeltu enää silkkihansikkain.

lua mieleiseensä suuntaan. (Uimonen 2011, 28.) Vaalirahoituskohun yhteydessä Vanhanen ei tosin enää niinkään toiminut keskustelun ohjaajana.

Media odottaa ja vaatii pääministeriltä kannanottoa lähes joka asiaan. Toki kasvot kuluvat myös päivittäisessä asijulkisuudessa, mutta Vanhasen kohdalla lukuisat skandaalit johtivat tavallista nopeampaan eroosioon. (Talvitie 2011, 98-99.) Vanhanen esiintyi seitsemän vuoden ajan lähes päivittäin julkisuudessa joko asiakysymyksissä tai henkilökohtaisissa asioissaan. Lisäksi Vanhasesta on esitetty satiirisia tulkintoja muun muassa TV1:den *Itsevaltiaat*-sarjassa ja Jari Tervon *Koljatti*-romaanissa. (Talvitie 2011, 105.)

Uimosen ja Talvitien teoksissa todetaan, ettei pääministerillä ei ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskeviin mediasisältöihin paitsi esiintymällä hyvin ja ymmärrettävästi. Mediastrategiat eivät ole olleet suomalaisten poliitikkojen vahvimpia alueita. Matti Vanhanen on tästä hyvä esimerkki. Kolmen vuoden ajan vaalirahakohu poiki jatkuvasti uutta kirjoitettavaa ja keskustan puheenjohtajana Vanhanen joutui kommentoimaan lähes aina. Vanhasen julkisuuskuvaa rasittivat myös hallitustyöskentelyyn liittyvät tavanomaiset ristiriidat ja puolueen sisäiset paineet. Kielteinen julkisuus toki vaikutti Vanhasen suosioon, mutta sitä ei olisi syntynyt ilman hänen omaa toimintaansa. (Uimonen 2011, 70, 77.)

Media oli myös kiinnostunut Korhosen ja Vanhasen väleistä puolueen sisällä. Monien mielestä Vanhanen antoi liikaa valtaa Korhoselle, joka toi puolueeseen uudenlaisen vaalikampanjakulttuurin. (Talvitie 2011, 135.) Myös vaalirahoituskohun yhteydessä kaksikon rooleja puolueen johdossa pohdittiin.

Aamulehden mukaan sekä Vanhasella että puoluesihteerillä Jarmo Korhosella on draaman kaari hallussa.

"Korhonen tuo näyttämölle komedian, Vanhanen murhenäytelmän. Nyt vain odotellaan, kumpi saa isäntien peukalot maakunnissa kääntymään alaspäin." (HS26.)

Pääministerillä on usein universaali selitysvastuu medialle myös asioissa, jotka eivät edes kuulu hänen toimivaltaansa. Pääministeri on julkisuudessa, halusi sitä eli ei. (Uimonen 2011, 16.) Pääministeri joutuu usein selitysvastavalliseksi myös puolueensa asioissa. Näitä suuria ja pieniä kohuja osuu pääministerin tielle niin paljon, että ne vaikuttavat hänestä syntyvään mielikuvaan. Vaikutus on usein negatiivinen, koska kansalaiset eivät pysty seuraamaan kaikkia asiassa esitettyjä perusteluja ja puheenvuoroja. Kohuista jää usein se mielikuva, että jotain hämärää on tapahtunut. (Uimonen 2011, 75.)

Journalismissa keskitytään yhä useammin politiikan sisältöjen sijaan näiden yksityiselämään. Vanhanen kieltäytyi kommentoimasta henkilökohtaisia aiheita ja vältti toimittajien kanssa myös epämuodollisia keskusteluja, joissa häntä yritettiin saada avautumaan. Vanhanen halusi pitää yksityisasiansa poissa julkisuudesta, siinä kuitenkin onnistumatta. (Talvitie 2011, 22-23, 171-172.) Vanhasen avustajien mukaan tämä ei ollut aina pelkästään hyvä asia. Vaikene- miseen perustuva julkisuusstrategia ei toiminut, eikä pelastanut häntä kohujen aiheuttamalta negatiiviselta julkisuudelta. (Uimonen 2011, 357.) Alma Mediassa työskennelleen toimittaja Taneli Heikan mukaan pääministerin tulisi vastata myös yksityisasioitaan koskeviin tieduste- luihin. Jos hän jättää vastaamatta tai valehtelee, se syö uskottavuutta. (Talvitie 2011, 187.)

Vanhasen tavasta olla kommentoimatta keskeneräisiä asioita, syntyi toimittajien keskuudessa polemiikkia. Heitä hämmästytti se, että pääministeri asetti hallituksen ja omat tarpeensa kan- saa palvelevan tiedonkulun edelle. Vanhanen piti myös pitkään kiinni periaatteesta, ettei esi- tarkasta juttuja, mutta esitti enenevässä määrin kritiikkiä kohujen lisääntyessä. (Uimonen 2011, 333.)

Vanhanen ei antanut keskustelussa mitään suoraa selvitystä itse tapahtumista vaan vetosi kolmessa puheenvuorossaan asiassa tapahtuneisiin sekaannuksiin. (HS30.)

Avustajat yrittivät puuttua Vanhasen julkisuusongelmaan. Timo Laaninen kertoi, että Vanha- sen lähestymistapa oli se, ettei näihin juttuihin reagoida mitenkään. (Uimonen 2011, 376.) Vanhanen piti tiukasti kiinni julkisuusperiaatteistaan silläkin uhalla, että ne koituisivat hänelle poliittiseksi kohtaloksi (Uimonen 2011, 377).

Sekä Uimonen että Talvitie kirjoittavat Vanhasen yksityisasioiden käsittelystä mediassa. Vaikka Vanhanen oli oletettavasti myös olosuhteiden uhri, tulee huomioda, että hänen yksi- tyisyyden suojansa heikkeni jo hänen kautensa alussa, kun hän kutsui Kauppalehti Option toimittajan ja kuvaajan omakotitaloonsa.²³ (Uimonen 2011, 335; Talvitie 2011, 193.) Talvi- tien mukaan Vanhanen institutionalisoi omaa rooliaan muun muassa puhumalla pääministeris- tä kolmannessa persoonassa ikään kuin tämä olisi ollut hänestä itsestään erillinen henkilö eli

²³ Vanhasen julkisuuskuvan muodostumiseen vaikuttivat monet jopa intiiminä pidetyt asiat. Poliitikkojen yksi- tyisyyden suojia on heikompi rivikansalaisiin nähden. Journalistin ohjeissa sanotaan, että poliitikkojen yksityis- elämään kuuluvia arkaluonteisia asioita saisi tuoda julkisuuteen vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. (Talvitie 2011, 171.) Ylessä työskennelleen Olli Ainolan mu- kaan Vanhanen olikin koekaniini monessa suhteessa julkisen ja yksityisen rajanvetoa tehtäessä (Talvitie 2011, 173).

asema ja Matti Vanhanen olivat toisistaan riippumattomia (Talvitie 2011, 51). Ehkä se oli hänelle keino pitää oma henkilökohtainen minänsä ainakin osittain poissa julkisuudesta. Vanhasen itsevarmuus mediaesiintyjänä kasvoi alun jälkeen. Pääministeri myös tarvitsee mediaa välittääkseen sanomansa julkisuuteen, sen takia näillä on molemminpuolinen riippuvuussuhde.²⁴ (Uimonen 2011, 28-29.)

Avustajakunta hoiti Vanhasen haastattelupyynnöt ja mediasuhteet. Valtioneuvosto viestintä hoiti muodollisen tiedottamisen ja sopi haastattelujen aikataulut. Valtioneuvostossa ja ministeriöissä on 160 viestintäammattilaista. Pääministerin erityisavustajat auttavat häntä poliittisessa tiedottamisessa ja media- sekä julkisuussuhteiden hoidossa. Valtioneuvoston viestintä hoitaa pääministerin ja hallituksen tiedottamista epäpoliittisesti. (Uimonen 2011, 64, 335.) Valtioneuvoston viestintäjohtaja ei toimi spokesman-roolissa eli anna poliittisia lausuntoja tai puhu hallituksen puolesta julkisuudessa. Valtioneuvoston viestintäyksikkö toimii neutraalisti ja virkamiesmäisesti. Arvostetun lähdeasemansa vuoksi, se voi kuitenkin tuoda asiat sille pääministerille ja hallitukselle suotuisassa valossa. Lisäksi viestintäjohtajan tehtäviin kuuluu pitää pääministeri ajan tasalla ajankohtaisista mediatapahtumista ja uutisista, jotta pääministeri voi varautua niihin. (Uimonen 2011, 66-68.)

Tiedotusvälineiden kiivas työrytmi on muuttanut myös politiikan journalismin sääntöjä. Uutiset menevät salamannopeasti verkkoon. Poliitikkojen onkin harkittava julkisuuskuvansa merkitystä. Nykyään äänestäjät vakuutetaan mediassa ja hyvillä mediataidoilla varustettu poliitikko pärjää paremmin vaaleissa. Mediataitojen puute voi myös tuhota poliitikon uran. (Uimonen 2011, 19, 21.) Puolueiden puheenjohtajien mediapaine on niin kova, että puheenjohtaja joutuu herkästi vaihtoon, jos hänen imagonsa muodostuu esteeksi puolueen vaalimenestykselle (Uimonen 2011, 37-38). Yhteisöön tai sen johtajaan kohdistuva kielteinen mediajulkisuus uhkaa yhteisön mainetta (Kantola & Vesa 2011, 61). Vaalirahoituskohun seurauksena toisaalta keskustan imago heikkeni, mutta kannatus puolueen vakiäänestäjissä vahvistui.

Matti Vanhanen piti mediaa ja julkisuutta välttämättömänä pahana (Talvitie 2011, 174). Myös vaalirahoituskohun yhteydessä näkyi usein, ettei hän ollut valmistautunut esimerkiksi tiedotustilaisuuksiin. Vaikenemisen strategia oli huono. (Uimonen 2011, 379.) Vaikka suurin osa Vanhasen kaudesta olisi ollut normaalia hallitustyöritiä, se kohujulkisuuteen joutunut

²⁴ Pääministeristä tuli mediapersoonaa vasta Esko Ahon aikana 1991-1995, mutta hän jäi vielä silloinkin presidentin varjoon. Pääministerin status vahvistui edelleen Paavo Lipposen kaudella 1995-2003. Toisaalta tähän vaikutti se, ettei presidentti Martti Ahtisaari ollut niin voimakkaasti esillä mediassa kuin edeltäjänsä. (Uimonen 2011, 28-29.)

osuus muistetaan paremmin median megafonivaikutuksen takia. (Uimonen 2011, 380.) Aineistossakin nousee useita esimerkkejä, joissa Vanhanen ei vastaa esitettyihin kysymyksiin tai kieltäytyy kommentoimasta.

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) ei halunnut tiistaina kommentoida millään tavalla keskustelua siitä, että hän olisi valehdellut eduskunnan edessä tekemisistään keskustan vaalirahoituksen kanssa. "Kaikki haluavat jatkaa keskustelua. Minulla ei ole mitään lisättävää asiaan", hän sanoi. (HS17.)

Ensimmäisissä gallupeissa Vanhanen oli suosittu pääministeri, mutta vähitellen suosio alkoi rakoilla. Vanhanen itse arvioi suosionsa laskun syiksi sitä, että istui hallituksessa talouslaman aikana ja sitä, että pääministerin naama alkoi yksinkertaisesti kyllästyttää. (Talvitie 2011, 96.) Tässä Talvitien kirjassa esitetyssä väittämässä toistuu sama ilmiö kuin aineistossani, Vanhanen ei ollut valmis ottamaan henkilökohtaisesti vastuuta tapahtumista. Koko Vanhasen kauden julkisuudenhallintaprosessi oli kömpelö. Siihen liittyi paljon harkitsemattomuutta, suunnittelelmattomuutta ja sinisilmäisyyttä. Voidaan myös väittää, että koko Vanhasen kausi ajoitui hänen epäonnekseen sellaiseen median murroksen vaiheeseen, jossa pääministeri oli entistä tiukemman tarkkailun kohteena ja hän ei kyennyt vastaamaan näihin muutospaineisiin.²⁵

Median koetaan toimivan hyvinkin armottomasti ja uutisoivan kaikista epäonnistumisista. Ennen alkoholinkäyttö, naissuhteet ja muut vastaavat tapahtumat pidettiin salassa, vaikka ne olisivat toimittajien tiedossa olleetkin. (Hakala 2011, 105.) Nykyisin nämä julkiset salaisuudet ovat iltapäivälehtien vakioaineistoa.

Toisin kuin raha tai muunlainen taloudellinen pääoma, maine on resurssi, joka ei kulu käytössä. Maineeseen käyttäminen tavoitteiden ja etujen saavoittamiseksi ei välttämättä vähennä resursseja. Maine, jota on rakennettu vuosia, voi tuhoutua hetkessä. Skandaalit ovat potentiaalisia maineen tuhoajia – niillä on kyky tuhota maine erittäin nopeasti ja sitä voi olla hyvin vaikea palauttaa. Poliitiikassa, hyvä maine on tärkeä, koska se on elintärkeä symbolisen vallan lähde. (Thompson 2000, 247-248, 250.) Toistuvat rikkomukset saattavat luoda yleistä epäluottamuksen ilmapiiriä kansassa. Epäluottamus voi johtaa vetäytymiseen poliittisesta vaikuttamisesta ja voi johtaa haluttomuuteen äänestää. (Thompson 2000, 255-256.)

²⁵ Muistelmateoksen mukaan Vanhanen arvioi jälkikäteen suhtautuneensa kohuihin ikään kuin ulkopuolisena. Tässäkin yhteydessä hän erotteli itsensä ja pääministerin. Vanhanen ei juuri lukenut itseään koskevia uutisia. Talouspoliittisen neuvonantajan Mika Rossin mukaan olisi ehkä ollut parempi, jos Vanhanen olisi vastannut joskus myös yksityiselämäänsä koskeviin kysymyksiin, etteivät huhut olisi yltyneet. Lisäksi avustajat joutuivat vastaamaan työajallaan näihin kysymyksiin. (Talvitie 2011, 183.)

5. Kehysanalyysi

Tutkin aineistoani Erving Goffmanin kehysanalyysin avulla ja pyrin rajaamaan työssäni näkökulmat tiettyihin nimettyihin tulkintakehyksiin. Goffmanin *Kehysanalyysi*-teos²⁶ (1974) käsittelee sosiaalisen todellisuuden luonteen analyysiä. (Puroila 2002; Karvonen 2000.) Väli-verrosen mukaan media-analyysin yhteys Goffmanin kehysanalyysiin ja sen taustalla vaikuttaviin traditioihin on suhteellisen ohut. Mediatutkimukseen sovellettava analyysi on saanut vaikutteita myös kielitieteestä, retoriikan tutkimuksesta ja diskurssianalyysistä. (Väliverronen 2012; Puroila 2002.)

Pohdin sitä, millaisia tulkintoja *Helsingin Sanomien* vaalirahoitusta koskevat kirjoitukset valikoidulla ajanjaksolla tuottavat pääministeri Vanhasesta ja miten ne rakentuvat eri kehyksissä. Pyrin tunnistamaan ja nimeämään aineiston yleisimmät kehykset sekä kuvailemaan niitä luonnehtivia piirteitä. Analysoin sitä, millaisia kielellisiä valintoja tarkastelukehyksissä käytetään, sekä sitä, miten eri kehykset vaikuttavat Vanhasesta syntyvien tulkintojen ja kehysten muodostumiseen ja millaiset teemat tai aiheet lehtikirjoituksissa toistuvat. Vaalirahoituskohussa tietyt henkilöt ovat tapahtumien keskipisteessä ja jos Matti Vanhasta pidetään niin sanotusti päähenkilönä, muut sivurooleissa olevat henkilöt toimivat suhteessa tähän keskushahmoon.

Olen jakanut havainnot riittävän yleisin perustein yhdistäviin ryhmiin, sillä aineiston jakaminen täydellisen spesifeihin luokkiin olisi liki mahdotonta, koska luokkia syntyisi niin suuri määrä. Olen sijoittanut havainnot nelikenttään, jonka luokat olen nimennyt *syyllisyydeksi*, *syyttömyydeksi*, *arvosteluksi* ja *puolusteluksi*. Kategorioiden lähtökohtana on se, pitääkö kirjoittaja tai puhuja Vanhasen toimintaa hyväksyttävänä vai tuomittavana ja onko kyseessä tekoihin vai henkilöön ja tämän maineeseen perustuva kirjoitus.

Aineiston keskeisimpiä teemoja olivat vaalirahoitus sekä sen oikeudenmukaisuus tai epäoikeudenmukaisuus, jopa laittomuus. Lisäksi käsiteltiin laajasti poliitikkojen ja poliittisen järjestelmän nauttimaa luottamusta ja heidän toimiensa lainmukaisuutta tai moraalisuutta. Keskustelun teemoja ovat rehellisyys, syyllisyys, oikeudenmukaisuus, vaalirahoitukseen liittyvä lainsäädäntö, poliittisen järjestelmän nauttima luottamus sekä vaalirahoituksen avoimuus.

²⁶ Goffmanin *Kehysanalyysi* sijoittuu hänen urallaan kypsään vaiheeseen ja sen yhteys Goffmanin muihin teoksiin on epäselvä. Kehyksen käsitteeseen ei juuri viitata Goffmanin myöhemmissä teoksissa. Toisaalta kehysanalyysin katsotaan kokoavan yhteen Goffmanin aikaisemmassa tuotannossaan esittämiä ajatuksia. (Puroila 2002.)

Vaalirahoituksen suhteen tyypillisesti kirjoitettiin siitä, ottiko Vanhanen tai keskusta vastaan vaalirahoitusta vai ei ja jos otti, niin paljonko ja keneltä. Lisäksi kirjoitettiin siitä, oliko tuki vastikkeellista vai vastikkeetonta ja oliko tuen ottaminen oikein vai väärin ja laillista vai laittonta. Myös vaalirahoitukseen osallisten toiminnan moraali puhutti. Muita esiin nousevia teemoja olivat puolueiden ja poliitikkojen nauttima luottamus tai luottamuspula sekä luottamuspula puolueiden sisällä tai puolueiden välillä.

Useimpien uutisten aihepiiri pysyi kohtuullisen samana läpi tutkimusjakson, mutta jutuissa käytetyt puheenvuorot ja äänensävyt vaihtelivat kirjoittajan tai puhujan mukaan. Useimmiten tekstissä olivat äänessä journalistit, ellei tekstissä ollut suoraa lainausta haastateltavalta. Silloinkin journalistinen valinta saattoi kehystää lainauksella tiettyä ennalta valikoitua näkökulmaa aiheeseen. Myös referoidut lausunnot saattoivat olla toimituksen näkökulmaan sopiviksi muokattuja. Onkin mahdollista, että jotkut havainnot ylikorostuvat aineistossa toisten kustannuksella, koska tekstit eivät ole pelkästään puolueettomia ja neutraaleja. Näin näyttäisi käyvän erityisesti Vanhaseen kriittisesti suhtautuvien puheenvuorojen kohdalla. Myös haastateltavien puolustavia puheenvuoroja voidaan käyttää heitä vastaan esimerkiksi valitsemalla arvosteleva johtolause, jolloin alkuperäinen merkitys kyseenalaistetaan.

5.1. Kehysanalyysi teoreettisena lähtökohtana

Kehysanalyysiä voidaan käyttää aineisto- tai teorialähtöiseen lähestymistapaan, joista tässä työssä sovellan aineistolähtöistä analyysiä. Kehysanalyysiä on mahdollista soveltaa myös ajallisten muutosten tutkimiseen. Myös kehysten vuorottelu on tämän tutkimuksen kannalta olennainen mielenkiinnon kohde, koska ne saattavat vaihdella samankin tekstin sisällä. Lisäksi toimijoiden tavat tuottaa erilaisia kehystyksiä vaihtelevat suurestikin. (Väliaverron 2012.)

Jotta kehyksiä voidaan nimetä ja luokitella, voidaan olettaa, että useimmat puheenvuorot ja äänensävyt sijoittuvat tiettyihin ennalta rajattuihin puitteisiin ja uusintavat niiden tapaa tuottaa todellisuutta. Tietysti osa teksteistä sijoittuu tarkkarajaisten kehysmääritelmien ulkopuolelle, mutta ovat siitä huolimatta merkityksellisiä Vanhasesta muodostuville tulkinnoille. Olen nimenyt neljä tulkintakehystä ja kuvaillut niiden tyypillisimpiä piirteitä. Teksteistä löytyneitä puhetapoja, todellisuuden tuottamisen tapoja ja näkökulmia uusinnetaan erilaisissa toimittajien ja haastateltavien puheenvuoroissa. Uskon, että nämä erilaiset kirjoittamisen ja puhumisen

tavat osittain myös vaikuttavat dynaamisesti olemassa oleviin kehyksiin ja muokkaavat niitä omilla tilanteenmäärittelyillään. Toimittajat voivat myös muokata lainauksia ja haastatteluja sekä soveltaa niitä omaan vallitsevaan tulkintakehykseensä. Tapahtumien historiallinen perspektiivi antaa olettaa, että toimittajat suhtautuvat Vanhaseen yleensä kriittisesti.

Kehysanalyysi ei anna kovin tarkkoja ohjeita siitä, miten kehykset ovat luotettavasti tunnistettavissa sosiaalisessa elämässä. Kehysanalyysi on pikemminkin lähestymistapa kuin analyysimenetelmä kapeasti ymmärrettynä. (Puroila 2002.) Näin se antaa myös tutkijalle jonkin verran omaa määrittelyvaltaa, jota käytän kehysten nimeämisen ja luokittelun osalta. Kirjoittajat ja haastateltavat toimivat näistä tunnistamistaan tulkintakehyksistä käsin ja sopeuttavat toimintaansa eli ilmaisuaan niihin.

Goffmanin kehysanalyysin lähtökohtana on muun muassa se, miten hahmotamme maailmaa sekä järjestämme ja tulkitsemme informaatiota uusissa tilanteissa. Yksilöt kehystävät vuorovaikutustilanteita ja kehykset rakentavat niitä. Kehys jäsentää vuorovaikutustilanteita sekä toimijoiden identiteettejä. Kehyksestä käsin havainnoimme, tunnistamme ja nimeämme asioita ja tapahtumia. Kehykset merkityksellistävät tilanteita ja toimintaa. (Väliaverron 2012.) Pyyrin kysymään aineistoltani, miten mediatekstit kehystävät sanomiaan.

Olennaista on erityisesti se, miten media tuottaa tiettyjä tulkintoja asioista painottamalla tiettyjä puolia ja häivyttämällä toisia. Kehystäminen merkitsee myös sitä, että yksittäinen asia voidaan ympäröidä vaihtoehtoisesti erilaisilla kehyksillä, jolloin sen luonne määrittyy erilaiseksi. Viestinnässä voidaan tiedostaen tai tiedostamatta valita viitekehys ja saada asia näyttämään halutunlaiselta. (Karvonen 2000.) Näin ollen esimerkiksi toimittajien ja haastateltavien kehykset samaan aiheeseen saattavat erota toisistaan huomattavasti. Henkilöt tuottavat kehystä puheessaan ja kirjoituksissaan omista sosiaalisen todellisuuden lähtökohdistaan ja tilanteenmäärittelyistään käsin. Lehtikirjoitusten perusteella ei voida esittää kiistattomia väittämiä siitä, kuinka tietoista median ajojahti oli. Näkökulman rakennus sinänsä on journalistisen työn rutiinia. Pyyrkivätkö journalistit Vanhasen tapauksessa puolueettomuuteen, skandaalijournalismiin vai paljastamaan vallitsevat tosiasiat? Kuinka voimakkaasti uutiset kehystivät Vanhasen syyllisyyttä? Mitkä tekijät kirjoituksissa tukevat syyllisyyden esittämistä tai toimivat sitä vastaan?

Kehyksen lähtökohtana on tilannekonteksti ja sen ymmärtäminen²⁷ (Karvonen 2000). Goffmanin mukaan ihmiset syntyvät valmiiseen maailmaan ja omaksuvat sosiaalisen todellisuuden rakennetta koskevat säännöt. Tilanteen määrittelyt ovat olemassa jo ennen kuin yksilöt osallistuvat tilanteeseen. Määritelmät eivät siis ole henkilökohtaisia ja tapauskohtaisia. Kehykset ovat yhteisesti jaettuja merkityksiä ja yhteisön jäsenten tapoja ymmärtää erilaisia ilmiöitä. Toisaalta kehyksiä ei kuitenkaan ole olemassa ilman niitä yksilöitä, jotka sosiaalisissa tilanteissa ylläpitävät ja uusintavat niitä.²⁸ (Väliaverronen 2012; Puroila 2002.)

Kehysten kautta tilanteeseen tulevat tekevät tilannemääritelmän. Sosiaalisissa tilanteissa tulkitsemme tapahtumat tietyn kehyksen kautta etsimällä merkkejä ja vihjeitä tulkinnan vahvistamiseksi. Yksilö sijoittaa uuden tiedon tunnistamiinsa kehyksiin, joilla hän jäsentää kokemusmaailmaansa. Osallistuessaan sosiaaliseen tilanteeseen yksilöt sovittavat oman toimintansa ymmärrykseensä siitä, mitä on tapahtumassa, ja tavallisesti ympäristö tukee tätä ymmärrystä. (Karvonen 2000; Wiio 2006, 58; Puroila 2002.) Väitän, että luemme mediatekstejä sekä toimittajien että haastattelulähteiden luomista tulkintakehyksistä käsin. Tekemämme tulkinnat riippuvat lukijan omista lähtökohdista eli tulkintakehys voi olla eri kuin tuotantokehys. Kukin puhuja kehystää tapahtumia omista lähtökohdistaan ja voidaanakin väittää, että sekä toimittajat että haastateltavat luovat asioille erilaisia tulkintakehyksiä. Vaalirahoituskohun tapauksessa kyseessä oli tilanne, jossa oli tapahtunut lainrikkomus tai vähintäänkin moraalisten normien rikkomus. Toimittajat pyrkivät vaikuttamaan tilanteeseen tuomalla esiin väärinkäytöksiä ja arvostelemalla toimintaa.

Sanomien kehystäminen liittyy sekä niiden tulkintaan että tuottamiseen. Esimerkiksi tietyt sanonnat ja ilmaisut voivat avata halutun tulkintakehikon vastaanottajan päässä. Sekä sanomien tulkinnassa että tuotannossa ihminen on taipuvainen valikoimaan oppimiinsa viitekehyksiin parhaiten sopivia asioita. (Wiio 2006, 57-58.) Yhteiskunnallisessa keskustelussa ja analysoitavissa lehtiteksteissä on olennaista se, mikä on vallitseva tilannemääritelmä ja miksi. Lisäksi journalistisen maailman hahmottamisessa olennaista on, miten toimittajat organisoivat informaatiotulvaa sovittamalla siihen nopeasti ja rutiininomaisesti tiettyjä kehyksiä osana toimituksellisia käytäntöjä. (Karvonen 2000.)

²⁷ Goffmanin tekstit antavat aihetta toisistaan poikkeaviin tulkintoihin. Myös Goffmanin asema sosiaalitieteissä ja siten mediatutkimuksessa on ollut kiistanalainen. (Puroila 2002.) Kehyksen rinnalla on monia samankaltaisia käsitteitä kuten diskurssi, genre ja formaatti. Kehyskäsitteen taustalla ovat strukturalismi, fenomenologia, kognitiivinen psykologia, symbolinen interaktionismi sekä retoriikka. (Karvonen 2000.)

²⁸ Goffman käytti kehysanalyysiä erityisesti arkielämän vuorovaikutustilanteiden tutkimiseen. Vuorovaikutuksen organisoituminen ja yksilöiden toimintojen integraatio ovat kehysanalyysissä keskeisiä. Samaten sosiaalisen todellisuuden järjestäytymistä koskevat säännöt ovat olennaisia. Goffmania kiinnostaa mikrososiologian perusyksikkö sosiaalinen tilanne. (Väliaverronen 2012; Puroila 2002.)

Vaalirahoituskeskustelun osalta media-aineistossa tietysti toimittajien valitsemat äänenpainot ovat etusijalla ja muiden näkökulmat pääsevät esiin vain silloin tällöin haastatteluissa ja kommenteissa. Toimitukselliset sisällöt ovat siis hegemonisessa asemassa muihin nähden. Näin voi olettaa, että toimittajien asemassa heidän on helppoa saada oma kehyksensä julkisessa keskustelussa esille, ja että sitä helposti pidetään oikeana tulkintana. Kehysanalyysi sopii nykyisenlaisen journalismin analysointiin erittäin hyvin, kun nopeatempoisessa journalistisessa työssä tuotetaan katkeamatonta uutisvirtaa. Kehysten käyttö on uutistyydessä sekä työkalu että apuväline. Voidaan myös olettaa, että Vanhasen tapauksessa ja vaalirahaskandaalissa uutisia oli helppo tuottaa samojen vakiintuneiden linssien läpi. Jatkokertomuksissa näkökulmat vakiintuvat päivästä toiseen ja henkilöille luodut roolit saavat sisältöä uutistapahtumista ja journalistien tavasta kehystää niitä.

Gaye Tuchmanin kirjassa *Making News* (1978) uutinen nähdään kehyksenä, jonka pohjalta toimittaja rakentaa versioita todellisuudesta. Kirjoittajan lähtökohtana on se, miten journalistinen kulttuuri ja toimituskäytännöt tuottavat kehyksiä. Kehystämällä mediat jäsentävät yksittäisiä tapahtumia ja laajempia ilmiöitä ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, jolla on omat syynsä ja seurauksensa. Tapahtumia tai ilmiöitä on mahdollista määritellä useiden eri tulkintakehysten valossa, jolloin ne näyttäytyvät erilaisina. Kehykset myös rajaavat sitä, miten tapahtumasta tai ilmiöstä voidaan kulloinkin puhua. Kehykset eivät välttämättä rajaa tiettyjä normatiivista tai poliittista tulkintaa kohteestaan, vaan tarjoavat puitteet, joissa keskustelua käydään. (Väliaverron 2012.)

Yhteisiä konventioita ovat esimerkiksi uutiskriteerit, käsitys eri tietolähteiden luotettavuudesta, toimittajien keskeinen vuorovaikutus ja myös toimittajien jaettu arvomaailma. Tärkein toimittajan työtä ohjeistava normisto on kuitenkin journalistin ohjeet. Myös organisaatio vaikuttaa siihen, miten kussakin lehdessä asioita kehystetään. (Wiio 2006, 61.) Toimittajat eivät kuitenkaan aina välttämättä ole edes tietoisia toimintaansa ohjaavista konventioista. Suuri osa toimituksellisesta työstä tapahtuu opittujen uutistyytöä ohjaavien tapojen puitteissa. Vaikka tavoitteena olisi olla arvottamatta käsillä olevia tapahtumia, se ei aina täysin toteudu. Näin he eivät välttämättä ole myöskään tietoisia tuottamistaan ja uusintamistaan kehyksistä. Voidaan kuitenkin olettaa, että kirjoittajien käyttämät näkökulmat ja tulkintakehykset perustuvat yhteisössä vallitseviin käsityksiin ja moraalisiin normeihin. (Karvonen 2012.)

Esitän itselleni kysymyksen, miten lehtikirjoitus täyttää sosiaalisen toiminnan tunnusmerkit, joiden analyysiin kehysanalyysi on siis ensisijaisesti tarkoitettu. Lehtikirjoitus on ennen kaikkea osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun, joka tämän tutkimuksen mukaan tapahtuu institutionaalisen politiikan ja median piirissä. Lehtikirjoitukset ovat siis puheenvuoroja tuossa laajemmassa yhteiskunnallisessa kehyksessä ja osallistumista keskusteluun. Sanomalehteä ja televisiota voidaan pitää osittain yksisuuntaisina medioina, jotka tuottavat pääasiallisesti sisältöä lähettäjältä vastaanottajalle. Lehtikirjoituksen vuorovaikutuksellisuus voidaan puhuttamillaan nähdä mielipidekirjoituksessa ja vastineessa, jossa molemmat osapuolet saavat puheenvuoron. Toisaalta esimerkiksi uutiseen saamat vastaukset saatetaan esittää aivan muissa foorumeissa esimerkiksi eduskunnassa, puoluekokouksessa tai televisiouutisissa.

Goffman kirjoittaa myös kehysten käänöksistä ja harhautuksista, joilla ikään kuin leikitellään olemassa olevalla todellisuudella ja tuotetaan siitä erilaisia tulkintoja leikin tai näytelmän kautta (Puroila 2002). Lehtikirjoitusten osalta voidaan käänöksenä pitää esimerkiksi erilaisia kolumneja, pakinoita ja muita humoristisia kirjoituksia, joissa lukija osaa tulkita kirjoituksen taitosta, asemoinnista, sävystä, kuvituksesta ja otsikosta, että kirjoittaja ei ehkä ole täysin toisissaan. Näiden tyyli- ja ominaispiirteisiin kuuluu liioittelu, vääristely ja hassuttelu.

Väliverronen luettelee tekstissään kehysanalyysiin työvaiheita. Ensiksi tulisi kartoittaa tekstin teemat ja toimijat sekä kuvailla ilmiötä ja keskustelua. Lisäksi tapahtumat tulisi sijoittaa yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. (Väliverronen 2012.) Erilaisin kielikuvin ja sanavallinoin pyritään vahvistamaan ja tuottamaan toimittajan valitsemaa kehystä.

Toiseksi tulisi tehdä kehysten erottaminen ja kuvailu. Erilaisia kehyksiä erottavat tietyt metaforat, iskulauseet, esimerkit ja visuaaliset valinnat. Kehystä tuotetaan argumentoinnilla kuten syy, seuraus ja ratkaisut. (Väliverronen 2012.) Sekä toimittaja että yleisö tunnistavat nopeasti tietyn tulkintakehyksen, joten lähettäjän tulee vain aktivoida se esimerkiksi tietyillä metaforilla, avainsanoilla, symboleilla ja kuvallisilla elementeillä (Karvonen 2000).

Kehysanalyysissä tulisi myös suhteuttaa kehys muuhun sosiokulttuuriseen kontekstiin. Tutkijan tulee ottaa kantaa siihen, miten kehykset suhteutuvat muihin kulttuurissa vaikuttaviin ajattelutapoihin. Miksi jokin kehys on vallitseva toisten jäädessä syrjään ja mitkä ovat kehystämisen seuraukset ongelman määrittelyyn, toimijoiden asemaan, auktoriteettiin, menestykseen ja päätöksentekoon. (Väliverronen 2012.) Myös vaalirahaskandaalissa kunkin kehyksen, ilmaisutyylin ja väittämän taustalla vallitsee sellainen käsiteverkko, josta kukin ilmaisu ja väittäminen

kumpuaa. Kaikkia näitä taustaoletuksia ei toistuvasti tuoda julki vaan erilaiset lausumat ja väitteet vahvistavat ja uusintavat niiden olemassaoloa. Usein yhtä tärkeää on se, mikä jää sanomatta, kuin se mitä sanotaan ääneen. Yhteisöissä on erilaisia vallitsevia normeja ja moraalikäsityksiä, joiden voidaan katsoa vaikuttavan esimerkiksi vakiintuneiden instituutioiden kuten sanomalehden taustalla.

Samanlainen tilanteenmäärittely pätee myös julkiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Apua tilanteenmäärittelyyn haetaan usein asiantuntijoilta. (Karvonen 2000.) Esimerkiksi aineistossa haastattelujen asiantuntijalähteinä on käytetty Lauri Tarastia ja moraalifilosofia. Heiltä on tiedusteltu muun muassa toimintatapojen laillisuutta ja moraalisuutta. Näitä asiantuntijalähteitä on käytetty toimittajien ja lukijoiden tilannearvion tukena.

Vaalirahoituksen avoimuutta edistävän työryhmän vetäjä Lauri Tarasti ei vaadi keskustan vaalirahoituksen avaamista, edes avoimuuden nimissä. "Velvoitetta tarkempaan erittelyyn ei ole, keskusta tekee, kuten parhaaksi näkee", oikeustieteiden lisensiaatti sanoo. (HS7.)

"Äänestäjän näkökulmasta se on kuin venäläistä rulettia. Moraalisesta perspektiivistä kyse on päivän selvästä poliittisesta rappiosta." Helsingin yliopiston käytännöllisen filosofian tutkijat Markus Neuvonen ja Joonas Leppänen. (HS24.)

Metaforien eli vertauksiin pohjautuvien kielikuvien käyttö, trivialisointi eli yksinkertaistaminen ja polarisointi eli vastakkainasettelu ovat kehystämisen tehokkaita keinoja (Wiio 2006, 59). Toimittajien tilanteeseen soveltama kehys vaikuttaa heidän sanavalintoihinsa (Karvonen 2012).

Pääministeri Vanhanen viestitti Yhdysvalloista, ettei hän suinkaan aio erota, ja pääministerin sijainen Jyrki Katainen (kok) huomautti eduskunnalle, että jonkin aatteen ajamiseksi vasemmistollekin rahaa annetaan. (HS183.)

5.2. Matti Vanhasen kehukset

Neljän luomani kategorian lähtökohta on, pitääkö kirjoittaja tai puhuja Vanhasen toimintaa hyväksyttävänä tai tuomittavana (y-akseli), ja onko kyseessä tekoihin vai henkilöön ja tämän maineeseen perustuva kirjoitus (x-akseli). Y-akselin yläpäähän sijoittuvat kirjoitukset suhtautuvat siis Vanhasen toimintaan kriittisesti ja y-akselin alapäähän sijoittuvat kirjoitukset myönteisesti. Puolestaan x-akselin vasemmassa reunassa olevat kirjoitukset pyrkivät keskittymään

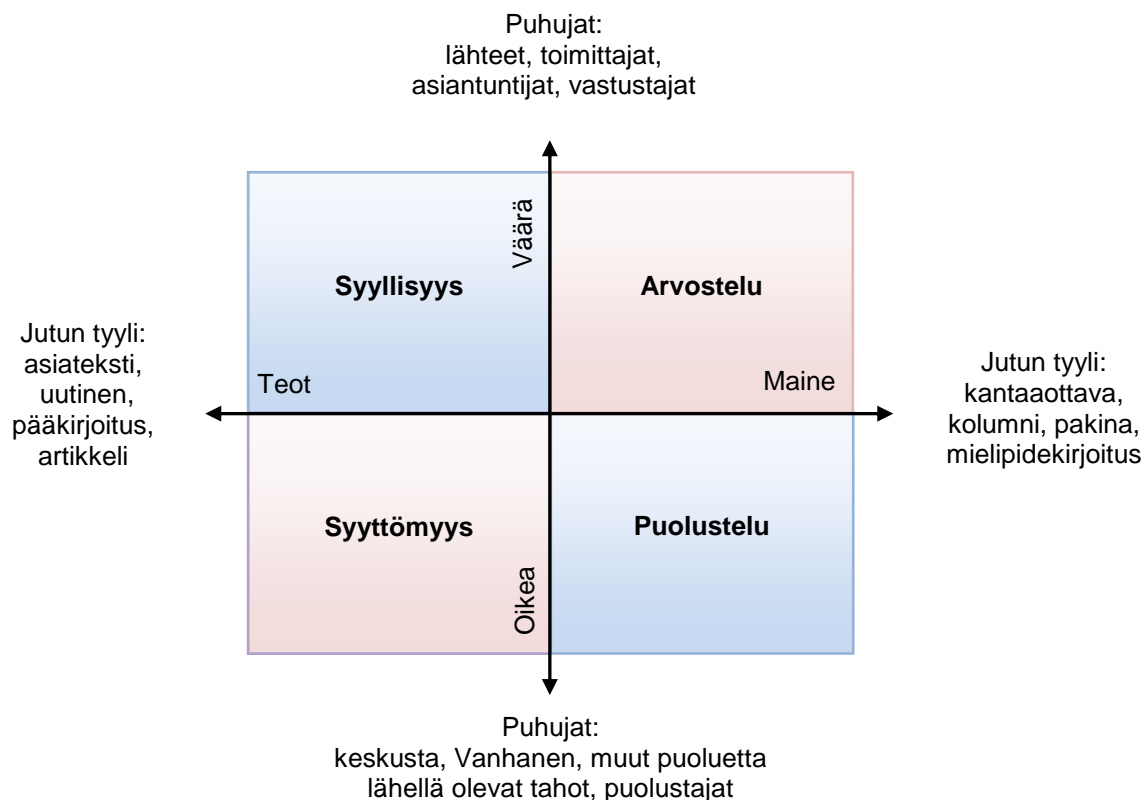
puhtaasti asiakysymyksiin ja Vanhasen tekojen lainmukaisuuden ja oikeellisuuden arviointiin. X-akselin oikeassa reunassa olevat kirjoitukset keskittyvät Vanhasen henkilöön ja persoonaan joko puolustaen tai arvostellen tätä. Nämä kirjoitukset eivät välttämättä esitä asia-argumentteja vaan käyttävät henkilökohtaisia perusteluja. Aineisto on luokiteltu kirjoittajan käyttämien sanavalintojen ja kirjoituksen sävyn perusteella. Samassakin tekstissä voi olla useita eri kehyksiä riippuen siitä, mitä haastattelulähteitä on käytetty. Suurin osa lehtiteksteistä on uutisia (166 kappaletta) ja kolumneja (33 kappaletta).

Olen nimennyt kehykset seuraavasti

- Syyllisyys
- Syyttömyys
- Arvostelu
- Puolustelu

Syyllisyys-kehys liittyy ensisijaisesti siihen, että kirjoittajan mielestä Vanhanen on toiminut väärin. Niissä esitetään yleensä yksiselitteinen syytös tai epäily. Hän on syyllistynyt joko valehteluun tai lain ja normien rikkomiseen. Kehys perustuu siis ensisijaisesti tekojen arviointiin. Teemat pyörivät valehtelun, kiertelyn, syyllisyyden ja moraalittomuuden ympärillä. Syyttömyys-kehys liittyy Vanhasen toimien moitteettomuuteen sekä puolustamiseen. Hän itse ja hänen tukijansa pyrkivät perustelemaan, että hän on menetellyt oikein sekä moraalisesti että lain mukaan. Näissä kirjoituksissa hänet pyritään myös esittämään usein aloitteen tekijänä, keskustelun avaajana ja avoimena henkilönä. Arvostelu ei niinkään puutu tekoihin vaan henkilön maineeseen ja luottamukseen sekä yhteisössä vallitsevien sosiaalisten normien rikkomiseen tai oikeana ja vääränä pidetyn rajan hämärtymiseen. Arvostelu-teemoissa kirjoitetaan Vanhasen kyvyttömyydestä tai avuttomuudesta. Niissä ei välttämättä oteta kantaa siihen, onko Vanhanen toiminut oikein vai väärin, mutta niissä arvostellaan yleensä Vanhasen persoona ja esiintymistä hyvinkin henkilökohtaiseen sävyyn pikemminkin kuin tekoja ja niiden tuomittavuutta. Kirjoitusten sävy ei ole neutraali, vaan pikemminkin kantaaottava. Puolustelussa Vanhanen ottaa kantaa hyvin henkilökohtaisestikin ja puolustaa omaa mainettaan ja kunniaansa sekä kamppailee oman arvovaltansa puolesta.

Kaksi ensimmäistä ovat siis faktakeskeisiä kehyksiä ja kaksi jälkimmäistä henkilökohtaisuuksiin meneviä. Ensimmäinen ja kolmas kehys puolestaan ovat y-akselin yläpäässä eli suhtautuvat kriittisesti Vanhasen toimintaan ja persoonaan, toinen ja neljäs ovat y-akselin alapäässä eli suhtautuvat myönteisesti Vanhaseen.

Kuva 3. Vaalirahoituskohu-uutisoinnin jako luokkiin kehysanalyysin avulla.

Koska kehykset ovat sosiaalisen todellisuuden tapoja määritellä toimintaa, yleensä tietyt henkilöt käyttävät niitä omista taustaoletuksistaan käsin. Oletan, että kirjoittajat ja puhujat ovat yleensä negatiivisissa jutuissa joko muiden puolueiden edustajia tai toimittajia. Positiivisissa jutuissa puhujat ja kirjoittajat ovat joko keskustalaisia tai muita puoluetta lähellä olevia tahoja sekä keskustan vaalirahoittajia. Syllisyyteen ja syyttömyyteen keskittyvät kirjoitukset ovat yleensä asiatyylisiä artikkeleja, uutisia tai pääkirjoituksia. Vanhasen henkilöön keskittyvät kirjoitukset ovat usein kolumneja, pakinoita tai mielipidekirjoituksia. Kuitenkin näitä tyylilajeja esiintyy sekaisin myös muissa kirjoituksissa.

Toki Vanhaseen liittyvät sisällöltään negatiiviset uutiset ovat hänelle henkilönä epäsuotuisia, mutta niiden ei voida väittää pyrkivän ainakaan tietoisesti vaikuttamaan Vanhasesta muodostuviin tulkintoihin, vaan ne ainoastaan dokumentoivat olemassa olevaa todellisuutta. Komiikkaa ja ironiaa en myöskään nosta tässä omaksi kehykseksi. Jutut, joissa Vanhanen esitetään koomisessa valossa, kuuluvat yleensä samalla joko syllisyyden tai arvostelun kategoriaan. Uutisissa esitettiin myös neutraaleja arvovapaita väitteitä toteamuslauseina.

En voi yksiselitteisesti väittää, että ulkoisessa todellisuudessa olisi sellaisenaan olemassa tässä tutkimuksessa käyttämäni määrittelykategoriat ja kaikki ihmiset tulkitisivat ulkoista todellisuutta yhdenmukaisesti näiden kehysten läpi, mutta tutkimus perustuu hypoteesiin siitä, että näin toimittaisiin. Muuten ulkoisen todellisuuden kehysten nimeäminen ja määrittely kävisi mahdottomaksi. Lehtikirjoittamisen osalta voidaan siis väittää, että toimittajat ja muut kirjoittajat esimerkiksi yleisönosastolla tunnistavat ja hyväksyvät tietyt ennakolta olemassa olevat kategoriat ja sopeuttavat toimintaansa eli tässä tapauksessa puhe- ja kirjoitusaktejaan niihin. He siis osallistuvat olemassa olevien kehysten tuottamiseen ja uusintamiseen. Vaalirahoituksen suhteen voidaan siis olettaa olevan olemassa erilaisia ennalta luotuja tulkintakehyksiä tapahtumille. Kehykset riippuvat katsojasta ja tämän näkökulmasta. Yksinkertaisimmillaan voidaan katsoa kehysten ääripäinä olevan tilanteenmäärittelyt, joiden mukaan Vanhanen puhuu totta tai valehtelee. Puhujien ja kirjoittajien esittämät väittämät perustuvat näihin tilanteen määrittelyihin.

Kehyksistä ei voi mainita yksiselitteisesti, mikä on yleisin tai vallitseva tulkinta lehtikirjoituksissa, koska niiden esiintymistiheyttä ei voi lukumääräisesti laskea. Tällöin tulisi päättää onko esimerkiksi yksi lause tai kappale yksi esiintymä vai miten tulkintakehysten toistoa aineistossa lasketaan. Kuten missään kvalitatiivisessa tutkimuksessa, havaintoluokat eivät ole yksiselitteisiä ja tarkkarajaisia, mutta niillä pyritään selittämään aineistosta tehtyjä havaintoja. Luokat ja luokittelut luovat aineistolle kehykset ja tarkastelupuitteet, joista käsin aineisto on helpompi lähestyä ja käsitteellistää.

Lähtökohtana voisi kuitenkin olla sama kuin Tuchmanilla, että mediat jäsentävät kehyksillä laajempia ilmiöitä ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Mediat tuottavat myös uutisten henkilöille ja toimijoille erilaisia rooleja. Sinänsä journalisminhan tulisi olla puolueetonta ja riippumatonta ja tarjota lukijalle mahdollisuus tehdä omat johtopäätöksensä. Toimittajan tekemä juttu ja näkökulma on vain kehys, joka ohjaa mahdollista tulkintaa.

Esimerkiksi poliittisen toiminnan ja puoluepolitiikan periaatteisiin kuuluu oman puolueen ja sen edustajien toiminnan tukeminen, vaikka koettaisiin mahdollisesti jotakin epäilyttävää tapahtuneen. Tässäkin tapauksessa julkisivua pyrittiin pitämään yllä niin pitkään kuin mahdollista ja luottamusta puoluetovereihin ei kyseenalaistettu. Myöskään hallituskumppani kokoomus ei keksinyt negatiivista sanottavaa keskustasta. Uutisissa kuitenkin usein vihjaillaan, että keskustaan kohdistuva kohu on kokoomukselle vain eduksi seuraavia vaaleja ajatellen.

Toisen päähallituspuolueen puheenjohtaja Jyrki Katainen (kok) kertoi tiistaina Helsingin Sanomille, ettei Vanhasen kertomusten muuttuminen kesken matkan ole nakertanut luottamusta hallituksessa.
"Se on asia, joka ei oikeastaan minulle edes kuulu. Luottamus on entisellään."
(HS23.)

Aluksi Korhonenkin selvästi suojeli Vanhasta, mutta joko välien rakoileminen tai tilanteen painostavuus sai hänet paljastamaan, että Vanhanen oli ollut mukana sopimassa vaalirahoituksesta alusta asti. Tutkivan journalismin periaatteisiin puolestaan kuuluu poliitikkojen toiminnan tutkiminen ja epäoikeudenmukaisten tilanteiden sekä väärinkäytösten paljastaminen. Aineistossa nouseekin usein esille se, että varsinkin keskustapoliitikot pyrkivät yleensä yhtenäisesti puolustautumaan ulkoista uhkaa eli tässä yhteydessä journalisteja vastaan, vaikka heillä saattaisi olla myös sisäisiä erimielisyyksiä. Kirjoittajien tilanteenmäärittelyt johtavat toimintaan, jossa joko syytetään tai puolustetaan Vanhasta. Aineistossa tulee toistuvasti ilmi, että ainekin Vanhanen itse perustelee oikean ja väärän rajaa laillisella ja laittomalla, vaikka lailliselle alueelle mahtuu myös paljon hämärää, epäselvää ja moraalitontakin kuten vaalirahakohu osoitti.

Sinänsä Vanhasta ja toimittajia ohjaavat näissä vuorovaikutustilanteissa erilaiset säännöt. Koska toimittajat yleensä ohjaavat haastattelun kulkua yleensä omilla ehdoillaan, Vanhasen on tyydyttävä niihin puheenvuoroihin, joita hänellä on mahdollisuus saada ja niihin julkaisuihin haastattelukommentteihin, joita toimittajat haluavat käyttää. Vanhasen ja hänen kannattajiensa puheenvuorot eivät yleensä pääse julkisuuteen sellaisenaan. Niinpä haastattelu on joka tapauksessa toimittajan valinnan ja muokkauksen tulosta eli lehtiteksteissä esiintyvät muutkin kuin toimittajan omin sanoin kirjoittamat osuudet ovat toimitettua aineistoa ja siten enemmän tai vähemmän toimittajan tuottamia kehyksiä. Kehysanalyysi lähtee siitä ajatuksesta, että toimittaja uusintaa vain ennalta olemassa olevia kehyksiä. Voidaankin kysyä, missä määrin toimittaja itse aktiivisesti tuottaa niitä. Uskon, että toimittaja on myös aktiivinen merkitysten tuottaja, jolla on määrittelyvaltaa kehysten tuottamisen ja tulkitsemisen suhteen. Senkin takia kehykset ovat ajallisesti jatkuvassa muutoksessa.

Goffmanin kehysanalyysissä käsitys minästä jakautuu persoonaan (=subjekti, yksilö) sekä näyttämöminään (=rooli). Ihmisellä voi olla erilaisia rooleja esimerkiksi kotona ja työelämässä. Usein roolien takana olevan persoonan katsotaan edustavan jotakin todellisempaa ja pysyvämpää minuutta. (Puroila 2002.) Voidaankin kysyä, mikä on Vanhasen pääministeriroolin takana oleva todellinen pysyvä minuuus, josta hän väläytti osia vastatessaan Ylen lautakasasytöksiin.

Ylen väitteet, että kansanedustaja Vanhanen olisi saanut lahjuksina materiaalia oman talonsa rakentamiseen, ovat poikkeuksellisen rajuja. Pääministeri Vanhasen suuttumusta lisää se, että ne loukkaavat myös miestä nimeltä Matti Vanhanen - ei pelkästään pääministeri-instituutiota, jota kohu ei tähän asti ole tuntunut näkyvästi hetkauttavan. (HS220.)

Vaalirahoituskohussa merkityskamppailua käydään selvästi toimittajien ja puolueen edustajien välillä. Samalla myös haastattelukommentit ovat mediavälitteisiä eli puolueen tai Matti Vanhasen näkökulmat eivät tule sellaisenaan vääristymättöminä julkisuuteen tai ainakin toimittajat voivat käyttää niitä valitsemallaan tavalla esimerkiksi tukemaan omia väitteitään. Koska tutkimusaineistona ovat *Helsingin Sanomien* kirjoitukset, voidaan olettaa, että niissä pääsevät voimakkaammin esiin journalistien kehykset ja näkökulmat sekä varovaisemmin puolueen näkökulmat. Toki osa haastattelukommenteista noudattaa puolueen ja Vanhasen omaa kehystä, mutta niistäkin on valikoitu sellaisia, jotka todennäköisemmin tukevat journalistien kehystä. Jos yhteiskunnallisen liikkeen tai tässä tapauksessa journalismin menestys riippuu sen kyvystä kehystää asioita ja tapahtumia, voidaan väittää, että vaalirahakohun journalismi onnistui uusintamaan omaa näkökulmaansa niin voimakkaasti, että sen aiheuttamat muutokset päivänpolitiikassa olivat merkittäviä.

Robert Entmanin mukaan kehystämisen tavoitteena on tehdä ilmiön joitakin puolia toisia näkyvämmäksi, jolloin suositaan tiettyä tulkintaa toisten kustannuksella. Oletan, että *Helsingin Sanomien* näkökulmasta johtuen juuri Vanhaseen kriittisesti suhtautuvat tekstit korostuvat. Näkökulmat *Suomenmaassa* tai *Keskisuomalaisessa* saattaisivat olla varsin erilaisia. Kehys sisältää tietyn ennakkokäsityksen siitä, miten todellisuus on rakentunut eli keskustapolitiikkojen syytökset median ajojahdista saattavat pitää osittain paikkansakin. Karvosen mukaan kyse on ennen kaikkea valikoivasta kontekstualisoinnista eli kirjoittaja voi tiedostaen tai tiedostamatta suostutella lukijansa ajattelemaan halutulla tavalla, luomalla valikoivasti sopivat kehykset. (Karvonen 2000.) Oletan, että lehtitekstien tarkoituksena olisi olla objektiivisia, mutta siitä huolimatta ne yrittävät suostutella lukijaa vallitsevan tulkintansa puolelle.

Kunelius ja Väliverronen esittelevät kolme kehystä, joiden kautta voidaan tarkastella journalismin suhdetta politiikkaan. Niistä vaalirahoituskohuun parhaiten sopii näkemys politiikasta valtapelinä, jolloin uutisten näkökulma on politiikan kulissien takaisen valtelin kuvaamisessa. Vaalirahoituskohun uutisoinnissa oli kyse ennen kaikkea kulissien takaisen toiminnan paljastamisesta. Kuneliuksen ja Väliverronen tutkimuksessa politiikan valtelilunonetta käyttävät uutisjutut vähenivät nykyhetkeä lähestyessä. Yhtenä syynä tälle kirjoittajat mainitsevat

poliitikkojen halun säilyttää puolueesta ulospäin yhtenäinen julkisivu (Kunelius & Väli-verronen 2009, 233.) Keskustan tarkoitus olikin säilyttää vaalirahoituskohun alussa yhtenäinen kuva puolueen riveistä, mutta vähitellen alkoi nousta myös ristiriitaisia puheenvuoroja puolueen sisältä, joissa käsiteltiin muun muassa pääministerin ja puoluesihteerin nauttimaa luottamusta. Lisäksi erilaiset haastattelukommentit, joissa haastateltavat kieltäytyivät esimerkiksi kommentoimasta toistensa asemaa, asettavat pikemminkin heidän välisensä suhteen kyseenalaiseen valoon kuin jättää lukijalle neutraalin tai positiivisen kuvan puolueen sisäisistä väleistä. Jossakin vaiheessa esimerkiksi keskustan puolueväki alkoi avoimesti arvostella Jarmo Korhosen toimintaa ja syyttää häntä puolueen hajaannuksesta (HS63). Keskinäisestä luottamuksesta kysyttäessä sekä Korhonen että Vanhanen joko puolustivat toisiaan tai jättivät vastaamatta kysymykseen todeten, että puoluekokous päättää asiasta.

Korhonen kertoi, että hänellä ja puolueen puheenjohtajalla, pääministeri Matti Vanhasella on toimivat välit. "Arvostan häntä ja hän on hyvä keskustan puheenjohtaja, jonka puoluekokous on valinnut." (HS103.)

Pelin kehys asemoi kansalaiset ja lukijat tavallaan politiikan ulkopuolisiksi sivustaseuraajiksi. Poliitiikka nähdään kamppailuna vallasta ja eliitin keskinäisenä kamppailuna. (Kunelius & Väli-verronen 2009, 233.) Uskoisin, että vaalirahakohunkin suhteen tällä on nimenomaan lukijoita politiikasta vieraannuttava vaikutus, kun politiikka näyttäytyy talous- ja valtaeliitin sisäisenä juonitteluna.

5.1.1. Syyllisyys

Syyllisyys-kehyksessä kuultiin usein ulkopuolisia asiantuntijoita kuten oikeusoppineita, moraalifilosofejia, keskusrikospoliisia, Lauri Tarastia tai valtakunnansyyttäjää. Kehys oli ehkä kaikkein ilmeisin, koska jopa suorissa väitelauseissa voitiin esittää tapahtuneita tosiasioita syytöksinä ilman toimittajan tarvetta pyrkiä vaikuttamaan uutisen näkökulmaan. Viittaukset moraalisiin rikkomuksiin vaativat toki enemmän perusteluita, mutta tapahtumat itsessään antoivat aihetta useisiin muihin syytöksiin. Syyllisyyteen ja arvosteluun liittyvät kehykset nousivat muita voimakkaammin esiin aineistosta, koska tuntui siltä, että median – erityisesti *Helsingin Sanomien* – tavoitteena oli nostaa esiin tapahtuneita epäkohtia. Paljon puhuttiin myös poliitikkojen vastuusta selvittää rahoituksensa taustoja ja äänestäjien oikeudesta tuntea poliitikkojen sidonnaisuudet. Järjestäytynyttä rikollisuutta tutkinut toimittaja ja tietokirjailija Sami

Parkkonen kirjoitti, että vaalirahoituskohu täytti järjestäytyneen rikollisuuden tunnusmerkit (HS284).

Ajallisesti keskustelu eteni niin, että ensin esitettiin epäilyksiä ja kysymyksiä, joiden jälkeen tuli jatkuvasti esiin lisää johtolankoja ja todisteita, joiden kautta totuus vähitellen paljastui ja syyllisyys osoitettiin. Syyllisyyden teemat liikkuivat sekä lainmukaisuuden että rehellisyyden ympärillä. Vanhasen katsottiin syyllistyneen sekä valehteluun että korruptioon ja mahdolliseen lahjoman ottamiseen ja virka-aseman väärinkäyttöön. Vanhanen oli siis syyllistynyt vähintään normirikkomukseen ja mahdollisesti jopa lainrikkomukseen. Syyllisyyden osoittamiseksi ja tukemiseksi käsiteltiin valehteluun ja moraalittomuuteen liittyviä väitteitä. Väitteet olivat pikemminkin faktapohjaisia kuin arvostelevia ja persoonaan liittyviä. Niissä ei useimmiten otettu kantaa henkilöön, vaan käsiteltiin tekoja. Kehyksen käyttäjät olivat usein toimittajia tai erilaisia asiantuntijalähteitä kuten oikeustieteen dekaani tai filosofian dosentti, joiden argumentit tukivat näkemystä Vanhasen laittomasta tai epärehellisestä toiminnasta. Väittämiä käytettiin tukemaan käsitystä siitä, että asiat voidaan yksiselitteisesti jakaa oikeisiin ja väriin tekoihin. Kehykseen liittyi ajatus, että on oikeita ja väriä tekoja, joita journalistit voivat työssään paljastaa ja heidän tavoitteenaan on tuoda julki tehdyt vääryydet. Syyllisyys-kehyksen tärkein teema oli se, onko Matti Vanhanen syyllistynyt vaalirahoituskohun kuluessa johonkin laittomaan tai moraalittomaan tekoon tai valehteluun.

Syyllisyys-kehys pyrki vetoamaan lukijoiden yleisesti tuntemiin ja hyväksymiin moraalisiin normeihin. Vaikka kehyksessä usein todettiin, että vaalirahoituksen vastaanottaminen oli lainmukaista, pyrittiin kyseenalaistamaan sen moraalinen perusta. Myös toimittajat itse ajoivat varsin vahvasti syyllisyyteen liittyviä asioita. Tilanne oli sinänsä varsin haastava, ettei keskustan toiminta poikennut monista muista puolueista. Vaalirahoituksen antaminen oli ollut maan tapa ja siihen ei ollut aiemmin kohdistunut erityisiä julkisuusvaateita. Konkreettisina ratkaisuuina yritettiin ehdottaa muun muassa eduskunnan hajottamista ja uusia vaaleja sekä vaalirahoituksen täydellistä avaamista. Lisäksi vaadittiin kaikkien vaalirahojen palauttamista Nova Groupin konkurssipesään. Useille osallisille vaadittiin eroa viroistaan tai luottamustoitistaan. Suurin ongelma oli se, että lakiasättävän eduskunnan ja hallituksen jäsenet itse olivat syyllistyneet näihin rikkomuksiin. Mitä tuli moraalisiin rikkomuksiin, kansalaiset voivat odottaa poliitikoilta jopa korkeampaa moraalialia kuin itseltään. Lisäksi näiden tekoja voidaan arvioida näkyvästi lehdistössä ja tuomita ankarammin kuin rivikansalaisen. Kohun katsottiin horjuttaneen kansalaisten luottamusta politiikkaan ja syytä siitä vieritettiin erityisesti keskustan

niskoille. Syyllisyys-kehyksessä oli eniten toistoa, koska varsinaisten rikkeiden paljastuttua, uusia argumentteja oli enää vaikea löytää.

Usein syyllisyys-kehyksessä korostettiin tapahtumien frekvenssiä. Toiston ja keston ilmaiset antoivat ikään kuin enemmän vakuuttavuutta journalistien väitteille syyllisyydestä ja toimivat lisävakuutena lukijalle Vanhasen toiminnan moraalittomuudesta. Vanhanen kertoi *'toistuvasti'*, ettei yrittäjien tapaamisessa ole mitään epäilyttävää (HS51) tai että *'tapaamisia liikemiesten kanssa oli useita'* (HS43). Lisäksi pääministeri *'kiisti jälleen valehdelleensa vaalirahoituksesta'* (HS47). Myös kestoja kuvailevia ilmaisuja käytettiin kuvailemaan tapahtumien jatkuvuutta. Vanhanen syylistyi muun muassa *'jatkuvaan muunnellun totuuden puhumiseen'* (HS131). Lisäksi hän oli saanut *'jatkuvasti vaalirahaa'* (HS151) Nuorisosäätiöltä. Usein kehyksessä myös *'salattiin'* (HS3, HS9, HS16), *'kiellettiin'* (HS33), *'kiistettiin'* (HS247, HS131) ja *'vaiettiin'* (HS232). Lisäksi rahoituksesta puhuttiin *'vaalirahakriisinä'* (HS247).

Usein teksteissä viitattiin siihen, ettei Vanhanen halunnut kommentoida asioita. Vaikenemisen tekniikka ei välttämättä ollut kovin toimiva, koska se lisäsi Vanhaseen kohdistuvia epäilyjä. Lukijalle jäi tällaisista teksteistä se kuva, ettei Vanhanen tiennyt asioiden todellista laitaa tai että hän salasi niitä tietoisesti. Vaalirahoituskohu oli kytenyt noin vuoden kaikessa hiljaisuudessa, kunnes uusia paljastuksia alkoi tulla julkisuuteen. Muutkaan puolueet eivät olleet vielä julkistaneet rahoitustaan ja Vanhanen ei vielä ollut yksiselitteisesti tapahtumien pääroolissa. Hän yritti säilyttää vastuuta keskustan puoluerahoituksesta puoluesihteerin harteille.

Puheenjohtaja Matti Vanhanen (kesk) ei torstaina halunnut kommentoida asiaa, koska keskustassa on sovittu, että asiaa kommentoi tässä vaiheessa puoluesihteerini. (HS1.)

Lisäksi usein kyseenalaistettiin keskustapäätäjien yhteyksiä vaalirahoittajiin sekä näiden harkintakykyä, koska he olivat neuvotelleet rahoituksesta talousrikoksista tuomittujen henkilöiden kanssa. Alussa Vanhanen antoi ymmärtää, ettei muistanut lainkaan tapaamisia ja myöhemmin kertoi, ettei tiennyt tarkkoja tukisummia. Lisäksi hän ei kertomansa mukaan ollut perillä yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Nova Groupin syyllistyminen konkurssirikokseen sai aikaan avoimuusvaatimusten ryöpyn, kun muun muassa kokoomus ilmoitti palauttavansa konkurssipesään kaikki saamansa tuet. Toimittajien kirjoituksissa KMS:n taustavaikuttajat eivät saaneetkaan niin positiivisia määritelmiä kuin Vanhasen haastatteluissa, vaan heitä nimitettiin muun muassa *'kauppiasporukaksi'* (HS50) ja Toivo Sukarin kerrottiin *'puuhaavan'* Ideaparkia Vihtiin (HS50). Yksi selvimmistä vaalirahoituskytkösten ilmenemisestä oli Van-

hasen blogikirjoitus, jossa hän puolusti Vihdin Ideapark-hanketta. Aina kytkökset eivät olleet tavalliselle kansalaiselle näin ilmeisiä.²⁹

Myös vaalituen vilpittömyys haluttiin kyseenalaistaa. Sillä väitettiin ostetun konkreettisia päätöksiä. Nova Group vaikuttajien tavoitteena oli saada keskusta päähallituspuolueeksi ja Vanhanen toiselle pääministerikaudelle. Tätä kautta myös Vanhasen maine kyseenalaistui, koska hänellä oli yhteyksiä talousrikollisten kanssa. Nämä tavoitteet luettiin uutisoinnissa ikään kuin Vanhasen syyksi.

"Minulla ei ole mielikuvaa tällaisesta tapaamisesta, eikä ole edelleenkään sel-laista mielikuvaa."

"Se oli tilaisuus, jossa yrittäjät halusivat kertoa tuestaan ja siitä millä tavalla sitä annettaisiin." (HS12.)

Jutussa HS12 rinnastettiin Vanhasen aiempia haastattelukommentteja sekä uudempia vastauksia, jotka asettivat hänen rehellisyytensä kyseenalaiseen valoon. Tätä tekniikkaa käytettiin useissa muissakin jutuissa. Vanhasen epärehellisyyttä korostettiin toteamalla hänen muistikuviansa olleen hatarat. Uutisissa ei useinkaan syytetty Vanhasta suoraan valehtelusta, vaan erilaisin kiertoilmaisuin kerrottiin hänen muuttaneen kertomustaan matkan varrella. Valehtelun kiertoilmaisuna käytettiin sanavalintoja kuten *'antoi ymmärtää'* (HS22). Vanhanen oli ollut tietoinen yrittäjien lupaamasta tuesta jo tammikuussa 2007 ja tämä tieto oli raskauttava todiste hänen aiempiin kommentteihinsa nähden. Muistamisen sijaan Vanhanen puhui usein mielikuvista. Lisäksi teksteissä asetettiin eri haastattelulähteiden kommentteja rinnakkain ikään kuin keskusteluna, jolloin syntyi vaikutelma vuoropuhelusta, vaikka kommentit olivat varsinaisesti kontekstista erillään.

Eniten hämmästyttää keskustan puheenjohtajan pääministeri Matti Vanhasen valikoiva muisti. Nyt hän muisti tavanneensa Nova Groupin avainhenkilöt Kesä-rannassa alkuvuodesta 2007. Viime kesäkuussa eduskunnan kyselytunnilla hän ei tätä muistanut. (HS18.)

Puoluesihtööri Jarmo Korhonen on tähän asti suojellut pääministeriä ja sanonut tämän tienneen vain yleislinjat. Suojelu näyttää nyt päättyneen. Korhonen sanoi tiedotustilaisuudessaan, että pääministerikin osallistui palaveriin Nova Groupin kanssa. (HS18.)

²⁹ Vaalirahoituskohun yhteydessä puhutti myös Kevan yhteys vaalirahoittaja Nova Groupiin. Paljastui, että Kevan vaalirahoja oli päätynyt kiertotietä keskustan vaalikassaan, vaikka Kevan toimitusjohtaja oli alun perin kieltänyt kaikki yhteytensä yhtiöön (HS32). Keva oli sijoittanut Rovaniemellä sijaitsevaan kelkkatehdaskiinteistöön ja sijoituksessa edunsaajana oli Nova Group (HS81; HS84; HS85; HS86; HS87). Tässä yhteydessä Nova Groupia kuvailtiin *'surullisen kuuluisaksi'* (HS87).

Vanhasen muistia käsiteltiin usein sarkastiseen ja koomiseen sävyyn. Todellisuudessa sitä pidettiin useimmiten valehtelun kiertoilmaisuna, vaikka Vanhanen ainakin itse pyrki esittämään vakuuttavasti muistamatonta.

Keskustassa on ilmeisesti viikonloppuna kaiveltu kalentereita ja muistia, sillä Vanhanenkin alkoi maanantaina muistaa vaalirahoituksen yksityiskohtia aiempaa tarkemmin. (HS15.)

Vanhasen syyllisyyteen viitattiin usein myös sillä, että hänen muistinsa palautui vähitellen tai ainakin hän myönsi asiat vasta useamman kysymyksen jälkeen. Joko hän syytti haastattelihoita ja kansanedustajia siitä, että nämä eivät olleet esittäneet riittävän täsmällisiä kysymyksiä tai hän oli vastannut eri asiaan kuin mitä kysyttiin.

Vanhasella "ei ollut mielikuvaa" kahvihetkestä - tähän viikkoon asti. Gustafsson ei maininnut kaikkia tapaamiseen osallistuneita ja viittasi myös Kehittyvien maakuntien Suomen syntyyn. Se sekoitti Vanhasen mielikuvat. (HS31.)

Väite on nyt yhtä huteralla pohjalla kuin selitys, miksi hän ei viime kesänä muistanut kaikkia vaalirahapalavereja, jotka nyt ovat tulleet julkisuuteen. Selityksen mukaan hän vastasi viime kesänä kysymyksiin ehdokkaiden tuesta ja tänä kesänä puolueiden tuesta. (HS59.)

Vanhasen valikoiva muisti sai paljon huomiota. Tekstissä HS13 erityisesti syytöksen kehys on hallitseva, koska siinä yritettiin osoittaa Vanhasen epärehellisyyttä ja tuoda ilmi kytköksiä rahoittajiin. Samalla Vanhasen auktoriteettiasema asetettiin kyseenalaiseksi.

"Teiltä kysyttiin, oletteko osallistunut Yli-Saunamäen ja puoluesihteerin Korhosen kanssa tammikuussa 2007 pääministerin virka-asunnossa pidettyyn tilaisuuteen, jossa käsiteltiin Kehittyvien maakuntien Suomen toimintaa ja ehdokkaiden tukemista. Tiedotustilaisuudessanne kerroitte, että ette muista tällaista tilaisuutta. "

**KANSANEDUSTAJA JUKKA GUSTAFSSON (SD) EDUSKUNNAN
KYSELYTUNNILLA 12. KESÄKUUTA 2008. (HS13.)**

Vanhasen harkintakyky kyseenalaistettiin, kun hän ei myöntänyt vaalirahoituslain rikkomuksia keskustan osalta, vaikka niitä hyvin ilmeisesti oli sattunut. Keskustelun ja aiheiden epämieluisuutta Vanhaselle korostettiin sillä, että hän 'joutui palaamaan aiheeseen' (HS116) tai 'joutui vastaamaan kysymyksiin' (HS47).

Vanhaselta kysyttiin, miten hän voi luottaa siihen, että juuri keskustassa ei ole väärinkäytöksiä, vaikka niitä on politiikassa aika ajoin ilmennyt. (HS116.)

Teksteissä pyrittiin luomaan perinteistä oikeisto-vasemmisto-vastakkainasettelua. Vanhanen oli itse vaatinut vasemmistolta avoimuutta, mutta olikin nyt itse tilanteessa, jossa häneen kohdistui samanlaisia vaatimuksia. Tekstissä käytettiin varsin raamatullisiakin kielikuvia puhumalla puolueiden synneistä. Uuden vaalirahoituslain ei uskottu poistavan kaikkia rahoituksen epäkohtia. Kysymystä vaalirahoituksen ongelmista trivialisoiitiin välillä puolueiden ja median väliseksi ongelmaksi.

”Suurista puolueista yksikään ei ole synnitön. Vasemmiston vaalikampanjoita avustaa ay-liike. Mieleen tulevat keskustan puheenjohtajan pääministeri Matti Vanhasen puheet keväällä, kun keskusteltiin ay-liikkeen vasemmistopuolueille antamasta tuesta. Silloin Vanhanen vaati vasemmistolta avoimuutta.” (HS3.)

Neljä oppositiopuoluetta puolestaan vaati torstaina pääministeri Matti Vanhas-ta (kesk) eroamaan vaalirahakohusta syntyneen yleisen epäluottamuksen vuoksi. (HS182.)

Matti Vanhasen roolia pidettiin erittäin kriittisenä ja keskustelunavauksia onttoina, koska hän oli vuotta aiemmin moittinut poliittisen järjestelmän olevan kriisissä, vaikka nyt suurin osa syytöksistä kaatui juuri hänen niskaansa. Kun poliitikot kilvan vakuuttelivat tuen laillisuutta, toimittajat kyseenalaistivat heidän luotettavuutensa. Peittelyllä ja kiertelyllä poliitikot olivat pyrkineet salaamaan todelliset kytköksensä vaalirahoittajiin. Asioiden todellinen laita myönnettiin usein vasta sitten, kun se oli jo paljastettu mediassa.

”Vuosi sitten niin Vanhanen kuin Korhonenkin vastasivat kysymyksiin erittäin säästeliäästi, halkoivat hiuksia tai sanoivat jälkikäteen vastanneensa vahingossa väärään kysymykseen. Vuosi sitten Vanhasella ”ei ollut mitään mielikuvaa” rahoittajien tapaamisesta ennen vaaleja - nyt hän muistaa sen kirkkaasti. Mitä muuta tämä on ollut, ellei salailua?” (HS16.)

Oppositiopuolueet vaativat myös äänekkäästi pääministerin eroa erityisesti valehtelun seurauksena. Vaalirahoituksesta puhuttiin yleisesti *’maan tapana’*, joka on vallinnut puoluerahoituksessa vuosikymmeniä. Se laskettiin erityisesti niin sanottujen vanhojen puolueiden synniksi. Toinen tyypillinen polarisaatio olikin vanhat ja uudet puolueet. Syytöksiä esitettiin erityisesti siitä, että tämä maan tapa täyttää poliittisen korruption tunnusmerkit. Lisäksi Vanhasta moitittiin poliittisen luottamuksen menettämisestä.

Vaikka rahallinen tuki on laillista, keskustan menettely oli vähintäänkin epäilyttävää. Kirjoittajan mukaan rahoitusta oli yritetty salata *’viimeiseen asti’*. Usein kirjoitettiin siitä, miten avoimuus toteutuisi mahdollisimman optimaalisesti ja aidosti. Säätiöiden kautta ohjattu vaali-

tuki ei kerro kansalaisille, mikä on todellinen tuen lähde tai poliitikkojen sidonnaisuudet. Puoluejohdon omatkaan vaalirahoitusilmoitukset eivät olleet täysin avoimia ja esimerkillisiä (HS143).

Syyllisyys-kehys esiintyi usein myös lukijoiden kirjoittamissa mielipidekirjoituksissa, tekstiviesteissä ja verkkokeskusteluissa. Kolumneissakin käytettiin erityisesti syyttävää ja arvostelevaa tyyliä. Niissä kirjoittaja voi tavanomaista uutistekstiä vapaammin kirjoittaa auki myös oman näkökantansa, eikä hänen ole tarpeen edes pyrkiä olemaan neutraali. Vanhasen johtamistaitoja arvioitiin heikoiksi, koska hän ei ollut perusteellisesti perillä puolueensa asioista. Lisäksi ihmeteltiin sitä, miten alainen on voinut hoitaa Vanhasen selän takana ja tämän tietämättä vaalirahoituskuvioita. Lisäksi kohua syytettiin politiikan nauttiman luottamuksen vähenemisestä ja äänestysinnon laskusta.

"En tiennyt" ei voi vapauttaa Vanhasta vastuusta. Poliitikkojen alaisethan voivat touhuta mitä tahansa, jos poliitikko vapautuu vastuusta sillä, ettei alainen kerro hänelle mitään. HANNU (HS8.)

"Jokainen pimitys herättää epäluulon, että puolueissa yhä salataan vaalirahapotteja - kuten on tapahtunutkin. Ei ihme, jos politiikka tai äänestäminen ei kiinnosta." (HS9.)

Syytökset kohdistuvat lehtiteksteissä usein siihen, että Vanhanen ja Korhonen vetosivat omaan passiiviseen rooliinsa rahoituksen vastaanottajina. Vaalirahoittajia pidettiin aktiivisina toimijoina, koska he *'tarjosivat tukea'* (HS27) ja koska *'liikemiehet halusivat, että Suomeen syntyisi yrittäjien, liike-elämän ja porvarien arvomaailman mukainen hallitus'* (HS57).

Tapahtumien kuluessa Gustafsson oli toimittajan mukaan *'profiloitunut ärhäkäksi vaalikorruption vastaiseksi taistelijaksi'* (HS89) esittäessään varsin suorasanaisia syytöksiä Vanhasta vastaan. Sanavalinta viittaa oikeudenmukaisuuden puolustamiseen. Lisäksi muut SDP:n edustajat kuten Jutta Urpilainen ja Erkki Tuomioja esittivät usein varsin suoraa syytöksiä, samaten muut oppositiopuolueet. Uutisessa HS17 Gustafsson syytti Vanhasta valehtelusta. Vanhanen kieltäytyi kommentoimasta väitettä, kuten usein muulloinkin. Kirjoittajan mukaan vuosi sitten Vanhanen *'oli muistamaton'*. Teksteissä kiinnostavaa oli erityisesti Vanhasen kärsimä poliittisen uskottavuuden menetys, joka sijoittui osittain myös arvostelu-kehykseen. Oppositio myös arveli vaalituen vaikuttaneen porvarihallituksen syntyyn.

Annika Lapintie (vas): Katainen ei tiedä, mikä on olennaista. Olennaista on se, että keskustalle ja kokoomukselle annetuilla suurilla rahoilla on saatu eduskunta, jonka poliittisiin voimasuhteisiin vaikutettiin näillä rahoilla. Siksi pitäisi järjestää uudet vaalit. (HS178.)

Urpilainen käytti Vanhasen toiminnasta termejä 'väistely' ja 'saivartelu'. Vaikka Vanhasella oli vastassaan oppositiopuolueet, hänestä annettiin usein kuva rauhallisena ellei jopa hitaana esiintyjänä. Vaikeasta tilanteesta huolimatta hän ei poikennut tavoistaan.

Vanhanen pysyi koko ajan samassa vastauksessa. Kiusallisessa paikassa ja tilanteessa hän käyttäytyi tapansa mukaan rauhallisesti. (HS30.)

Lisäksi aineisto osoitti, että eduskunnassakin käytetään usein varsin värikästä kieltä. Erkki Tuomioja moitti Vanhasta siitä, että hän oli syyllistänyt muita puolueita samanlaisesta rahoitusmenettelystä ja että myös kokoomus oli saanut KMS-tukia.

Erkki Tuomioja (sd, oppositio): Te olette jääneet kiinni käsi syvällä Novan piparipurkissa, ei silloin auta sanoa, että päiväkodin muutkin lapset käyvät samalla purkilla, kun se ei edes pidä paikkaansa. (HS228.)

Lisäksi pohdittiin Vanhasen vastuuta rahoittajien taustojen tuntemiseen. Nova Group oli asetettu konkurssiin ja monien mielestä rahat olisi pitänyt palauttaa konkurssipesään. Tässä kokoomus näyttikin esimerkkiä ilmoittaessaan ensin palauttavansa KMS-tuet kokonaisuudessaan. Vanhasen positiivinen asenne vaalitukien verottomuuteen ei ollut monen mielestä johdonmukainen. Esimerkiksi Minerva Krohn syytti Vanhasta mielipidekirjoituksessa myönteisyydestä veronkiertoa kohtaan (HS19). Verovähennyskelpoiset seminaarimaksut ja taulukauopat ovat ikään kuin pois yhteiskunnan yhteisestä pussista ja sitä myöten kansalaisilta. Kirjoituksissa nähtiin, että pääministerin tulisi ennen kaikkea ajaa yhteisten asioiden hoitoa eikä omia tai puolueensa yksityisiä intressejä.

Pääministeri Matti Vanhanen on korostanut, että vaalirahoituksen antaminen on yrityksille laillista. Näin onkin, mutta vaalituki ei ole verovähennyskelpoista. Seminaarimaksut sen sijaan voidaan merkitä yrityksen koulutuskuluiksi, jotka vähentävät yrityksen verotettavaa tulosta. (HS19.)

Lehdessä kritisoitiin myös Vanhasen tietämättömyyttä puolueensa rahoituksesta. Lisäksi Korhosen ja Vanhasen suhteet olivat myös tapetilla. Vanhaselta vaadittiin suoraselkäistä johtajuutta ja sitä, että hän osoittaisi Korhoselle kaapin paikan.

"Keskustan puolue toimistoon vaalirahaa tuli ovista ja ikkunoista, mutta puheenjohtajalta se jäi muiden rientojen keskellä huomaamatta. Käry kävi, kun Korhosen käsikirjoituksesta löytyi 'yksissä tuumin junailtiin' -repliikki." (HS26.)

"Kysymys kuuluu, kumpi tässä nyt pahemmin ryvettyy, Vanhanen vai Korhonen. Vai liekö sillä enää edes väliä?" (HS26.)

Vihreiden Satu Hassin ja Heidi Hautalan syytökset eivät kohdistuneet vain Vanhaseen ja tämän puolueeseen, vaan koko poliittiseen järjestelmään. Heidän mielestään pääministerin ero ei ratkaisisi vaalirahoituksen epäselvyyksiä, vaan he vaativat uusia vaaleja. Hautala ja Hassi esittivät varsin suorasukaisia syytöksiä koko hallituksen ostamisesta. Vaalitukiyhdistyksiä verrattiin jopa rahanpesuun.

"Keskusta ja kokoomus antavat nyt ymmärtää, että tapahtuneessa ei ole mitään moitittavaa. Kuitenkin silmiemme edessä on vähä vähältä paljastumassa yksi Suomen kaikkien aikojen pahimpia poliittisen järjestelmän konkursseja", Hautala sanoo. (HS70.)

"Tiedän kyllä että vaalit ovat hirveän iso ponnistus, ja että kaikki vihreät kolleganikaan eivät innostu ajatuksesta. Mutta minun tunnelmani kansalaisena on, että tässä asiassa ei pääministerin vaihtaminen enää riitä", Hassi puolestaan toteaa. (HS72.)

Kutsumalla itseään kansalaiseksi, Hassi argumentoi olevansa kuin yksi meistä, jonka väitteisiin myös tavallinen suomalainen voi yhtyä. Satu Hassi vetosi siihen, että kohun tulisi koskettaa kaikkia suomalaisia ja näiden olisi aiheellista vaatia uusia vaaleja. Vanhaselta vaadittiin useissa kirjoituksissa poliittisen vastuun ottamista joko eroamalla tai erottamalla vaalirahoitusta hoitanut Korhonen. Vaikka pääkirjoitus HS79 myötäili, että vihreillä on aihetta moraaliin närkästyksen, eduskunnan hajottaminen ei näyttänyt kovin todennäköiseltä, eikä se olisi ratkaissut itse ongelmaa eli vaalirahoituksen avoimuuden puutetta.

Syylisyys- ja arvostelu-kehyksissä esiintyi paljon myös mielipidekirjoituksia jopa poliitikoilta tai asiantuntija-asemassa olevilta henkilöiltä. Professori Heikki Paloheimo kirjoitti Vanhasen lahjaksi saamasta lasimaljakosta poliittisen kaupankäynnin ilmentymänä (HS77). Lisäksi hän arvosteli poliitikkojen taipumusta piiloutua laillisuuden kaavun taakse, vaikka tapahtumat täyttivät korruption tunnuspiirteet. Myös keskusrikospoliisin ja Transparency org:in mukaan korruptiota voi tapahtua myös lain sallimissa puitteissa.

Korruptiivinen toiminta ei välttämättä ole rikosoikeudellisesti rangaistavaa, vaan hallinnollisesti tai moraalisesti moitittavaa. Myös Transparency puhuu laillisesta ja laittomasta korruptiosta. "Jos korruptio tarkoittaa julkisen aseman väärinkäyttöä yksityisen edun nimissä, niinhän voi tehdä monella tapaa laillisestikin", muistuttaa järjestön puheenjohtaja Santeri Eriksson. (HS112.)

Mielipidekirjoituksessa HS111 todettiin, ettei vaalirahoitus juurikaan eroa korruptiosta, jos sillä on ostettu konkreettisia päätöksiä. Moraalittomana pidettiin erityisesti yksityisen edun tavoittelua ja lahjontaa.

Rahoittajien paljastaminen ei poista perimmäistä toiminnan tarkoitusta, jossa on kyse puhtaasta kaupankäynnistä. Rahalla pyritään ostamaan jotain sellaista, mistä rahoittajalle koituu hyötyä - mutta ei välttämättä muulle yhteisölle tai ympäristölle. (HS111.)

Keskusrikospoliisinkin mukaan suomalaisessa poliittisessa korruptiossa raha ei aina vaihda omistajaa, vaan tehdään poliittisia lehmänkauppoja. Tällaiset tapaukset eivät näy edes rikostilastoissa ja poliitikot eivät itse ymmärrä syylistyvänsä siihen.

Suomalaisessa korruptiossa on kyse yhteistyöstä ja kiitollisuudenvelasta, ei suorasta vastikkeellisuudesta. (HS112.)

"Liike-elämän läsnäolo päätöksenteossa on voimakasta Suomessa. Pääministeri Matti Vanhanen on epäilemättä oikeassa, että ei se kaikilta osin ole lain vastaista, mutta hän ei ota huomioon sitä, millaisia vaikutuksia sillä on päätöksentekoon", Isaksson huomauttaa. (HS112.)

Vanhanen oli myös saanut vaalitukea Nuorisosäätiöltä, jonka puheenjohtajana hän oli toiminut. Häntä syytettiin tapauksen yhteydessä muun muassa luottamusaseman väärinkäytöstä. Lisäksi tapauksessa oli rikottu Nuorisosäätiön sääntöjä ja RAY:n sääntöjä. Kirjoitusten mukaan Nuorisosäätiö oli rahoittanut 'jatkuvasti ja avokätisesti' (HS153) Vanhasen vaalikampanjoita. Turun yliopiston siviilioikeuden professori Jukka Mähönen kertoi, että Vanhanen on saattanut syyllistyä sekä kavallukseen että luottamusaseman väärinkäyttöön.

Turun yliopiston siviilioikeuden professorin Jukka Mähösen mielestä on kiistatonta, että Nuorisosäätiön sääntöjä on rikottu, kun sen varoilla on tuettu poliittista toimintaa. Sääntöjen mukaan säätiön yksinomainen tarkoitus on sosiaalinen nuorisotyö. (HS224.)

Matti Vanhanen on puolustautunut myös sillä, että kyseessä on "keskustalainen säätiö". Säätiön tarkoituksessa ei kuitenkaan keskustan tukemista mainita. (HS179.)

Lisäksi Ylen *Silminnäkijä*-ohjelmassa esitettiin syytöksiä lahjuksen ottamisesta Vanhasen rakennustyömaalle. Väitteiden mukaan Nuorisosäätiölle urakoiva yhtiö oli lahjoittanut tälle rakennustarvike-erän. Harvinaisesti syyllisyys-kehyksessä käytettiin kuvailevaa kieltä, kun Ylen väitteitä kuvailtiin *'rajuiksi'* (HS214). Toimittaja Ari Korvola luonnehti Vanhasen saaman puutavaraerän arvo *'huomattavaksi jopa pääministerin mittapuulla'* (HS218).

Rakennustarvikkeet tulivat nimeltä mainitsemattomalta rakennusliikkeeltä. Ohjelman mukaan rakennusliike pyrki tarvike-erän maksamisella edesauttamaan jatkourakoita säätiön tulevilla kohteilla. (HS214.)

Yleisradio täsmensi eilen, että Silminnäkijä-ohjelmassa mainittu, Nuorisosäätiön urakoitsijan maksamaksi väitetty materiaalityömittaus Matti Vanhasen (kesk) omakotitaloon olisi "korkealaatuista erikoishöylättyä puutavaraa", ei Vanhasen mainitsemaa "tuppeen sahattua puutavaraa". (HS236.)

Mielipidekirjoituksessa HS98 kerrattiin sitä, ettei kohun ongelma ole rahoituksen laillisuus vaan se, että sitä on yritetty salailla. Kirjoittajan mukaan keskustan johto on *'yllätetty housut nilkoissa'* eli itse teossa. Lisäksi kirjoittaja korosti, että keskusta on toiminut omien arvojensa vastaisesti, mikä on melko vakava argumentti. Puolueethan keräävät äänestäjäkuntansa samoja arvoja kannattavista ihmisistä ja näiden luottamuksen rikkominen ei ole mikään kevyt rike moraaliselta kannalta. Kirjoittaja kuvaili tapahtumia *'jupakaksi'*. Lisäksi hän mainitsi puoluejohdon menettelyn *'tarkoitushakuiseksi valikoivaksi kertomiseksi'*. Myös Vanhasen henkilökohtainen uskottavuus kärsi, koska hänen takertumisensa muun muassa esitettyjen kysymysten sanamuotoon tulkittiin negatiivisesti.

Demokratian vaarantumisen kannalta keskeinen asia jupakassa on se, etteivät äänestäjät ole äänestyspäätöksen yhteydessä saaneet riittävästi tietoa siitä, millaisia rahan antajaan liittyviä kytköksiä ehdokkailla ja puolueilla oli, ja että näitä kytkentöjä ei ole reilusti tuotu edes myöhemmin suoraan kysyttäessä esille. (HS98.)

Helsingin Sanomat julkaisi ennakkoon pääministerille esitettäviä haastattelukysymyksiä syyskuussa 2009 (HS192). Suuri osa niistä oli avoimen syyttäviä. Pääministeriltä kysyttiin muun muassa, miten hän on voinut ottaa vastaan nuorisotyöhön tarkoitettua rahaa ja voiko pääministeri valehdella ilman seurauksia. Lisäksi häneltä kysyttiin, ottaako hän vastuun Suomen poliittisen järjestelmän rapautumisesta. Jutussa, jossa julkaistiin vastaukset, todettiin, että Vanhanen vastasi vain osaan kysymyksistä ja *'niihinkin epäsuorasti'* (HS195).

5.1.2. Syyttömyys

Syyttömyys-kehyksessä Vanhanen ja hänen puoluetoverinsa yrittivät vakuuttaa toimiensa oikeellisuudesta. Tässä näkökulmassa ei yleensä käytetty asiantuntijalähteitä, mutta satunnaisesti myös kokoomuksen kansanedustajat puhuivat keskustan puolesta. Mielipidekirjoitukset olivat melko harvinaisia. Puhujat yrittivät vakuuttaa toimintansa lainmukaisuudella eivätkä kyseenalaistaneet lainkaan sen moraalisuutta. Puheenvuorojen taustaoletus oli se, ettei mitään laitonta ollut tapahtunut. Argumentit olivat usein samankaltaisia kuin puolustelu-kehyksessä. Argumentit olivat välillä melko heikkoja, mutta se voi olla seurausta myös toimittajien muokkauksen ja valinnan tuloksesta eli haastateltavilta oli valittu juuri sellaisia lausuntoja, jotka tukivat toimittajan näkökulmaa. Tämä kehys oli teksteissä huomattavasti harvinaisempi kuin syyllisyys tai arvostelu.

Vanhanen yritti osoittaa syytöksiä vääriksi, mutta ei ottanut useinkaan huomioon, että täysin lainmukainen toiminta ei poista häneltä moraalisia velvoitteita. Lisäksi pääministerin toisto ja kinastelu eivät antaneet hänestä kuvaa kovinkaan luotettavana ja vahvana johtajana. Väittämissä Vanhanen esitti erityisesti oman toimintansa avoimena, reaktiivisena ja vastuullisena. Hän halusi esittää erityisesti keskustan pelinavaajana ja edelläkävijänä vaalirahoituksen julkaisemisen suhteen.

Vanhasen mukaan tällä viikolla käyty vaalirahoituskeskustelu on puhdistanut ilmapiiriä ja osoittanut, että paljon on vielä keskusteltavaakin.

"On paljon puolueita, jotka eivät ole tuoneet oikeastaan ensimmäistäkään euroa esille. Ei niiden esilletuomista pitäisi nyt vältellä. Minä uskon, että kaikki mystikka häviää näistä rahoista, kun ne tuodaan esille", Vanhanen sanoi. (HS38.)

Laajemmassa kontekstissa voidaan katsoa syyttömyyttä erityisesti keskustan ja median välisenä ajojahtina, jossa keskusta yritti osoittaa median aiheuttaneen koko kohun täysin aiheettomasti. Syyttömyys-kehyksessä keskusta yritti tarjota ratkaisuksi esimerkiksi vaalirahoituksen avaamista ennen muita puolueita ikään kuin taatakseen oman rehellisyytensä ja pyrkien korjaamaan jo sattuneet epäkohdat. Tämä aloitteellisuus ei toiminut aina täysin odotetulla tavalla ja antoi muille puolueille aiheita syyttää keskustaa *'paniikkijarrutuksista'* (HS11). Usein Vanhanen myös pyrki osoittamaan, että muillakin puolueilla oli rahoituksessaan epäselvyyksiä, eikä keskusta ollut suinkaan ainoa rikkomuksiin syyllistynyt puolue. Välillä jopa odotettiin Vanhasen myöntävän oman puolueensa rahoituksen epäkohdat.

Vanhanen vetosi myös siihen, että media oli kohdellut kaltoin juuri hänen puoluettaan ja koko vaalirahoitusta yritettiin kaataa keskustan niskaan. Vanhanen hoki myös jatkuvasti, että muutkin puolueet olivat saaneet kyseenalaisia tukia.

Nyt puolue kertoi tukensa, vaikka pohtii juuri julkistamisperiaatteita muiden puolueiden kanssa toimikunnassa.

"Ei jääty odottelemaan, koska koko vaalirahoitusta oltiin kaatamassa meidän niskaamme jo vuosi sitten. Keskusta ei ole suurin tuen saaja." (HS15.)

15.8.2009 uutisessa HS108 keskusta ilmoitti selkeyttävänsä varainhankintaansa. Sanavalinta antaa ymmärtää, että jotakin epäselvää siinä kuitenkin oli ollut. Kyseessä oli tässäkin Vanhasen tavoite osoittaa avoimuutta tilanteessa, jossa salailua oli jatkunut jo pitkään. Hän ilmeisesti pyrki siihen, että äkillinen suunnan muutos saisi muut puolueet näyttämään tilanteessa yhtä syyllisiltä kuin keskustan. Puheenvuoroissa esiintyi toisinaan jopa painostusta tai arvostelua muiden puolueiden menettelystä, kun nämä eivät kiirehtineet julkistamaan omia rahoittajiaan.

"Odotan, että tämän jälkeen myös muiden puolueiden osalta yli viiden tuhannen euron lahjoitukset selvitetään. Uskon, että nekin ovat täysin laillisia avustuksia. Miksi niitä ei siis kerrota esille?" (HS51.)

Keskiviikkona Vanhanen aikoo vastata kaikkiin häntä itseään koskeviin kysymyksiin. Hän ennakoii keskustelun koskevan enemmän tai vähemmän kaikkia "vanhoja puolueita". (HS197.)

Sekä Vanhanen, että puolueen tukijat korostivat kohun alussa kontaktien etäisyyttä vaalirahoittajiin kertomalla, etteivät osapuolet olleet erityisen läheisiä tai kiinnostuneita toisistaan. Vanhanen ja Korhonen mainitsivat, etteivät he pyytäneet rahoitusta vaan sitä tarjottiin ikään kuin se vähentäisi syyllisyyttä. Myöhemmin kerrottiin erityisesti vaalirahoittajien olleen aktiivisia ja keskustan edustajien passiivisia. Vaalirahoittajia kuvailtiin suomalaisiksi yrittäjiksi ja yrittäjyyteen liitettiin positiivisia merkityksiä. Vaalirahoittajiin viitattiin usein suomalaisina yrittäjinä ikään kuin se takaisi heidän rehellisyytensä ja suoraselkäisyytenä.

Siitä lähtien, kun vuodentakaisen vaalirahakohun toinen kierros alkoi viime torstaina MTV3:n uusien paljastusten ansiosta, keskustan kärkihahmot puheenjohtaja Matti Vanhanen ja puoluesihteerin Jarmo Korhonen ovat korostaneet, että he eivät olleet aktiivisia vaalirahan pyytäjiä. Vaalirahaa antaneet yrittäjät ovat ensin ottaneet yhteyttä heihin. (HS16.)

"Tiesin, että yhdistyksen [Kehittyvien maakuntien Suomen] takana on elinkeinoelämän ihmisiä ja valvettuneita yhteiskuntavaikuttajia. Emme olleet kiinnostuneet heistä, eivätkä heidän meistä." VANHASSEN VAALIPÄÄLLIKKÖ JARI FLINCK HS 17.5.2008 (HS22.)

Lisäksi Vanhanen antoi ymmärtää, ettei puolueen tehtävä ole ottaa selvää rahoittajiensa taloudellisesta tilanteesta. Vanhanen väitti, ettei tiennyt muidenkaan tukijoidensa antamia summia, joten oli epäolennaista, tunsiko hän Nova Groupin rahoituksen läpikotaisin. Lisäksi Vanhanen vältteli edelleen varsinaisiin kysymyksiin vastaamista toteamalla toistuvasti, ettei rahan vastaanottaminen ole laitonta. Vanhanen korosti usein yrittäjien avuliaisuutta, myönteisyyttä ja yhteistyöhalukkuutta vakuuttaakseen heidän vilpittömyydestään.

Vanhanen oli tietoinen Nova Groupin tuesta, josta ensimmäisenä kertoi MTV3. "Tiesin, että yritys haluaa tukea. He olivat aktiivisia."
"Kaksi vuotta sitten keskusta oli varainkeruussa vastaanottava osapuoli. Emme tutki eri lahjoittajien taloudellista tilannetta. Yhtiö on ilmoittanut tukeneensa meitä ja kulttuuria voitoistaan. On oikeus antaa rahaa ja ottaa sitä vastaan." (HS6.)

"Totta kai muistan sen, että he [Tapani Yli-Saunamäki ja Arto Merisalo] tarjosivat merkittävää tukea puolueelle ja tarjoutuivat omasta puolestaan auttamaan, että saisivat muitakin lahjoittajia liikkeelle." (HS27.)

Vanhanen argumentoi myös rahoituksen oikeudenmukaisuudesta sillä, että kyseessä oli kotimainen tuki ikään kuin se olisi moraalisesti oikeutetumpi. Hän osoitti olleensa sen verran kiinnostunut rahoituksen lähteestä.

"Kysyin rahan alkuperää varmistaakseni, että kyse ei ole ulkomaisesta rahasta. Kuulin, että kyse on suuresta määrästä suomalaisia yrittäjiä." VANHANEN HS 18.5.2008 (HS22.)

Vanhanen vähätteli Nova Groupin tilannetta kuvailemalla sitä 'vaikeuksiksi', vaikka yritys oli jo asetettu konkurssiin. Hän yritti myös vedota omaan syyttömyyteensä ikään kuin täysin laillisesta toiminnasta olisi tehty kohu ilman syytä. Vaikka Nova Groupin tilanne olisikin ollut epävakaa, se ei Vanhasen mielestä antanut aihetta syyttää keskustaa, jos yritys on tukenut heitä yli varojensa.

"Puolueessa toimivien tehtävä on myös pyrkiä rahoittamaan puoluetta ihan laillisella tavalla. Tässä on yritetty tehdä hirmuinen kohu. Varmaankin pääsyy että se syntyi on se, että yhdeltä yritykseltä oli aika suuri summa, ja se yritys on jälkeenpäin joutunut vaikeuksiin. Minä jotenkin ymmärrän sen hyvin, mutta ei siinä pidä puolueen motiiveja kyseenalaistaa sillä perusteella." (HS27.)

Lisäksi Vanhanen pyrki tapahtumien kuluessa saamaan ikään kuin moraalisen yliotteen tuomaroimalla Novan ja Kevan välisiä suhteita.

"Tämän päivän (HS 18.6.) Helsingin Sanomien jutun luettuani on itsestään selvää, että jos silloin oli tiedossa, että näillä asianomaisilla on jotain liiketointa keskenään tai suunnitteilla liiketoimia, niistä olisi pitänyt informoida minua. Silloin myöskään tällaista kahvitilaisuutta ei olisi järjestetty", hän sanoi tiedotustilaisuudessaan Brysselissä torstaina. (HS38.)

Vaalirahoituksen yhteys päätöksentekoon antoi myös paljon aihetta kirjoituksille. Vanhanen halusi kiistää kaikki yhteydet *'kauppiasporukan tavoitteiden ja keskustan saamien vaalirahojen välillä'* (HS50). Tämä antaa kuitenkin aihetta miettiä, olivatko keskustapoliitikot jo lähtökohtaisesti myönteisiä kaavoituspäätöksille vai vasta vaalirahoitusta saatuaan. Lisäksi Vanhanen pyrki osoittamaan, ettei Kevan sijoituksissa ollut mitään epäselvää ja ettei vaalituella ositettu konkreettisia päätöksiä. Useinkin tuntui siltä, että Vanhanen puolusti tekemisiään kun hänet oli jo yllätetty rysän päältä.

Myös pääministeri Matti Vanhanen (kesk) totesi perjantaina blogissaan, että selvitykset osoittavat Kevan tehneen sijoituspäätöksensä normaalisti. Vanhasen mukaan nyt "aletaan ehkä lopultakin uskoa, että keskustan saamalla vaalituella ei ole ollut vaikutuksia päätöksiin". (HS109.)

Näissä osioissa Vanhanen yleensä kertoi, ettei tiennyt, mitä oli tapahtunut. Toisaalta tämä tietämättömyys antoi lisäsyitä arvostelulle. Toistuvasti Vanhanen yritti kieltää oman roolinsa merkittävyyden tapahtumissa vetoamalla siihen, että joku muu kuin hän itse on ollut aktiivinen toimija. Esimerkiksi vaalirahoittajien kanssa vaalien jälkeen pidetyn karonkan hän kertoi olleen *'puoluetoimiston kokoama suhdetoimintatilaisuus'* (HS41; HS43). Vastuun vierittäminen muiden hartioille lisäsi pikemminkin hänen epäluotettavuuttaan.

"Tämäntyyppisissä tilaisuuksissa pidän poliittisen tilannekatsauksen ja osallistujat saavat esittää kysymyksiä. Puolue kustansi ko. tilaisuuden." (HS43.)

Lisäksi Vanhanen yritti vältellä vastuuta vaatimalla selvityksiä rahoituksesta alaisiltaan, erityisesti Jarmo Korhoselta. Missään vaiheessa hän ei kuitenkaan syyllistänyt tätä suoraan ja ilmoitti aina luottamuksen olevan kunnossa.

"Keskustan puheenjohtaja Matti Vanhanen haluaa puoluesihteerin Jarmo Korhoselta täydellisen selvityksen keskustan saamista vaalituista." (HS4.)

Vanhanen vaati oikeutta, ikään kuin hän olisi itse oikaisemassa tapahtuneita vääryyksiä ja antoi ymmärtää Korhosen olleen päättävässä roolissa ikään kuin puolueessa olisi toimittu hä-

nen selkänsä takana. Lukijalle jäi kuitenkin erikoinen kuva puolueen sisäisistä voimasuhteista, jos rahoitus oli yksin puoluesihteerin varassa. Vanhanen pyrki kiertämään vastuun vetoamalla siihen, ettei varainhankinta kuulunut hänelle vaan puoluesihteerille. Lukija saattaa ihmetellä, millainen puheenjohtaja ei ole kiinnostunut puolueensa varainhankinnasta. Syyttömyyttään Vanhanen korosti erityisesti sillä, ettei vaalitukia oltu käytetty hänen henkilökohtaiseen kampanjaansa, vaikka myöhemmin ilmeni, ettei tämäkään ole totta. Kuitenkaan Vanhanen ei ollut ottanut varainhankintaa pois puoluesihteeriltään, vaikka koki tämän ilmeisesti epäluotettavaksi.

"Meillä on selkeä työnjako. Puoluesihtööri hoitaa käytännön toimintaa, kuten varainhankintaa vaaleihin. En tiedä muidenkaan tukijoiden antamia summia."
VANHANEN HS:N HAASTATTELUSSA 13. KESÄKUUTA 2009 (HS22.)

Vanhanen yritti lausunnoissaan osoittaa syyllisyyttä siirtämällä vastuun usein jonkin toisen toimijan harteille. Hän esimerkiksi viittasi vaalirahoituksen avoimuuden parantuvan Lauri Tarastin työryhmän esityksellä (HS51), ikään kuin se ei vaatisi lainkaan konkreettisia toimenpiteitä itse puolueilta tai se koskisi vain esityksen jälkeistä aikaa. Tällaiset viestit pyrkivät yleensä vain siirtämään huomion pois jo sattuneista rikkomuksista.

13.6. ilmestyneessä uutisessa HS6 käytettiin poikkeuksellisen paljon syyttömyys- ja puolustelu-kehäksiä. Vanhanen korosti Nova Groupin tukisumman luonnollisuutta sen suuruudesta huolimatta. Vanhanen pakoili osallisuuttaan KMS:n asioissa esimerkiksi sen perusteella, ettei hän olisi voinut olla mukana sellaisen yhdistyksen perustamisessa, joka on kanavoinut rahaa myös kokoomukselle.

"Keskustan puheenjohtaja Matti Vanhanen ei näe mitään kummallista siinä, että julkisuuteen tuli tieto Nova Groupin 125 000 euron jättituesta hänen johtamalleen puolueelle. Tästä huolimatta hän haluaa alaisiltaan täydellisen selvityksen tapahtuneesta." (HS6.)

Vanhanen kielsi usein valehtelusyytökset käyttämällä sanavalintaa mielikuva eli ei myöntänyt varsinaisesti valehteluaan. Hän saattoi myöhemmin vedota halutessaan ainakin ilmaisun epätarkkuuteen. Koska hän ei ollut varsinaisesti kieltänyt tapaamisia, hän ei ollut syyllistynyt valehteluunkaan. Kuitenkin argumentit eivät olleet täysin vedenpitäviä, koska ministeritason henkilön muisti ei voi perustua vain mielikuviin.

"Kysymyksessä silloin ei edes ollut sitä, että olisi vielä käsitelty Kehittyvien maakuntien Suomen asioita, vaan onko tavattu, ja sanoin, että ei minulla ole mielikuvaa tällaisesta tapaamisesta, eikä ole edelleenkään sellaista mielikuvaa. Mutta sen kyllä muistan täsmälleen, olisinko ollut käsittelemässä Kehittyvien maakuntien Suomen asioita muussa yhteydessä kuin täällä kuppilassa käydyssä keskustelussa, ja sen kyllä muistaisin. Minulle esitettiin vaalitukea täällä eduskunnan kuppilassa, päivämäärää en muista, ja se on se, minkä olen moneen kertaan kertonut." (HS13.)

Vanhanen pyrki korostamaan omaa ulkopuolisuuttaan vaalirahoituskuvioissa, sillä että totesi kaikkien muiden haluavan jatkaa keskustelua ikään kuin hän olisi ainut, jota se ei kosketa. Keskustelu-sanaa hän käytti varsin monitulkintaisesti, koska hän viittasi sillä sekä median ajojahtiin että muiden puolueiden esittämiin syytöksiin.

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) ei halunnut tiistaina kommentoida millään tavalla keskustelua siitä, että hän olisi valehdellut eduskunnan edessä tekemisistään keskustan vaalirahoituksen kanssa. "Kaikki haluavat jatkaa keskustelua. Minulla ei ole mitään lisättävää asiaan", hän sanoi. (HS17.)

Vanhanen puolusti totunnaisten varainkeruutapojen hyväksyttävyyttä vetoamalla niiden verotomuuteen. Vanhasen argumentit vaikuttivat jokseenkin ontoilta kun hän kuitenkin tunsii ilmittyneet rahoituksen epäkohdat. Vaikka rahoitustavat olisivatkin laillisesti hyväksytyjä, niiden avoimuus, läpinäkyvyys ja yhteys päätöksentekoon olivat olennaisempia kysymyksiä. Vanhasen oli myös vaikea myöntää, että keskustassa oli toimittu omien arvojen ja normien vastaisesti.

"Jollain tapaa pitää se rahoitus kerätä. Nämä ovat niitä hyväksytyjä, normaaleja tapoja kerätä varoja", hän sanoi. (HS116.)

Keskustan puheenjohtaja, pääministeri Matti Vanhanen vakuutti perjantaina pitämässään tiedotustilaisuudessa, että keskustan rahoituksessa ei ole enää mitään epäselvää. Hän sanoi luottavansa täysin siihen, että puolueessa on toimittu moitteettomasti, eikä politiikalla ole kytkeytä rahoittajien tavoitteisiin. (HS117.)

Lisäksi Matti Vanhanen kiirehti asettamaan tuleville vaalituille kattoja ja muita ehtoja. Hän muun muassa vaati kovaäänisesti valtionyhtiöiden tuen täydellistä kieltämistä. Lausunto vaikutti melko erikoiselta siihen nähden, että keskusta oli ollut suurin yksittäinen valtionyhtiöiden tukia nauttiva puolue. Usein lainattiin myös Vanhasen blogitekstejä, mutta niillä yritettiin pikemminkin argumentoida häntä vastaan.

Pääministeri Vanhasen mukaan uusissa ohjeissa valtion määräysvallassa olevilta yhtiöiltä tuki kannattaisi kieltää kokonaan. (HS125.)

Antti Kaikkonen kuvaili Vanhaselle Nuorisosäätiön kautta annettua vaalitukea *'luontevaksi'* (HS145) ja tuki oli hänestä aiheellista, koska Vanhanen oli säätiön entinen puheenjohtaja. Säätiön toimitusjohtajan mielestäkin tuki oli perusteltua vastikkeellisuutensa vuoksi, koska hänen mukaansa taulu- ja kirjahankintoja olisi tehty muutenkin.

Suhteessa säätiön toimintaan tukisumma oli Kaikkosen mukaan pieni. "En näe tässä dramatiikkaa", hän sanoi. (HS145.)

Tämä ei silti muuttanut sitä tosiseikkaa, että säätiö oli myöntänyt vaalirahoitusta RAY:n sääntöjen vastaisesti. Antti Kaikkonen ei nähnyt tuessa mitään moraalista ongelmaa. Hän totesi, että *'eihän se tavaton käytäntö ole'* (HS151). Vaikka säätiössä oli selvästi rikottu RAY:n sääntöjä ja Vanhanen oli ollut jäävi omaa rahoitustaan koskevissa päätöksissä, hän ilmoitti, että *'säätiön tuki muuttuu ongelmaksi vasta, jos lakia on rikottu'* (HS197). Lisäksi usein esitettiin RAY:n tukien ja säätiön omien varojen olevan erillään niin, ettei RAY:n rahaa oltaisi voitu käyttää vaaliavustuksiin.

Syyttömyys-puheenvuoroissa nousi useamman kerran esille ilmiö, että asioiden oikeutusta perusteltiin sillä, että näin on toimittu aina ennenkin. Vanhanen itse vetosi siihen, että vaalirahoituksessa vallitseva *'maan tapa'* on hyväksyttävä siksi, että näin on aina toimittu. Hän ei lainkaan kyseenalaistanut sen moraalisia periaatteita ja toisaalta vähintäänkin laillisuuden rajamaastossa liikkumista.

Meneillään olevan vaalirahamylläksen aikana poliitikot pääministeri Matti Vanhasta (kesk) myöten ovat vedonneet siihen, että vaalirahoitus on järjestetty aina näin. Se on maan tapa. (HS189.)

Kun Nova-yhtiöiden vaalituen väitettiin johtaneen porvarihallituksen syntyyn, Vanhanen argumentoi yritysten antaman tuen olleen *'vähäistä'* (HS166) ja *'merkityksetöntä'* (HS166) suhteessa puolueiden kokonaisrahoitukseen. Kuitenkin kyseessä olivat kiistattomasti varsin merkittävät summat, joten tällaiset väitökset tuntuivat epäloogisilta. Lisäksi porvarileirissä sekä Katainen että Vanhanen torjuivat jyrkästi ehdotukset uusien vaalien järjestämisestä, koska heidän mukaansa niille ei ollut tarvetta. Todennäköisesti puolueilla olisi kuitenkin edelleen suurimmat vaalibudjetit ja jos se voi vaikuttaa vaalien tulokseen, niin tilannehan ei olennaisesti muuttuisi.

Vaatimuksia kuultiin myös muista puolueista. Sekä pääministeri Matti Vanhanen (kesk) että valtiovarainministeri Jyrki Katainen (kok) torjuivat ajatuksen eduskunnan hajottamisesta. (HS172.)

Matti Vanhasen saamaa tukea mitattiin muun muassa keskustan puoluehallituksen työvaliokunnassa ja eduskunnan luottamuslauseäänestyksessä. Toisaalta puolueen ilmaisema oma tuki on osittain näennäistä, koska kriisin hetkellä on tärkeää säilyttää puolueesta ulospäin yhtenäisen kuva. Myös Vanhasen seuraajaksi kaavailtu Olli Rehn kertoi tukevansa Vanhasta.

Hän korosti tukeaan Vanhaselle: "Olemme pitkäaikaisia työtovereita. Olen tukenut ja tuen häntä täysin." (HS180.)

Erittäin vaikea pala Vanhaselle oli lautakasatapaus, joka kosketi häntä henkilökohtaisesti. Hän kävi näyttävään kamppailuun tiedotusvälineitä vastaan ja kieltäytyi käsittelemästä muita vaalirahoituksen teemoja samanaikaisesti. Keskusrikospoliisi toivoi yhteydenottoa *Silminnäkijän* lähteeltä suoraan. He eivät aloittaneet esitutkintaa vielä syyskuussa, koska ei ollut täyttä varmuutta siitä oliko kyseessä perätön ilmianto.

Vanhanen vakuuttaa rakennushankkeidensa kestävän päivänvalon, vaikka kaikkia 13 vuoden takaisia kuitteja ei tallessa olekaan. Uhmakkaasti hän kysyy, luuleeko joku hänen riskeeranneen poliittisen uransa "jonkin lautakasan takia". (HS218.)

Pääministeri syytti Yleisradiota *'järjestelmällisestä kaatoyrityksestä'* (HS265), koska *Silminnäkijä*-ohjelma oli esitetty juuri eduskunnan luottamuslauseäänestyksen alla. Vanhanen kertoi olevansa *'valmis taistelemaan'* (HS265). Hän puhui itsestään usein myös kolmannessa persoonassa pääministerinä.

Yle selvästikin pyrkii kaatamaan pääministerin. He näkevät tämän journalismina. (HS265.)

Vanhanen vaati Yleisradiolta todisteita ja näyttöjä. Hän myös pyrki osoittamaan syyttömyytensä kutsumalla puolueettomia asiantuntijoita tarkastamaan talonsa.

Hän ilmoittaa, että jos Silminnäkijä ei toimita perusteluja keskiviikkona määräaikaan mennessä, hän ja ryhmä tulkitsevat tiistain tiedot "perättömiksi". (HS218.)

"TM Rakennusmaailma -lehti tuo itsensä valitsevat asiantuntijat paikalle ja suorittavat katselmuksen. Se on se tapa, joka minulla on käytettävissä siihen, että selvitetään, ettei Ylen mainitsemaa erää löydy", Vanhanen sanoi. (HS241.)

Vielä syyskuussa Vanhanen kertoi tiedotusvälineissä, ettei aio erota, joten varsinainen eroilmoitus joulukuussa tuli yllätyksenä varsinkin kun hän oli pitkään kamppaillut maineensa ja asemansa puolesta. Vanhanen kieltäytyi kantamasta yksin vastuuta koko poliittisesta korruptiosta. Kuitenkin näytti siltä, että kohun voimakas henkilöityminen juuri häneen johti siihen, että hän sai kantaa viime kädessä tapahtumien seuraukset. Vaikka hän toki oli osallistunut vaalirahoituksen järjestelyihin, hän ei tietystikään ollut ainoa syyllinen.

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) kieltäytyi Ylen Radio Suomen pääministerin haastattelutunnilla ryhtymästä yksinään vaalirahakohun moraalisen ja muun vastuun kantajaksi oman puolueensa ja kaikkien muiden puolueiden puolesta. Vanhanen katsoi, ettei voi olla pääministerinä vastuussa kymmeniä vuosia vanhasta maan tavasta tukea puolueita. Hän sanoi, ettei halua ryhtyä lehdistön haluamaksi poliittiseksi ruumiiksi muiden puolesta. (HS207.)

Matti Vanhanen (kesk, hallitus): Pääministeri teki ilmoituksen KMS-tuesta. Miksi minua vaaditaan eromaan, kun kymmenet muut eivät ole ilmoittaneet. (HS228.)

5.1.3. Arvostelu

Arvostelu-kehyksessä puututtiin erityisesti Vanhasen asemaan ja tämän luotettavuuteen. Tässä kehyksessä ehkä muita useammin turvauduttiin mielipidekirjoitteluun. Kommentit olivat usein humoristisia tai sarkastisiakin syyllisyys-kehyksestä poiketen. Arvosteluissa puututtiin muun muassa Matti Vanhasen esiintymiseen, ulkonäköön tai puhetapaan. Lisäksi hänen asemansa puolueen sisällä arvosteltiin erityisesti suhteessa Korhoseen. Humoristisimpia ja kriittisimpiä olivat usein nimettöminä julkaistut tekstiviestit ja mielipiteet, joissa kirjoittajan ei tarvinnut varjella omaa mainettaan. Lisäksi pohdittiin Vanhasen menetettyä poliittista uskottavuutta ja sitä, miten hänen poliittinen toimintakykynsä tämän jälkeen näyttäytyy. Voiko uskottavuutensa menettänyt henkilö enää toimia hallituksen johdossa. Kehystä käytettiin usein myös vihjaamalla tekstissä poliitikkoihin tai päättäjiin, vaikka puhuttiin ilmeisen avoimesti Vanhasesta tai keskustasta. Keskeisin ero syyllisyys-kehykseen nähden on se, ettei arvostelu-kehyksessä välttämättä oteta lainkaan kantaa siihen, onko Vanhanen syyllistynyt laitomiin tai moraalittomiin tekoihin, vaan lähinnä kommentoidaan arvostelevasti hänen puheitaan tai esiintymisiään.

Kehyksen mukaan erityisenä ongelmana pidettiin sitä, ettei Vanhanen nauttinut enää luottamusta tai arvostusta. Ratkaisuksi ehdotettiin esimerkiksi Vanhasen eroa ja poliittisen vastuun ottamista. Toisaalta varsinaiset muutos- tai ratkaisuesitykset olivat harvinaisia. Teksteissä annettiin kuitenkin ymmärtää, ettei nykyisenkaltainen tilanne palvele kansalaisia. Kehyksen hallitsevuus johtui erityisesti journalistien määrittelyvallasta sisältöjen suhteen. Vastakkaiset äänenpainot pääsivät vain harvoin esiin. Erovaatimuksia esitettiin useissa kirjoituksissa, koska Vanhasen poliittinen uskottavuus oli kärsinyt. Lisäksi Vanhaselta odotettiin poliittisen vastuun kantamista puolueensa maineen menettämisestä.

Ilta-lehti arvostelee pääkirjoituksessaan voimakkaasti pääministeri Matti Vanhasta (kesk) ja keskustan toimintaa vaalirahoituksen suhteen. "Aidossa kansanvallassa Vanhanen olisi jo eronnut." (HS193.)

Korhola korostaa, että toden puhumista eroamisen rajana pitäisi noudattaa myös Suomessa, jos maa haluaa käydä länsimaisesta demokratiasta. "Tämä ei ole henkilökohtaista Vanhasta kohtaan, mutta ei ole tervettä poliittiselle kulttuurille, jos tällaisiin rajoihin ei sitouduta." (HS194.)

Tässä kehyksessä esitettiin Matti Vanhasen henkilöön liittyviä negatiivisen arvolatauksen sisältäviä väitteitä. Kehyksessä ei varsinaisesti otettu kantaa siihen, oliko vaalirahoituksen yhteydessä tehty normirikkomus laillinen vai laitton, vaan esitettiin henkilökohtaisia ja jopa loukkaavia väitteitä Vanhasesta. Väitteissä arvosteltiin muun muassa Vanhasen kykyä toimia valtiomiehenä sekä hänen toimintatapojaan ja lausumiaan. Toiminnan lainmukaisuudesta riippumatta, Matti Vanhanen oli kuitenkin ylittänyt hyvän maun ja moraalin rajat.

Vanhaselta kysyttiin myös, miksi hän näkee koko sotkun pelkkänä juridiikkana ja sulkee pois moraalin ja talonpoikaisjärjen. Hän kysyi, että "minunko pitäisi kantaa vastuu" kymmenien vuosien tavoista. Vanhanen toisti ajatuksen useasti. (HS207.)

Kirjoituksissa kyseenalaistettiin Vanhasen kyky toimia pääministerinä, jos tämä ei ole perillä niinkin suurista asioista kuin puolueensa vaalirahoituksesta. Lisäksi kirjoittajat pohtivat, miten erinomaisesta muististaan tunnettu pääministeri on voinut unohtaa vaalirahoituskohun yksityiskohdat. Muistikuvien tapaamisista vaalirahoittajien kanssa kerrottiin muun muassa olleen 'hatarat' (HS12).

Janne Virkkunen Helsingin Sanomat "Pääministeri on tunnettu erinomaisesta muististaan. Jostakin syystä se ei nyt näytä toimivan." (HS35.)

"Teiltä kysyttiin, oletteko osallistunut Yli-Saunamäen ja puoluesihteerin Korhosen kanssa tammikuussa 2007 pääministerin virka-asunnossa pidettyyn tilaisuuteen, jossa käsiteltiin Kehittyvien maakuntien Suomen toimintaa ja ehdokkaiden tukemista. Tiedotustilaisuudessanne kerroitte, että ette muista tällaista tilaisuutta."

*KANSANEDUSTAJA JUKKA GUSTAFSSON (SD) EDUSKUNNAN
KYSELYTUNNILLA 12. KESÄKUUTA 2008. (HS13.)*

Lisäksi Vanhasen valehtelua spekuloidiin muidenkin kiertoilmaisujen kautta. Hän oli *'huonomuistinen'* (HS43) tai *'muistamaton'* (HS17). Lisäksi kerrottiin *'jatkuvasta muunnellun totuuden puhumisesta'* (HS131) ja pääministerillä oli *'valikoiva muisti'* (HS62). Lisäksi Vanhasen lausuntoja kuvailtiin *'ristiriitaisiksi'* (HS51). Kekkoseen ja maalaisliittolaisiin juuriin viitattiin monissakin teksteissä.

Kekkonen, jota keskusta viime vaalikampanjassaan iloisesti hyödynsi, tapasi sanoa, että "niin on, jos siltä näyttää". Tätä lausahdusta monet nykypoliitikotkin usein siteeraavat, mutta eivät kumma kyllä nyt. Valehtelua? Korruptiota? Salailua? Siltä se nyt vain näyttää. (HS59.)

Täällä on Kekkosen ajoista alkaen totuttu siihen, että maata voi johtaa vaikka kuinka pätkisi. (HS76.)

"Eduskunnassa valehtelu on kielletty sana, mutta ainakaan kaikki mitä Vanhanen on sanonut, ei ole kuulostanut uskottavalta: on ollut väistelyä ja epäloogisuuksia, parhaimmillaankin osatotuuksia. Asiassa pitäisi säilyttää yleinen oikeustaju." (HS205.)

Vanhasen muistamattomuutta ja ymmärtämättömyyttä käytettiin usein retorisenä tehokeinona. Todettiin muun muassa, ettei Vanhanen *'ymmärrä'* millaisia tapaamisia hänen virka-asunnossaan järjestetään (HS35), *'Vanhanen kieltäytyi ymmärtämästä asian moraalisia puolia'* (HS153) tai *'Vanhasen pitäisi ymmärtää erota'* (HS175).

"Miksi Vanhasta piti "muistuttaa" siitä, että Kevan rahoja ei voi jakaa puolueille? Mitä hän voisikaan vielä kertoa, jos alkaisi vihdoinkin ymmärtää oikein, mitä häneltä kysytään?" (HS31.)

17.6.2009 ilmestyneessä kotimaan uutisessa HS23 oli paljon toistoa. Pääministerin vaitonaisuus mainittiin kolme kertaa ikään kuin korostaen sitä, että hän ei ole halunnut keskustella esillä olleista teemoista. Tarja Filatov (sdp) puhui pääministerin kohdalla yleisestä uskottavuusongelmasta eli toisin sanoen luottamuksen. Filatov pohti, että jos pääministeri ei kyennyt muistamaan vaalirahoituksen yksityiskohtia, miten hän oli ylipäätään kykenevä työhönsä.

*Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) oli tiistaina varsin vaitonainen siitä, että häneen kohdistuu valehteluväitteitä. Hän oli myös vaitonainen tiedoista, joiden mukaan keskustaa vaaleissa tukeneet liikemiehet halusivat hänelle jatkokauden pääministerinä. Lisäksi hän oli vaitonainen siitä, että hän tiesi keskustan vaalirahoitusneuvotte-
luista paljon kerrottua aikaisemmin. (HS23.)*

Tässä kehyksessä vaalirahoitusta muun muassa 'kanavoitiin' (HS13; HS228) ja 'junailtiin' (HS81). Kohua kuvaillaan useilla erilaisilla termeillä kuten 'vaalirahasotku' (HS48; HS62; HS87), 'vaalirahoitussuo' (HS105), 'vaalirahoitusjupakka' (HS111; HS131), 'vaalirahavyyh-ti' (HS114), 'vaalirahasuhmurointi' (HS176), 'vaalirahamylläkkä' (HS189), 'vaalirahasop-pa', 'vaalirahahässäkä' (HS275) ja 'vaalirahapaljastukset' (HS245). Lisäksi Vanhasen toi-minnan yhteydessä puhuttiin 'väistelystä' (HS30), 'saivartelusta' (HS30), 'kiertelystä' (HS212) ja 'kiemurtelusta' (HS30).

Kesäkuun alkupuolella ihmeteltiin, miten Vanhanen ei tiennyt KMS-tuen taustalla olleen konkurssikypsän yrityksen. Kirjoittajat olivat sitä mieltä, että Vanhasen olisi pitänyt tuntea puolueensa vaalirahoituksen taustat, mutta toistaiseksi he vielä nielivät Vanhasen esittämät selitykset.

"Tuntuu kuitenkin uskottavalta, että Vanhanen ei ole tiennyt ainakaan yksityis-kohtia oman puolueensa vaalirahoituksesta." (HS3.)

Kirjoittaja kuitenkin pohti, ettei näin ehkä ole, vaikka asia siltä nyt näyttää. Taustalla on kui-tenkin lähtökohta, että puheenjohtajan olisi pitänyt tietää asioiden todellinen laita. Kun asioi-den todellinen laita tuli ilmi, syytökset ja arvostelut kovenivat entisestään. Aineiston alussa esitetyt arvostelut olivat vielä melko lieviä ja niissä pohdittiin lähinnä Vanhasen asemaa puo-lueensa johdossa suhteessa Korhoseen sekä ihmeteltiin hänen tietämättömyyttään vaalirahoituskuvioista. Vaikka Vanhanen itse oli vaatinut vasemmistolta avoimuutta, hän oli nyt itse tilanteessa, jossa avoimuusvaateet kohdistuivat häneen. Vaikka uusi vaalirahoituslaki oli jo tullut voimaan, senkään ei uskottu poistavan kaikkia epäkohtia.

Ei auta, vaikka keskusta kuinka julistaisi nyt olevansa avoin, jos se yrittää edel-leen vetää keskustelun epäolennaisuuksiin. (HS16.)

Ihmetystä herätti erityisesti se, oliko Korhonen toiminut Vanhasen selän takana vai eikö Vanhasella ole ollut riittävästi auktoriteettia rajoittaa tämän toimintaa. Uutisissa kerrottiin myös puolueen sisäisestä arvostelusta ja hajaannuksesta. Näissä yhteyksissä ei tosin aina mainittu

nimeltä, keihin arvostelu kohdistui, mutta oletettavasti osansa saivat sekä Vanhanen että Korhonen. Syytökset oman väen luottamuksen pettämisestä olivat vakavia, koska politiikassa yhtenäinen julkisivu yritetään kuitenkin yleensä säilyttää.

Keskustan kenttäväellä ja eduskuntaryhmällä tuntuu olevan niin sanotusti mitta täynnä. Kansanedustaja Mika Lintilä sanoo puolueen liikkuvan nyt "äärirajoilla". Hänen mukaansa puolue ei kestä yhtäkään uutta paljastusta. (HS61.)

Lisäksi Vanhasta arvosteltiin siitä, ettei hän suoraselkäisesti osoittanut puoluesihteerille tämän asemaa nokkimisjärjestyksessä. Kirjoituksissa toivottiin erityisesti Korhosen kantavan vastuun rahoituskohun seurauksista. Puoluejohtoa myös arvosteltiin epäselvistä ja epäluottamussellisista suhteista. Korhosta kuvailtiin muun muassa Vanhasen tielle osuneeksi 'hyppymiinaksi' eli räjähteeksi, josta Vanhanen ei pääse eroon sen laukeamatta (HS105).

Vanhanen ei voi Korhosta erottaa, mutta politiikassa puheenjohtajan osoittama suora epäluottamus johtaisi käytännössä puoluesihteerin lähtöön. Vanhanen voisi osoittaa puoluesihteerin tehtäväksi vaikka arkistohoidon, jos haluaisi. (HS36.)

Toimittaja kyseenalaisti Korhosen nauttiman luottamuksen sekä samalla Matti Vanhasen arvostelukyvyn ja auktoriteetin, kun hän ei tehnyt asialle mitään. Useissa teksteissä arveltiin, että Korhonen veti omilla epäilyttävillä menettelytavoillaan Vanhasen mukanaan lokaan. Monien mielestä Vanhanen antoi liikaa valtaa Korhoselle, joka toi puolueeseen uudenlaisen vaalikampanjakulttuurin (Talvitie 2011, 135).

"Itsensä ja asemansa vuoksi Vanhasen pitää ratkaista suhteensa Korhoseen. Kerrottava nauttiiko hän puheenjohtajan tukea", sanoo yksi ryhmän jäsen. Vastaavia lausuntoja kuulee monilta jäseniltä. "Kaikki ongelmat kilpistyvät Korhoseen", sanoo toinen. Keskustalaisten kanssa keskustellessa törmää ensi kertaa pitkään aikaan myös pahamaineiseen sanaan puoluehajaannus, josta puolueella on kokemusta. (HS61.)

Vanhanen ei useinkaan kommentoinut suorasanaisesti sitä, luottaako hän Korhoseen vaan viittasi aina puoluekokouksen päättävän puoluesihteeristä. Joko Vanhasella ei ollut asiasta omaa mielipidettä tai hän ei uskaltanut tuoda sitä julki. Korhonen oli tapahtumien kuluessa uhkaillut hänestä poikkipuolisia lausuntoja antaneita keskustalaisia. Kirjoituksissa pohdittiin sitä, oliko Korhonen junaillut asioita Vanhasen selän takana vai oliko Vanhanen niin ikään ollut juonessa mukana. Toisaalta Vanhaselta odotettiin suoraselkäisyyttä ja vahvaa johtajuutta, jolla hän voisi osoittaa Korhoselle tämän aseman. Kirjoituksissa käytettiin hyväksi verta-

uskuvia maaseutuun. Vanhasta kehoitettiin muun muassa näyttämään Korhoselle, *'kuka puolueessa on isäntä talossa'* (HS100). Tilanne söi Vanhasen luottamusta entisestään, koska puolueväki odotti häneltä johdonmukaista toimintaa. Lisäksi Vanhaselta odotettiin toimia hallituspuolue vihreiden suhteen, joka ei toiminut täysin yhtenäisesti.

*Entä nauttiiko puoluesihteerin Jarmo Korhonen puheenjohtajan tukea?
"Puoluekokous valitsee puoluesihteerin. Hän antaa tarkan selvityksen nyt tapahtuneesta puoluehallituksen työvaliokunnalle."
Nauttiiko hän siis tukeanne?
"Puoluekokous päättää puoluesihteeristä." (HS6.)*

Esimerkiksi vuoden 2009 heinäkuussa uskottiin pikemminkin Korhosen kuin Vanhasen eroon (HS101). Vaikka Vanhanen ei itse myöntänytkaan eroaikeita ennen joulukuista ilmoitustaan, mediassa arvailtiin viimeistään seuraavan puoluekokouksen johtavan puheenjohtajan vaihdokseen.

Menneellä viikolla Matti Vanhanen sai oman puolueensa täyden tuen. Se auttaa häntä jonkin aikaa, mutta ei ratkaise keskustan johtajaongelmaa. (HS251.)

Myös pääministerin roolia ja johtajuutta arvosteltiin. Seuraavassa esimerkissä toimittaja viittasi siihen, että yksityiskohdat on pyritty tietoisesti pitämään salassa ja vasta pienen neuvottelun jälkeen ne on päätetty tuoda julki. Toteamus on sävyiltään varsin ironinen. Lisäksi Vanhasen toimintaa pidettiin epävakana ja epäjohdonmukaisena, koska hänen muistikuvansa ja mielipiteensä muuttuivat jatkuvasti kohun myötä.

Keskustassa on ilmeisesti viikonloppuna kaiveltu kalentereita ja muistia, sillä Vanhanenkin alkoi maanantaina muistaa vaalirahoituksen yksityiskohtia aiempaa tarkemmin. (HS15.)

Vanhanen vaikutti puhelimesta varsin kiusaantuneelta kommentoidessaan puolueensa rahoitusta. Vielä perjantaina hän sanoi, ettei puolue voi kertoa tukijoidensa nimiä yksipuolisesti. Mielipide muuttui lauantaina keskustan työvaliokunnassa. (HS15.)

Pääkirjoituksessa 19.7.2009 todettiin, ettei Vanhanen ole ottanut riittävän selvää johtajan roolia. Häneltä odotettiin selkeämpää vastuun kantamista. Varsinkin kriisitilanteissa puoluejohtajalta odotetaan varmoja ja selkeitä kannanottoja, näitä kriteerejä Vanhanen ei ollut täyttänyt (HS110). Erityisesti Vanhanen vetäytyminen vastuusta ja muiden tahojen syytely herättivät närkästystä.

Peseekö se poliitikot puhtaaksi kaikista moraalista epäilyistä, että he eivät itse kerjänneet rahaa vaan ottivat sitä passiivisesti vastaan yrittäjiltä, joiden tavoitteena oli vaikuttaa vaalitulokseen, kuten Nova Kiinteistökehityksen toimitusjohtaja Arto Merisalo nyt kertoo? (HS16.)

Vuosi sitten Vanhanen sanoi, että poliittinen järjestelmä on kriisissä vaalirahaskandaalin takia. Mitä uskottavuudesta jää jäljelle, kun piilottelu jatkuu edelleen? (HS 16.)

Kirjoituksissa pohdittiin myös laajasti sitä, miksei Vanhanen kyseenalaistanut tukisummien suuruutta. Käytettiin muun muassa 'nähdä' (HS4) verbiä ymmärtämisen synonyyminä ikään kuin Vanhanen olisi ollut sokea tapahtumille tai olisi antanut niiden jatkua selkänsä takana.

"Toisaalta Vanhanen ei näe mitään kummallista siinä, että keskusta sai Nova Groupilta nyt julkisuuteen tulleen 124 800 euron vaalituen." (HS4.)

Kotimaan sivuilla 13.6. olleessa uutisessa *Keskusta salasi suuren vaalituen* (HS5) esitettiin kronologisesti vaalirahoituskohun aiemmat tapahtumat. Siinä todettiin Kehittyvien maakuntien Suomen taustalla olleen Tapani Yli-Saunamäen idean tukea 'yritysmyönteisiä' ehdokkaita. Vanhasen blogikirjoitus voitiin aiempien tapahtumien valossa ymmärtää rahoittajien talutusnuorassa olemiseksi. Vaikka uutisissa ei oltu aikaisemmin kirjoitettu vaalituen vastikkeellisuudesta, lukija sai tässä yhteydessä ikään kuin vihjeen mahdollisista vaihtosuhteista. Pääministerin positiivinen suhtautuminen kauppakeskusten rakennushankkeisiin ja tarve tuoda tämä ajatus ilmi, saattoi olla seurausta vaalirahoituksesta. Vaikka tässä vaiheessa Vanhanen ei ollut vielä myöntänyt yhteyttään rahoittajiin, lukija pystyi tekemään asiasta omia johtopäätöksiään.

10.5. Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) kirjoittaa blogissaan ymmärtävänsä Toivo Sukarin Ideapark-hanketta. (HS5.)

Vanhasen oli vaikea myöntää, että keskustassa oli toimittu sen omien arvojen ja normien vastaisesti.

Liiketoiminnan pyrkimysten sekoittuminen politiikkaan tuntui olevan Vanhasen mielestä täysin utopistinen ajatus. (HS116.)

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) perusteli perjantaina uskoaan puolueensa puhtaisuuteen suurin piirtein niin, että säännöt estävät vääryydet. Toivottavasti lapsellinen usko suomalaisten luontaiseen rehtyyteen alkaa vähitellen karista. Kun tuet ovat avoimia ja rahoituksen yksityiskohdat tiedossa, ei tarvitse olla uskon varassa. (HS118.)

Toimittajat korostivat, että Vanhasen olisi tullut olla perillä vaalirahoittajan taloudellisesta tilanteesta. Useinkin teksteissä tuli ilmi Nova Groupin tuhlaileva rahankäyttö, mutta Vanhanen vetosi aina siihen, ettei hänen tehtävänsä ollut selvittää rahoittajiensa taustoja. Avoimeksi kysymykseksi jäi se, olisiko tukea otettu silti vastaan, vaikka Vanhanen olisi tuntenut Nova Groupin todellisen tilanteen. Jos puolueen puheenjohtaja ei ollut perillä näin suurista tukisummista, niin mitä muuta hänen selkänsä takana voitiin tehdä?

Vanhanen ei miettinyt syitä siihen, miksi nykyisin konkurssikypsä yritys halusi tukea keskustaa. Hän ei pohtinut millään tavalla sitä, kuinka pienyrityksen keskeinen liiketoiminnan osa saattoi olla keskustan tukeminen. Eikö yli sadan tuhannen tuki, eduskuntavaalien osalta keskustan suurin yksittäinen potti, pitäisi olla puheenjohtajan tiedossa? (HS6.)

Pääkirjoituksessa HS144 verrattiin koko vaalirahoituksen selvittämistä 'sipulin kuorimiseen'. Tilanteen kuvailtiin loukkaavan erityisesti Suomen kansaa ja lehdistö ikään kuin näyttäytyi kansan puolustajana, koska kansan oikeus olisi saada tietää poliitikkojen taloudellisista sidonnaisuuksista. Poliitiikkaan toivottiin uusia kasvoja, jotka eivät ole sekaantuneet rahoituskuvioidiin.

Toiseksi: ovatko Nova Groupilta rahaa vastaanottaneet poliitikot niin ymmärtämättömiä tai välinpitämättömiä, että he eivät kenneet näkemään ristiriitaa yhtiön toiminnan laajuuden ja sen harjoittaman mittavan rahanjaon välillä? Onko poliitikoille samantekevää, kuka heille rahaa antaa? (HS144.)

Lukijoiden tekstiviestejä lainaavassa jutussa Vanhasen käytöstä puheenjohtajana ja pääministerinä suomittiin aika suorin sanoin. Lisäksi hänet tuomittiin siitä, ettei hän ollut oppinut juuri mitään aiemmista kohuistaan. Arvosteluissa asetettiin usein rinnakkain Vanhasen valehtelu ja epätietoisuus. Pohdittiin sitä, kumpi olisi toista pahempi Vanhasen tilanteessa. Lisäksi kyseenalaistettiin Vanhasen kyvykkyys hoitaa maansa asioita sekä hänen julkisuudenhallintataitonsa, kun hän ei tullut heti julkisuuteen ensimmäisten paljastusten jälkeen.

Kuka tahansa olisi Vanhasen housuissa edellisen kohun jälkeen lyönyt nyrkkiä pöytään ja vaatinut: "Okei jätkät, kiinni jäätiin, nyt minimoidaan tappiot. Onko meillä mitään muuta hämärää, josta voidaan jäädä kiinni?" KUKKASETÄ" (HS8.)

Vanhasta arvosteltiin myös siitä, että hän toi asiat julkisuuteen vasta kun ne olivat paljastuneet jo muuta reittiä. Katsottiin, että hänen olisi pitänyt kantaa paremmin vastuu puolueensa menettelystä ja myös varainkeruusta. Puheenjohtajan rooli vaikutti heikolta ja päälle liimatulta ja

näytti siltä, ettei tällä ollut joko kykyä tai halua ottaa ohjia omiin käsiinsä puoluesihteerin toimiessa hyvinkin omavaltaisesti. Vanhasta kehoitettiin turvautumaan 'viimeiseen oljenkor-teen' (HS9) eli totuuteen. Tekstissä katsottiin, että politiikassa totuuden puhuminen on ikään kuin viimeinen vaihtoehto, jota yritetään vasta jos muut selitykset eivät mene läpi. Teksteissä käytettiin usein näkemiseen liittyviä vertauksia. Tässä tapauksessa sokeus tai silmien ummis-taminen oli ollut henkistä laatua.

Savon Sanomat hämmästelee pääministeri Matti Vanhasen tietojen vähäisyyttä. "Suurissa talousvaikeuksissa kipuileva Nova Group näyttää olleen pääministe-ripuolueen suurin yksittäinen tukija vuoden 2007 eduskuntavaalien alla. Siitä huolimatta keskustan puheenjohtaja, pääministeri Matti Vanhanen ei ole tätä tiennyt."

"Johdetaanko puolueita nykyisin silmät ummessa? Mistä puheenjohtaja vastaa, jos hän ei tiedä niin keskeistä asiaa kuin sitä, miten hänen johtamansa puolueen toimintaa rahoitetaan?" (HS9.)

Välillä puolueista kirjoitettiin ikään kuin ne olisivat pelinappuloita, joita voidaan siirrellä yksiselitteisesti laudalla. Taru Tujunen puhui pelisäännöistä eli vertasi politiikkaa peliin (HS11). Vertaukset sotaan tai peliin ovatkin yleisiä poliittisessa retoriikassa. Tujunen nosti oman puo-lueensa keskustan yläpuolelle ja esitti, ettei heillä olisi lainkaan rahoitukseen liittyviä ongel-mia. Keskustan annettiin ymmärtää olevan yksin kohun keskiössä. Keskustan avoimuutta ei nähty positiivisena vaan pikemminkin tavoitteena lisätä muiden puolueiden painetta.

"Kokoomuksen puoluesihteerin Taru Tujusen mukaan puolueella ei ole tarvetta paniikkijarrutuksiin kuten Keskustalla. Sanavalinta kuvaa sitä, että keskusta on toiminut kiireessä ja pakon edessä. Tämä ei tosin anna takeita siitä, ettei muiden puolueiden rahoituksessa olisi mitään epäselvyyksiä. Ne vain eivät ole tulleet julki." (HS11.)

Vanhasen ja keskustan vaatimukset vaalitukikatosta ja vaalitukien avaamisesta nähtiin lähinnä koomisina, kun puolue itse oli syyllistynyt suurimpiin salailuihin. Lisäksi arvostelua herätti pääministerin takaperoinen marssijärjestys. Sen jälkeen kun hän oli ensin itse valehdellut vaa-lirahoituksesta, hänellä oli suurin kiire vaatia lahjoituskattoa, tukien julkaisemista ja valtion-yhtiöiden tuen kieltämistä. Tukisummien katto ei kuitenkaan yksin ratkaisisi vaalirahoituksen ongelmia. Tuntuikin siltä, että nämä puheenvuorot pyrkivät vain ohjaamaan huomiota pois jo sattuneista epäkohdista.

Keskusta on vaatinut puheenjohtajansa Matti Vanhasen ja puoluesihtööri Jarmo Korhosen suulla puolipaniikissa juuri 5 000 euron kattoa yrityksiltä, yhteisöiltä ja yksityisiltä ihmisiltä tuleviin tukiin. Sitä suuremmat avustukset pitäisi ilmoittaa. (HS113.)

Kirjoittaja arvosteli keskustan tarvetta julkistaa kiireellisessä aikataulussa vaalirahoituksensa yksityiskohtia, kun ne oli pitkään pidetty salassa. Uusi pyrkimys avoimuuteen ei poistanut sitä virhettä, että tietoja oli ensin salattu.

Nyt alkanut avoimuusryöpsähdys sai alkunsa, kun Nelosen uutiset kertoi liikemies Ahti Vilppulan lahjoittaneen Sauli Niinistön kampanjaan 50 000 euroa ja Matti Vanhasen kampanjaan 25 000 euroa. Summat eivät näy kummankaan vaalirahoitusilmoituksessa. (HS142.)

Arvostelu kohdistui erityisesti siihen, että Vanhanen ja Korhonen ovat korostaneet omaa passiivista rooliaan ikään kuin se takaisi heidän syyttömyytensä. Vaalirahoittajista Arto Merisalo oli kuitenkin myöntänyt vaalirahoittajien tavoitteeksi keskustan vaalivoiton ja odottanut heiltä myönteisiä kaavoituspäätöksiä. Myös Vanhasen tekemiä keskustelunavauksia syytettiin epäolennaisiksi.

Koko politiikan nauttima luottamus asetettiin kyseenalaiseksi, jos edes eduskunnan edessä ei puhuta totta. Lisäksi keskustan sisäinen viestintä näytti ajautuneen kriisiin. Jarmo Korhonen oli alun perin mukaillut Vanhasen kertomusta, mutta ilmoitti sitten hänen olleen yhtä lailla mukana KMS-tapaamisissa. Lukija jää väistämättä pohtimaan tämän tapahtuman syitä. Miksi tapahtumia oli tähän asti suojeltu kuin yhteisestä sopimuksesta ja nyt ne yhtäkkiä paljastettiin. Erityisesti heräsi kysymys siitä, millaiset välit Vanhasella ja Korhosella oli.

Sdp haluaa puhua pääministerin uskottavuusongelmasta (HS17.)

Pääministeri toimii eduskunnan luottamuksen varassa. Eduskunnan edessä puhutaan totta, siitä on pidettävä kiinni. Muuten ei politiikassa voi luottaa enää mihinkään. (HS18.)

Aamulehti muun muassa kuvaili, että keskustalle 'rahaa tuli ovista ja ikkunoista' (HS26) ja 'sekä Vanhaselle että puoluesihtööri Korhosella on draaman kaari hallussa' (HS26). Lehdet käyttivät kehystämismalliaan korostaakseen Vanhasen ja Korhosen suhteiden rakoilua. Toisaalta kirjoitukset antoivat myös pienen ymmärryksen vivahteen, koska vaalirahoituksen avoimuusvaatimukset olivat kuitenkin suhteellisen tuoreita.

"Voidaan todeta, että pääministeri ei valehdellut, mutta ei myöskään kertonut kaikkea. Vuosi sitten elettiin vielä sellaisessa poliittisessa kulttuurissa, johon ei kuulunut puolueiden vaalirahoituksen avoimuus."

"Keskusta voi syyttää kovasta kohtelusta myös itseään. Kulmikkaat toimintatavat ovat altistaneet sen kritiikille." (HS26.)

Kaleva toivoo, että vaalirahoituksesta jälleen puhjenneen farssin toinen kierros jää viimeiseksi.

"Ei ole mitään laitaa siinä, että säännöllisin väliajoin poliitikot toistelevat toimineensa lainmukaisesti, ainoastaan unohdelleensa mainita joistakin sadoista-tuhansista euroista." (HS26.)

Keskustaa arvosteltiin myös selkeän ja avoimen viestintästrategian puutteesta sekä heikosta johtamisesta. Toisaalta uutisissa arvosteltiin myös muiden puolueiden osallisuutta vaalirahoitukseen, vaikka keskusta olikin kohun keskiössä. Silti annettiin ymmärtää, että kohu oli aivan keskustan omaa ansiota.

Toisaalta keskustan puoluejohto voi katsoa itseään peilistä. Vuosi sitten kovan kohun jälkeen se antoi ymmärtää, että kaikki on tässä. Mutta eipä ollutkaan: kaiveltavaa löytyi vielä. (HS71.)

18.6.2009 ilmestyneessä kainalojutussa HS28 lainattiin kommentteja useilta kansanedustajilta. Edustajat käyttivät puheissaan termejä kuten 'selittely', 'välttely', 'epäluulo', 'saivartelu' ja 'uskottava'. Tero Rönni vertasi Vanhasta haavan lastuun. Juttuun oli valikoitu nimenomaan negatiivisia kommentteja.

Erkki Virtanen (vas)

"Kovin oli selittelevän tuntuista. Oli välttelyn makua. Epäluulo ja epävarmuus pikemminkin kasvoi kuin väheni. Tulppaa raotettiin aivan pikkuisen." (HS28.)

Vanhasen toimintaa eduskunnan edessä pidetyssä vaalirahoitusselonteossa kuvailtiin melko värikkäin sanakääntein oppositiossa. Pääministerin toimintakyky ja arvovalta kyseenalaistettiin.

Sdp:n puheenjohtaja Jutta Urpilainen leimasi Vanhasen puheet väistelyksi ja saivarteluksi. Urpilainen kyseenalaisti pääministerin harkintakyvyn, kun hän on neuvotellut vaalituesta talousrikoksista tuomittujen kanssa. (HS30.)

Toimi Kankaanniemi (kd, oppositio) : Miten on mahdollista, että talousrikoksista tuomitut liikemiehet saivat touhuta alaistenne kanssa puolueenne tiloissa ja perustaa salaperäisiä yhdistyksiä vaalirahan kanavoimiseksi? (HS228.)

Usein pohdittiin sitä, kuinka kauan Vanhasen tai puolueen arvovalta vielä kestäisi ennen kuin hänen olisi välttämätöntä erota. Vanhaselta odotettiin jonkinlaista poliittisen vastuun kantamista. Muut puolueet pyrkivät käyttämään keskustan heikkoa asemaa hyväkseen.

Pääministerin arvovalta on saanut taas kolauksen, mutta tuoli alla ei heilu, ellei sitten esiin tule vielä jotain uutta. Enempää kolauksia ei pääministerin asema enää kestäisi. (HS34.)

Kokoomukselle sattuu sopimaan poliittisesti varsin hyvin, että Vanhanen ei pääse vaalirahasotkusta irti vaan kietoutuu lausuntoineen yhä monimutkaisempaan vyyhteen. Matkaa seuraavaan puoluekokoukseen on vuosi ja eduskuntavaaleihin vain runsaat puolitoista vuotta. Kokoomuksen tavoite ykköspaikasta vaaleissa ja pääministerin paikasta on yhä lähempänä. (HS62.)

Vanhasen toiminta ei ollut täysin loogista ja johdonmukaista, kun hän ensin kielsi kaikki eroaikeet, mutta ilmoittikin erostaan täysin yllättäen ilman minkäänlaista ennakkovaroitusta, vaikka oli vielä lokakuussa kieltänyt edes harkitsevansa sitä. Vaikka useat kokoomuspoliitikot puolustivat Vanhasta tai kieltäytyivät ainakin puhumasta tästä pahaa, niin Jan Vapaavuori otti varsin avoimen hyökkäävän kannan. Hän kirjoitti muun muassa blogissaan (HS62; HS66), että avokätinen vaalirahoitus oli vauhdittanut kauppapaikkojen kaavoituspäätöksiä.

Hyvin haastattelutuntiinsa valmistautunut Vanhanen totesi ilmeisesti ilman minkäänlaisia verenpaineongelmia, että syytteet hänen valehtelemisestaan eivät aiheuta eropaineita. (HS207.)

Kolumnisti Annamari Sipilä dramatisoi lahjuksena pidetyn Tapio Wirkkalan Jäävuorimaljakon kohtalon. Vanhanen sai sen vaalirahoittajilta ja maljakko rikkoutui myöhemmin. Se sai tapahtumien kiihtyessä ikään kuin symbolisen merkityksen keskustan korruption ja lahjontaan perustuvasta hallituksesta pirstoutuvana lasiesineenä. Kolumnistilla on huomattavasti enemmän vapauksia kuin uutistekstissä ja hän käytti sitä myös hyväkseen.

Vaalirahoituskohu sai tällä viikolla dramaattisen käänteen. Tähän asti tuntemattomasta lasimaljakosta tuli viikkoja jatkuneen poliittisen skandaalin ensimmäinen uhri. (HS73.)

Arja Alho ja valtio-opin dosentti Ilkka Ruostetsaari totesivat molemmat valehtelun olevan suhteellinen käsite, mutta Vanhasen kohdalla se on joutanut jo aika pitkälle, kun hän pyrki selittämään asioita jatkuvasti alkuperäisestä kertomuksesta poiketen. Jos valehtelu on yleensä viimeinen rajapyykki ministerin erovaatimuksille, Vanhasen kohdalla se oli jo ylitetty, koska monet ministerit ovat joutuneet eroamaan heikomminkin perustein.

Jätteenmäki valehteli, Vanhasella on "huono muisti" (HS40.)

Alho hämmästelee, miten venyvää mallia luottamus pääministeri Vanhaseen vaikuttaa olevan. Alhon mukaan hän, Jätteenmäki, kulttuuriministerin tehtävästä vuonna 2002 eronnut Suvi Lindén (kok) ja ulkoministerin paikan vuonna 2008 menettänyt Ilkka Kanerva (kok) joutuivat lähtemään kevyemmin perustein. (HS39.)

Muun muassa kolumnistit vaativat Vanhaselta *'parempia selityksiä'* (HS153). Hanna Kaarron mukaan Vanhanen kieltäytyi *'itsepintaisesti'* (HS153) ymmärtämästä asian moraalisia puolia. Lisäksi kirjoittajan mukaan *'lapsikin näkee'* (HS153), että toiminta oli täysin moraalitonta. Kirjoittaja halusi osoittaa, että kyseessä oli siis erittäin yksinkertainen asia, jonka ymmärtämiseen pääministerillä ei kuitenkaan riittänyt rahkeita. Vanhasen ja Kaikkosen todettiin muun muassa *'keplotelleen'* (HS160) rahaa Nuorisosäätiöstä.

Tilanne näyttää siis siltä, että RAY:n rahoilla saa tukea kepulaisia poliitikoita, mutta ei vähemmistöjen oikeuksia. Tai sitten poliitikkojen hallinnoiman RAY:n valvonta on tehty niin lepuksi, ettei pieniä välistävetoja havaita. (HS160.)

Poliittisessa journalismissa puhutaan usein myös *'yhtenäisestä rintamasta'* (HS175), riveistä tai niiden rakoilusta, joilla viitataan marssiin tai rivissä seisomiseen. Useimmiten tällä haluttiin kuvata puolueiden sisäistä yhtenäisyyttä. Matti Vanhasen kuvailtiin muun muassa *'rypevän'* (HS175) vaalirahasotkuissa. Lisäksi kirjoittaja halusi selvittää, kuinka laajalle *'mädännäisyys'* on levinnyt (HS175).

Tilanne on kehittynyt niin pahaksi, että niin oppositio kuin lukuisat kansalaisetkin ovat alkaneet vaatia ennenaikaisia vaaleja, jotta pöytä saataisiin puhdistettua. Torstaina oppositio yhtenä rintamana vaati, että pääministeri ymmärtäisi erota. Asiasta käytiin kipakkaa keskustelua myös eduskunnan kyselytunnilla. (HS175.)

Lisäksi arvosteltiin usein Vanhasen tapaa olla vastaamatta haastattelukysymyksiin tai vaatia kaikki kysymykset kerralla ja vastata sen jälkeen niihin valikoivasti (HS197; HS198). Tämä ilmiö kyseenalaisti myös Vanhasen rehellisyyden ja korosti hänen haluttomuuttaan vastata itselleen epämieluisiin kysymyksiin.

Hän pyysi kaikki kysymykset kerralla. Kuunteli yhden ja sanoi "seuraava". Hän ilmoitti vastaavansa kaikkiin kerralla.

Tilanne oli jollakin tavalla kummallinen. Toimittajat eivät ole tottuneet puhumaan mykälle seinälle, joka herää eloon viimeisen kysymyksen kohdalla. Kun kysymyksiin vastaa kerralla, vastaajalle jää melkoinen yliote. (HS197.)

Ylen *Silminnäkijä*-ohjelmasta Vanhanen sai lyömäaseen, jolla yritti siirtää huomiota pois muista vaalirahoituskohun tapahtumista. Ilmeisesti pyrkimys osoittaa syyttömyyttä tässä asiassa sai aikaan oletuksen, että se voisi vakuuttaa hänen syyttömyydestään yleisemminkin. Tapahtumien kulkua pidettiin silti Vanhasen kannalta lähinnä koomisina.

Vaalirahakohun aikana Matti Vanhanen on pyrkinyt ulkoistamaan vastuunsa insituutiolle nimeltä pääministeri Vanhanen.

Tiistaina median edessä ei kuitenkaan seissyt pääministeri Vanhanen, vaan hyvin loukkaantunut Vanhasen Matti. Ylen rajut lahjussyytökset kohdistuvat nimittäin Matin henkilökohtaisimmalle alueelle ja poliittisen ajattelun ytimeen: hänen itse rakentamaansa taloon. (HS216.)

Toisaalta Vanhasta syyteltiin huomion ohjaamisesta sivuraiteille lautakasatapauksen yhteydessä. Hän halusi käsitellä vain yhtä asiaa kerrallaan ja kieltäytyi vastaamasta tuolloin esimerkiksi Nuorisosäätiöön liittyviin syytteisiin.

Niin kauan kuin Vanhanen suostuu keskustelemaan vain puutavarasta, moni vaalirahoitukseen liittyvä paljon tärkeämpi kysymys jää vaille käsittelyä. (HS238.)

Yhtäkkiä Suomen poliittisen historiaan on luotu uusi käsite: "tuppeen sahattu lauta", jonka taakse Vanhanen piiloutuu sivuuttaen muut väitteet, joita Silminnäkijä on esittänyt hänen ja keskustataustaisen Nuorisosäätiön toimista. (HS218.)

Lautakasatapaukseen liittyvää tiedotustilaisuutta kuvailtiin vähintäänkin erikoiseksi.

Pääministeri vaati Silminnäkijän tekijöitä esittämään todisteensa. Tavallistakin vakavampi Vanhanen tuijotti tiedotustilaisuudessaan toimittajia ja penäsi, kuvitteleeko joku hänen riskeeraavan poliittisen uransa jonkin lautakasan takia. Kukaan ei ehtinyt kuvitella, saati kysyä, mitään, kun pääministeri marssi salista. (HS263.)

Tiistaina median edessä ei kuitenkaan seissyt pääministeri Vanhanen, vaan hyvin loukkaantunut Vanhasen Matti. Ylen rajut lahjussyytökset kohdistuvat nimittäin Matin henkilökohtaisimmalle alueelle ja poliittisen ajattelun ytimeen: hänen itse rakentamaansa taloon. (HS216.)

Vanhasen tarve osoittaa rakennushankkeensa kaikki materiaalikulut vaikutti lähinnä koomiselta yritykseltä siirtää huomiota pois vakavammista syytöksistä. Pääministerin esiintyminen nähtiin usein pikemminkin itsepintaisena jankuttamisena kuin vakavasti otettavana argumentointina.

Pääministeri, keskustan puheenjohtaja Matti Vanhanen jatkoi viikonloppuna esiintymisiään tyylilleen ja luonteelleen uskollisena: itsepäisesti. Vanhanen ei lauantaina lentokentällä pitämässään tiedotustilaisuudessa eikä sunnuntaina pääministerin haastattelutunnilla suostunut myöntämään, että olisi tehnyt mitään väärin. Kun hän itse ei ole rikkonut lakia, on kaikki hänen mielestään kunnossa. Mitään syytä eroamiseen tai katumiseen hän ei näe. (HS210.)

Toivo Sukari katui julkisesti päätöstään lähteä mukaan KMS-rahoittajaksi. Hänen mukaansa tapahtumasta oli seurannut vain negatiivista julkisuutta ja hän oli leimautunut keskustalaiseksi, vaikkei sitä ollutkaan (HS80).

Sukari uskoo, että ilman kohua sekä Vihdin että Kiimingin ideaparkit etenisivät eri tavalla. Hänen mukaansa pääministeri Matti Vanhasen (kesk) tuki Vihdin Ideaparkille vahingoitti hanketta, vaikka tarkoitus ilmeisesti oli päinvastainen. Myös asuntonministeri Jan Vapaavuoren (kok) lausunnot kauppakeskuksia vastaan suututtavat miljonääriiliikemiestä. (HS80.)

Kun odotettu eroilmoitus lopulta tuli, pohdittiin Vanhasen päätöksen taustoja. Ilmoitetun jalkaleikkauksen ei uskottu alunperinkään olleen todellinen syy. Tämä ilmoitus avasi ikään kuin uuden lehden keskustelussa. Ihmetystä herätti jopa se, ettei hän voinut kertoa eronsa todellisia syitä.

Vanhasen omakin suosio on rapautumassa, kuten tuore HS-Gallup osoittaa. Myös vaalirahoituksen käänneet ja henkilökohtaisen elämän ongelmat vuosien varrella ovat vaikuttaneet pääministerin julkiseen kuvaan. (HS299.)

Onko läpeensä poliittisen Matti Vanhasen varmasti kiusallinen ja kivulias jalkavaiva osin poliittista laatua? Mikä Vanhasta oikeasti vaivaa? (HS300.)

5.1.4. Puolustelu

Puolustelu-kehyksen taustalla on oletus, että Vanhanen on toiminut oikein ja rehellisesti. Kehyksessä käsiteltiin hyvin voimakkaasta Vanhasen omia henkilökohtaisia kokemuksia. Hän koki median loukanneen yksityisyyttään, kunniaansa ja mainettaan. Hän yritti puheenvuorois-

saan loukkaantuneena pönkittää omaa asemaansa ja tarttua yksittäisiin onttoihin argumentteihin tai muihin pitämättömiin todisteisiin.

Vanhanen ei useinkaan kommentoinut kaikkia hänelle esitettyjä väitteitä ja kysymyksiä tai tuomitsi ne epäsopiviksi tai loukkaaviksi perustellessaan vastaamattomuuttaan. Media korosti tätä edelleen ja asetti Vanhasen puolustelut sen kautta negatiiviseen valoon. Vanhanen vetosi usein muistamattomuuteensa ja siihen, että hänellä on ollut vuosittain tuhansia tapaamisia, joiden joukossa vaalirahoituspalaveri oli vain yksi eikä sillä siis näin ollen ollut erityistä huomioarvoa.

Samaa ajattelutapaa henki pääministeri Matti Vanhasenkin (kesk) ajatus (HS 23.6.) siitä, että "ei ole mitään erityistä perustetta siihen, että puolueen puheenjohtajan pitäisi tuoda esille kaikki yritystapaamisensa". (HS59.)

Vanhanen toi toistuvasti esiin, että yrittäjätapaamisissa ei ole hänen mielestään mitään kummallista. (HS51.)

Usein Vanhanen puolustautui sillä, että tapaamisissa ei ollut mitään ihmeteltävää. Jos näin oli, miksi tapaamiset kuitenkin haluttiin pitää salassa. Tietysti pääministeri osallistui lukuisiin tapaamisiin sekä rahoitusmielessä että muutoin, mutta tämän asian korostaminen näytti pikemminkin yhdeltä keksityltä selitykseltä lisää. Lausunnot eivät kuitenkaan toimineet täysin tässä tarkoituksessa, vaan käänsivät huomion pikemminkin Vanhasta vastaan. Lisäksi Vanhanen yritti puolustautua siten, että oli vastannut eri kysymykseen kuin mitä hänelle oli esitetty tai ei ollut ymmärtänyt kysymystä oikein, mutta sekään ei varsinaisesti ainakaan lisännyt uskoa hänen kykyihinsä johtaa maata ja puoluetta. Lisäksi Vanhanen argumentoi vielä kesäkuussa, että olisi ollut käytännössä mahdottomuus, että hän olisi ollut mukana KMS:n toiminnassa, koska se ohjasi rahaa kokoomuksellekin.

"Säätytalon portailla kysyttiin, olitteko kanavoimassa KMS:n rahoja. Vastasitte, että 'en todellakaan ollut'. Mitä tästä pitäisi päätellä? 'Se oli vastaus tähän yleisväitteeseen siitä, että olisin ollut perustamassa tällaista yhdistystä, joka keräsi monille puolueille rahaa. Se tästä nyt vielä puuttuisi, että keskustan puheenjohtaja olisi ollut kanavoimassa kokoomuksellekin 170 000 euroa. Se oli yleisvastaus.'"

*TOIMITTAJAN KYSYMYS JA PÄÄMINISTERI MATTI VANHASEN (KESK)
VASTAUS KESÄKUU 2008.*

Hän puhui siis omien sanojensa mukaan niin totta kuin osasi, mutta katsoi tarpeettomaksi kertoa yhtään ylimääräistä seikkaa julkisuuteen, ennen kuin media oli itse ne jo paljastanut. Kriisi-
viestinnässä toimitaan yleensä toisin eli huhuilta pyritään katkaisemaan siivet.

Vanhanen pyrkii selittämään uutisessa HS27 valehtelua tai puutteellista informaatiota sillä, että Gustafsson oli kysynyt häneltä aivan eri asiaa, jonka vuoksi hän ei katsonut tarpeelliseksi vastata yksityiskohtaisesti tai totuudenmukaisesti kysymykseen. Hän korostaa, *'ettei pystynyt tunnistamaan Gustafssonin esittämiä väitteitä'*. Ikään kuin se oikeuttaisi kertomaan vain osan totuutta. Vanhanen koki epäoikeudenmukaisena sen, että tapahtumia käytettiin esimerkkinä siitä, että hän olisi valehdellut. Vaikka jutussa oli paljon puolustavia osuuksia, kirjoittaja on voinut valita ne Vanhaselle epäsuotuisalla tavalla. Vanhanen kuvaili tilannetta sietämättömäksi ja valehtelusyytteitä *'kohtuuttomiksi'* (HS51) korostaakseen niiden epäoikeudenmukaisuutta. Hän oli ikään kuin lehdistön ja yleisön välisessä ristipaineessa. Vanhasen puheenvuoro vaikutti siltä, kuin hän olisi itsekin halunnut unohtaa koko asian.

Kansanedustaja Gustafsson viittasi kyselytuntiin, jolla hän kysyi teiltä vuosi sitten KMS:n [Kehittyvien maakuntien Suomi -yhdistys] rahoista. Nyt jälkikäteen ajatellen, olisiko silloin kannattanut mainita, että KMS:n keskeiset rahoittajat olivat olleet yhteydessä keskustaan muuta kautta? "Hän kysyi silloin aivan erilaisesta kokoontumisesta aivan eri teemalla. Olisiko minun pitänyt sanoa, että ei, tällaisella kokoonpanolla ei oltu koolla ja tästä teemasta ei puhuttu, vaan nämä ihmiset ja tämä aihe. Hän kysyi äärimmäisen täsmällisesti ja esitti sellaiset väitteet kysymyksessä, joita minä en pystynyt tunnistamaan, vaikka kuinka yritin siinä tilanteessa muistaa puolentoista vuoden päähän. Ja nyt kun sitä käytetään ikään kuin esimerkkinä, että minä olisin valehdellut, niin sitä pidän täysin sietämättömänä." (HS27.)

Tässä kehyksessä Vanhanen pyrki pelastamaan erityisesti oman maineensa ja vetosi vaalirahoituksen luonnollisuuteen sekä demokratiaan yleisesti tunnustettuna arvona. Usein nämä lausunnot kääntyivät kuitenkin Vanhasta itseään vastaan, koska toimittajat käyttivät niitä osoittamaan hänen toimintansa epäloogisuutta. Kun Vanhanen yritti suojella mainettaan, hän sortui usein toistoon tai jopa ylilyönteihin kuten lautakasatapauksen jälkeisessä tiedotustilaisuudessa.

"En jaksa olla korostamatta sitä, että kyseessä oli aivan normaali vaalituki sekä antajan että ottajan kannalta. Se oli luonnollinen osa demokratiaa." (HS6.)

Demokraattista järjestelmää pidetään vaikuttamisen kulmakivenä ja tässä yhteydessä näytti siltä, että demokratiaan vetoamalla voitiin saada asiat näyttämään tavallista positiivisemmilta. Tosin jälleen näytti siltä, ettei Vanhasen olisi ollut välttämätöntä argumentoida vaalirahoituksen moraalisuuden puolesta, jos tapahtumat olisivat kiistattomasti kestäneet päivänvalon. Nova Group oli uusimpien tietojen mukaan ajautumassa konkurssiin ja Vanhanen ei silti pitänyt

vaalituen antamista mitenkään erikoisena. Toistaiseksi Korhonen vielä puolusti Vanhasta, koska sanoi, ettei tämä tiennyt tarkkoja tukisummia, mutta toisaalta tällainen tieto saattoi olla myös epäsuotuisa Vanhaselle, jos lukija tulkitsi, että tämän olisi pitänyt tietää puolueensa vaalituet. Tämä asetti toisaalta puolueen sisäiset voimasuhteet outoon valoon, kun puheenjohtajan tietämättä oli tapahtunut näinkin suuria asioita. Vanhanen ei kommentoinut lainkaan hänelle esitettyä kysymystä luottamuksesta puoluesihteerin Korhoseen, vaan totesi ainoastaan, että puoluekokous valitsee puoluesihteerin. Jos luottamusta olisi, eikö hän voisi todeta sen haastattelussa yksiselitteisesti. Vanhanen vaati tapahtumista selvitystä puoluesihteeriltään ikään kuin asiassa olisi toimittu hänen selkensä takana ja hän itse olisi täysin syytön tapahtumiin. Otsikko jopa Korostaa Korhosen epärehellisyyttä, kun tämä oli siirrellyt rahoja *'kylmän rauhallisesti'* ikään kuin isojen rahasummien piilottelu olisi hänelle arkipäiväistä. Tässä vaiheessa Vanhanen oli vielä yleisön silmissä pitkälti tietämätön puolueensa rahoitusasioista.

***Matti Vanhanen vaatii tarkan tukiselvityksen puoluesihteeriltään
"Puolueella ei ole yksipuolista oikeutta kertoa tukijoistaan"
Jarmo Korhonen sanoo siirrelleensä rahoja "kylmän rauhallisesti" (HS6.)***

Useimmiten Vanhanen vetosi toiminnan lainmukaisuuteen, eikä huomionnut lainkaan moraalisia epäkohtia – ikään kuin vääryyttä ei voisi tapahtua lain mukaisessa toiminnassa. Lisäksi hän edelleen vetosi passiivisuuteensa. Argumentit olivat usein yksinkertaisia väittämiä kuten *'on oikeus antaa rahaa ja ottaa sitä vastaan'* (HS6). Vanhanen yritti esittää, ettei vaalirahoituskysymyksissä ollut mitään epäselvää.

*Vanhasen mukaan nyt ei ole olemassa minkäänlaista "jupakkaa".
"On vain julkisuuteen tullut tieto yhden meidän tukijamme laillisesti antamasta tuesta."
"Kaksi vuotta sitten keskusta oli varainkeruussa vastaanottava osapuoli. Emme tutki eri lahjoittajien taloudellista tilannetta. Yhtiö on ilmoittanut tukeneensa meitä ja kulttuuria voitoistaan. On oikeus antaa rahaa ja ottaa sitä vastaan."
(HS6.)*

Usein Vanhanen myös vetosi siihen, että rahoitus ei kuulu hänen tehtäviinsä vaan puoluesihteerin. Vaikutti silti erikoiselta, ettei hän olisi ollut edes kiinnostunut näin suuresta tuesta. Vanhanen mainitsi pääministerin tehtävän murheeksi, joka ei anna myöskään kovin vakuuttavaa kuvaa hänen suhtautumisestaan politiikan hoitoon. Vanhanen korosti, ettei vaalirahoituksessa ole kyseessä mikään *'jupakka'* (HS6), mikä sinänsä onkin totta, että kohu on aina median aikaansaama. Vanhanen ei missään nimessä kyseenalaistanut omaa tai puolueensa vastuuta tarkastaa rahoittajien taustoja.

"Meillä on selkeä työnjako. Puoluesihtööri hoitaa käytännön toimintaa, kuten varainhankintaa vaaleihin. En tiedä muidenkaan tukijoiden antamia summia." Vanhanen sanoo tuntevansa satoja tukijoita nimiltä, mutta ei summilta. Hän vetoaa puheenjohtajan ja puoluesihtöörin työnjakoon. "En puutu puoluesihtöörin tontilla oleviin töihin." Hän sanoo itsellään olevan muitakin murheita kuten pääministerin tehtävä.
"En ole juristi, mutta puolueella ei ole yksipuolista oikeutta kertoa tukijoistaan." (HS6.)

Vanhanen yritti näyttäytyä aloitteellisena järjestäessään tiedotustilaisuuden, jossa julkistettiin kaikki keskustan saamat yli 5 000 euron tukisummat. Toimittaja korosti, että viesti tuli Vanhasen avustajien kautta, eikä tämä vaivautunut itse tulemaan julkisuuteen asian kanssa.

"Vanhanen kommentoi asiaa lyhyesti lauantaina illalla. Keskustan työvaliokunta päätti, että kaikki puolueen ja sen piirissä olevien yhteisöjen vuosina 2007, 2008 ja 2009 saamat yli 5 000 euron tukisummat julkistetaan. Asiasta järjestetään tiedotustilaisuus maanantaina iltapäivällä", kuului Vanhasen avustajiensa kautta välittämä viesti. (HS10.)

Usein Vanhanen vetosi siihen, ettei hänellä ole mielikuvaa tai muistikuvaa tapaamisista ikään kuin se vapauttaisi hänet vastuusta. Lisäksi hän usein korosti myös aiheiden tai keskustelujen epämieluisuutta ikään kuin olisi mieluummin välttänyt niitä, jos olisi voinut. Vanhanen pyrki argumentoimaan muistamattomuuttaan tapaamisten suurella lukumäärällä.

"Vuosi sitten kun näitä piti ruveta muistelemaan, mielikuvani tapaamisen paikastakin oli väärä. Nyt myöhemmin kun olen kysellyt asiasta, tietysti kuva on tarkentunut. Edelleenkin en pysty aivan tarkasti muistamaan tapaamisen kestoa ja mistä täsmälleen puhuttiin. Minulla on 1 500-2 000 tapaamista vuosittain." (HS27.)

Sinänsä, jos pääministeri toivoi oikeuden toteutuvan ja arveli, ettei hänen puuhissaan ole mitään epäilyttävää, olisi ehkä ollut syytä tuoda tapaamiset julkisuuteen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämä oli vain yksi esimerkki Vanhasen viestintästrategian heikkouksista.

Rahoitusta järjestäneet KMS-yrittäjät puolustivat yleensä Vanhasta ja argumentoivat tämän puolesta, koska halusivat maahan porvarihallituksen ja Vanhasen pääministeriksi toiselle kaudelle. Syiksi rahoittajat mainitsevat juuri Vanhasen ja keskustan porvarilliset arvot ja ilmeisesti heidän kannaltaan positiivisen suhtautumisen kaavoitusasioihin.

Yhdistys näki, että keskustapuoluetta kannattaa tukea.

"Uskon että porukalla oli selvä näkemys, että Matti Vanhanen oli tehnyt hyvää työtä, ja keskusta. Kokoomus oli enemmänkin palkansaajien puolue", Merisalo muistelee. (HS14.)

Uutisessa HS14 puhuttiin muun muassa vaalivoitosta, Tapani Yli-Saunamäen tehtävästä hoitaa yhteiskuntasuhteita kuntiin ja valtioon päin ja *'ay-liikkeen rahasta'*. Tekstissä haluttiin korostaa rahoittajien tavoitteita ja vastakkainasettelua porvaripuolueiden ja vasemmistopuolueiden välillä. Polarisaatiossa vastapuolena olivat nimenomaan presidentti Halonen ja ay-liike. Rahoitusta perusteltiin sillä, että vasemmistopuolueet saivat rahoitusta muualta, joten keskustallakin oli oikeus nauttia omien tukijoidensa rahoitusta. KMS-yhdistys esitettiin ikään kuin omalakisena aktiivisena toimijana, jonka tehtävänä oli tukea oikeistopuolueita. Matti Vanhasen ja keskustan argumentoitiin olleen yrittäjämyönteinen puolue. Teksti sinänsä oli Vanhaselle positiivinen, koska yrittäjät puhuivat hänestä varsin myönteisesti, mutta se tuo ilmi kullissien takaisi kytköksiä ja herättää kysymyksiä mahdollisista muista rahoittajien intresseistä.

Usein Vanhanen perusteli rahoituksen oikeutusta sillä, että asiat ovat aina ennenkin olleet näin. Hänen ei silti olisi ollut välttämätöntä omaksua kyseistä rahoitusjärjestelyä edeltäjiltään. Myös Vanhanen itse viittasi *'maan tapaan'*, josta puhuttiin sekä puolustavissa että syyttävissä puheenvuoroissa. Näkökulmaerona vain oli se, että Vanhanen itse katsoi, ettei missään nimessä ollut syyllinen vallitsevaan maan tapaan, vaan pikemminkin uhri, joka on vain noudattanut perinteistä menettelyä. Lisäksi hän argumentoi, ettei häntä tule rangaista vallitsevan tavan olemassa olost, mutta muita vastuun kantajia ei ainakaan vapaaehtoisesti näyttänyt ilmaantuvan hänen rinnalleen.

Vanhanen sanoi, ettei keskusta toiminut paniikissa, vaikka "vuosikymmeniä on eletty ilman julkisuutta". (HS15.)

Toiseksi pelkästään Vanhasen ja hänen puolueensa kurittaminen vuosikymmeniä jatkuneen maan tavan romahtamisesta ei ole ihan reilua sekään. (HS174.)

Pääministeri Matti Vanhanen (kesk) kieltäytyi Ylen Radio Suomen pääministerin haastattelutunnilla ryhtymästä yksinään vaalirahakohun moraalisen ja muun vastuun kantajaksi oman puolueensa ja kaikkien muiden puolueiden puolesta. Vanhanen katsoi, ettei voi olla pääministerinä vastuussa kymmeniä vuosia vanhasta maan tavasta tukea puolueita. Hän sanoi, ettei halua ryhtyä lehdistön haluamaksi poliittiseksi ruumiiksi muiden puolesta. (HS207.)

Vanhanen viittasi usein siihen, ettei hänellä ole mitään lisättävää tai sanottavaa. Hän viittasi keskustelulla tapahtumiin, joita käytiin ikään kuin hänen ulkopuolellaan mediassa ja yhteis-

kunnassa. Vanhanen totesi, että *'kaikki haluavat jatkaa keskustelua'* (HS23), mutta hänellä ei ole siihen mitään lisättävää. Puolustavia puheenvuoroja käyttivät usein myös kokoomuksen edustajat. Asia liittyi erityisesti hallituksen voimasuhteisiin, koska kokoomus saattoi osin kokea olevansa samassa liemessä keskustan kansa. Toisaalta kokoomuksen asema oli sellainen, että erityisesti keskustan ympärillä pyörinyt kohu ei voinut vahingoittaa heitä, joten hallituskumppanin puolustaminen oli aivan loogista ja heille pikemminkin hyödyllistä seuraavia vaaleja ajatellen. Koska muutkin porvaripuolueet olivat tietysti nauttineet yritystukia, heidän ei kannattanut kohun keskellä kääntää selkäänsä Vanhaselle.

Katainen: Vaalitukea annetaan, koska halutaan edistää jotain maailmankuvaa. Niin sitä annetaan myös vasemmistolle. (HS178.)

Ylipäättään valehtelussa on Niinistön mukaan kysymys politiikan ja moraalien kysymyksistä. Hän sanoi, ettei ole tietoinen valehtelusta Vanhasen kohdalla. "Täytyisi tutkia puheet. Jätän vastaukseni tähän", Niinistö sanoi. (HS23.)

Kansanedustaja Ben Zyskowicz (kok) sanoo, että hänen tietääkseen Vanhanen ei ole valehdellut eduskunnan edessä eikä median kautta.

"Hän ei ole lähtenyt oikomaan tai kertomaan kaikkea aiheeseen liittyvää, jos on kysytty vähän sinne päin. Näin tekevät kaikki muutkin – tilanteita, jossa vastaan vain siihen mitä kysytään, on jatkuvasti. Ei se ole valehtelua eikä peruste erota." (HS205.)

Muista lehdistä poimittua palstalla *Suomenmaa* ikään kuin puolusti tilannetta Vanhasen näkökulmasta. Koska poliittinen toimintakulttuuri oli uudistunut hyvin lyhyessä ajassa se ikään kuin oikeutti keskustan salailun, koska vallitsevat tavat oikeuttavat toimintaa.

"Kulttuurin uudistaminen ei tapahdu hetkessä myöskään keskustassa. Takana on pitkä salaisen vaalirahoituksen ja suljettujen tukisäätiöiden historia ainakin legendaarisesta puoluesihteeristä Arvo Korsimosta alkaen. Keskustankin pitää sisäistää aidosti se, että ajat ovat muuttuneet ja tapojen pitää muuttua." (HS26.)

Lisäksi Vanhanen usein kertoi, ettei tunnusta valehteluväitteitä. Hän korosti muiden toimijoiden epäasiallisuutta tai epäjohtonmukaisuutta ja että hänen toimintaansa tai lausuntojaan oli sekoitettu tai käytetty tarkoitushakuisesti häntä vastaan. Usein Vanhanen ohjasi keskustelun täysin pois raiteiltaan eikä ainakaan vauhdittanut tapahtumien selvittelyä vetoamalla toistuvasti hänestä esitettyjen argumenttien asiattomuuteen.

"En sitä siedä", pääministeri kommentoi kansanedustajien esittämiä valehtelusyytöksiä tiedotustilaisuudessaan. Hän teki selväksi, että syytökset ovat "täysin sopimattomia". "Valehtelijan leimaa en ota", hän sanoi ja kuvasi keskustelua "poliittiseksi". (HS30.)

Vanhanen joutui maanantaina heti Kreikan-matkalta palattuaan vastaamaan toimittajien kysymyksiin vaalirahoituksesta. Hän kiisti valehdelleensa keskustan vaalirahatapaamista ja torjui myös puheet tietoisesta salailusta tai korruptiosta asioiden sekoittamisena. (HS47.)

Vanhanen kuvaili ongelman sijaitsevan jossakin itsensä ulkopuolella ikään kuin hän oikeasti uskoisi siihen, ettei ole osallistunut vaalirahoituskohun tapahtumiin lainkaan. Hän ei pystynyt edelleenkään myöntämään, että valehteluväitteet kohdistuivat juuri häneen. Kun Vanhanen peräänkuulutti muita syyllisiä, niitä ei tuntunut ilmaantuvan hänen rinnalleen vastuunkantajiksi, vaikka kokoomuskin oli koko ajan kuuluttanut luottamuksen olevan ennallaan. Vanhanen moitti haastatteluissaan usein myös mediaa ja sen osuutta kohun tuottamisessa. Hänen mielestään poliittinen uskottavuus ei ollut vielä menetetty, vaan ajatus siitä oli vain median aikaansaannosta.

***Vanhanen: Järjestelmän ongelma ei ole pääministerin ongelma
Vanhanen ei aio yksin ryhtyä vaalirahakohun vastuunkantajaksi
"Epäselvä muistikuva ei ole yhtä kuin valehtelu" (HS207.)***

Pääministeri hyökkäsi useaan otteeseen median kimppuun. Hänen mukaan poliitikkojen luottamusta ei mitata otsikoiden leveyden perusteella. (HS207.)

Vanhanen kielsi tienneensä Kevan ja Novan välisistä kiinteistökaupoista ja esiintyy ikään kuin ulkopuolisena tuomarina arvostellen näitä. Hän yritti puolustaa omaa kunniaansa toteamalla, ettei olisi missään nimessä kutsunut näitä kahta samaan palaveriin, jos olisi ollut tietoinen kuvioista. Vierittäessään syytä toisten niskoille hän pyrki välttelemään omaan syyllisyyteensä liittyviä kysymyksiä. Vanhanen kertoi olevansa 'loukkaantunut' myös epäilyistä, joiden mukaan vaalirahoitus oli kytketty Kevan kautta Rovaniemen kelkkatehdashankkeeseen. Yhteyksiä Kevan ja Novan välillä kuvailtiin 'tiiviksi' ja tapaamisia oli 'useita'. (HS108.)

"Jos oli tiedossa, että asianomaisilla on jotakin liiketointa keskenään, niistä olisi pitänyt informoida minua", Vanhanen kertoi torstaina Brysselissä. (HS33.)

Vanhanen harmitteli uutisissa vaalirahoittajille pidettyjä kutsuja eli tavallaan julkisesti katui niiden järjestämistä. Silti hän kuitenkin yritti sivuuttaa oman roolinsa niiden järjestämisessä ja piti itseään vain yhtenä osallistujista ikään kuin vieraslista ei olisi ollut hänen vallassaan. Hän yritti piiloutua tietämättömyyden verhon taakse ikään kuin tapahtumia olisi järjestelty hänen selkänsä takana.

Pääministeri, keskustan puheenjohtaja Matti Vanhanen toivoo, että olisi tiennyt enemmän virka-asunnossaan tammikuussa 2007 järjestetyn kahvitilaisuuden taustoista. (HS38.)

"Kyseessä oli vaalien jälkeen järjestetty puoluetöimiston kokoama suhdetoimintatilaaisuus, johon oli koottu puolueelle vaalitukea osoittaneita tahoja." (HS43.)

Vanhanen perusteli myös suosiollisuuttaan vaalirahoittajien rakennushankkeille vedoten keskustan arvoihin ikään kuin kieltämällä tällä esitetyt lahjusväitteet.

"Keskusta on perinteisesti ollut sitä mieltä, että muihinkin kuin suuriin keskustuksiin pitää voida rakentaa. Palveluiden tarvitsijoita on muuallakin Suomessa kuin Helsingissä", Vanhanen sanoi Ylen uutisille. (HS57.)

Nuorisosäätiön kohdalla Vanhanen korosti, että oli saanut vain *'kohtuullisia'* ja *'maltillisia'* summia (HS151). Kohtuullisuus on tietysti aina näkökulmasta riippuvainen, mutta erityisesti silloin kun poliittisen toiminnan tukeminen on ollut RAY:n säännöissä kiellettyä, se ei riitä perusteeiksi. Lisäksi Vanhanen perusteli tukea sillä, että kyseessä on keskustalainen säätiö, jolla on laajempia tarkoitusperiä. Kun sen säännöissä ei mainita poliittisen toiminnan tukemista, näin väljä tulkinta ei tietystikään ollut perusteltu. Vanhanen piti itsestäänselvyytenä, että säätiö voi tukea häntä, koska hän on panostanut sen toimintaan niin paljon. Hän ei missään vaiheessa kyseenalaistanut Nuorisosäätiön tukia tai myöntänyt niiden olevan sääntöjen vastaisia. Myöskin säätiön toimitusjohtaja Pyykkönen tulkitsi asiaa niin, että varoista voitiin tukea sellaisia poliitikkoja, joiden tiedettiin ajavan *'säätiön toiminta-ajatuksen mukaista asiaa'* (HS154).

Matti Vanhanen on puolustautunut myös sillä, että kyseessä on "keskustalainen säätiö".

Säätiön tarkoituksessa ei kuitenkaan keskustan tukemista mainita. (HS179.)

Vanhasen kerrottiin olevan esimerkiksi *'näreissään'* (HS154) tavasta, jolla vaalirahoituskeskustelua oli käyty. Vanhanen itse piti PRH:n ja RAY:n selvityksiä hyvänä, jotta voitaisiin ratkaista voiko säätiö osallistua *'yhteiskunnalliseen toimintaan'* (HS154). Vanhanen kielsi Nuorisosäätiöltä saatujen vaalitukien merkittävyyden. Kyse ei tietystikään ollut summan suuruudesta, vaan sen lainmukaisuudesta. Vanhanen pyrki välttelemään vastuuta, mutta mistä hän sitten oli ylipäättään ollut vastuussa ellei puolueestaan, hallituksesta tai muista elimistä, joiden johdossa oli istunut. Tuntui siltä, että kovenevat syytökset kiihdyttivät entisestään Vanhasen halua kieltää kaiken.

Vanhanen ilmoitti saaneensa yleishyödylliseltä Nuorisosäätiöltä 5 000-6 000 euroa ollessaan sen hallituksessa. Hän ei pitänyt summaa merkittävänä. Vanhanen ei myöskään pitänyt itseään vastuullisena säätiön toiminnasta, vaikka oli sen hallituksessa. (HS198.)

Vanhanen pyrki myös puolustamaan tapaa kerätä vaalirahoitusta yhdistysten kautta. Hän kyseenalaisti median tuomion siitä, että kyseessä olisi sopimaton menettely ja kuulutti, ettei rahoituksen keräämiseen jää juuri vaihtoehtoja, jos nämäkin mahdollisuudet kielletään. Ymmärättävissä kommenteissa todettiin kuitenkin, ettei vuosikausia jatkuneen maan tavan kaataminen vain Vanhasen niskaan ole täysin oikein.

"Yksikään rahoitusmuoto ei ole saanut julkisessa keskustelussa siunausta. Kaikki on jollain tavalla asetettu moraalisesti kyseenalaiseksi", ärähti Vanhanen lyhyellä varoitusajalla järjestetyssä tiedotustilaisuudessa Helsinki-Vantaan lentoasemalla maanantaina.

"Hyvä kysymys on, mitä tämän rahoituskeskustelun jälkeen jää jäljelle. Mitkä ovat hyväksyttäviä tapoja kerätä avoimeen kansanvaltaiseen toimintaan tuloja?" (HS154.)

Vanhasta koskettivat erityisen henkilökohtaisesti Ylen esittämät lahjusväitteet. Hän järjesti tiedotustilaisuuden, jossa peräsi Yleltä vastauksia ja halusi esitellä rakennustyömaansa materiaalikuluja. Hän kertoi *'rakennushankkeidensa kestävän päivänvalon'* (HS218).

Hän toistaa kameramerelle vaatimuksensa Ylelle. Hän haluaa tarkemmat tiedot, mitä Yle tarkoittaa väitteillä ilmaisista rakennustarvikkeista. Vanhanen vaatii Yleltä tietoja tunnin tai kahden aikana, mutta ei kerro, mitä seuraa, jos Yle ei tottele. (HS218.)

Vanhanen väitti tuntevansa oman rakennusurakkansa niin läpikotaisin, että jokainen käytetty laudankappalekin oli hänen tiedossaan eikä tällaisia materiaali-eriä ole voitu hänen tietämättään käyttää työmaalla. Epäselväksi kuitenkin jäi, oliko lahjukseksi saatu lautta vai ei. Todisteeksi Vanhanen yritti esittää kaikkia kolmentoista vuoden takaisia kuitteja. Vanhanen leimasi Ylen väitteet *'hölynpölyksi'* (HS232).

"Itse tunnistan tästä ohjelmasta vain yhden sellaisen tilauksen, jonka helsinkiläiselle rakennusyriykselle olen tehnyt ja siitä on pitänyt tulla aivan normaali lasku. Koetan selvittää sen tämän päivän aikana", Vanhanen saa sanottua. (HS218.)

6. Johtopäätöksiä

Median kehystämismähti on kiistaton, mutta toisaalta sen kohteillakin on mahdollisuus saada omia näkemyksiään julki hegemonisten tulkintojen rinnalle. Matti Vanhasen tapauksessa heikko julkisuudenhallintaprosessi johti kuitenkin hyvin negatiivisiin tulkintoihin ainakin *Helsingin Sanomien* sivuilla. Skandaalin kotiutuminen suomalaisen mediaan on toisaalta aikamme ilmiö, mutta sen uhriksi ei silti joudu yleensä täysin vailla omaa syytään. Toimittajat käyttivät kehystämismähtänsä valinnan ja muokkauksen kautta ja asettivat lehtiteksteissä melko avoimesti Vanhasen omia haastattelukommentteja häntä vastaan. Toisaalta media toteutti tehtäväänsä vallan vahtikoirana, mutta voidaan myös kysyä toteutuiko aineistossa tällöin lukijan kannalta täysin arvovapaa ja objektiivinen journalismi.

Tutkimusaineistoni heijasti erityisesti journalismin sisältöjen muutosta kriittisempään ja kauallisempaan suuntaan. Myös uutislehdet pyrkivät tekemään suuria otsikoita silloin kun niillä on siihen tilaisuus. Sekä järkeen että tunteeseen vetoava poliittinen journalismi on harvinaisuus ja tilaisuus sen hyödyntämiseen käytettiin hyväksi. Vaalirahoituskohussa tavalliset kansalaiset saivat tilaisuuden arvostella vallanpitäjiä totunnaisista tavoista, joita oli perusteltu pitkään maan tapana.

Vaikka kohujen on yleensä katsottu ohjaavan mielenkiintoa pois poliittisesta järjestelmästä kohti viihteellisempiä ja epäolennaisempia sisältöjä, voidaan uskoa vaalirahoituskohuun liittyneiden avoimuuden vaatimusten muuttaneen politiikan toimintaperiaatteita. Vaikka kohu ehkä hetkellisesti ohjasikin huomiota pois muista politiikan tapahtumista, se oli silti välttämätön pitkään jatkuneen maan tapana tunnetun rahoitusjärjestelyn päättymiselle. Skandaalia tutkineiden teorioiden mukaisesti monet keskeisessä asemassa olleet poliitikot tai virkamiehet erosivat tai heidät erotettiin tehtävistään.

Teksteissä esiintyi varsin värikästä kielenkäyttöä sekä poliitikoilta että toimittajilta. Uutinen ei enää näyttäydä ainakaan itselleni niin neutraalina ja arvovapaana juttutyypinä kuin minä sitä on totuttu pitämään. Vaalirahoituskirjoittelun yhteydessä näytti siltä, että lajityyppien rajat ovat hämärtyneet ja myös neutraaleina pidetyissä uutisteksteissä esiintyi arvottavaa kielenkäyttöä. Toimittajien oman äänen esille tuominen oli pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Uutisten lisäksi kotimaan sivuilla oli esimerkiksi uutisanalyysiksi nimettyjä juttuja sekä useita taustoittavia juttuja ja usein myös päivän uutisaiheisiin liittyviä kolumneja, joiden näkökulma

ei ollut lainkaan neutraali. Toisaalta yksittäinen lehtijuttu ei onnistu määrittelemään henkilöstä muodostuvaa tulkintaa, vaan lukijoiden tulkinnat syntyvät mielikuvien ja medioiden verkostoissa.

Koko vaalirahoituskohu ei tietysti ollut vain Matti Vanhasen syytä tai ansiota, mutta hän sai kantaa seuraukset hyvin raskaasti – ehkä raskaammin kuin kukaan muu osallisista. Hän toimi eräänlaisena vaalirahoituskohun subjektina, yleistojimijana, johon saatettiin viitata missä tahansa vaalirahoituskohun uutisoinnissa. Ehkä mielenkiintoisin lopputulema aineiston analyysissä oli se, että Vanhanen kieltäytyi loppuun asti kantamasta poliittista vastuutaan. Uskon, että hän olisi voinut saada sekä lukijoiden että toimittajien tulkinnoissa ainakin teoreettisen armahduksen, jos olisi kantanut vastuunsa suoraselkäisesti. Vaikka hän lopulta myönsi toimittajien esiin tuomat rikkeet, hän ei myöntänyt toiminnan moraalittomuutta lainkaan ja syytti milloin ketäkin asianosaista tapahtumista.

Edellä on kerrottu Vanhasen erotelleen usein itsensä ja pääministerin erityisesti julkisissa lausunnoissaan. Tuntui erityisesti siltä, että osa Vanhasen syyttömyys-väitteistä liittyi siihen, ettei hän pystynyt käsittelemään kaikkia kohun tapahtumia henkilökohtaisina kokemuksina ja asettui ikään kuin ulkopuoliseen sivustaseuraajan rooliin. Jonkinlaisena käännekohtana aineistossa voidaan pitää Matti Vanhasen lautakasatapausta. Siihen asti hän oli ollut median ajorahdin uhri, mutta tässä kohtaa roolit kääntyivät osittain pääläelle. Vanhanen koki lautakasasyytökset erittäin loukkaavina ja henkilökohtaisina ja puolustautui voimakkaasti niitä vastaan. Toisaalta hän sai siitä lisää ”peliakaa”, jolla hän yritti kääntää toimittajien huomiota pois muista vaalirahoitukseen liittyvistä epäselvyyksistä kuten Raha-automaattiyhdistyksen ja Nuorisosäätiön lahjusepäilyistä. Silti Vanhasen toiminta lautakasatapauksen yhteydessä ei ainakaan kiillottanut hänen julkisuuskuvaansa. Hänen toimintansa näytti melko harkitsemattomalta ja hän ei kyennyt erottamaan tunnekuohuja mediaesiintymisistään.

Aineiston perusteella ei voi sanoa, johtiko kohu yksiselitteisesti Vanhasen eroon, vaikka eron taustalla varmasti olikin poliittisia syitä. Negatiivisen julkisuuden voi helposti uskoa olleen osasyynä. Vanhanen ei kuitenkaan maininnut eronsa motiiviksi poliittisia syitä, joka herätti pikemminkin epäilyksiä. Ainakin tässä yhteydessä skandaali toteutti tehtävänsä politiikan läpinäkyvyyden lisäämisestä. Vanhasen tapauksessa julkinen katumus olisi voinut johtaa hänen kannaltaan myönteisempään lopputulokseen.

Koko skandaali osoitti, että poliittinen järjestelmä asetetaan usein kyseenalaiseksi vasta silloin, kun siitä paljastuu mittavia epäkohtia. Ihmiset eivät jaksakaan olla kiinnostuneita politiikasta silloin, kun kaikki on näennäisesti hyvin. Toisaalta vaikka skandaalit syövät politiikan uskottavuutta, ne voivat saada aikaan myös sellaista muutoshalukkuutta, joka aktivoi toimintaan. Kohun aikana vaadittiin muun muassa uusia vaaleja ja tiukkoja uudistuksia rahoitusjärjestelmään. Tärkein muutos oli kuitenkin kansalaisten tietoisuuden lisääntyminen ja se, että poliitikkojen taloudelliset sidonnaisuudet nousivat julkisuuteen. Tämä tietoisuus on äänestäjille seuraavissa vaaleissa paljon merkittävämpi pääoma kuin yksikään maksettu vaalikampanja.

Koko vaalirahoituskohua voidaan pitää hyvin paradoksaalisena ilmiönä, koska vuoden 2007 vaaleissa nautitut suuret budjetit, jotka tuolloin johtivat porvarihallituksen syntyyn, kääntyivät lopulta keskustaa vastaan negatiivisena julkisuutena. Kohu vaikutti varmasti keskustan saamisen kansanedustajapaikkojen huimaan laskuun vuoden 2011 vaaleissa.

Vaikka aiemmin on esitetty, että poliittinen eliitti pystyy määrittelemään julkisuuden asialistaa, periaate järkkyy vaalirahoituskohun aikana. Siirryttiin tapaan, jossa määrittelyvalta olikin journalistilla. He tutkivat, kysyivät ja vaativat vastauksia. Jos vastauksia ei saatu tai ne eivät miellyttäneet heitä, he selvittivät asioiden todellisen laidan. Journalistinen näkökulma on tietysti aina vain yksi näkökulma ja yleisön voi olla vaikea löytää valtamedioiden esittämille tulkinnoille vaihtoehtoisia todellisuuksia. Tutkimusaineistossa voidaan katsoa sekä poliitikkojen että toimittajien toimineen johdonmukaisesti omaan toimintakehykseensä sovellettuja tilanteenmäärittelyjä noudattaen.

Vastasin tutkimusongelmaani *Helsingin Sanomien* pääministeri Matti Vanhasta koskevista tulkinnoista tarkastelemalla kehysanalyysin avulla aineistosta nousseita yleisimpiä näkökulmia. Kehysten erottaminen aineistosta oli paikoitellen melko vaikeaa, koska ne olivat osittain päällekkäisiä ja rinnakkaisia. Koen kuitenkin löytäneeni niistä joitakin yhdistäviä ja yleistettävissä olevia piirteitä. Katson analyysimenetelmän olevan riittävän tarkkaa tuomaan ilmi aineistosta nousevia yleisimpiä äänensävyjä ja luomaan kuvan niistä ohjaavista sosiaalisen todellisuuden taustaoletuksista. Lisäksi ulkoisessa todellisuudessa ei ole olemassa sellaiseen tarkkarajaisia määritelmiä, joiden mukaisia kehyksiä voisimme olettaa olevan olemassa. Aineiston tulkinnoilla ja kehysten nimeämisellä olen pyrkinyt vastaamaan tutkimuskysymykseen siitä, millaisia näkökulmia *Helsingin Sanomien* kirjoitukset Vanhasesta tuottivat. Näkökulmat nimesin syyllisyydeksi, syyttömyydeksi, arvosteluksi ja puolusteluksi. Olen analysoinut kehysten sisältöä, aihepiirejä, kielellisiä valintoja ja argumentointia.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa en voi yksiselitteisesti sanoa, mikä tulkinta on vallitseva tai yleisin, mutta katson kuitenkin arvostelu- ja syyllisyys-kehysten olleen aineistossa hegemonisia. Myös syyttömyys- ja puolustelu-kehyksiä käytettiin Vanhaselle epäedullisesti, vaikka niiden tarkoitus lausujan mielessä lieneekin ollut alun perin toisenlainen. Aineiston jaottelun ja tulkinnan haasteet liittyivät juuri siihen, että rajanveto ei ollut aina täysin yksiselitteistä ja ongelmatonta. Jotkin tekstit olisivat väistämättä kuuluneet kahteen luokkaan ja mahdollisesti toinen kirjoittaja olisi analysoinut ne toisin. Vanhaseen negatiivisesti suhtautuvat tekstit korostuivat, koska suurin osa lainauksista oli toimittajilta. Toimittajat käyttivät kehystämistä myös kyseenalaistamalla haastateltavien puheenvuoroja.

Sinänsä Vanhasta ja toimittajia ohjasivat erilaiset säännöt. Koska toimittajat yleensä ohjaavat haastattelun kulkua omilla ehdoillaan, Vanhasen oli tyydyttävä niihin puheenvuoroihin, joita hänellä on mahdollisuus saada ja niihin julkaistuihin haastattelukommentteihin, joita toimittajat halusivat käyttää. Vanhasen ja hänen kannattajiensa puheenvuorot eivät yleensä päässeet julkisuuteen sellaisenaan. Niinpä haastattelu on joka tapauksessa toimittajan valinnan tulosta eli lehtiteksteissä esiintyvät muutkin kuin toimittajan omin sanoin kirjoittamat osuudet ovat toimitettua aineistoa ja siten enemmän tai vähemmän toimittajan tuottamia kehyksiä. Kehysanalyysi lähtee siitä ajatuksesta, että toimittaja uusintaa vain ennalta olemassa olevia kehyksiä. Uskon, että toimittaja on myös aktiivinen merkitysten tuottaja, jolla on määrittelyvaltaa kehysten tuottamisen ja tulkitsemisen suhteen. Senkin takia kehykset ovat ajallisesti jatkuvassa muutoksessa.

Uutislähteestä riippuen tuotetut ja uusinnetut kehykset voivat olla hyvinkin erilaisia. Voidaan myös väittää, että tietyn median eli tässä tapauksessa *Helsingin Sanomien* perspektiivistä katsottuna sosiaalinen todellisuus on toisin rakentunut kuin jonkin muun lehden näkökulmasta. Kehysanalyysin näkökulmasta on erityisen mielenkiintoista, millainen kyky toimittajalla on aktivoida lukijan mielessä erilaisia tulkintoja jättäen taas toiset tulkinnat vähemmälle huomiolle. Erilaiset vihjeet ja kielikuvat teksteissä aktivoivat lukijan mielessä erilaisia tulkintoja. Voidaan katsoa tutkimusaineistossa sekä poliitikkojen että journalistien toimineen johdonmukaisesti omaan toimintakehykseensä sovellettuja tilanteenmäärittelyjä noudattaen. *Helsingin Sanomat* edusti varsin voimakkaasti kaikkia mediajulkisuudelle asetettuja tehtäviä. Se toimi poliittisen keskustelun foorumina, mutta ei välttämättä tarjonnut täysin tasapuolisesti puheenvuoroja kaikille. Tosin paikoitellen tuntui siltä, että journalistit noudattivat ennalta suunniteltua käsikirjoitusta, jossa haettiin syyllisiä ja pyrittiin rankaisemaan näitä. Kehysten yhteisvai-

kutus oli ilman muuta negatiivinen Vanhasesta muodostuville tulkinnoille, vaikka niiden näkökulmat vaihtelivat.

Syyllisyys-kehyksen teemat liittyivät valehteluun, kiertelyyn, osoitettuihin rikkomuksiin ja moraalittomuuteen. Syyllisyys-kehyksessä turvauduttiin eniten ulkopuolisiin asiantuntijoihin, jolloin saatiin voimakkaampia perusteluja argumenteille Vanhasta vastaan. Kehyksessä vaalirahoituksen ratkaisuksi vaadittiin erityisesti Vanhasen poliittisen vastuun kantamista ja suoraselkäistä johtajuutta. Näytöt Vanhasta vastaan olivat varsin kiistattomat. Vedottiin erityisesti lukijoiden hyväksymiin oikean ja väärän sosiaalisiin normeihin. Vanhasen muistamattomuutta pidettiin usein valehtelun kiertoilmaisuna ja toiminnan oikeellisuutta käsiteltiin sekä lain että moraalin kannalta. Välillä vaalirahoituksen ongelmia trivialisoiitiin puolueiden ja median välisiksi.

Syyttömyys-kehys puolestaan tuki Vanhasen näkökulmaa toiminnan moitteettomuudesta. Vanhanen ja hänen puoluetoverinsa yrittivät vakuuttaa toimiensa oikeellisuudesta aina kuitenkaan täysin onnistumatta. Puheenvuoroja käyttivät satunnaisesti myös kokoomuslaiset. Tämä tulkinta ei päässyt kovin näkyvästi esiin. Todellisuudessa asioihin reagoitiin usein vasta kun Vanhasen tai keskustan syyllisyys oli jo osoitettu. Hän myös vähätteli omaa rooliaan vaalirahoituskohun tapahtumissa ja korosti rahoittajien aktiivisuutta. Vanhanen ei useinkaan huomionnut moraalisia velvoitteita, vaan vetosi ainoastaan toiminnan lainmukaisuuteen, vaikka korruptiotakin on olemassa sekä laillista että laitonta.

Arvostelu-kehys puuttui Vanhasen esiintymiseen ja henkilöön välillä hyvin henkilökohtaisellakin tasolla. Sävy oli usein humoristinen tai sarkastinen. Arvosteltiin usein Vanhasen kykyä toimia politiikassa. Samalla arvosteltiin Vanhasen ja Korhosen välejä puolueen sisällä. Myös Vanhasen hataraa muistia naureskeltiin ja tämän nauttima arvostus ja luottamus kyseenalaistettiin. Kieli oli huomattavasti värikkäämpää kuin syyllisyys-kehyksessä. Tuntui jopa historialliselta, että istuvaa pääministeriä on lehdistössä arvosteltu näin ankarasti.

Vastaavasti puolustelu-kehyksessä Vanhanen pyrki esittämään itseään ja mainettaan puolustavia puheenvuoroja. Tuntui tosin siltä, että näiden argumenttien ajoitus oli väärä ja ne esitettiin usein, kun oli jo liian myöhäistä. Vanhanen puolusteli usein vastaamattomuuttaan sillä, että häntä kohtaan esitetyt väitteet olivat epäsoivia tai loukkaavia. Koska tilanteenmäärittely rakentuu yhdenmukaisesti tapahtumien organisoitumisen kanssa, poliitikko voi joko katsoa olevansa osallinen vaalirahoituskohun tapahtumiin tai näiden tapahtumien ulkopuolella. Jos

henkilö katsoo olevansa tapahtumien ulkopuolella, hän saattaa nostaa jopa itsensä niiden yläpuolelle ja katsoo oikeudekseen arvostella kohuun osallisten toimintaa. Usein juuri itsensä jollakin tapaa osalliseksi kokevat henkilöt esittävät kiivaammin puolustavia puheenvuoroja Vanhasen ja keskustan puolesta, koska kokivat myös itse olevansa vaaravyöhykkeellä ja pelkäsivät mahdollisesti oman toimintansa paljastuvan.

Oletin, että vaalirahoittajat olisivat olleet yksiselitteisesti keskustan ja Vanhasen puolella, mutta tämä ei pitänyt täysin paikkaansa. Esimerkiksi Toivo Sukari katui vaalirahoituskohua ja leimautumista keskustalaiseksi. Myöskin puolueen sisältä nousi jonkin verran kriittisiä puheenvuoroja erityisesti Vanhasen ja Korhosen epäselvien keskinäisten välien johdosta. Tuntui siltä, että toisinaan puhujan tarkoittamat kehykset toimivat jopa hänen tarkoitukselleen vastakkaisesti. Erityisesti Vanhasen ja Korhosen vakuuttelut keskinäisestä luottamuksesta jäivät usein ulkokohtaisiksi ja perustelemattomiksi.

Vaalirahoituskohun taustalla vaikuttaneet yhteiskunnalliset muutokset saivat aikaan konkreettisia muutoksia. Se oli esimerkki poliittisesta talousskandaalista, joka kärjistyi erityisesti median ja yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksesta. Sitä ei kuitenkaan voida pitää esimerkkinä journalismin trivialisoitumisesta vaan pikemminkin tavoitteellisesta ja kunnianhimoisesta tutkivasta journalismista. Vanhanen ei ollut yksiselitteisesti kohun uhri, vaan kohu oli pikemminkin seurausta hänen ja keskustan puutteellisesta mediastrategiasta.

Toisaalta kohu oli haasteellinen myös pääministerin mediaroolin kannalta, koska hän joutui samalla hoitamaan sekä pääministerin velvollisuuksia että vaalirahoituskohun mediajulkisuutta puolueensa puheenjohtajana. Kohu herätti paljon keskustelua moraalien ja oikeustajun rajoista. Media toimi roolinsa mukaan julkisen keskustelun herättäjänä.

Vaalirahoituskohu oli esimerkki skandaalijournalismista, jolla oli todellista yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vaalirahoituskohu oli myös loistava esimerkki skandaalin voimakkaasta henkilöitymisestä. Lisäksi kohu oli mielenkiintoinen läpileikkaus pääministerin ja lehdistön suhteista sekä siitä, miten lehdistöllä on todellista valtaa vaikuttaa henkilöstö muodostuviin tulkintoihin kehystämisen kautta. Kaiken kaikkiaan vaalirahoituskohu jätti Vanhasesta kuvan ristiriitaisena, hieman epäloogisena ja sisäisesti epäkoherenttina hahmona, joka oli joutunut koko kohun päähenkilöksi ja Suomi-nimisen valtion pääministeriksi jokseenkin vastentahtoisesti. Epäloogisen julkisuusstrategian lisäksi tutkimuksessani näytti siltä, että Vanhasen koh-

taloksi koitui erityisesti se, ettei hän ollut valmis ottamaan poliittista vastuuta tapahtumista eikä esimerkiksi myöntänyt sitä eronsa syyksi.

Mahdollista jatkotutkimusta ajatellen mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi esimerkiksi aineiston sisällönanalyysi, jossa eriteltäisiin kaikki jutuissa esiintyneet toimijat, juttujen aihepiirit, näkökulmat, kirjoittajat ja juttutyypit. Samaa aihetta koskeva intermediaalinen useiden uutisvälineiden analyysi olisi myös mahdollinen jatkotutkimuksen aiheen. Toisaalta haluaisin laajentaa tutkimusta koskemaan kuvien merkitystä tekstistä syntyville tulkinnoille, jolloin myös aineiston rajaus saattaisi olla toisenlainen. Lisäksi aineiston perusteella muodostuvien lukijoiden kokemusten ja Vanhasesta syntyvien tulkintojen tutkiminen voisi tarjota uusia näkökulmia aineistoon. Myös muiden vaalirahoituskohuun osallisten roolit ja toimijoiden suhteiden verkosto antaisivat aihetta pohdinnoille.

Lähteet

Kirjallisuus

Anttila, Annemari 2010. *Henkilöbrändäys poliittisen markkinoinnin strategiana : tapaus Alexander Stubb*. Pro gradu -tutkielma. Mediatutkimus. Turku: Turun yliopisto.

Dahlgren, Susanne; Kivistö, Sari & Paasonen, Susanna (toim.) 2011. *Skandaali! Suomalaisen taiteen ja politiikan mediakohut*. Helsinki: Helsinki-kirjat.

Ekman, Hanna 2012. *Matti Vanhanen - varjonsa vanki. Matti Vanhasen julkisuuskuva sanomalehdistössä presidentinvaalikampanjassa 2005 – 2006*. Pro gradu -tutkielma. Mediatutkimus. Turku: Turun yliopisto.

Hakala, Salli 2011. Notkistuva politiikka. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 89-114. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Heino, Kari 2010. *Laitonta tai ainakin moraalitonta*. Teoksessa Kyrölä, Katariina (toim.) 2010. *Journalismikritiikin vuosikirja 2010. Media & viestintä* 1/2010, 12-15.

Herkman, Juha 2010. *Politiikan julkisuus viestinten välissä: intermediaalisuus ja vaalit*. Teoksessa *Media & viestintä* 2/2010, 5-22.

Herkman, Juha 2011. *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.

Ikonen, Janne & Mäkilä Kimmo 2011. *Tästä nousi kohu! Miten jatkuvat kohut rapauttavat journalismia*. Teoksessa Kivimäki, Sanna (toim.) 2011. *Journalismikritiikin vuosikirja 2011. Media & Viestintä* 1/2011, 186-195.

Juntunen, Laura & Väliverronen, Esa 2009. *Intiimin politiikka ja skandaalin yhteiskunnallinen merkitys*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) 2009. *Journalismi murroksessa*, 262-284. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kantola, Anu 2011a. *Johdanto: Notkistuva julkinen elämä*. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 11-16. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kantola, Anu 2011b. *Modernin julkisuuden teoria ja käytännöt*. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 17-41. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kantola, Anu 2011c. *Notkean journalismin nousu*. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 115-141. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kantola, Anu & Vesa, Juho 2011. *Skandaalit ja julkinen elämä Suomessa*. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 42-64. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kantola, Anu; Vesa, Juho & Hakala, Salli 2011. *Notkean myrskyn silmässä: vaalirahaskandaali*. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 65-88. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kunelius, Risto & Väliverronen, Jari 2009. *Politiikan journalismi medioitumisen aikakaudella*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) 2009. *Journalismi murroksessa*, 225-247. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Nieminen, Hannu 2009. *Demokratia ja media Suomessa 2009*. Teoksessa *Media & viestintä* 4-5/2009, 60-73. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampere: Tiedotusopillinen yhdistys.

Nylund, Mats 2009. *Lohkaisujen politiikka. Haastattelusta televisiouutiseen*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) 2009. *Journalismi murroksessa*, 248-261. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Paloheimo, Heikki & Borg, Sami (toim.) 2009. *Vaalit yleisdemokratiassa : eduskuntavaalitutkimus 2007*. Tampere : Tampere University Press.

Pernaa, Ville & Railo, Erkki 2012. *Mediapeliä – taas kerran. Kevään 2011 shokki- ja blokki-vaalien media-agenda*. Teoksessa Vehkoo, Johanna (toim.) 2012. *Journalismikritiikin vuosikirja 2012. Media & viestintä* 1/2012, 32-42.

Pitkänen, Ville 2009. *Kun kansanedustajat eivät halunneet noudattaa lakia*. Teoksessa Harju, Auli (toim.). *Journalismikritiikin vuosikirja 2009. Media & viestintä* 1/2009, 28-35.

Siljamäki, Jaana & Autio, Hanna. *Mitä ei mielipideuutisoinnissa kerrottu – vaalirahakohu mediassa pitkäaikaistyöttömän silmin*. Teoksessa Kyrölä, Katariina (toim.) 2010. *Journalismikritiikin vuosikirja 2010. Media ja viestintä* 1/2010, 22-29.

Skön, Kirsi 2010. *Kaksi vuotta vaalirahakohua – mitä jäi käteen?* Teoksessa Kyrölä, Katariina (toim.) 2010. *Journalismikritiikin vuosikirja 2010. Media ja viestintä* 1/2010, 16-21.

Talvitie, Eveliina 2011. *Matti Vanhanen. Mies joka halusi olla asia*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Thompson, John B. 2000. *Political scandal : power and visibility in the media age*. Cambridge: Polity Press.

Uimonen, Risto 2011. *Pääministerin puhuva pää. Yhdeksän pääministerin mediasuhteet Martti Miettusesta Mari Kiviniemeen*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Väliverronen, Esa (toim.) 2009. *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Väliverronen, Jari 2011. *Kansalaisuus liikkeessä*. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*, 142-163. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Internet-aineistot

Eskelinen, Katri 2004. *Julkisuudessa tunnetun henkilöbrandin rakentaminen*. Tiivistelmä. [<http://info.tse.fi/julkaisut/pg2004/EskelinenKatri.pdf>] Viitattu 28.5.2012.

Karvonen, Erkki 2000. *Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen*. Ilmestynyt Tiedotustutkimus 2/2000 –lehdessä. Verkkoversioon on lisätty tekstiä. [<http://www.uta.fi/~tierka/Tulkintakehys.pdf>] Viitattu 19.4.2012.

Laitinen, Joonas 2011. *Vaalirahoituskohu Aamulehden, Helsingin Sanomien ja Keski-suomalaisen pääkirjoituksissa*. Pro gradu -tutkielma. Journalistiikka. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/26976/URN:NBN:fi:jyu-2011051610815.pdf?sequence=1>] Viitattu 2.5.2012.

Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (kumottu) 12.5.2000/414. Finlex. [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/2000/20000414>] Viitattu 10.1.2012.

Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 24.4.2009/273. Finlex. [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090273>] Viitattu 10.1.2012.

Oikeusministeriön vaalisivut: Eduskuntavaalit [<http://www.vaalit.fi/14739.htm>] Viitattu 28.2.2011.

Oikeusministeriön vaalisivut: Eduskuntavaalit 17.4.2011 - Tulokset [http://192.49.229.35/E2011/s/tulos/tulos_kokomaa.html] Viitattu 1.3.2012

Oikeusministeriön vaalisivut: Vaalirahoitus [<http://www.vaalit.fi/53678.htm>] Viitattu 28.2.2011.

Puroila, Anna-Maija 2002. *Kohtaamisia päiväkotiarjessa - kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön*. Kasvatustieteiden tiedekunta, Oulun yliopisto. [<http://herkules.oulu.fi/isbn9514266501/html/index.html>] Viitattu 8.4.2012

Transparency org, 2008 Corruption Perceptions Index [<http://tistats.transparency.org/index.php/content/download/36529/574586>] Viitattu 20.2.2011.

Venho, Tomi 2008. *Piilotettu julkisuutta. Suomalaisen puolue- ja vaalirahoituksen avoimuussintressi normeissa ja käytännössä*. [<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/39690/diss2008venho.pdf?sequence=1>] Viitattu 26.9.2012.

Väliaverronen, Esa 2012. *Kehysanalyysi mediatutkimuksessa*. [<http://www.valt.helsinki.fi/yleope/kvali/kvali7.htm>] Viitattu 8.4.2012.

Wiio, Juhani 2006. *Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Median muuttuvat pelisäännöt*. Sitran raportteja 65. Helsinki: Edita Prima Oy. [<http://www.sitra.fi/julkaisut/Raportti65.pdf>] Viitattu 16.4.2012.

Liitteet

Liite 1. Sanahakujen lukumäärää kuvaavat tulokset *Helsingin Sanomien* uutisarkistosta esitetynä taulukkomuodossa ajalta toukokuu 2008–tammikuu 2011

Liite 2. Sanahakujen tuloksia kuvaava pylväsdiagrammi *Helsingin Sanomien* uutisista ajalta toukokuu 2008–kesäkuu 2010

Liite 3. Sanahakujen tuloksia kuvaava pylväsdiagrammi *Helsingin Sanomien* uutisista aikavälillä kesäkuu 2009–joulukuu 2009

Liite 4. Taulukko työn analyysiaineistona olleista uutisista jutun julkaisupäivän, otsikon ja kirjoittajan mukaan luetteloituna

Liite 5. Ilmoitus ehdokkaan vaalirahoituksesta, Matti Taneli Vanhanen 16.5.2007

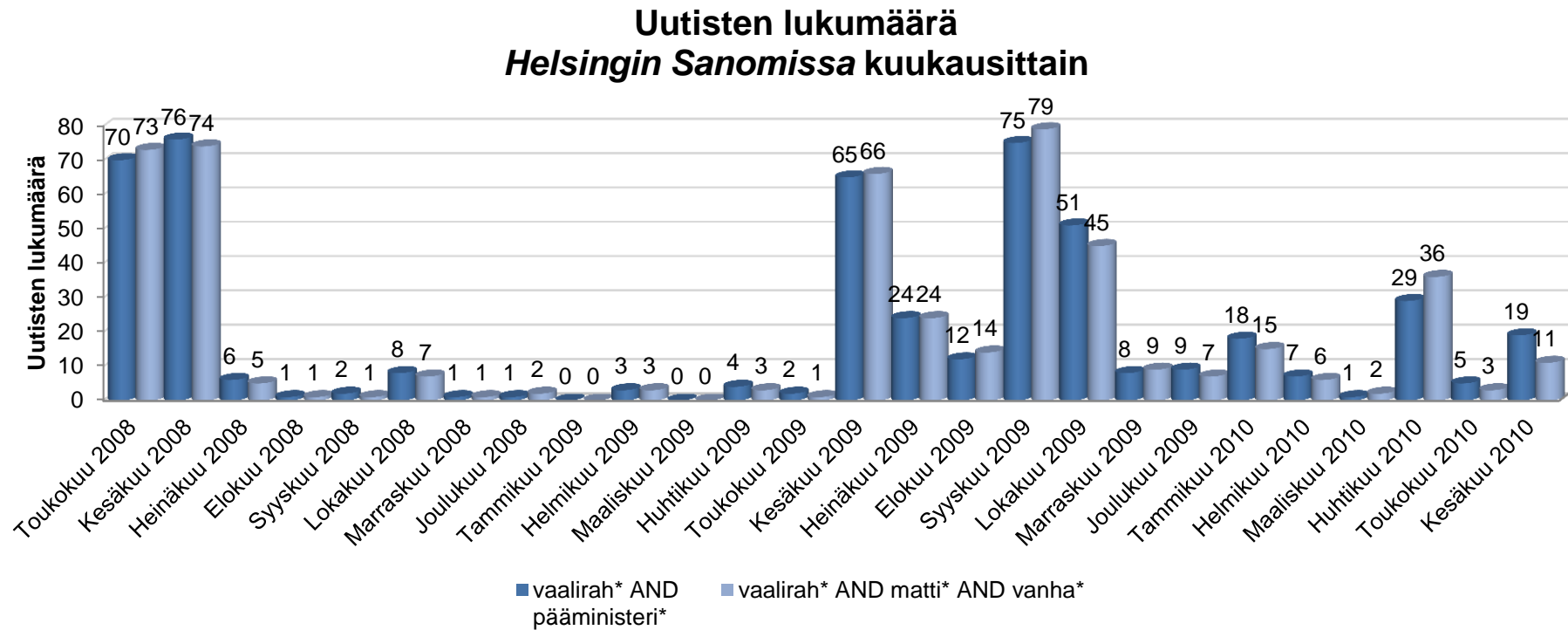
Liite 6. Vaalirahoituskohun päätapahtumat aikajanalla.

Liite 1. Sanahakujen lukumäärää kuvaavat tulokset *Helsingin Sanomien* uutisarkistosta esitetynä taulukkomuodossa ajalta toukokuu 2008–tammikuu 2011

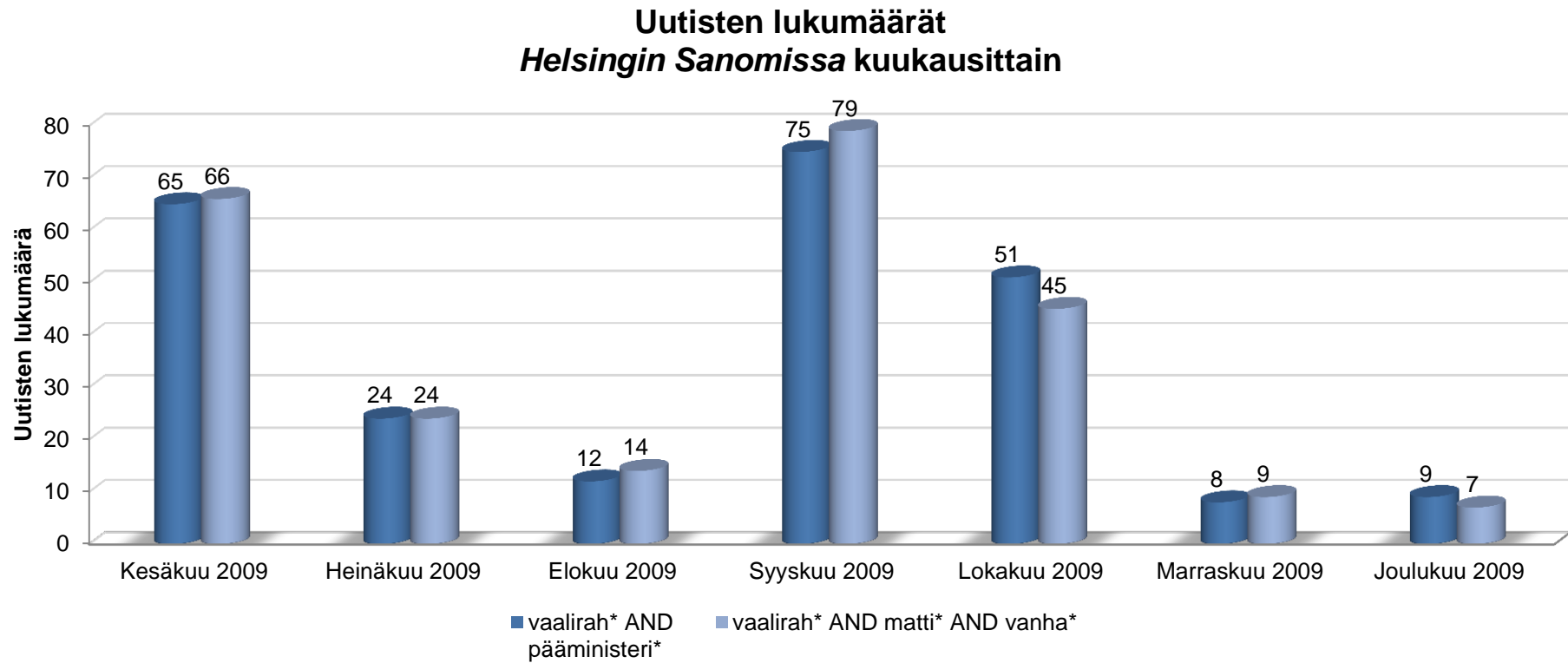
HS	vaalirah*	vaalirah* AND keskusta*	vaalirah* AND pääministeri*	vaalirah* AND matti* AND vanha*
Toukokuu 2008	244	86	70	73
Kesäkuu 2008	227	108	76	74
Heinäkuu 2008	20	8	6	5
Elokuu 2008	19	3	1	1
Syyskuu 2008	18	2	2	1
Lokakuu 2008	25	13	8	7
Marraskuu 2008	8	1	1	1
Joulukuu 2008	21	4	1	2
Tammikuu 2009	18	6	0	0
Helmikuu 2009	15	3	3	3
Maaliskuu 2009	6	2	0	0
Huhtikuu 2009	11	6	4	3
Toukokuu 2009	11	2	2	1
Kesäkuu 2009	147	98	65	66
Heinäkuu 2009	130	67	24	24
Elokuu 2009	117	33	12	14
Syyskuu 2009	211	93	75	79
Lokakuu 2009	145	56	51	45
Marraskuu 2009	57	27	8	9
Joulukuu 2009	25	9	9	7
Tammikuu 2010	35	15	18	15
Helmikuu 2010	29	13	7	6

Maaliskuu 2010	16	6	1	2
Huhtikuu 2010	82	53	29	36
Toukokuu 2010	27	13	5	3
Kesäkuu 2010	44	23	19	11
Heinäkuu 2010	244	86	70	73
Elokuu 2010	227	108	76	74
Syyskuu 2010	20	8	6	5
Lokakuu 2010	19	3	1	1
Marraskuu 2010	18	2	2	1
Joulukuu 2010	25	13	8	7
Tammikuu 2011	8	1	1	1

Liite 2. Sanahakujen lukumäärää kuvaava pylväsdiagrammi *Helsingin Sanomien* uutisista ajalta toukokuu 2008–kesäkuu 2010

Liite 3. Sanahakujen lukumäärää kuvaava pylväsdiagrammi *Helsingin Sanomien* uutisista ajalta kesäkuu 2009–joulukuu 2009

Liite 4. Taulukko työn analyysiaineistona olleista uutisista jutun julkaisupäivän, otsikon ja kirjoittajan mukaan luetteloituna

	* katkaisumerkki		Tyhjä: kirjoittajaa ei ole mainittu			
PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
1.6.2009						
2.6.2009						
3.6.2009						
4.6.2009						
5.6.2009						
6.6.2009						
7.6.2009						
8.6.2009						
9.6.2009						
10.6.2009						
11.6.2009						
12.6.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskusta salasi suuren vaalituen Nova Group maksoi 125000 euroa seminaarilippuina	Jouni Mölsä Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS1
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskusta vaikenä suurtukijastaan Nova Group maksoi 125000 euroa seminaarilipuista	Jouni Mölsä, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS2
13.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahasotkuille ei tule loppua	-	Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS3
	vaalirah* AND vanha*	Jarmo Korhonen: Vanhanen tiesi suurin piirtein tuen tason Keskustan puheenjohtaja pitää Nova Groupilta saatua jättitukea luonnollisena osana demokratiaa	Jaakko Hautamäki Jouni Mölsä	Pääuutissivu	Uutinen	HS4
13.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Näin eteni vaalirahoitusotku	Miska Rantanen	Kotimaa	Uutinen	HS5
13.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Matti Vanhanen vaatii tarkan tukiselvityksen puoluesihteeriltään "Puolueella ei ole yksipuolista oikeutta kertoa tukijoistaan" Jarmo Korhonen sanoo siirrelleensä rahoja "kylmän rauhallisesti"	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS6

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
		Tarasti: Keskusta tekee kuten parhaaksi näkee Kasvaineiden avoimuusvaatimusten tähden sääntöjä ollaan muuttamassa	Piia Elonen	Kotimaa	Uutinen	Hs7
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Tietämättömyys puhdistaa		Mielipiteet	Koottuja tekstiviestejä	HS8
14.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Puolueiden on puhuttava totta		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS9
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskusta päätti julkistaa puolueen saamat vaalituot Yli 5000 euron summat julki työvaliokunnan päätöksellä	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS10
15.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Kokoomus ja Sdp eivät aio toistaiseksi julkistaa tukijoitaan Taru Tujunen: Keskusta ei sovi pelisääntöjen määrittelijäksi	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS11
16.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keskustaa tukeneet liikemiehet halusivat Vanhaselle jatkokauden Pääministeri kuuli yrittäjien lupaamasta suurtuesta Kesärannassa tammikuussa 2007	Helsingin Sanomat	Pääuutissivu	Uutinen	HS12
	vaalirah* AND pääministeri*	"Sanottua vaalirahoista 2008 ja 2009		Kotimaa	Täydentävä kainalojuttu	HS13
	vaalirah* AND pääministeri*	Kiinteistöyrittäjät halusivat Vanhasen pääministeriksi "Kumman haluat pääministeriksi, Heinäluoman tai Vanhasen?"	Olli Pohjanpalo	Kotimaa	Uutinen	HS14
	vaalirah* AND pääministeri*	Puheenjohtaja Vanhanen tiesi Novan rahoituksesta jo tammikuussa 2007 Myös työnantajajärjestö TT sekä Sukari ja Kakkonen rahoittajina Keskusta kertoi yli 5000 euro lahjoittajat	Jaakko Hautamäki, Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS15
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Laki, moraali ja pätkivä muisti	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS16
17.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasta syytetään jo suorasta valehtelusta Sdp haluaa puhua pääministerin uskottavuusongelmasta	Jaakko Hautamäki	Pääuutissivu	Uutinen	HS17
	vaalirah* AND pääministeri*	Eduskunnan edessä puhutaan totta		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS18
	vaalirah* AND pääministeri*	Kierretäänkö vaalirahoituksessa veroja?	Minerva Krohn	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS19
	vaalirah* AND pääministeri*	SAK:n Tukiainen syyttää Korhosta valehtelusta		Kotimaa	Uutinen	HS20
	vaalirah* AND pääministeri*	Kevan toimitusjohtaja Markku Kauppinen ohjasi ehdokkaita Nova-rahoituksen ääreen	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS21

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Sanottua 2008 ja 2009 Keskustan puheenjohtaja . . .		Kotimaa	Täydentävä juttu	HS22
	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministeriä syytetään suorasta valehtelusta eduskunnan edessä Keskustan kansanedustajat ryöpyttävät puoluesihtööri Korhosta Sdp vaatii eduskuntaan keskustelua pääministerin puheista	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS23
		Filosofit: Vaalirahoituksen salaaminen korruptiota moraalista näkökulmasta	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS24
18.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Kuntien eläkerahaa päätyi Novan projektiin Pääministeri ja eläkejohtaja tekivät selkoa osuudestaan vaalirahoitusotkussa Demarit vaativat Nova Groupiin erityistilintarkastusta	Jaakko Hautamäki, Jouni Mölsä, Tuomo Pietiläinen	Pääuutissivu	Uutinen	HS25
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta voi syyttää itseäänkin		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS26
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen muistaa keskustelun pääpiirteet, ei yksityiskohtia	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS27
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasen vastaus ei uponnut oppositioon	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Kainalojuttu	HS28
	vaalirah* AND pääministeri*	"Maksullisen arvovalintavaikuttamisen" lyhyt historia	Miska Rantanen	Kotimaa	Uutinen	HS29
	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministeri Vanhanen rahoituskohusta: "Valehtelijan leimaa en ota" Eduskunnan keskustelu ei tuonut selville syytöksiin Urpilainen sanoi Vanhasen väistelevän ja saivartelelevän	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS30
	vaalirah* AND pääministeri*	Erikoinen muistutus iltapäiväkahveilla	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS31
	vaalirah* AND pääministeri*	Kesärannassa neuvotellut eläkejohtaja esitti Novan ja Kevan kauppojen tekoa Yli 20 miljoonaa euroa eläkerahaa Novan hankkeeseen Rovaniemellä Markku Kauppinen kertoo olleensa Kesärannassa iltapäiväkahvilla	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Uutinen	HS32
19.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen kieltää tienneensä eläkeyhtiön ja Novan liiketoimista Konkurssiasiamies teettää erityistarkastuksen vaalitukea jakaneessa yhtiössä	Jouni Mölsä, Tuomo Pietiläinen	Pääuutissivu	Uutinen	HS33
	vaalirah* AND pääministeri*	Taas lomalle kesken vaalirahakohun		Pääkirjoitus	Pääkirjoitus	HS34
	vaalirah* AND pääministeri*	Onko pääministeri Vanhanen valehdellut medialle vaalirahajupakassa?	Kai Hirvasnoro	Sunnuntai	Gallup	HS35

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Jarmo Korhonen on vain puoluekokouksen luottomies Loputtomiin ei voi nauttia pelkän puoluekokouksen tukea	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS36
		Eläkejohtaja yritti hämärtää Kevan ja Novan väliset liikeyhteydet	Tuomo Pietiläinen, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS37
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen harmittelee Kesärannan kutsuja Pääministeri: Novan ja Kevan kaupat on selvitettävä	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS38
	vaalirah* AND pääministeri*	Arja Alho: Luottamus on venyvä käsite Valehtelu on yleinen syy ministerin luottamuspulaan	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS39
	vaalirah* AND pääministeri*	Jätteenmäki valehteli, Vanhasella on "huono muisti"	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Kainalojuttu	HS40
20.6.2009						
21.6.2009						
22.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen myöntää tavanneensa vaalirahoittajat toistamiseen Kesärannan kiitoskutsuille osallistuneita liikemiehiä yhdistävät kiinteistöbisnes ja Kehittyvien maakuntien Suomi -yhdistys	Helsingin Sanomat	Pääuutissivu	Uutinen	HS41
	vaalirah* AND pääministeri*	Tästä on kyse		Kotimaa	Kainalojuttu	HS42
	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministeri tapasi vaalirahoittajat toistamiseen virka- asunnossaan Arto Merisalo: Kesärannassa vaalien jälkeinen "karonkka"	Hanna Kaarto, Joonas Laitinen, Antero Mukka, Tuomo Pietiläinen, Olli Pohjanpalo	Kotimaa	Uutinen	HS43
		Korhosta arvostelleiden uhkailu jatkuu "Jos Jarmo lähtee, niin siihen loppuu koko keskustapuolue!"	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS44
		Kesärannan karonkka kokosi yhteen vaalirahoittajat	Antero Mukka	Kotimaa	Kainalojuttu	HS45
	vaalirah* AND pääministeri*	Näin eteni pääministeri Matti Vanhasen huippukokous	Jouni Mölsä	Ulkomaat	Kainalojuttu	HS46
23.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasen hallituksen suosio laskussa Lomamatkalta palannut pääministeri kiisti jälleen valehdelleensa vaalirahoituksesta	Helsingin Sanomat	Pääuutissivu	Uutinen	HS47
	vaalirah* AND pääministeri*	Vaaleja pidetään liian usein	Unto Hämäläinen	Pääkirjoitussivu	Kolumni	HS48
	vaalirah* AND pääministeri*	Ovatko poliitikot rahoittajien talutusnuorassa?	Leif Söderlund	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS49
	vaalirah* AND pääministeri*	Nova Group, Isä Mitro ja Kesäranta	Antero Mukka	Kotimaa	Kainalojuttu	HS50
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen torjui valehtelusyytteitä "asioiden sekoittamisena" Pääministeri vaatii muitakin puolueita avaamaan vaalirahoituksensa	Petja Pelli, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS51

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Hallituksen suosio laski puolessa vuodessa Kaksi viidestä antaa huonon arvosanan Vanhaselle	Miska Rantanen	Kotimaa	Uutinen	HS52
24.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Mistä vaalirahakohussa on kyse?	Hanna Kaarto, Antero Mukka	Kotimaa	Uutinen	HS53
	vaalirah* AND pääministeri*	Neljä kansanedustajaa sai vuokra-asunnon Kevan taloista Kohun silmään joutunut eläkelaitos majoittaa kahta ministeriäkin Manninen ja Vehviläinen yhdistyvät Kevaan myös vaalirahojen kautta	Minna Passi Petja Pelli	Kotimaa	Uutinen	HS54
		Kevan asunnoissa on varallisuusrajoja	Jussi Pullinen	Kotimaa	Kainalojuttu	HS55
	vaalirah* AND pääministeri*	Kokoomuskin saunotti KMS:ää eduskunta- vaalien jälkeen	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS56
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta tyrmistyi Vapaavuoren blogista Vapaavuori: En syyttänyt Pekkarista korruptiosta	Joonas Laitinen	Kotimaa	Uutinen	HS57
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskusta tyrmistyi Jan Vapaavuoren vihjailuista Vapaavuori: En syyttänyt Pekkarista korruptiosta				HS58
	vaalirah* AND pääministeri*	Pieni maa, pienet selitykset	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS59
	vaalirah* AND pääministeri*	Kevan hallituksen jäsen sai vaalirahaa toimitusjohtajan suosituksesta Eläkelaitoksen hallitusta vetävä Kataja ei pidä itseään jäävinä	Katja Kuokkanen	Kotimaa	Uutinen	HS60
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskustaväki: Puolue ei kestä enää uusia iskuja	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS61
25.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keskustan heikentyminen suosii nyt kokoomusta		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS62
		Jarmo Korhonen on keskustakärjelle hankala pala Puoluesihteerin toimia ei haluta arvostella julkisesti	Esa Juntunen, Joonas Laitinen, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS63
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	KMS-yhdistyksen vaalirahoitusta keväällä 2007 saaneet ehdokkaat		Kotimaa	Kainalojuttu	HS64
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kevään 2007 vaalirahoittajat lisäilivät Yli-Saunamäen pohjalistaan suosikkejaan Puoluesihteerin Korhonen suositteli tuen saajia tiukoista vaalipiireistä	Hanna Kaarto, Matti Rämö, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS65
26.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Rajua ryöpytystä ja pisteliästä vihjailua vaalirahakohun pyönteissä	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kainalojuttu	HS66
	vaalirah* AND pääministeri*	Säröinen maljakko pirskahti paloiksi	HS	Kotimaa	Kainalojuttu	HS67

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Hallituskumppanit: Yhteistyö voi kärsiä vaalirahakohun takia Kokoomuksen Hemming nimittää Jarmo Korhosta "määdäksi luuseriksi"	Joonas Laitinen, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS68
		Viestintätieteilijä: Poikkeuksellista kielenkäyttöä "Blogien tyyli on tuonut kapakkakeskustelun olohuoneeseen"	Mikko-Pekka Heikkinen	Kotimaa	Uutinen	HS69
27.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Veteraanivihreät vaativat eduskunnan hajottamista Satu Hassin ja Heidi Hautalan mielestä vaalirahakohu vaatii muutakin kuin Vanhasen eron	HS	Pääuutissivu	Uutinen	HS70
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskustan puoluejohtoa on nyt helppo höykyttää	Soili Riepula	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS71
	vaalirah* AND pääministeri*	Hautala ja Hassi: Ihmiset urnille ja nykyinen eduskunta uusiksi Puheenjohtaja Anni Sinnemäki toppuuttelee veteraanivihreiden vaatimuksia Tutkija uskoo kirjoituksen vaikuttavan hallituksen työskentelyyn	Esa Juntunen, Petja Pelli, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS72
28.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Ensimmäinen uhri	Annamari Sipilä	Sunnuntai	Kolumni	HS73
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kummisedän kurimus Tapani Yli-Saunamäki, 60, solmi vuosien aikana suhdeverkon halki porvarillisen Suomen. Vaalirahakohun keskellä siitä ei olekaan ollut takapirulle hyötyä.	Matti Rämö	Sunnuntai	Artikkeli	HS74
	vaalirah* AND pääministeri*	Adoptoitujen yhdistys on vastaisku ulkopuolisuudelle "Jossain vaiheessa nuoruutta identiteetti katosi kokonaan"	Milka Sauvala	Kotimaa	Uutinen	HS75
29.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Suomessa on kai totuttu muistin pätkimiseen	Matti Metsälampi	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS76
30.6.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Miltä Vanhasen maljakon tapaus ulospäin näyttää?	Heikki Paloheimo	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS77
	vaalirah* AND pääministeri*	Kevan valtuutetut: Vaalivaikuttaminen ei sovi eläkelaitoksen toimitusjohtajalle Jäsenistö janoaa lisää faktaa Kauppisen toimista	Petja Pelli	Kotimaa	Uutinen	HS78
1.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahoituksen avoimuus ei ole pelkkä laillisuuskysymys		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS79
	vaalirah* AND pääministeri*	Sukari: Vaalituen tarkoitus oli saada maahan porvarienemmistö Liikemies Toivo Sukari katu antaneensa vaalirahaa KMS:n kautta	Olli Pohjanpalo	Kotimaa	Uutinen	HS80

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
2.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keva mieltii jopa kaksi viikkoa, ovatko sen vieraslistat julkisia Yhden vieraan asianajaja kehotti Kevaa salaamaan listat	Mikko Paakkanen	Kotimaa	Uutinen	HS81
		Puoluerahan taustalla tiivis yhdistysverkko SDP:n ja Kokoomuksen rahoitus edelleen hämärän peitossa	Joonas Laitinen	Kotimaa	Uutinen	HS82
3.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Näin kelkkatehdas nousi Rovaniemelle	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Taustajuttu	HS83
		Keva lupaili eläkerahaa toiseenkin vaalirahoittaja Novan kohteeseen	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Uutinen	HS84
		Toimitusjohtaja ei vaikuttanut tavallista enempää	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Kainalojuttu	HS85
		Rovaniemen johto halusi säilyttää kelkkatehtaan Nova Group tarjosi rahoitusapua	Mikko Niemelä	Kotimaa	Uutinen	HS86
		Vaalirahasotku haittaa bisnestä	Mikko Niemelä	Kotimaa	Uutinen	HS87
	vaalirah* AND pääministeri*	Oikeuskansleri sai kantelun Vanhasesta ja vaalirahoista	HS	Kotimaa	Uutinen	HS88
	vaalirah* AND pääministeri*	Aamulehden suututtama Gustafsson kertoi vaalitukensa	HS	Kotimaa	Uutinen	HS89
4.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta haluaa Vanhasen jatkavan johdossa	Miska Rantanen	Pääuutissivu	Uutinen	HS90
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskustaväki haluaa Vanhasen jatkavan puheenjohtajana Erkki Tuomioja on suosittu Sdp:n puheenjohtajaksi kuin Jutta Urpilainen	Miska Rantanen	Kotimaa	Uutinen	HS91
		Valtiovarainministeriö aikoo julkistaa Keva-selvityksensä tiistaina	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS92
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Puheenjohtajapeli käynnissä Sdp:ssä ja keskustassa	Marko Junkkari	Kotimaa	Kainalojuttu	HS93
5.7.2009						
6.7.2009						
7.7.2009						
8.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Puoluerahoitus kaatoi kuntien eläkejohtajan		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS94
	vaalirah* AND pääministeri*	Kevasta eronnut Kauppinen kesti toistuvasti vaalirahoittajia Kauppinen sormaili yhtä vieraslistoista jälkikäteen	Irina Vähäsarja, Joonas Laitinen	Kotimaa	Uutinen	HS95
		Kauppinen siivosi Merisaloon pois Kevan kuitista Eläkelaitoksen entinen toimitusjohtaja tapasi Nova Groupin johtoa useasti Kevassa päätettiin erorahasta sunnuntaina	Irina Vähäsarja	Pääuutissivu	Uutinen	HS96

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
		Kauppinen saatiin Kevasta ulos erorahalla Finanssivalvonta totesi Kevan sijoitustoiminnat lainmukaisiksi	Olli Pohjanpalo	Kotimaa	Uutinen	HS97
9.7.2009						
10.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vedätetäänkö maaseudun hyväuskoisia?	Erja Rusanen	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS98
	vaalirah* AND pääministeri*	Korhonen tulee ulos poterosta maanantaina Korhosen yhteydet vaalirahoittajiin jakavat keskustalaisia Anu Vehviläinen toivoo Korhosen harkitsevan eroamista	Olli Pohjanpalo	Kotimaa	Uutinen	HS99
11.7.2009						
12.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keskustanaiset äkäisinä		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS100
13.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Tutkija: Korhonen joutuu eroamaan	HS	Kotimaa	Uutinen	HS101
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	BB-Hennasta Matti Vanhaseen		Elämä & Terveys	Kainalojuttu	HS102
14.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Korhonen aloitti myönteisen viestintälinjan Puoluesihteeri ei aio erota	Marko Junkkari	Pääuutissivu	Uutinen	HS103
	vaalirah* AND pääministeri*	Jarmo Korhonen: Vaalirahakeskustelu palvelee demokratiaa Puoluesihteeri ei aio erota, suhde Matti Vanhaseen kunnossa "Suomalainen media tekee arvokasta työtä", Korhonen kehuu	Marko Junkkari	Kotimaa	Uutinen	HS104
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Vanhanen astui hyppymiinaan	Marko Junkkari	Kotimaa	Kolumni	HS105
15.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Politiikassa hyvin harvoin liikkuu aivan pyyteetön raha		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS106
	vaalirah* AND pääministeri*	Korhonen kävi täällä		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS107
	vaalirah* AND pääministeri*	Matti Vanhanen: Keskusta selkeyttää varainhankintaansa	Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS108
16.7.2009						
17.7.2009						
18.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keva ei löytänyt moitittavaa kelkkatehdaskaupoistaan Eläkelaitoksen toimitusjohtajaksi ilmoittautunut useita halukkaita Kauppinen saa pitää erorahansa ainakin toistaiseksi	Joonas Laitinen	Kotimaa	Uutinen	HS109
19.7.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasenkin pitäisi tulla esiin		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS110
	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahoitus on sukua kunnallispolitiikan kytköksille	Matti Kääntönen	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS111

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Suomalainen systeemi Suomi menestyy kansainvälisissä korruptiovertailuissa. Mutta suomalaista korruptiota eivät aina tunnista edes ne, jotka siihen itse syylistyvät.	Veera Luoma-Aho	Sunnuntai	Artikkeli	HS112
20.7.2009						
21.7.2009						
22.7.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kokoomukselle käy keskustan vaatima 5000 euron ilmoitusraja puoluetuissa Sopu merkitsee uuden vaalirahalain syntymistä vielä syksyllä Kokoomuksen Tujunen: Minulla ei ole mitään kattoa vastaan	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS113
23.7.2009						
24.7.2009						
25.7.2009						
26.7.2009						
27.7.2009						
28.7.2009						
29.7.2009						
30.7.2009						
31.7.2009						
1.8.2009						
2.8.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Hännystelyn taito	Jaakko Lyytinen	Sunnuntai	Kolumni	HS114
3.8.2009						
4.8.2009						
5.8.2009						
6.8.2009						
7.8.2009						
8.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Tapaus moottorikelkkatehtaassa vielä selvitettävää	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kainalojuttu	HS115
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen puolusti vaalitukiyhdistyksiä: Niissä tuista ei tarvitse maksaa veroa Pääministeri luottaa visusti puolueväkensä moraaliin	Hanna Kaarto	Kotimaa	Uutinen	HS116
9.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Raha näkyi vaaleissa ja puhuttaa edelleen	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kainalojuttu	HS117
10.8.2009						
11.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	"Rehdisti, rohkeasti ja taidolla"	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS118

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
		Destia on rahoittanut suurimpia puolueita kymmenillä tuhansilla	Jenni Frilander	Kotimaa	Uutinen	HS119
12.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Sdp lupaa julkistaa yli 2000 euron vaalituot, jos saa rahoittajilta luvan	HS	Pääuutissivu	Uutinen	HS120
	vaalirah* AND pääministeri*	Valtionyhtiöiden tukien kieltö veisi puolueilta tuhdin tulolähteen Pääministeri Vanhanen: Valtionyhtiöiden lopetettava vaalirahan jakaminen	Joonas Laitinen, Irina Vähäsarja	Kotimaa	Uutinen	HS121
	vaalirah* AND pääministeri*	Monilla pörssiyhtiöillä tiukka linja puolueitten ja poliitikkojen tukemisessa Osa kieltää puoluetuen kokonaan, osa sallii seminaariosallistumiset	Martta Nieminen, Heidi Sullström	Kotimaa	Uutinen	HS122
		Rahoitusta vaalien	Seppo Kaisla	Nimiä tänään	Kolumni	HS123
13.8.2009						
14.8.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskusta haluaa valvontaviranomaisen seuraamaan puoluerahoitusta Vanhanen haluaa lahjoituskatoksi 15000 euroa vuodessa Hallituskumppanit tyrmäävät ehdotuksen	Jaakko Hautamäki, Joonas Laitinen	Kotimaa	Uutinen	HS124
15.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Puoluetuen rajoitukset levisivät kuin kulovalkea Matti Vanhasen 15000 euron lahjoituskatto voi aiheuttaa lainlaatijalle päänvaivaa	Juha-Pekka Raeste	Kotimaa	Uutinen	HS125
16.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Sdp:n Korhonen ihmettelee porvarileirin lausuntoja ay-tuesta	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS126
17.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Valtion omistamista yhtiöistä tuli monien vaatimusten taistelutanner Ay-johtajan mielestä valtionyhtiöt ovat kruununjalokiviä Hallitusammattilaiset korostavat kilpailukykyä	Martta Nieminen	Talous	Uutinen	HS127
18.8.2009						
19.8.2009						
20.8.2009						
21.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Katto vaalilahjoituksille voisi olla hyvä		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS128
22.8.2009						
23.8.2009						
24.8.2009						
25.8.2009						
26.8.2009						

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
27.8.2009						
28.8.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Pitkät listat passivoisivat		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS129
29.8.2009						
30.8.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Paula Lehtomäki: Kaasuputkihanke on kehittynyt ympäristölle suotuisammaksi "Valtioneuvosto voi hyvin antaa luvan ennen ympäristöviranomaisten kantaa"	Jouni Mölsä, Hannele Tulonen	Kotimaa	Uutinen	HS130
31.8.2009						
1.9.2009						
2.9.2009						
3.9.2009						
4.9.2009						
5.9.2009						
6.9.2009						
7.9.2009						
8.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Uusi vaalirahakirja moittii KMS-jupakan tutkintaa löperöksi Professori Esko Riepula vaatii Vanhasen eroa vaalirahakohun takia	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS131
9.9.2009						
10.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Nova Groupissa vietettiin yltiöpäistä luksuselämää	Hanna Kaarto, Juha-Pekka Raeste	Kotimaa	Kainalojuttu	HS132
		Nova Group luennoi keskustaväelle bisnestoiveistaan puolueristeilyllä Konkurssipesästä paljastui vaalirahoittajan ja keskustan uusi kytkös Nova Groupin velallisselvitys kertoo holtittomasta rahankäytöstä	Hanna-Kaarto, Juha-Pekka Raeste	Kotimaa	Uutinen	HS133
	vaalirah* AND pääministeri*	Kuntataloutta vai korruptiota?	Marko Junkkari	Kotimaa	Kolumni	HS134
11.9.2009						
12.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vallanpitäjiä saa karnevalisoida	Eino Kaikkonen	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS135
13.9.2009						
14.9.2009						
15.9.2009						

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
16.9.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kanervan kaataja ei enää skuuppaa Ulkoministerin viestikohu jäi päätoimittaja Esko Tuluston viimeiseksi suureksi skuupiksi Oikeutta hän käy vielä eläkkeelläkin	Marko Hämäläinen	Nimiä tänään	Artikkeli	HS136
17.9.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kokoomus palauttaa puolueen ja ehdokkaiden saamat Nova-tuet Nova tuki merkittävästi Niinistön presidentti- kampanjaa Marja Tiura katuvaaisena: "Tämä on omaa tyhmyyttä"	Jaakko Hautamäki, Marko Junkkari, Pekka Vuoristo	Kotimaa	Uutinen	HS137
18.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta aikoo maksaa takaisin kaikki saamansa Nova-eurot Jopa 260000 euron tuet maksetaan takaisin lainalla, joka kuitataan aikanaan puoluetuella "Minun aikanani nämä tavat tuntuvat muuttuvan lopullisesti"	Jaakko Hautamäki	Pääuutissivu	Uutinen	HS138
	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahakohu alkoi runsas vuosi sitten Timo Kallin möläytyksestä	Jaakko Hautamäki	Pääuutissivu	Uutinen	HS139
		Keskusta aikoo maksaa takaisin kaikki saamansa Nova-eurot Jopa 260000 euron tuet maksetaan takaisin lainalla, joka kuitataan aikanaan puoluetuella "Minun aikanani nämä tavat tuntuvat muuttuvan lopullisesti"	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS140
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen: En osannut yhdistää Mekaanikontaloa Ahti Vilppulaan	HS	Kotimaa	Uutinen	HS141
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Suurimmat puolueet avasivat presidentinvaalirahoituksensa TT-säätiö tuki Vanhasen presidentin- vaalikampanjaa 150000 eurolla	Jouni Mölsä, Tuomo Pietiläinen, Janne Toivonen, Pekka Vuoristo	Kotimaa	Uutinen	HS142
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Suuret käyttivät 2006 vaaleihin 6,3 miljoonaa euroa	Jouni Mölsä	Kotimaa	Kainalojuttu	HS143
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Poliitikot, ettekö te tienneet vai ettekö välittäneet?		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS144

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
19.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Yleishyödyllinen asuntosäätiö tuki Vanhasta presidentinvaaleissa 23360 eurolla Valtion rahaa virtasi kiitoksena entiselle puheenjohtajalle	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kainalojuttu	HS145
		Ay-liike oli SDP:n taloudellinen tukijalka presidenttikampanjassa	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS146
		Merisalo ja Kanerva: Vieraslistan teko ei ole juhla valmistelua	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS147
	vaalirah* AND pääministeri*	Hyväntahtoinen narsisti Arto Merisalo suunnittelee jo uutta bisnestä Puoluerahoittaja kokee olevansa vaalirahakohun syntipukki	Matti Mielonen	Kotimaa	Uutinen	HS148
20.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Voiko olettaa, että poliitikko ottaa selvää vaalirahoittajiensa taustoista?	Margit Hara	Sunnuntai	Päätoimittajien gallup	HS149
		Nuorten asuntosäätiöltä virtasi jatkuvasti tukirahaa keskustalle	Jaakko Hautamäki	Pääuutissivu	Uutinen	HS150
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Yleishyödyllinen asuntosäätiö on tukenut Vanhasta monissa eri vaaleissa	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS151
	vaalirah* AND pääministeri*	J.K. Paasikiven linjalla eteenpäin		Kotimaa	Politiikan kulmapöytä	HS152
21.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*					
22.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Parempia selityksiä, Matti Vanhanen	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS153
		Vanhanen ei näe moitittavaa säätiöiden maksamassa vaalituessa PRH tuomitsee Nuorisosäätiön vaaleihin antamat tuet Säätiön säännöissä ei puhuta poliitikkojen rahoittamisesta	Miska Rantanen, Matti Mielonen	Kotimaa	Uutinen	HS154
		Nuorisosäätiö kertoo ammentaneensa tukirahaa nuorten asuntoja isännöivästä yhtiöstään Viranomaiset pitävät säätiön perimiä vuokria kalliina	Marja Salmela	Kotimaa	Uutinen	HS155
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Säätiön taloissa asuvat tuomitsevat vaalituen	Matti Huhta	Kotimaa	Uutinen	HS156
	vaalirah* AND pääministeri*	RAY lopettaa löysän rahanjaon säätiöille Toimitusjohtaja Mönkäre kiistää, että syynä olisi Nuorisosäätiön vaalituki	Matti Mielonen	Kotimaa	Uutinen	HS157
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Pidä huolta!		Kotimaa	Politiikan kulmapöytä	HS158
23.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Menot ja paluut	Seppo Kaisla	Nimiä tänään	Kolumni	HS159

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskustalainen voittaa aina	Esa Mäkinen	Kotimaa	Kolumni	HS160
		Nuorisosäätiön asukkaat kimmastuivat taloon tarjotuista vaalitauluista	Kaisu Moilanen	Kotimaa	Uutinen	HS161
		Kaikkonen jättää Nuorisosäätiön puheenjohtajuuden Kaikkonen sanoo lyöneensä laimin keskusta- tukien valvonnan Säätiö lopettaa vaalituet	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS162
		Keskustan varapuheenjohtaja junaili itselleen tukea hallitsemastaan säätiöstä	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS163
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Virolainen, Aho, Rehn, Vanhanen, Vehviläinen, Alkio ja Puumala	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Kainalojuttu	HS164
24.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Nova-osuuden palautus nyt on naurettavaa	Riitta Pesola	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS165
	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahoitus avitti nykyisen hallituksen syntyä	Pertti Suhonen	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS166
	vaalirah* AND pääministeri*	Uusien vaalien järjestäminen maksaa 12-14 miljoonaa euroa	HS	Kotimaa	Uutinen	HS167
	vaalirah* AND pääministeri*	Pitäisikö vaalirahakohu viheltää poikki järjestämällä uudet eduskuntavaalit?	Jaakko Hautamäki, Teppo Moisio, Olli Pohjanpalo, Pekka Vuoristo	Kotimaa	Uutinen	HS168
	vaalirah* AND pääministeri*	Ravimies Valde Lindgren panisi eduskunnan uusiksi Oppositio yrittää tänään löytää yhteisen linjan vaalirahakohuun	Timo Siukonen, Pekka Vuoristo	Kotimaa	Uutinen	HS169
	vaalirah* AND pääministeri*	Herra pääministeri, pitäisikö vaalit uusia?	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Kolumni	HS170
	vaalirah* AND pääministeri*	Kaikkonen sai vaalirahaa toiseltakin yleishyödylliseltä vuokrayhtiöltä Eurovaaleissa tukea saivat myös kokoomuksen Heikki Autto ja Sdp:n Niko Korte	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS171
	vaalirah* AND pääministeri*	Puolueet kiistelevät uusien eduskuntavaalien järjestämisestä Jo kolmas yleishyödyllinen rahoittaja paljastui vaalitukijaksi Sampo-konserni ja TT-säätiö syytivät rahaa kokoomukselle	Jaakko Hautamäki	Pääuutissivu	Uutinen	HS172
25.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	HS-raati ei halua uusia vaaleja Pitäisikö eduskunta hajottaa vaalirahoituksen epäselvyyksien vuoksi? Nykyisiä kansanedustajia vaaditaan tekemään vaalirahoitus läpinäkyväksi	Jyrki Räikkä	Kulttuuri	Uutinen	HS173

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalipuheet ovat ennenaikaisia		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS174
	vaalirah* AND pääministeri*	Hajotusvaalit eivät ratkaisisi vaalirahoituksen sotkuja		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS175
	vaalirah* AND pääministeri*	Luovuta jo, Matti Vanhanen	Verkossa sanottua, useita kirjoittajia	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS176
	vaalirah* AND pääministeri*	Näin eduskunta hajotetaan		Kotimaa	Kainalojuttu	HS177
	vaalirah* AND pääministeri*	Kansan luottamus ja vaalirahan tarkoitus puhuttivat kyselytunnilla	Pekka Vuoristo	Kotimaa	Kainalojuttu	HS178
	vaalirah* AND pääministeri*	Poliitikkojen syntilistä on täydentynyt kohun edetessä	Hanna Kaarto, Hannes Heikura, Markus Jokela	Kotimaa	Uutinen	HS179
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta antoi jälleen itselleen "täyden tuen" Taustalla kuitenkin puhutaan jo vaihtoehtoista Matti Vanhaselle Seuraajaehdokas Rehn vakuutti tukeaan Vanhaselle	Jaakko Hautamäki, Marko Junkkari	Kotimaa	Uutinen	HS180
	vaalirah* AND pääministeri*	Afganistanin kiistat pinnalle YK-puheissa Halonen: YK:n merkitys on korostumassa uudestaan	Kari Huhta	Kotimaa	Uutinen	HS181
	vaalirah* AND pääministeri*	Vihreät tekivät irtiotta hallituksessa Oppositio vaati pääministerin eroa Pääministeri Vanhanen ei aio itse erota: "Eduskunta äänestäköön luottamuksesta"	Pekka Vuoristo	Pääuutissivu	Uutinen	HS182
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Vihreiden irtiotto vaalirahoituksessa nostatti hallituksessa kulmakarvoja Vihreä eduskunta alkoi puntaroida "luottamustaan hallitukseen" Oppositio vaati Vanhasen eroa, hallitus lupasi luottamusäänestyksen	Kari Huhta, Annamari Sipilä, Pekka Vuoristo	Kotimaa	Uutinen	HS183
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Mitä tekee Matti Vanhanen?	Marko Junkkari	Kotimaa	Kainalojuttu	HS184
26.9.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kaikki vaalituki julkiseksi	Unto Hämäläinen	Pääkirjoitussivu	Kolumni	HS185
	vaalirah* AND pääministeri*	Vihreiden pitäisi jo päättää		Pääkirjoitussivut	Pääkirjoitus	HS186
	vaalirah* AND pääministeri*	Demokratialla on korjauskeinonsa		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS187
	vaalirah* AND pääministeri*	Nuorisosäätien tonttihakemus jäihin Syynä selvitys säätien vaalirahalajoituksista	Marja Salmela	Kotimaa	Uutinen	HS188
	vaalirah* AND pääministeri*	Professori Sihvola: "Maan tavalla" peitellään yleensä erilaisia ikävyöksiä Rahalla on edelleen helppo leimata vastustaja, historioitsija Rentola arvioi	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS189

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Kohu avasi vihreille kiristyksen paikan	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS190
	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta haluaa yksittäisen lahjoituksen ylärajaksi 15 000 euroa Myös vihreät haluaa katon, kokoomus vastustaa jyrkästi Tarastin vaalirahatyöryhmältä omat ehdotukset hallituksen varaslähdöstä huolimatta	Piia Elonen, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS191
	vaalirah* AND pääministeri*	Kymmenen kysymystä Matti Vanhaselle		Kotimaa		HS192
27.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministerin asema puhuttaa		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS193
	vaalirah* AND pääministeri*	Kokoomusjohtaja: Eurooppalainen kriteeri erolle toden puhuminen	Piia Elonen	Kotimaa	Uutinen	HS194
	vaalirah* AND pääministeri*	10 kysymystä Matti Vanhaselle		Kotimaa		HS195
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Lukijoiden kysymyksiä		Kotimaa		HS196
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen: Säätiön tuki muuttuu ongelmaksi vasta, jos lakia rikottu Pääministeri väisteli vastausten antamista vaalirahoituksesta	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS197
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen väisteli vastausten antamista Pääministeri ei vastannut suoraan edes mahdollista eroaan koskevaan kysymykseen	Jaakko Hautamäki, Piia Elonen	Pääuutissivu	Uutinen	HS198
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Helvetin kohtuutonta	Jaakko Hautamäki	Sunnuntai		HS199
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Oikein, väärin vai maan tapa?	Teppo Sillantaus	Sunnuntai		HS200
28.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Kysyä saa	Nimimerkki Toinen mies	Nimiä tänään	Kolumni	HS201
	vaalirah* AND pääministeri*	Luottamusta roppakaupalla		Kotimaa		HS202
	vaalirah* AND pääministeri*	Urpilainen on valmis kieltämään puolueilta ay-liikkeen tuen Sdp kieltäisi vaalitukien antamisen myös tavallisilta ihmisiltä	STT	Kotimaa	Uutinne	HS203
	vaalirah* AND pääministeri*	Reissuvihko pitäisi äänestäjän ajan tasalla	Antero Mukka	Kotimaa	Kolumni	HS204
	vaalirah* AND pääministeri*	Varapuheenjohtajat: Valehtelijan pitää erota Poliitikot ovat vielä epävarmoja, onko Vanhanen valehdellut vai ei Poliitikot ovat vielä epävarmoja, onko Vanhanen valehdellut vai ei	Piia Elonen, Olli Pohjanpalo	Kotimaa	Uutinen	HS205

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
		Pääministeri Vanhasen selitykset eivät oikeuta Nuorisosäätiön vaalitukea poliitikoille Säätiö ei tiedä liikekiinteistöjensä tuottoja itsekkään	Marko Junkkari	Kotimaa	Uutinen	HS206
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen: Järjestelmän ongelma ei ole pääministerin ongelma Vanhanen ei aio yksin ryhtyä vaalirahakohun vastuunkantajaksi "Epäselvä muistikuva ei ole yhtä kuin valehtelu"	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS207
	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministeri Vanhanen kieltää, että olisi valehdellut	Jaakko Hautamäki	Pääuutissivu	Uutinen	HS208
	vaalirah* AND pääministeri*	Lehtomäki harkitsee yhä Vanhasen haastamista	STT			HS209
29.9.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Säätiöissä riittää vielä pöyhittävää		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS210
	vaalirah* AND pääministeri*	Lain mukaan ministerin on oltava rehellinen	Ossi Metso	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS211
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasta lyödään kuin havupölkkyä	Tuomo Kankkunen	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS212
	vaalirah* AND pääministeri*	Nuorisosäätiön Heikkinen: Hallitus päätti vaalituesta Heikkinen kuittasi laskut tukihdistyksille	Matti Mielonen	Kotimaa	Uutinen	HS213
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Ylen raju väite: Vanhanen sai lahjaksi tavaraa rakennusliikkeeltä Väitetty tuki tuli Nuorisosäätiölle rakentaneelta yhtiöltä	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS214
30.9.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kukaan ei enää halua vaalirahaa		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS215
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Pääministeristä tuli Vanhasen Matti	Marko Junkkari	Pääuutissivu	Kainalojuttu	HS216
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Tuppeen sahaus, lyhyt oppimäärä	Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS217
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Vanhanen puolustautui korruptioväitteiltä käymällä Ylen kimppuun Vanhanen kiisti ottaneensa vastaan ilmaisia rakennustarvikkeita Lepsämän-taloonsa. Hän keskittyi väittelemään "tuppeen sahatusta laudasta", josta syntyi uusi käsite poliittiseen historiaan.	Jaakko Hautamäki, Lasse Kerkelä, Matti Mielonen	Kotimaa	Uutinen	HS218
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Poliisi: Ylen lähde ottakoon yhteyttä	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Uutinen	HS219
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Matti Vanhasen Juoksuhaudantie	Marko Junkkari	Kotimaa	Kolumni	HS220
		Rahoituskatot ja lahjoituskiellot vielä auki Tarastin työryhmässä	HS	Kotimaa	Uutinen	HS221

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Vihreiden Alanko-Kahiluoto uusien vaalien kannalla		Kotimaa	Uutinen	HS222
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Työmiehet: Vanhasen talo todellinen hartiapankkikohde Vanhasen talossa liki puolen miljoonan euron kiinnitykset	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Uutinen	HS223
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Oikeustieteilijä: Vanhanen saattanut syyllistyä luottamusaseman väärinkäyttöön Kaikkosen kohdalla kyse voisi olla kavalluksesta Vanhasen tapauksessa syyteoikeus on vanhentunut, Kaikkosen ei	Matti Mielonen, Petri Sajari, Marja Salmela	Kotimaa	Uutinen	HS224
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Matti Vanhasen Juoksuhaudantie	Marko Junkkari	Kotimaa	Kolumni	HS225
1.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhaselta vaadittiin turhaan tunnustuksia rahoitussopasta	Pekka Vuoristo, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS226
	vaalirah* AND pääministeri*	Media sai osansa	Pekka Vuoristo, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS227
	vaalirah* AND pääministeri*	Hyökkäyksiä Vanhasta vastaan	Pekka Vuoristo, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS228
	vaalirah* AND pääministeri*	Kaikkonen sujahti kokouspalkkioille	Marja Salmela	Kotimaa	Kolumni	HS229
	vaalirah* AND pääministeri*	Richt: Yleisradio puolustaa lähdesuojaa	Miska Rantanen	Kotimaa	Uutinen	HS230
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhanen ja Kaikkonen vaikenivat Nuorisosäätiön väitetyistä rikkeistä Kaikkonen odottaa ensin, että "viranomais selvitys" valmistuu Simo Lämsä korvaa Kaikkosen Nuorisosäätiön puheenjohtajana	Jaakko Hautamäki, Hanna Kaarto, Matti Mielonen, Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS231
	vaalirah* AND pääministeri*	Matti Vanhanen taisteli asemastaan Pääministeri vaikenä Nuorisosäätiöstä Keskusta vaati Ylen Jungneria jo eroamaan	Jaakko Hautamäki, Pekka Vuoristo	Pääuutissivu	Uutinen	HS232
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Jungner voisi erota, jos journalistinen harkinta on pettänyt Toimitusjohtajan mukaan kyse on moraalista ja Ylen luotettavuudesta	Piia Elonen, Miska Rantanen	Kotimaa	Uutinen	HS233
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kivet lensivät istuntosalissa	Pekka Vuoristo, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS234
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Tuleeko lakiin kampanjakatto?	Pekka Vuoristo, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS235

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Lepsämän-talon työnjohtajat: Laudat ehkä kattoon Kalleuden takia puutavaraerä hyväksytettiin "ylemmässä portaassa"	Piia Elonen, Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS236
2.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Viisastelijoiden kootut yhdessä paikassa	Esa Mäkinen	Media		HS237
	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahoituksen kokonaiskuva uhkaa hukkaa lautapinon alle		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS238
	vaalirah* AND pääministeri*	Syytökset satavat keskustan laariin		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS239
	vaalirah* AND pääministeri*	Kansanedustajien toimikaudet rajattava	Anja Pekkinen, Merja Aho	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS240
	vaalirah* AND pääministeri*	Krp ei aloita tutkintaa Vanhasen laudoista	STT	Kotimaa	Uutinen	HS241
	vaalirah* AND pääministeri*	Komissaari Rehn keskittyy EU-tehtäviin	HS	Kotimaa	Uutinen	HS242
	vaalirah* AND pääministeri*	Hallitus sai luottamuslauseen eduskunnalta puoluerahoitusotkussa Sdp äänesti ratkaisevassa äänestyksessä tyhjää	Pekka Vuoristo	Kotimaa	Uutinen	HS243
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Vasemmistopuolueetkin saaneet säätiöiltä epäilyttävää rahoitusta Professori Jukka Mähönen: Vaalituki on vastoin sääntöjä	Petri Sajari	Kotimaa	Uutinen	HS244
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Etelän mediasta tuli lyömäase	Jouni Tervo	Media		HS245
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	HS-raati ei murtaisi toimittajan lähdesuojaa Lehdistöltä toivotaan silti harkintaa nimettömien lähteiden käytössä	Jyrki Räikkä	Kulttuuri	Uutinen	HS246
3.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahakriisistä ei tässä vaiheessa aloiteta rikostutkintaa	Petri Sajari	Kotimaa	Uutinen	HS247
	vaalirah* AND pääministeri*	Hallitus seurasi 200 vuotta vanhoja jälkiä Turussa Vanhanen ei päässyt pakoon vaalirahakohua edes juhlapäivänä	Piia Elonen	Kotimaa	Uutinen	HS248
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Vanhasesta presidenttiehdokas		Kotimaa		HS249
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kansan ääni	Ville Blåfield	Nimiä tänään	Kolumni	HS250
4.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministerin aikalisa Vaikka Matti Vanhanen sai eduskunnan ja puolueensa tuen, keskustan johtajaongelma pysyy.	Unto Hämäläinen	Sunnuntai	Artikkeli	HS251
	vaalirah* AND pääministeri*	Mitä tärkeitä politiikan uutisia on jäänyt vaalirahakohun varjoon?		Sunnuntai	Päätoimittajien gallup	HS252

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Ulkoministeri Stubb pitää hallitusta täysin toimintakykyisenä	STT	Kotimaa	Uutinen	HS253
5.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Tuppeen sanottu	Nimimerkki Toinen mies	Nimiä tänään	Kolumni	HS254
	vaalirah* AND pääministeri*	Huomiojulkisuus uhkaa demokratiaa	Liisa Uusitalo	Pääkirjoitussivu	Kolumni	HS255
6.10.2009						
7.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Lautapelin politiikkaa	Seppo Kaisla	Nimiä tänään	Kolumni	HS256
	vaalirah* AND pääministeri*	Matti Vanhanen katuu yhä vaalirahan avaamista osissa Pääministeri tapasi Turkin huippujohdon kuudessa tunnissa	Tuomo Pietiläinen	Kotimaa	Uutinen	HS257
8.10.2009						
9.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Tällaista voi tapahtua vain...		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS258
10.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Siihen aikaan, kun Matti median osti		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS259
	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasen lautapino jäljitetty	Juha Akkanen	Pääkirjoitussivu	Kolumni	HS260
	vaalirah* AND pääministeri*	Lahnasen perikato		Kotimaa	Kolumni	HS261
	vaalirah* AND pääministeri*	Kaikkonen erosi kaikista Nuorisosäätiön tehtävistä ja Ylen hallintoneuvostosta Tilintarkastajien puheenjohtaja Matti Saarinen erosi myös Vanhanen sai Nuorisosäätiön palkkioita ennen ministeriuraansa	Jaakko Hautamäki, Hanna Kaarto	Kotimaa	Uutinen	HS262
11.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Etelän median syytä	Jaakko Lyytinen	Sunnuntai	Artikkeli	HS263
	vaalirah* AND pääministeri*	Puhdistiko talon tarkastus pääministeri Matti Vanhasen maineen?		Sunnuntai	Päätoimittajien gallup	HS264
	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministeri Vanhanen syyttää Yleä järjestelmällisestä kaatoyrityksestä "Olen valmis taistelemaan"	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS265
12.10.2009						
13.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Median megafoni hiljentää päättäjät Kokenut journalisti Risto Uimonen puntaroi tiedonvälityksen voimaa	Jouni Tervo	Kulttuuri	Kirja-arvio	HS266

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	vaalirah* AND pääministeri*	Yleisradio ei yritä kaataa ketään	Jyrki Richt, osaamiskeskuspäälli kkö; Hannele Valkeeniemi, tuottaja; Ari Korvola, toimittaja Yleisradio	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS267
	vaalirah* AND pääministeri*	Liikemiehet "Vyö" ja "Viikset" ovat Espanjaa ravistelevan korruptioskandaalin ytimessä Konservatiivi- poliitikot saivat miljoonien eurojen lahjukset	Tiina Rajamäki	Ulkomaat	Uutinen	HS268
14.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Tarastin toimikunta ehdottaa vaalimainontaan kattosummia Yksittäiselle lahjoitukselle toimikunta ei halunnut ylärajaa Puoluerahoituslain valmistelu aloitetaan nyt kiireellisesti	Olli Pohjanpalo, Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	HS269
15.10.2009						
16.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Poliitikkojen putkityöt on synnättävä Redford ja Hoffman huhkivat reporttereina Watergate-elokuvassa	Jussi Karjalainen	Radio & Televisio		HS270
17.10.2009						
18.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Tuhlaajapoika	Jaakko Hautamäki	Sunnuntai	Artikkeli	HS271
	vaalirah* AND pääministeri*	Poliitikko ei erota oikeaa väärästä	Mikko-Pekka Heikkinen	Kotimaa	Kolumni	HS272
	vaalirah* AND pääministeri*	Tuhlaajapoika palasi kotiin	Katri Kallionpää	Talous	Henkilökuva	HS273
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Viranomaiset salasivat säätiöselvitykset vaalituesta	STT	Kotimaa	Uutinen	HS274
19.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Irak-gate näytti, miten elämä potkaisee takaisin Tv-draama tavoittaa hyvin Anneli Jäätteenmäen eron taustat ja tunteet	Kirsikka Moring	Radio & Televisio		HS275
	vaalirah* AND pääministeri*	Puheenjohtaja Matti Vanhanen kehui asemansa olevan vahvempi kuin koskaan Vaalirahakohu vaikuttanut "parturikäynnin lykkäämisen verran" Pääministeri ei odota eikä halua Yleltä mitään, vähiten mielistelyä	Piia Elonen	Kotimaa	Uutinen	HS276

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
20.10.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Lautakasa pelasti Matti Vanhasen	Jouni Mölsä	Kotimaa	Kainalojuttu	HS277
21.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Myyjät luottavat nyt porvareihin	Jarmo Aaltonen	Talous	Kolumni	HS278
22.10.2009						
23.10.2009						
24.10.2009						
25.10.2009						
26.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Kukapa presidentille kertoisi	Nimimerkki Toinen mies	Nimiä tänään	Kolumni	HS279
27.10.2009						
28.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Puutulliseikkailu itäistä mystiikkaa		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS280
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Nuorisosäätiö palasi Maalaisliiton aikaan	Marko Junkkari	Kotimaa	Kolumni	HS281
29.10.2009						
30.10.2009						
31.10.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Keskusta tarvitsee vaihtoehtoja		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS282
	vaalirah* AND pääministeri*	Lait eivät poista mutta hillitsevät skandaaleita Ranskassa ja Britanniassa rahakohuista ei ole päästy	Johanna Kippo, Anssi Miettinen, Heli Suominen, Leena Lavonius	Kotimaa	Uutinen	HS283
1.11.2009						
2.11.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Maan tapa täyttää järjestäytyneen rikollisuuden tunnusmerkit	Sami Parkkonen	Pääkirjoitussivu	Vieraskynä	HS284
	vaalirah* AND pääministeri*	Listavaali korostaa puolueiden eroja	Mari Manninen	Kotimaa	Uutinen	HS285
3.11.2009						
4.11.2009						
5.11.2009						
6.11.2009						
7.11.2009						
8.11.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vaalirahoituksen konkari paljasti entisaikojen metkut	Unto Hämäläinen	Sunnuntai	Artikkeli	HS286
9.11.2009						
10.11.2009						
11.11.2009						
12.11.2009						
13.11.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Ideapark - kaikille tuttu juttu	Juha Salonen	Kotimaa	Kainalojuttu	HS287
	vaalirah* AND pääministeri*	Pinttyneet poliitikot vieroitukseen	Jari Peltola, Timo J. Tuikka	Pääkirjoitussivu	Vieraskynä	HS288

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
		Vapaavuori selvittää, avustiko Ara Nuorisosäätiötä löyhäkätisesti Antti Kaikkonen ei jäävänyt itseään johtokunnassa Lehti: Avustettavassa talossa ei asunut pelkästään tuettavia nuoria	Teija Sutinen, Jarmo Huhtanen	Kotimaa	Uutinen	HS289
14.11.2009						
15.11.2009						
16.11.2009						
17.11.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Julkikset, kohjutut ja netin nopeus haastavat uutismedian vanhat tavat	Merja Ylä-Anttila	Kulttuuri	Uutinen	HS290
	vaalirah* AND pääministeri*	Vielä kerran: juupas eipäs lautakasa	Matti Rämö	Radio & Televisio		HS291
18.11.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Kohdellaanko Paavo Arhinmäkeä silkkihansikkain?	Janne Toivonen	Kaupunki	Uutinen	HS292
19.11.2009						
20.11.2009						
21.11.2009						
22.11.2009						
23.11.2009						
24.11.2009						
25.11.2009						
26.11.2009						
27.11.2009						
28.11.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskusta etsii nyt uutta ja hyvää selittäjää	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS293
	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Keskustassa aletaan kaivata vaihtelua		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS294
29.11.2009						
30.11.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministerin puheista paistaa hätä	Hanna Kaarto	Kotimaa	Kolumni	HS295
1.12.2009						
2.12.2009						
3.12.2009						
4.12.2009						
5.12.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Kiista lautasista vie politiikalta uskottavuutta	Jorma Sainio	Mielipide	Mielipidekirjoitus	Hs296
6.12.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Kolmen suurimman puolueen vahvuudet ja heikkoudet vaalikampanjan alkaessa	Marko Junkkari, Hanna Kaarto, Jouni Mölsä	Kotimaa	Uutinen	Hs297
7.12.2009						

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
8.12.2009	vaalirah* AND matti* AND vanha*	Konsensus-Suomi juhlii hyssytellen	Jyrki Räikkä	Radio & Televisio	Kolumni	Hs298
9.12.2009						
10.12.2009						
11.12.2009						
12.12.2009						
13.12.2009						
14.12.2009						
15.12.2009						
16.12.2009						
17.12.2009						
18.12.2009						
19.12.2009						
20.12.2009						
21.12.2009						
22.12.2009						
23.12.2009						
24.12.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Pääministeriys kuuluu keskustan johtajalle		Pääkirjoitussivu	Pääkirjoitus	HS299
	vaalirah* AND pääministeri*	Ylittyikö Vanhasen kipukynnys?	Jaakko Hautamäki	Kotimaa	Uutinen	HS300
25.12.2009						
26.12.2009						
27.12.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Matti Vanhanen teki välttämättömyydestä hyveen		Pääkirjoitussivu	Muut lehdet	HS301
	vaalirah* AND pääministeri*	Vuoden laskija	Tuomo Pietiläinen	Talous		HS302
	vaalirah* AND pääministeri*	Lähtökuopissa	Jaakko Lyytinen	Sunnuntai	Artikkeli	HS303
28.12.2009						
29.12.2009						
30.12.2009	vaalirah* AND pääministeri*	Vanhasen ei tarvitse enää kantaa poliittista vastuuta	Ville Jalovaara	Mielipide	Mielipidekirjoitus	HS304
	vaalirah* AND pääministeri*	Rampa ankka, sankari vai rintamakarkuri?	Marko Junkkari	Kotimaa	Uutinen	HS305
31.12.2009						
Yhteensä		305				

PVM	Hakusana(t)	Otsikko	Kirjoittaja	Palsta	Juttutyyppi	Artikkelin tunnistekoodi
	Uutisia yhteensä	161				
	Pääkirjoituksia yhteensä	16				
	Artikkeleita yhteensä	8				
	Mielipidekirjoituksia yhteensä	17				
	Kolumneja yhteensä	33				

**ILMOITUS
EHDOKKAAN VAALIRAOITUKSESTA**

☒ Eduskuntavaalit	Vuosi 2007	☐ Presidentinvaali	Vuosi
☐ Europarlamentti- vaalit		☐ Kunnallisvaalit	

Ehdokkaan täydellinen nimi Matti Taneli Vanhanen
Puolue / valitsijayhdistys Suomen Keskusta rp.

Vaalikampanjan kokonaiskulut	Euro
	45300

Vaalikampanjan rahoitus eriteltynä (bruttomääräinen). Käyttäkää lisälehteä tarvittaessa.

Omat varat	Euro
josta lainaa (tämä erittely on vapaaehtoinen)	
Ulkopuolinen tuki Tuki yksityishenkilöiltä	
Vaalituki kahdeltakymmeneltä kolmelta yksityishenkilöltä kultakin 200€	4600
Tuki yrityksiltä	
Vaalituki neljältätoista yritykseltä kultakin 800€	11200
Vaalituki kuudelta yritykseltä	1500
Tuki puoluejärjestöiltä	
Keskustan Nurmijärven kunnallisjärjestö	2000
Nuuksion Keskustakerho ry	6000
Nuuksion Keskustakerho ry TV-mainos n 10000€	10000
Tuki etujärjestöiltä, säätiöiltä, yhdistyksiltä ja vastaavilta	
Kehittyvien maakuntien Suomi ry	10000

Pvm ja ilmoittajan allekirjoitus

16.5.2007 Nurmijärvellä Matti Vanhanen

Ilmoitus toimitetaan kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa oikeusministeriölle kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta.
Ilmoitukseen ei liitetä kuitteja eikä niiden kopioita.

Vrl

Lisälehti

Vaalikampanjan rahoitus eriteltynä (jatkoa)

[illegible]

Pvm ja ilmoittajan allekirjoitus

3 § Ilmoitettavat tiedot

Ilmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan täydellinen nimi ja hänet asettaneen puolueen nimi tai maininta siitä, että ehdokas on valitsijayhdistyksen ehdokas;
- 3) ehdokkaan vaalikampanjan kokonaiskulut; sekä
- 4) ehdokkaan vaalikampanjan rahoitus eriteltynä toisaalta ehdokkaan omiin varoihin sekä toisaalta ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä ja muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen ryhmiteltynä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puoluejärjestöiltä ja muilta vastaavilta päätahoilta saatuun tukeen.

Erikseen on ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tämä arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3.400 euroa sekä eduskunta- ja kunnallisvaaleissa vähintään 1.700 euroa. Tueksi luetaan rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla korvauksetta saatu suoritus ottamatta kuitenkaan huomioon tavanomaista talkootyötä ja tavanomaisia ilmaispalveluja. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan. (977/2001)

Ilmoitus on varustettava presidentinvaalissa puolueen nimenkirjoittajien taikka valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen tai tämän varamiehen omakätisellä allekirjoituksella ja muissa vaaleissa ehdokkaan omakätisellä allekirjoituksella.

Ehdokkaan ilmoitus voisi siten (3 §:n 1 momentin 3-4 kohtien sekä 2 momentin osalta) sisältää esimerkiksi eduskuntavaaleissa seuraavat tiedot:

- 1) vaalikampanjan kokonaiskulut: ¹⁾ 20.000 €;
- 2) vaalikampanjan rahoitus eriteltynä
 - a Omat varat 6.000 €;
 - b Tuki oman puolueen piirijärjestöltä 840 €;
 - c Tuet seuraavilta yrityksiltä: Oy A.A., Ky B.B. ja Oy C.C., jokaiselta 1.700 €;
 - d Tuki: toimitusjohtaja N.N., Helsinki 3.700 €;
 - e Tuen neljältä yksityishenkilöltä, jokaiselta 840 €;
 - ja
 - f vaalikeräyksen tuotto 1.350 €.

-
- ¹⁾ Vaalikampanjan kokonaiskulut: 120.000 mk, ja vaalikampanjan rahoitus eriteltynä: a) 35.000 mk, b) 5.000 mk, c) 10.000 mk, d) 22.000 mk, e) 5.000 mk ja f) 8.000 mk on muunnettu euroiksi ja pyöristetty.

Liite 6. Vaalirahoituskohun päätapahtumat aikajanalla.

Pvm	Tapahtuma
Joulukuu 2006	Kehittyvien maakuntien Suomi ry. perustetaan (HS5; HS29).
22.1.2007	Matti Vanhanen ja Jarmo Korhonen tapaavat vaalirahoittajat Tapani Yli-Saunamäen ja Arto Merisalons pääministerin virka-asunnossa (HS15, HS83). Myös Kuntien eläkevakuutuksen toimitusjohtaja ja entinen keskustapoliitikko Markku Kauppinen osallistui tapaamiseen (HS21).
14.5.2007	Kesärannassa järjestettiin kiitoskaronkka vaalirahoittajille (HS83).
7.5.2008	Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Timo Kalli lipsauttaa Ylen <i>A-studio</i> -ohjelmassa, että hän on tietoisesti rikkonut vaalirahoituslakia, koska siitä ei ole säädetty rangaistusta (HS5).
10.5.2008	Matti Vanhanen kirjoitti blogissaan ymmärtävänsä Toivo Sukarin Ideapark-hanketta (HS5).
14.5.2008	Timo Kalli kertoo saaneensa vaalirahaa Ruukki Groupilta, Ajanta Oy:ltä ja KMS:ltä (HS5).
15.5.2008	Kehittyvien maakuntien Suomi ry:n taustahahmoksi paljastuvat liikemiehet Toivo Sukari ja Kyösti Kakkonen. Vanhanen kiistää tienneensä, keitä yhdistyksen takana oli. (HS5.)
19.5.2008	Tapani Yli-Saunamäki kertoo <i>Helsingin-Sanomille</i> päättäneensä käytännössä yksin, ketkä saivat KMS:n eduskuntavaaleissa jakamat 406 000 euroa (HS29).
30.5.2008	KMS julkistaa 53 nimen listan ehdokkaista, joille se on antanut avustuksia. (HS29).
2.6.2008	KMS:n varapuheenjohtaja Jorma Kosunen kertoo, että yhdistys perustettiin keskustan puoluesihteerin Jarmo Korhosen työhuoneessa keskustan puoluetoimistossa joulukuussa 2006 (HS5; HS 29).
5.6.2008	Korhonen kiistää tiedotustilaisuudessa olleensa tekemisissä KMS:n kanssa. Keskustan kehittämisspäällikkö Lasse Kontiola tunnustaa avanneensa tammikuussa 2007 KMS:lle tilin ja tehneensä tilisiirtoja. (HS5; HS29.)
10.6.2008	Oppositio vaatii Vanhaselta selvitystä vaalirahoituksen taustoista. Vanhanen ei suostu tähän, vaan vaatii oppositiolta välikysymystä (HS29).
3.1.2009	<i>Helsingin Sanomissa</i> kirjoitetaan, että Nova-yhtiöt hakevat yrityssaneeraukseen. Nova Groupilla on rästissä 2,7 miljoonaa maksamattomia velkoja. Velkoja on kymmenittäin. (HS83.)
1.5.2009	Toukokuun alussa tuli voimaan uudistettu entistä tiukempi vaalirahoituslaki (HS5; Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 24.4.2009/273. Finlex).
5.6.2009	Vapaaehtoinen ennakkoilmoitus vaalirahoituksesta on käytössä ensimmäistä kertaa Europarlamenttivaaleissa (HS29).
11.6.2009	MTV3 kertoo Nova Groupin muistiosta, joka paljastaa konsernin antaneen keskustalaiselle Menestyvä Suomi -yhdistykselle 124 800 euroa eduskuntavaalivuonna 2007. Aiemmin yhtiön tiedettiin myöntäneen Kehittyvien maakuntien Suomi ry:lle 145 000 euroa. (HS1; HS2; HS29.)
13.6.2009	Vanhanen vaatii selvitystä vaalirahoituksesta alaisiltaan. Vanhanen korostaa, ettei lahjoitusrahoja ole käytetty hänen omaan kampanjaansa. (HS4; HS6.)
14.6.2009	Keskusta päätti julkistaa kaikki saamansa yli 5 000 euron vaalituet (HS10).
15.6.2009	Matti Vanhanen myönsi tavanneensa vaalirahoittajat virka-asunnossaan Kesärannassa tammikuussa 2007 (HS12). Keskusta julkistaa kaikki yli 5 000 euron vaalitukilahjoitukset. Teollisuuden ja työnantajien säätiö antoi keskustalle vaalitukea 150 000 euroa. (HS29.) Kokoomus, SDP ja Vasemmistoliitto kertovat, ettei niillä ole tarvetta julkaista puoluei-

	den saamia vaalitukia (HS11). Helsingin käräjäoikeus asettaa Nova Groupin ja Nova Kiinteistökehityksen konkurssiin maanantaina 15.6. (HS14; HS29; HS83).
16.6.2009	Matti Vanhanen kertoo tienneensä myös lahjoittajien antamat tukisummat, aikaisemmin hän ei ole niitä muistanut (HS15). Arto Merisalo kertoo, että rahoittajien tavoitteena oli saada Vanhanen toiselle kaudelle pääministeriksi (HS12; HS14; HS53).
17.6.2009	SDP:n edustaja Jukka Gustafsson syytti eduskunnassa Vanhasta valehtelusta (HS17).
18.6.2009	Tulee ilmi, että noin 20 miljoonaa Kevan varoja päätyi Novan kiinteistöhankeeseen Rovaniemellä (HS 25). Markku Kauppinen ehdotti Novalle, että Keva voisi sijoittaa moottorikelkkatehtaan (HS 32).
22.6.2009	Ilmenee, että Vanhanen tapasi rahoittajat myös vaalien jälkeen 14.5.2007. (HS41; HS43).
23.6.2009	Vanhanen kehotti <i>Helsingin Sanomissa</i> muitakin puolueita avaamaan vaalirahoitustaan ja yli 5 000 euron lahjoitussummia (HS51).
24.6.2009	Paljastui, että myös kokoomusjohto juhli KMS:n taustavaikuttajien kanssa vaalien jälkeen (HS56). <i>Helsingin Sanomat</i> kirjoitti, että oikeuskansleri on saanut kantelun Matti Vanhasen sekä Kevan ja Nova Groupin toimista vaalirahoitusasiassa. Oikeuskanslerin tehtäviin kuuluu valvoa, että valtioneuvosto toimii laillisesti. (HS88.)
25.6.2009	<i>Helsingin Sanomissa</i> julkaistiin KMS-rahoitusta vuoden 2007 eduskuntavaaleissa saaneiden nimet ja summat. Muun muassa Matti Vanhasen henkilökohtaiseen kampanjaan oli lahjoitettu 10 000 euroa. (HS64.)
26.6.2009	Jarmo Korhosta arvostelleille keskustapoliitikoille oli lähetetty juhannusviikolla uhkausviestejä (HS66).
27.6.2009	Vihreiden Satu Hassi ja Heidi Hautala vaativat ennen aikaisia eduskuntavaaleja 27.6.2009 (HS70).
2.7.2009	Kuntien eläkevakuutus (Keva) ei halua julkistaa median pyytämiä listoja Markku Kaupisen vieraista. Julkisuuslain mukaan tietopyynnöt on käsiteltävä viivytyksettä. Keva vetoaa siihen, että loma-aikana käsittelyyn kuluu vähintään kaksi viikkoa. (HS81.)
3.7.2009	Matti Vanhasta arvostellut Gustafsson julkisti oman vaalitukensa (HS89).
6.7.2009	Kevan toimitusjohtaja Markku Kauppinen erosi tehtävästään (HS94).
8.7.2009	Keva julkisti selvityksensä siitä, miten sen varoja on käytetty johdon edustustilaisuuksiin ja puoluetoiminnan tukemiseen (HS95). Tulee ilmi, että Kauppinen oli jälkikäteen muuttanut kuittia, joka koski tapaamista vaalirahoittajien kanssa. Hän oli poistanut Lasse Kontiolan ja Arto Merisalon nimet osallistujalistalta. (HS95.)
10.7.2009-12.7.2009	Useat keskustalaiset toivoivat <i>Helsingin Sanomissa</i> puoluesihteerin Korhosen eroa (HS99).
14.7.2009	Korhonen ilmoittaa, ettei aio erota (HS103).
15.7.2009	Vanhanen kertoo <i>Helsingin Sanomissa</i> , että Keskusta selkeyttää varainhankintaansa (HS108).
22.7.2009	Keskusta on vaatinut, että 5 000 euroa suuremmat lahjoitussummat tulisi ilmoittaa. Kokoomus suostuisi vaatimukseen. Muut puolueet toivovat myös pienempien tukisummien julkistamista. (HS113.)
8.8.2009	Matti Vanhanen puolusti vaalitukiyhdistyksiä, koska niiden tuottamista tukisummista ei tarvitse maksaa veroa. Vanhanen puolustaa totuttuja tapoja kerätä vaalirahaa ja luottaa keskustan rahankeruun moitteettomuuteen. (HS116.)
11.8.2009	Tulee ilmi, että valtionyhtiö Destia, entinen tieliikelaitos, on tukenut puolueita osallistumalla SDP:n vaaliseminaareihin (HS118). Destia on rahoittanut myös muita suurimpia puolueita kymmenillä tuhansilla. Viimeisen

	vuoden aikana noin 20 000 eurolla. Eniten rahaa on mennyt SDP:lle, mutta myös keskustalle ja kokoomukselle. Muutkin valtionyhtiöt kuin Destia ovat osallistuneet puolueiden tukemiseen. (HS119.)
12.8.2009	SDP lupasi julkistaa yli 2 000 euron vaalituet vuosilta 2007 - 2008, jos saa rahoittajilta luvan (HS120).
12.8.2009	Vanhasen mukaan valtionyhtiöiden ei ole sopivaa jakaa vaalirahoitusta. Valtionyhtiöt ovat tukeneet puolueista eniten juuri keskustaa. (HS121.)
28.8.2009	<i>Turun Sanomat</i> ehdotti siirtymistä listavaaliin, jolloin vaalirahoitus pysyisi paremmin hallinnassa (HS129).
10.9.2009	Nova Groupin konkurssipesästä paljastui uusi yhteys Nova Groupin ja keskustan välillä. Uusi yhteys paljastui kun Nova Groupin velallisuusselvitys julkistettiin. Nova Groupin edustajat luennoivat keskustan kuntavaaliristeilyllä 8.12.2007 kuntien investointeja koskevista toiveistaan. (HS133.)
17.9.2009	Kokoomus ilmoittaa palauttavansa Nova Groupilta saamansa puolueen ja ehdokkaiden tuet yhtiön konkurssipesään (HS137).
18.9.2009	Keskusta aikoo maksaa takaisin kaikki saamansa Nova-eurot yhteensä noin 260 000 euroa. Tuet maksetaan väliaikaisella lainalla, joka kuitataan myöhemmin puoluetuella. (HS138)
19.9.2009	Keskustataustainen Nuorisosäätiö ja Nuorisoasuntojen Isännöinti Oy antoivat Matti Vanhaselle vuonna 2006 presidentinvaaleissa rahoitusta yli 23 000 euroa. Säätiö toimii valtion tuen ja raha-automaattiyhdistyksen rahoituksen varassa. RAY:n säännöt kieltävät avustusten jakamisen poliittiseen toimintaan. (HS145; 154.)
20.9.2009	Sekä Vanhanen että Kaikkonen ovat saaneet vaalirahoitusta Nuorisosäätiöltä. Nuorisosäätiö saa tukea valtiolta ja Raha-automaattiyhdistykseltä. RAY aloittaa Nuorisosäätiön kirjanpidon tutkimin. (HS151.)
22.9.2009	Nuorisosäätiön asukkaat tuomitsevat vaalituen. Neljälle asukkaalle oli jaettu etukäteen kirje, jossa kerrottiin vaalirahoituksen taustoista. (HS156.) RAY lopettaa yleisavustusten jakamisen säätiöille ja korvaa sen kohdennetuilla avustuksilla, joissa rahan käytöstä on raportoitava tarkemmin. RAY on tukenut yleisavustuksilla kuuttatoista säätiötä. Nuorisosäätiö sai presidentinvaalivuonna 2006 RAY:n yleisavustusta "nuorisokasvatuksen kehittämiseen". (HS157.)
23.9.2009	Nuorisosäätiö oli yrittänyt ripustaa keskustan vaalityön tukemiseksi ostamiaan tauluja asuintalojensa seinille, mutta asukkaiden reaktioiden vuoksi ne piti poistaa välittömästi (HS161). Antti Kaikkonen jättää Nuorisosäätiön puheenjohtajan tehtävät Nuorisosäätiön vaalikisotkujen vuoksi (HS162).
26.9.2009	Keskusta haluaa yksittäisen lahjoituksen ylärajaksi 15 000 euroa. Kokoomus ei kannata tätä. Ilmoitettavan lahjoituksen alarajaksi keskusta ehdotti 2 000 euroa. (HS191.)
29.9.2009	Ylen <i>Silminnäkijä</i> ohjelman mukaan Vanhanen sai rakennusmateriaalia yritykseltä, joka urakoi taloja nuorisosäätiölle. Tiedon takana oli ohjelman tekijöiden nimettömältä lähteeltä saama vihje. (HS214.)
30.9.2009	Vanhanen kiisti tiedotustilaisuudessa ottaneensa vastaan ilmaisia rakennustarvikkeita. Vanhanen vastasi edellisenä iltana <i>Silminnäkijä</i> -ohjelman esittämiin väitteisiin, että hän olisi saanut ilmaisia rakennusmateriaaleja omakotitaloonsa Nuorisosäätiölle rakennusurakoita tekevältä yhtiöltä. Samana aamuna valtioneuvoston kanslia lähettää kutsun ylimääräiseen tiedotustilaisuuteen. Vanhanen kertoo rakennushankkeidensa kestävän päivänvalon, ja ettei antaisi "jonkin lautakasan pilata uraansa". (HS218.) HS219 KRP selvittää sekä Vanhasen lahjusepäilyä, että Ylen toimintaa <i>Silminnäkijä</i> -ohjelman esittämisessä. KRP toivoo, että Ylen lähde ottaisi heihin itse yhteyttä. Jos Ylen väitteillä ei ole näyttöä, Vanhasella olisi mahdollisuus nostaa kunnianloukkauksyyte. Toisaalta Vanhasen kohdalla epäilty rikos voi olla jo vanhentunut. (HS219.)
1.10.2009	HS229 Matti Vanhanen halusi esitellä kotinsa rakennusmateriaaleja STT:lle (HS229.) Vanhanen puolustautui Ylen syytteitä vastaan ja tuomitsi ne hölynpölyksi (HS232). Timo Kalli vaati Ylen toimitusjohtajan Mikael Jungnerin eroa, jos TV 2:den uutinen on

	<p>perätön. Jungner tarjoutui harkitsemaan eroa, jos tiedot ovat väärä. (HS232.) Mikael Jungner toteaa, että voisi harkita eroa, jos Ylen TV2:den <i>Silminnäkijä</i>-ohjelmassa on toimittu väärin. Jungnerin mukaan vastuu ohjelman sisällöstä on kuitenkin TV2:den kanavapäälliköllä. (HS233.)</p> <p>Hallituksen luottamuksesta äänestettiin (HS232). Hallitus sai eduskunnan luottamuksen äänestyksessä (HS238).</p> <p>Vanhanen kiisti, että hänen talossaan olisi käytetty väitettyä lautatavaraerää. Hän kutsui puolueettoman toimittajan STT:stä tarkastamaan talonsa rakennustarkastajan kanssa. (HS236.)</p>
2.10.2009	<p>Keskusrikospoliisi ei käynnistä esitutkintaa Matti Vanhasen mahdollisesti saamasta lauta-tavarasta, koska väitetty rikos olisi jo vanhentunut. Vanhanen kutsui <i>TM Raken-nusmaailman</i> valitsemiseen asiantuntijoine tekemään tarkastuksen talossaan. (HS241.)</p> <p>Hallitus sai luottamuslauseen eduskunnalta puoluerahoitusotkussa. Hallituksen puo-luerahoitustiedonannosta pidetty äänestys päättyi luvuin 117-27. Sosiaalidemokraatit äänestivät tyhjää ponnin sanamuodosta johtuen. (HS243.)</p>
3.10.2009	<p>Valtakunnansyyttäjänvirasto ei määrää poliisia aloittamaan esitutkintaa vaalirahakohun ympärillä liikkuvista rikosväitteistä. Syyttäjä odottaa ainakin poliisin, Raha-automaattiyhdistyksen ja Patentti- ja rekisterihallituksen selvitysten valmistumista.</p> <p>Valtakunnansyyttäjä ilmoitti myös, että Yleisradion <i>Silminnäkijä</i>-ohjelmassa ei ole pe-rusteita käynnistää esitutkintaa törkeästä kunnianloukkauksesta. Kunnianloukkaus on asianomistajarikos, mutta valtakunnansyyttäjällä on syyteoikeus, jos rikos on tapahtu-nut joukkotiedotusvälineitä käyttäen. (HS247.)</p>
10.10.2009	<p>Antti Kaikkonen erosi kaikista Nuorisosäätiön tehtävistä ja Ylen hallintoneuvostosta. Sekä Kaikkonen että Vanhanen olivat saaneet vaalitukia yleishyödyllisestä yhtiöstä, jonka tarkoitus on nuorten asumisen tukeminen. (HS262.)</p>
13.10.2009	<p><i>Helsingin Sanomien</i> Mielipide-sivuilla julkaistiin Ylen johdon, TV2:den johdon ja <i>Sil-minnäkijän</i> toimituksen vastine viimeaikaiseen kirjoitteluun. (HS267.)</p>
14.10.2009	<p>Lauri Tarastin toimikunta ehdotti enimmäismäärää puolueiden ja ehdokkaiden kampan-jakuluille. Lisäksi toimikunta päätti, että puolueiden tulee ilmoittaa saamansa tuet ja avustukset 30 päivän sisällä. Ilmoitusvelvollisuus koskee samaan lahjoittajan yli 2 000 euron vuosittaista lahjoitusta. Tukea tai rahoitusta ei saa vastaanottaa, jos sen lähde-ttä ei pystytä selvittämään. Poliittisen tuen antaminen kielletään kokonaan valtion tai kun-nan omistamalta yleishyödylliseltä yhtiöltä. (HS269.)</p>
23.12.2009	<p>Matti Vanhanen ilmoitti jättävänsä puolueensa puheenjohtajuuden ensi kesäkuun puo-luekokouksessa. Vanhanen perusteli päätöstään keskustan pää-äänenkannattajassa <i>Suomenmaassa</i> sillä, että on menossa jalkaleikkaukseen. (HS299.)</p>